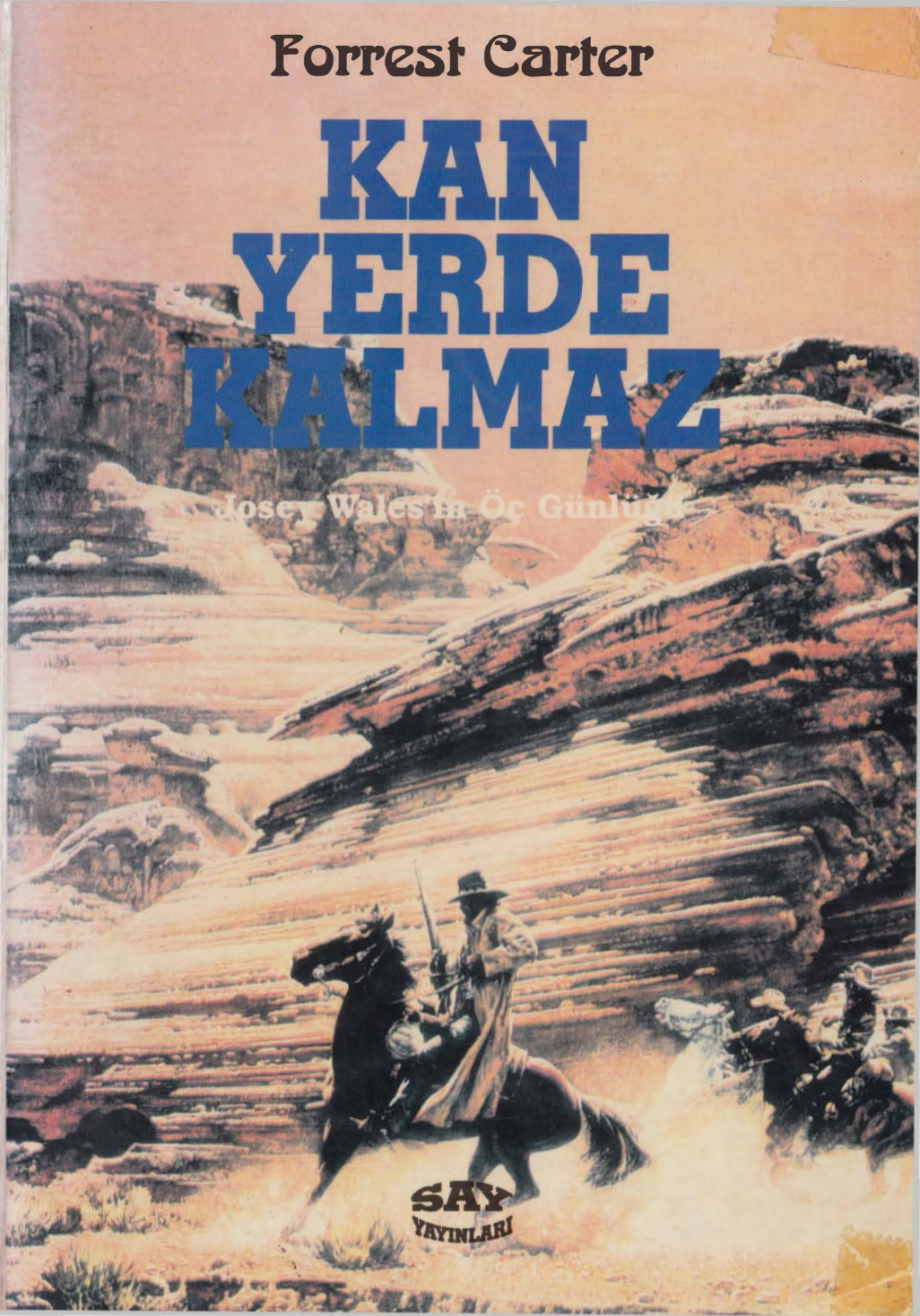
Forrest Carter

KAN YERDE KALMAZ

Josey Wales'in Üç Günlüğü

SAY YAYINLARI

Forrest Carter ● KAN YERDE KALMAZ

SAY

KAN YERDE KALMAZ

Josey Wales'in Öç Günlüğü

© SAY YAYINLARI - YAYINEVİNİN İZNİ OLMADAN BU KİTAPTAN HİÇBİR BİÇİMDE ALINTI VE ÇOĞALTMA YAPILAMAZ.

ISBN 975-468-118-X

KAN YERDE KALMAZ Josey Wales'in Öç Günlüğü

THE VENGEANCE TRAIL OF JOSEY WALES-
FORREST CARTER
Yayımlayan: Say Yayınları / Çeviren: Şen Süer Kaya
Kapak: MA-Pİ / Düzelti: Faruk Kırkan
Baskı: Lord Matbaası / Birinci Basım: Kasım 1995

Genel Dağıtım: **SAY DAĞITIM LTD. ŞTİ.**
Ankara Caddesi No: 54 Sirkeci / İSTANBUL
Tel: 512 21 58 - 528 17 54 Fax: 512 50 80

FORREST CARTER

KAN YERDE KALMAZ

Josey Wales'in Öç Günlüğü

Çeviren:
Şen Süer Kaya

SAY YAYINLARI

Apaçi'ye…

1. Bölüm

Pablo Gonzales değişimi farketti. 1868'in bu kış sabahında, Lost Lady Salonu'nun kerpiç duvarına yaslanarak çömelmiş, çıplak ayağını seyrediyor, günbatımına kadar saatlerin geçmesini bekliyordu.

Günbatımında Santo Rio sarhoş bir canlılık kazanırdı; erkekler içkili ve yanlarında fahişelerle gelirlerdi. Giderlerken bazen bu tek kollu *peon* (yerli köylü)'a para atarlardı. *Peon* eğilip gülümser, toz içindeki hasır şapkasını sallardı. Adamlar bazen de onu tekmeler, yere düştüğü zaman da gülerlerdi.

Pablo bundan hiç üzüntü duymazdı. *Peon* olmak üzere doğmuştu; şimdi ise saban ya da çapa tutamayacak durumda olduğundan, dilencilik konumunu sorgusuz sualsiz kabullenmişti.

Ne var ki Pablo Gonzales'in içinde hâlâ keskin bir yaşama içgüdüsü vardı —doğanın malsız mülksüz *peon*'a verdiği bir telafi.

Pablo, o sesi duymaktan çok hissetti. Gözlerini kaldırdı, sokakta oynayan Meksikalı çocukları, Majestic Hotel'i aştı; Rio Grande'ye doğru uzanan ve diğer taraftaki Meksika düzlüklerinde gelişigüzel dolanan yola baktı.

Artık atların nal seslerini, gıcırdayan eyerleri ve her zaman *Rurale* (korucu)'lerin geldiklerini gösteren uğursuz mahmuz seslerini açık seçik duyabiliyordu.

Güneş hâlâ parlıyordu, ama eğimli güneş ışınları Pablo Gonzales'e metalik ve çelik pırıltılıymış gibi geldi. *Rurales* geldiği zaman güneşin yansımaları hep böyle parlardı.

Pablo Gonzales'in burun delikleri ölümün küflü kokusuyla titredi. Salondan bir kadının kısa kahkahası duyuldu. Pablo bunu duyamazdı; çünkü oradan hemen sıvışmıştı.

Kerpiç yapılar yerine meskit ve *cholla* çalılarının olduğu açıklığa doğru koştu. Geçerken hafif bir uyarı ıslığı çaldı, doğuştan kurnaz çocuklar da ortadan yok oldu. Bir köpek kuyruğunu bacaklarının arasına kıstırıp onun saklanma telaşına havladı.

Texas'taki sınır kasabası Santo Rio, *Capitan* (Yüzbaşı) Jesus Escobedo ile elli *Rurale*'sini karşılarken sabah mahmurluğu içinde hiçbir şeyden kuşkulanmadan yeni bir güne hazırlanıyordu.

Yarı içkili *vaquero* (sığır çobanı)'lar, Lost Lady Salonu'nun barmeni Kelly'ye uzun bir gece yaşatmışlardı. Kelly suratını ekşiterek masalardaki kötü kokan lekeleri sessizce temizliyor, devrilmiş iskemleleri düzeltiyordu.

Günün ilk içkisiyle içi ısınan, cömert *vaquero*'ları hatırlayan salonun fahişesi Rose'un kahkahasıydı Pablo'nun duyamadığı.

Kelly onları gördüğü sırada *Rurale*'ler atlarını bağlıyorlardı. Kelly'nin rengi soldu; çiçek bozuğu yüzü gölgelendi.

Boğuk bir sesle, *"Rurale*'ler!" diye fısıldadı. Bardaki Rose da adamları gördü. Uyuşmuş bir biçimde, *"Rurale*'ler!" diye tekrarladı.

Artık onların bağırıp güldüklerini, alışkanlıklarını belirleyen garip vahşi bir hoyratlıkla atlarından inişlerini duyabiliyorlardı.

Rose soluğunu tuttu. "Tanrım! Ah Tanrım!"

Kelly aptal aptal ona baktı. "On Nokta nerede?"

Rose, "Otelde," diye fısıldadı.

Kelly'nin sesi boğuktu. "Git," dedi, "arka odaya git. Orada saklan, Melina'ya saklanmasını söyle. Tanrı aşkına, git ve sen de saklan."

Rose parmaklarının ucuna basarak koşarken adamlar onun ardındaki arka odanın ağır kapısına yaklaşmışlardı bile.

Korucular Lost Lady'nin çift kanatlı kapısından içeriye girdiler. Salona girerken kahkahaları kesildi. Kelly barın arkasına geçip gülümsedi: Gergin dudaklarında huzursuz bir çizgiydi bu.

Adamlar salonda duvarlara yaslanmaya başladılar. Kapının kanatlarını çıkarıp salonun ortasına fırlatırken çocuksu bir isteriyle gülüyorlardı.

Bazıları *sombrero* (geniş kenarlı şapka)'larını gözlerine kadar indirmişti; bazıları ise onları arkaya iterek kıllı enselerinden bir kordonla sarkıtmıştı. Çok geçmeden gizli bir şaka yapmaya niyetlenirmiş gibi gülümseyerek gözlerini Kelly'ye diktiler: Acımasız gülümsemeler. Uzun bıyıklarının, kirden düzleşmiş sakallarının arasından kocaman küflü dişleri görünüyordu.

Kısa ceketleri ve gösterişli çapparalları (tozluklu pantolon) yolun tozundan kirlenmişti. Kelly onların giysilerindeki kurumuş kana dehşetle baktı. Bellerine büyük *pistola* (tabanca)'lar sokulmuştu; kalçalarından ve bazılarının boyunlarından sallanan uzun bıçakları vardı. Tüfeklerini de yanlarında salona getirmişlerdi.

İki sıra halinde duvarın kenarında durduktan sonra bara üşüştüler. Sonra *Capitan*'larına yol verdiler.

Capitan'ın ortaya çıkması Kelly'e ani bir sıcaklık duygusu verdi: Bir odada delilerle kapalı kalan bir insanın, soğukkanlı bir yöneticinin işleri düzeltmeye geldiğini görmesi gibi bir duyguydu bu.

Capitan Jesus Escobedo, başına disiplinin ifadesi olan resmi ordu başlığı takmış, traş olmuştu. İnce bir bıyığı ve uzun favorileri vardı, ince belinden bir süvari kılıcı sarkıyordu.

Bardaki Kelly'ye nazikçe, *"Buenos dias* (iyi günler), *señor,"* derken gülümseyerek elini uzattı. Kelly onun elini coşkuyla tuttu.

"Bane-u dee-ass". Kelly neredeyse bağırıyordu, *Capitan*'ın gözlerinde belli belirsiz bir pırıltı gördü. Ama o sırada *Capitan* Jesus Escobedo'yu tanımıyordu. Salonu kaplayan kıkırdamalardan dolayı içinde bir kuşku belirdi.

Capitan Jesus Escobedo eğitimli bir kişiydi. Bunun yanı sıra soyağacının kraliyet aristokrasisine uzandığından çok emindi. Belki de bu nedenle, III. Napolyon'un atadığı komedi-trajik 'Meksika Fatihi' Maximilan'ın yanında yer almıştı.

Capitan Escobedo, arzularını yerine getirmek için amansız ve hileli yöntemlerle savaşan, inanılmaz derecede acımasız Albay François Achille Dupin'e hizmet etmişti.

Dupin subaylarına, "Bir Meksikalı öldürdüğünüz zaman, bu onun sonu olur," derdi, "ama bir kolunu ya da bacağını kestiğiniz veya gözlerini demirle dağladığınız zaman, arkadaşlarının yardımseverliğine bağımlı olur. Bu da onu beslemek için daha çok Meksikalı gerektirir. Mısır yetiştirenler asker olamaz. Bütün tutsakları kör edin ya da kolunu, bacağını kesin." Böylece subaylar onun söylediklerini yaparak, bütün kuzey Meksika'da canlı ceset anıtları bıraktılar.

Maximilian geçen yıl El Cerro de las Campanas (The Hill of the Bells)'de ölüm mangasının karşısında aptalca duruyordu, Küçük Napolyon rüyası sona ermişti; ama *Capitan* Jesus Escobedo'nun rüyası bitmemişti.

Amcası General Mariano Escobedo, yerli kökenli Benito Juarez'in hizmetindeydi. Aslında aptal Avusturyalının teslim olmasını kabul eden de oydu. *Capitan* Jesus Escobedo'nun terfisi bir omuz işaretine bağlıydı: Bir bölge komutanlığına atandı; kaldı ki aristokrasi artık kendi adamlarına önem vermeliydi. Uzaklardaki Ciudad de Mexico'da bulunan küçük yerli başkan ona zarar veremeyeceğini bilmiyordu kuşkusuz.

Aslında *Capitan* Escobedo, Benito Juarez'den nefret ediyordu; tıpkı tüm yerlilerden nefret ettiği gibi. Bütün *peon*'ları küçük görüyor, Juarez'in açıkladığı yerlilere toprak verme

planını sonucu düşünülemez bir felaket olarak değerlendiriyordu.

Escobedo Dupin'in yanında askerlik yaptığı sırada, acıyla haykıran kurbanlarının kolunu bacağını keserken içindeki sadizm uyandı. *Böylece* yaratıcılığı geliştikçe, sadizmi de keskinleşti. *Capitan* Jesus Escobedo deliydi, ama yetkiye sahip bu tür bütün insanlarda olduğu gibi, ince sadizmi hareketlerine bir ussallık getirmesine neden oldu.

Yarı vahşi *Rurale*'leri bölgede mutlak iktidara sahipti. Böyle bir iktidarı korumak için — *Capitan* Escobedo bu düşünceye omuzlarını silkti— 'zaman zaman... dizginleri gevşetmek' gerekiyordu.

Capitan Escobedo salonda cebinden mendilini çıkararak alnını sildi. Kelly onu sorgulu gözlerle izledi.

Capitan Escobedo, "*Soldado* (asker)'larım," dedi, "uzun süre at sürdüler, *señor.* Belki..." Durup odaya baktı. "... Yolumuza devam etmeden önce belki her birine bir içki verebilirsiniz." Parlak dişleriyle hemen gülümsedi. "Parasını öderiz —altınla elbette."

Kelly canı gönülden, "Neden olmasın, neden olmasın!" dedi ve barın üzerine Red Dog şişelerini koydu. Bardaki adamların istekli elleri şişeleri diğerlerine verdi. Kelly dönüp bara daha çok şişe koydu, sonra duraksayarak birkaç şişe daha bıraktı. Adamların elleri daha fazla şişe için uzandı. Kelly, *Capitan*'a baktı. *Capitan* hâlâ gülümsüyordu.

Yumuşak bir sesle, "Korkarım, *señor,*" dedi, "atlılarım *niño* (çocuk) gibidir. Cömertliğinize gereksinimleri var. *Por favor* (lütfen)!"

Kelly tüm rafları boşalttı, ama artık elleri titriyordu. İçkinin içine düşen vahşi yüzlere baktı; aklı başka yerlere giderken ürperdi. Kelly daha önce de zor yerlerde bulunmuştu. *Capitan* kendisine de bir içki koyuyordu.

Kelly sahte bir neşeyle, "Çok iyi! Çok iyi!" diye bağırdı, "çocuklar buraya gelen ABD süvari askerleri gibi içiyor. Askerler sizin çocukların ABD'yi ziyaret ettiğinizi duymaktan memnun olacaklar." Kelly 'ABD'yi üstüne basa basa söyledi.

Capitan bir içki daha koyarken kaşlarını kaldırdı. Yüzü bir hayret ifadesiyle kırıştı. "Süvari askerleri mi?" diye sordu nazikçe. "Ama, *mi amigo* (dostum), sınırda süvari askeri yok ki..." Yüzünde geniş bir gülümseme belirdi. "Aslında Texas ABD'de değil —bize resmi olarak böyle bilgi verildi." Sonra nazikçe, "Siz — Konfederasyon'dan değil misiniz?" diye sordu.

Kelly, "Ah, hayır," diye güldü. "Duymadınız mı? Savaş bitti. Texas ABD'ye geri verildi. Tamamıyla –evet efendim, ABD'ye."

Capitan içkisini bitirip bir tane daha koydu. Salonda bir iskemle kırıldı ve yüksek sesli küfürler duyuldu. Bir *Rurale, "Hola!"* diye bağırdı, *"Musical"*

Bir atlı masanın üzerine fırlayıp gitar çalmaya başladı. Çizmeli ayaklar yere vurdu, bir şişe duvarda kırıldı. *Capitan* bunları görmemiş gibi duruyordu. Kelly'ye bakarken alaycı bir kuşku yüzünü kaplamıştı. "Bu düşünülemez bir şey, *señor.* Hayır, size inanmıyorum, şaka yapıyorsunuz, *señor."* Dili dolaşıyordu, başını esefle salladı. "Apaçilerle savaşan zavallı *solda-*

do'ları kandırmak..." *Capitan* başını üzüntülü salladı.

Kelly heyecanla, "Hayır!" dedi. Artan gürültünün arasından sesinin duyulması için tonunu yükseltmişti. "Hayır, gerçekten..."

Tartışan ve küfreden kalabalığın sesi büyük bir gürültüye dönüştü. *Capitan* Escobedo, sakallı bir *Rurale*'nin başka birinin yüzünde bir şişe kırıp adamı yere fırlatmasını seyretti. Üst perdeden bir kahkaha duyuldu.

Capitan, Kelly'ye döndü. "*Comprendes* (Anladın mı), *señor?* Adamlar gücenik, hayal kırıklığına uğramış bir halde. Apaçi kampında yalnızca orospular, kadınlar vardı —ve *bastardo* (piç kuruları), *niño* (çocuklar). Herifleri orada değildi. Üstlerimin bir Apaçi erkeğinin kafa derisine yüz peso vermelerine karşın, orospu için yalnızca on beş, *bastardo* için yirmi beş veriyorlar." *Capitan* ayaklarını yere vuran, dönen *Rurale*'leri gösterdi. "Bak, *señor*, bellerinde yalnız *picayune* (ufaklık) saçı var; bu en iyi *soldado*'yu hayal kırıklığına uğratmak için yeterlidir."

Kelly'nin yüzüne doğru eğildi, gözleri yaramazca parlıyordu. "Belki zavallı *soldado*'larını kendine getirmek için eğlenceniz vardır, *señor.*"

Kelly cesur bir adam değildi. *Rurale*'lerin bellerinden sarkan siyah saç tutamlarını ve saçın kafa derisine bağlı olduğu kanlı uçların koyu renkli pıhtılarını görmüştü. Bu saçlar küçük kafalardan alınmıştı —çocukların kafalarından.

Kelly gücünün kesildiğini hissetti; bacaklarını denetleyemez olmuştu. *Capitan*'ın onunla

oynadığını ve kısa bir süre sonra Kelly'yi korku içinde titrerken görmekten daha başka, çok daha fazla eğlence isteyeceğini birden anladı. Keşke ilgi merkezi başkası olsaydı –kendisi değil! Aklı vahşice harekete geçti; zaten onlar fahişe değil miydi, Rose ile Melina? Gözleri arka odaya açılan kapıya çevrildi.

Capitan, Kelly'nin gözlerindeki hareketi yakaladı. "Hah! *amigo*, sen çok iyi bir adamsın. Ellerini çırpıp bağırırken arkadaki kapıyı gösterdi.

Kelly işlediği günahtan birden sıyrılmıştı. İçki şişelerini barın altından çıkarıp *Capitan*'a itti. "BAK!" diye bağırdı, durdu... birkaç şişe daha çıkardı. "BAK! BAK!" Kapıya doğru koşan bir düzine *Rurale*'ye doğru seslendi. Ne var ki kimse onu duymadı. Kapı yavaşça açılırken adamlar kapının önüne gelmişlerdi bile.

Kapıyı açan Rose'du. Güzel giyinmişti: Üzerine küçük sırça payetler işlenmiş, ışıkta parlayan kırmızı bir elbiseydi bu. Biraz dardı; kadının göğüslerini ve yuvarlak kalçalarını ortaya koyuyordu. Elbisenin yakasından cömertçe görünen göğüsleri dışarı taşmıştı. Bu görüntü dikkatleri turuncu renge boyanmış saçlarındaki gri tutamlardan ve ağır makyajının altındaki kırışıklıklardan çekiyordu.

Odaya bir sessizlik çöktü. Rose soğukkanlılıkla kapıyı arkasından kapadı. Yüzünde doğal olmayan bir beyazlık vardı, ama kışkırtan bir tavırla gülümsüyor, kollarını açarak yüksek topuklu ayakkabılarıyla *Capitan*'a doğru yürüyordu. Yürürken büyük göğüsleri dışarı fırlayacakmış gibi davetkâr bir biçimde zıplıyor, kal-

çaları dar saten elbisesinin içinde bir sağa bir sola sallanıyordu. Kelly homurdandı.

Rose, "Merhaba, çocuklar!" diye seslenip kıkırdadı. "Buradaki tek kadın ben olduğum için birlikte biraz içki içip eğlenelim."

Rurale'lerin sesleri vahşi bir beklenti tonu taşıyordu. Kelly, Rose'un yüzünün seyirdiğini gördü, ama kadın gülümsemeye devam etti. Bara doğru yürürken hiç duraksamadı.

Capitan ona bir şişe uzattı. Rose şişeyi kaldırarak büyük bir yudum aldı. *Rurale*'ler çevresini sarmşlardı, neredeyse üstüne çıkacaklardı. Biri uzanıp göğüslerini okşadı; elini derin göğüs yarığında gezdirdi ve vahşice sıktı.

"Grande!" (büyük) diye bağırdı. *"grande mucho." (çok büyük)* Rose onun yüzüne Red Dog fırlattı. *Rurale*'ler bağırdı.

"Un momento (Bir dakika)..." *Capitan* Rose'a baktı. "O kapının arkasında başka ne bulabiliriz, *señorita?"*

Rose şişeyi yeniden kaldırıp bu defa *Capitan*'ın gülümseyen yüzüne viski fırlattı. *Capitan* birden ona tokat attı; Rose'un ağzının kenarından kan sızmaya başladı.

Capitan "Kapı!" diye bağırdı. *Rurale*'ler vahşice atılıp kapıyı kırdılar.

Kız on altı yaşından daha büyük değildi. Meksikalı-yerli kırması bir *peon*... küçük oval yüzünü çevreleyen uzun siyah saçlar, ucuz beyaz elbisesinin omuzlarına dökülüyordu. Yüksek topuklu ayakkabılarıyla tökezledi. Adamların elleri onu itip çekerken, saçından kavrayarak başını geriye bükerken sızlandı. Hafif bir "Ahhhhhhhh!" sesi odayı doldurdu.

Rose, "Yalnızca buradan geçiyordu!" diye bağırdı. *Capitan* başını geriye atıp güldü.

Rose, "O bir *patrón*'un kızıdır!" diye bağırdı, ama sesinde hiç inandırıcılık yoktu.

Capitan, *"Musical"* diye bağırıp içki şişesini başına dikti. Sarhoş olmak üzereydi. *Rurale*'ler gitarın çaldığı ezgiye uygun olarak ayaklarını yere vurmaya başladılar.

Rose bardan uzaklaşmıştı, ama *Capitan* işaret edince, sırıtan iki *Rurale* kollarını onun beline dolayıp aralarına aldılar. Kadının iri göğüslerini elbisesinden çıkararak güldüler. Bir yandan Melina'yı seyrederken Rose'un göğüslerini okşayıp sıktılar.

İnce uzun kız cesur davrandı. Önce bir adam, sonra diğeri onu kavradı; *Rurale*'lerin oluşturduğu çemberin içinde vahşi bir dansla döndürdü. Ayakların yere vurulması hızlandı; daha gürültülü bir hal aldı.

Kız umarsız dansı sürdürdü, elbisesinin önü ve arkası yırtıldıktan sonra bile küçük ayakları hızla hareket ediyordu —çorapları ve yüksek topuklu şık ayakkabıları dışında tamamen çıplak halde dans etti.

Küçük göğüslerinin yukarı kalkık uçları dolgun ve kahverengiydi. Ağır çizmeler ritmle hızlanırken kız da daha hızlı hareket etti. Çember daralmaya başladı. Kızın hareketleri sese karşı fiziksel bir refleksti. Gözleri parlak ve isterik görünüyordu.

İnce vücudu arzu uyandırır biçimde kıvrılıyordu; bedeninin kıvrımları terden parlıyordu. Ayak vurmalar dayanılmaz bir gürültüye dönüşmüştü; ağır solumalar ortama dayanılmaz bir şehvet havası getirmişti.

Kızın dizleri titremeye başladı. Dev gibi bir *Rurale* onu başka birinin elinden alıp çemberin çevresinde deli gibi döndürmeye başladı. Kızı havaya kaldırıyor, kendisine yaklaştırıyor, sertleşmiş erkeklik organına bastırıyordu. Kızın dizleri büküldü.

Adam kızı yere yatırarak iri gövdesini üzerine bastırdı. Kızdan bir "Ahhhhhhhh!" sesi yükseldi. Çember ikisinin üstüne kapandı.

Adam kızın bacakları arasında bedenini hareket ettirdi. Kızınn ellerini yere bastıran saldırgan sakallı yüzünü eğdi; kızın ağzını hırsla ısırdı.

Soyunuk adam üstüne atlarken kız küçük kalçalarını sağa sola oynatıyordu. Adam hızlı bir itişle neredeyse amacına ulaşıyordu, ama kız kalçaların hızla sağa döndürdü. Her hareketle birlikte bir *"Ole!"* bağırışı duyuldu. Bir daha —bir daha.

Kız dizlerini topladı, ağırlığını küçük ayaklarına vererek kalçalarını havaya kaldırdı. Kendini adamın altında hissedince gözlerinde yaptığı hatanın umarsızlığı belirdi. Ayağa kalkmaya çalışırken ince bacakları titremeye başladı; yavaş yavaş yere serildi.

Birden *Rurale* iri kalçalarını bastırdı. Kız haykırdı, bedeni havaya yükseldi; başı yaralı bir hayvan gibi yerden kalktı, sonra geri düştü. Gene bağırdı... bir daha; bedeni duyduğu acıyla çılgınca hareket etti... aşağı... yukarı inip çıkarak... bükülerek... *Rurale* hızla içine girerken kızın bedeni artık denetimden çıkmıştı.

Adam kızın üzerinden çekilip yerine başka biri gelirken kız hâlâ bağırıyordu —ardından

başka biri daha geldi. Tutku, bekleyen *Rurale*'leri deliye döndürmüştü. Sıra için tartışıp dövüştüler.

Kız artık baygın yatıyordu. Adamlar kızın hareket etmesini sağlamak için önce kollarını büktüler; sonra doruk noktalarında kasılması için üzerinde sigara söndürdüler... ta ki kızın bedeni artık hareket etmeyene kadar. Yanmış et kokusu havayı doldurdu.

Capitan büyülenmiş bir şekilde olanları seyretti. Yüzünde ter damlaları birikmişti. Gözyaşları Rose'un ağır makyajını bozmuştu. Hıçkırmıyordu. Ağladığının farkında bile değildi. Kelly, gözlerini kapatarak barın ardında yere çöktü.

Küçük bir tabancanın çıkardığı ses adamların oluşturduğu çemberi bozdu. *Rurale*'ler sendeleyip yere düşen kişinin yanından geriye çekildiler.

On Nokta kapıda duruyordu, elinde dumanı tüten bir tabanca vardı. Başında şapka yoktu, siyah ceketi ve kumarbaz gömleğiyle şık giyimliydi. *Capitan*'ı görünce soğukkanlılıkla küçük sevimsiz tabancasını kaldırdı; ama ateş edemedi. Bir *Rurale*'nin elinde patlayan tüfek, On Nokta'yı arkaya savurdu. Kumarbaz kapının kenarına yığılarak hareketsiz kaldı.

Rose haykırdı. Bir içki şişesi alarak en yakındaki *Rurale*'nin yüzüne fırlattı. Ağzı çılgınca bükülmüştü. "Seni allahın belası orospu çocuğu!" diye bağırdı, sonra *Capitan*'ın üstüne atlayarak yüzünü tırmaladı.

Adamlar kızgın köpekler gibi kadının üstüne atladılar. Şehvetten deliye dönmüşlerdi.

Ama Rose onlarla mücadele etti. Adamlar onu odanın ortasına sürükleyerek parlak saten elbisesini yırttılar. Rose artık bağırmıyordu, ama ısırdı, tekmeledi, yumrukladı. Elleri yerde hareketsiz tutulduğu zaman da ayaklarıyla dövüştü. Saldırganlar da artık gülmüyordu.

Rose'un bacaklarını zor kullanarak açtılar; kadının bedeni güçsüz düşerken birer birer içine girdiler. Göğüslerini ısırıyorlardı. Bayılana kadar yüzüne tekme atıpr, bedenine vahşice vurdular. Rose artık hareket etmiyordu.

Capitan olup bitenleri dikkatle, ağzı açık izledi. Adamlar Kelly'yi barın arkasından sürükleyerek çıkarıp, Rose'un üstüne fırlattılar.

"Bizim için yap şu işi, *gringo!*" *Capitan*, Kelly'nin yüzüne tükürdü. Rose'un çıplak bedeni üzerinde yatarken Kelly'nin yüzünden yaşlar akıyordu. Yüzü kadının yüzünden üç santim bile ötede değildi. Bedeni kesik hıçkırıklarla sarsıldı.

Rose'un sol kolu doğal olmayan bir biçimde geriye doğru bükülmüştü. Gözlerini açarak Kelly'ye baktı. Dehşet verecek biçimdeki kanlı yüzü, kırılmış dişleri, patlamış dudaklarıyla konuşmaya çalıştı.

Kelly kesik kesik, "Rose... Rose..." diye fısıldadı, "Çok üzgünüm, Rose... lütfen... beni bağışla, Rose." Sonra başını kadının göğüslerinin arasına gömdü.

Rose sağ kolunu kaldırıp Kelly'nin boynuna dolamaya çalıştı. "Zavallı Kelly..." diye fısıldadı, "sen yapmadın... boş ver... yalnızca... geldiler... bastılar...." Gözleri uzaklara dalarken içini çekti.

Rurale'ler isteklerini yerine getirmişlerdi. Artık çevrelerindeki ölüleri düşünmeye başladılar. Birkaçı haç çıkardı. Çoğu homurdanarak viski ararken, adamlar artık kaçıp uzaklaşmaya hazırdılar.

Capitan çizmesini On Nokta'nın göğsüne koydu.

"Bu soluk alıyor," dedi. "Onu bir atın üstüne koyun. Yaşıyorsa idam edilmesi gerekir."

Kelly onların ortasında uyuşmuş bir biçimde durarak, adamların On Nokta'yı atlara doğru sürüklemesini seyretti.

"Ve şimdi..." *Capitan* Kelly'ye döndü. Tam bir ordu subayı gibi, "Senin de işini görmeliyiz, *gringo.*" Elini bir *Rurale*'ye doğru kaldırınca, adam ona büyük bir *pistola* verdi. *Capitan* gülümseyerek Kelly'yi sakince göğsünden vurdu.

Kelly geriye doğru sendeleyip yere oturdu, sırtı bara dayalıydı. Gömleği kan içinde kalmıştı, dudaklarının arasından küçük kırmızı kabarcıklar çıkıyordu. Sonra garip bir şey yaptı. Güldü. Göğsünü kabartarak güldü. Gülerken dudaklarından garip sesler çıkarıyordu. Öksürerek kan kustu. Sonra gene güldü.

Capitan şaşırmıştı. Öne doğru eğildi. *"La Muerte,* Ölüm —komik mi?"

Kelly başını sallayıp kıkırdarken, "Hayır," diyerek öksürdü, "komik değil." Boynunu ileri geri oynatarak gene başını sallarken de çok gizli sırrını açıkladı. Çenesine ağzından kan sızıyordu. Gittikçe güçsüzleşen bir ses tonuyla, "Hayır," diye yineledi. *Capitan* duymak için daha da eğildi. "Ama sen komiksin, dostum. Biliyorum... görüyorsun... sonum geldi. Ben değ-

lim, ama..." Kelly öksürdü, "komik olan sensin... Senin yerinde... olmaktansa burada, bulunduğum yerde olmayı tercih ederim. On Nokta ve Rose... onlar Josey Wales'in arkadaşları... JOSEY WALES!"

Kelly gözlerini *Capitan*'a doğru kaldırıp dehşet verici bir biçimde sırıtırken, "Cehennemde görüşürüz," dedi. Sonra, yaşamında ilk kez, böyle bir durumda üstünlük elde etti. Geri çekilmeden önce *Capitan*'ın çizmelerine kan tükürdü.

Capitan, "Josey Wales," diye onun sözlerini tekrarladı. *Rurale*'lerin atlarını yükleyişini seyretti. Yarım düzine adam ise viski bulmak için barın arkasına geçmişti. Bir kutu çıkarıp barın üzerine içindekileri boşalttılar. Kutu kağıt doluydu. Kağıtların çoğu posterdi: Hepsi birbirinin aynı, tek bir kişinin posterleri.

Capitan Escobedo posterlerden kendisine bakan adamın yüzüne doğru eğildi; bir Konfederasyon süvari şapkasının altından nefretle bakan kötücül kara gözleri görünce şok geçirdi. Siyah bıyığın üstünde derin bir mermi yarası vardı. Resmin altında şunlar yazıyordu:

JOSEY WALES: 32 YAŞINDA. 1.80 BOYUNDA. 80 KİLO. SAĞ YANAĞINDA YATAY MERMİ YARASI. AĞZININ SOL UCUNDA BIÇAK YARASI.

MİSSOURİ'DE YÜZBAŞI WİLLİAM "BLOODY BİLL" ANDERSON İLE BİRLİKTE SAVAŞMIŞ ESKİ BİR GERİLLA TEĞMENİ OLARAK ABD ORDUSU TARAFINDAN ARANANLAR LİSTESİNE KONULMUŞ.

WALES 1865'TEKİ TESLİMDEN SONRA AFFEDİLMEYİ REDDETTİ. BANKA SOYGUNCUSU BİR ASİ VE EN AZ 35 KİŞİNİN KATİLİ OLARAK BİLİNİYOR.

SİLAHLI VE TEHLİKELİ. HIZLI TABANCA KULLANIR VE ATTIĞINI VURUR. SİLAHINI ALMAYA KALKIŞMAYIN. TEKRARLIYORUZ, SAKIN SİLAHINI ALMAYA KALKIŞMAYIN.

ÖLÜ ARANIYOR. BAŞINA KONAN ÖDÜL 7.500 DOLAR.

ABD ORDUSU GÜNEYBATI ASKERİ BÖLGESİ
GENERAL PHİLİP SHERİDAN, KOMUTAN.

Capitan posterleri uzun süre gözden geçirdi. *Rurale*'ler atlarına binmiş onu bekliyordu.

Missouri gerillaları Meksika'da bile bütün ordu tarafından biliniyordu: James Kardeşler, Youngerlar, Bloody Bill Anderson, Josey Wales, Fletcher Taylor, Quantrill; vahşi, kana susamışlıkla ünlü, olağanüstü adamlar... olağanüstü.

Capitan posterleri rulo yapıp paltosunun iç cebine soktu. Şişeden son bir yudum alarak, adamlarının başında tozlu patikadan Rio Grande'ye doğru yola çıktı.

Omuzlarını silkti Yüzbaşı Escobedo. Güneye doğru giderken kağıtları köylere asabilirdi. Posterler tabancalı silahşörleri harekete geçirecekti; böyle bir ödül *mucho dinero* (çok para)'ydı.

Gene de Rio Grande'yi geçerken omuzunun üstünden arkaya bakma itkisine karşı koyamadı. Güneş garip bir biçimde çelik parlaklığındaydı. Kuzeye doğru uzanan arazide siyah ve uğursuz gölgeler vardı.

Capitan Jesus Escobedo beklemediği bir biçimde titreyerek ürperdi.

2. Bölüm

Güneş batıya doğru kayarak Rio Grande'deki dalgacıklarda kızıl şeritler yarattı, kaktüs ile meskiti kızıla boyadı, gölgelere pembe bir renk verdi. İlk *coyote* uzaklarda uludu. Rüzgâr toz çevrimlerini Santo Rio'nun sokaklarında döndürdü. Çevrede hiç kimse yoktu.

Lost Lady barında Kelly ellerini önünde kavuşturarak dindar bir biçimde ölmüştü. Gözleri Melina'nın bükülmüş bedenine bakıyordu. Melina'nın ölüm halinde bile hoş bir zarifliği vardı; başını itaatle öne eğmiş, kanlar içinde donmuş kalmış bir balerin gibiydi.

Pablo Gonzales geri döndü. Bir zamanlar kendisine yemek verilen yere dönen köpekler gibi Lost Lady Salonu'na geri geldi. Bu korkunç ölüm yerinin eşiğinde, gördükleri karşısında dehşet içinde kalarak duraksadı; haç çıkarmak için hasır şapkasını elinden önüne düşürdü. Neredeyse geri kaçacaktı.

Ama bir dürtü onu parmak uçlarına bastırarak Kelly ile Melina'nın olduğu yere doğru çekti. Sonra da Rose'a doğru ilerledi.

Rose'un ona gösterdiği iyiliğe paha biçilmezdi; sadaka olduğunu gizlemek için paraları eline bir göz kırpmylaı —ya da bir küfürle— ko-

yardı. Bu nedenle Pablo onun yanında durarak Our Lady of Guadalupe duasını etmeye başladı. Başka yapacağı bir şey yoktu onun için.

Pablo korkmuştu, halbuki onu uyarması gerekirdi; şimdi uyarmadığı için utanıyordu. Fahişe Rose adına, günahlarının bağışlanması için yaşamında belki de ikinci kez dua ediliyordu.

Pablo dua ederken Rose'un yüzüne gölgelerin arasından baktı. Kadının gözleri kapalıydı – etli, morarmış çizgiler.

Gözler açıldı. Pablo birden geriye doğru sendeledi, ama gözler onu büyülemiş gibi yakıcı bir bakışla kendisine çekti. Pablo'nun yüzü gerildi; sonra net, boğuk bir fısıldı duydu. "Dayanmaya çalışıyorum... Pablo. Buraya gel... yaklaş."

Pablo onun başının yanına çömeldi. "*Señorita*..."

Rose, "Kapa çeneni!" diye emretti. "Dinle... dayanamam... artık. Crooked River Çiftliği'ne git... Josey Wales'e... duydun mu... Josey Wales."

Pablo başını salladı. "*Si*, duydum *Señorita* Rose."

Rose yutkunup gözlerini o kadar uzun bir süre kapalı tuttu ki, Pablo onun öldüğünü sandı. Kadının bedeni titredi. Gözler açıldı. "Josey Wales'e de ki... On Nokta yaşıyor... On Nokta'yı *Capitan* Jesus Escobedo aldı... Escobedo... On Nokta... duydun mu?" Pablo'nun yanıtını beklemedi. "Josey'e benim söylediğimi anlat... sana iki yüz altın versin... parayı alırsın... duydun mu?"

"Si, ama..."

Rose onu dinlemiyor gibiydi. "Azizlerden bazıları adına yemin ettiğini duymak istiyorum... gideceksin... çabuk ol!"

Pablo duraksadı. Rose'un gözleri titreyerek açıldı, Pablo'ya sabit bakışlarla baktı. "Yemin et allahın belası!"

Pablo aceleyle "Santo Pedro—Santo Juan—gideceğim," diye fısıldadı.

Rose içini çekti. "Josey'e de ki..." Gözleri yine kapandı. "...Josey'e de ki... Bu kez... işim bitti." Kocaman göğüsleri, uçlarını sertleştiren bir spazmla titredi. Spazm dalga halinde tüm bedenine yayılarak karnını indirip kaldırdı, kanlı bacaklarını havaya sıçrattı.

Pablo onun boynundaki bir zincire bağlı küçük tahta haçı alarak Rose'un yüzüne tuttu. Kadının gözleri açıldı. Uzun bir süre haça baktı. Belleği canlandı. Şiş dudaklarıyla gülümsemeye çalıştı. "Teşekkürler, oğlum... ama sanırım... bir yudum Red Dog... bana daha iyi gelirdi... gerçekten daha iyi." Bu kez gözleri kapanmadı.

Pablo yaşamın ondan uzaklaştığını, gözlerden çekilirken zayıflayan ve geride ona doğru bakan ufak bilyeler bırakan küçük ışıltıları gördü. İnatçı iradenin serbest bıraktığı ruhunun aceleyle, kendisine sürtünerek geçtiğini hissetti. Binanın köşesinde inleyen ve tozları kapıdan içeri üfüren rüzgârın uğultusunda Rose'un ruhunun yakındığını duydu. Yerinden fırlayıp dışarı koştu Pablo.

Hayvan pisliği yığınlarından aşarak katır ahırlarına saklandı. Gece atlıların geçtiğini ve konuşmalar duydu, ama hareket etmedi.

Pablo, Rose, On Nokta ve Josey Wales arasındaki bağı biliyordu. Josey'i bacağına bağlı büyük *pistola*'larla dev kızıl atına binmiş olarak görmüştü.

Lost Lady'nin kanatlı kapısının arkasında çömelerek, kumarbaz On Nokta ile fahişe Rose'un hükümet avcılarına, Josey Wales'in Meksika'da öldürüldüğünü gördükleri üzerine yemin ettiklerini duymuştu. On Nokta ile Rose kağıdı imzalamışlardı. Bu, Josey Wales'e armağan ettikleri bir yalandı; tıpkı Pablo'ya para vermeleri gibi —nedensiz. Büyük bir armağandı.

Bandido (haydut)! Eğitimli ve akıllı olanlar dillerini şaklatır ve iğrenerek başlarını sallardı. Aptal, tembel *peon*'lar ve onların *bandido* kahramanları. Anlaşılır şey değil.

Ama *peon* için ulusal kahraman yoktu. Ulusallık hükümet, hükümet de politikacılarla generallerin değişen savaşları demekti. Ölen gene *peon* oluyordu. Karısını ve çocuklarını kendisiyle birlikte savaş alanına götüren *peon*'lardı; çünkü gidecek başka bir yer yoktu. Ölen, boyunduruk altına alınan ve savaşın bedelini ödemek için azıcık tayınlarla yaşayan *peon*'lar.

Toprağın sahibi *hacendado*'lar (patronlar) vardı. Ama bütün zengin ve güç sahibi adamlar gibi onlar da akıntıya kürek çeken yığınları güderlerdi. *Hacendado* vergisini zafere öderdi.

Onun iktidarına bağlı *soldado*'lara gelince, giderilmesi gereken temel gereksinimleri vardı. *Hacendado* köylülerin kadınlarına İspanyol dansı yaptırırdı: Şehvetle diğerleriyle dövüşen *soldado*'lar için taze, gelişme çağında yerli kız-

lar. Tam zevk için yuvarlak kalçaları ve dik göğüsleriyle daha büyük kızların olgunlaşmakta olan gelişmiş bedenleri. *Hacendado* topraklarını koruyordu.

Kilise de vardı. Ama Kilise bürokrasisinin papaz ve piskoposları *hacendado* ve generallerle birlikte yer içerlerdi —ve köylülerin Kilise adına ekip biçtiği kilometrelerce toprağın sahipleriydi.

Kilise, küçük yerli Benito Juarez'e karşı Maximilian'ı desteklemişti. Kilise *peon*'a ödülünü cennette almayı beklemesini de söyledi.

Peon dinsel törenlere katıldı. Ölümde en yüce takdisi, doğumda kutsanmayı istedi; ama şimdi ruhunu Tanrı ile bütünleştirmesi için papazlara değil, *Santo*'lara (azizlere) dua ediyordu.

Gücü aldatıcıydı. Sahibi olmadığı toprakları ekip biçiyor, bu nedenle toprağı daha da çok seviyordu. Sahiplenici bir sevgiyle değil, kâr sevgisiyle de değil, toprak onun yaşamı olduğu için seviyordu.

Yani *peon*'un gücü ve inatçılığı, toprağın gücü ve inatçılığıydı. Ürün veren, ya da ürün vermeyen; fırtınaların silip süpürdüğü, azalan, sabana vurulan, ama her zaman orada olan toprak. Var oluşuyla ayakta kalmak için direnen toprak.

Peon, Benito Juarez'in liderliğinde cesaretini kanıtlamıştı. Sandaletli, hasır *sombrero*'lu, eski *musket* (dolma tüfek) ve *machete* (bıçak)'li köylü, İmparator'un adamlarını, onları destekleyen Fransızları yenmişti. Aslında *hacendado*'lar ile Kilise'yi de yenmişti; ama savaşımın

ateşi olduğu gibi kaldı. Şimdi Ciudad de Mexico'da Benito'yu kuşatmışlar, tarlalardaki ve gümüş madenlerindeki köylüleri kamçılamışlardı. Pablo bunu biliyordu. Benito için *musket* taşımıştı. Dupin'in keskin *hatchet (bıçak)*'i ile kolunu kaybetmişti.

Bu yüzden yalnızca Tanrı ve *Santo*'lar; toprak ve *bandido* vardı.

Bandido, *vaquero*'dan daha inatçı, *Rurale*'lerden daha vahşiydi. *Hacendado* ve hükümete saldırdı *peon*; Kilise onu lanetledi. Bu yüzden ruhu yoktu. Savaşımın içinde düello yaptı, kısa yaşadı ve çabuk öldü. Her *bandido*'nun ölümüyle birlikte, inatçı, acı çekmeye alışkan köylü, *Santo*'lara onun ruhunu getirmesi için dua etti. *Peon* bunda ısrarlıydı; Kilise onları durduramadı, ikna edemedi.

Pancho Morino, Ernesto 'El Diablo' Chavez, Chico 'Jungle' Patino bir zamanlar *peon*'du. Tıpkı *gringo bandido* Josey Wales gibi.

Josey Wales. Pablo, bir boğa güreşi seyircisinin büyük bir *toreador*'un yaşamını bilmesi gibi onun yaşamını biliyordu. Josey Wales, Missouri denilen topraklarda bir zamanlar *peon*'du. 'Kansas Kızılbacakları' denilen, elbette hükümetin bir parçası olan adamlar onun karısını ve *niño*'sunu öldürmüşlerdi. Josey Wales de onlarla savaşmak için *guerillero*'lara katılmıştı.

Devrim başarısız olunca, Josey Wales, diğer büyük *bandido*'lar gibi teslim olmamıştı. Bir *compadre* (yoldaş) *bandido* ile, Çeroki kanından Yalnız Watie ile Texas'a gitmişti.

Hızlı silahlarıyla birçok hükümet adamı öl-

dürmüşler, kadınları eş olarak almışlar, şimdi de kuzeybatıdaki gizli bir vadide çiftlik kurmuşlardı.

Pablo sesler duydu. Doğuda gri ve pembe renki bir şafak sökmüştü. Pablo hayvan pisliklerinin arkasından çıktı, ahır kapısından Majestik Hotel'in arkasında mezar kazan adamları seyretti. Adamlar Kelly, Melina ve Rose'u gömüyorlardı. Bu görüntü ona yeminini hatırlattı. Saklandığı yere doğru süründü. Artık saklanması gereken kimse yoktu; yalnızca yemini vardı.

Katır ahırlarında hava serindi, ama Pablo'nun bedeni ter içinde kalmıştı. Çiftlik ne kadar uzaktaydı? Yüz mil mi? Her zaman var olan, düzlüklerde hayalet gibi gezinmekten asla vazgeçmeyen 'Düşman' Apaçi vardı. Asla bağışlamayan Komançi vardı. Olanaksızdı bu yolculuk.

Sabahın ilk saatleri çarçabuk geçip öğleden sonra oldu; Pablo ahırda çömelmiş halde bekledi. İki kez kapıya gidip geri döndü. *Santo*'lara yemin etmişti. Gün batarken bir katır çaldı.

Crooked River Çiftliği'nin kuzeybatıda olduğunu şöyle böyle biliyordu. İhtiyar ve ayaklarını sürüyen katırını kaktüs ve *ocotillo*'ların içine doğru sürdü.

Çöl, karanlığı ölüm gibi ansızın ve uyarıda bulunmadan getirdi. Ay yoktu, ama yıldızlar sanki kara bir kasenin içinde parlıyordu. Pablo güneşin battığı yerin sağındaki en parlak yıldızı seçip katırın kulakları arasından gözetledi.

Çölün gece serinliğine karşın Pablo, katır yavaş yürürken biraz kestirdi. Zaman zaman

uyanıyordu: Bir kurt yakından ve tehdit edici bir biçimde uluduğunda, başka bir kurt ona karşılık verdiğinde; ya da katır, uyuyan bir *peon*'u gecenin içinde bilinmeyen bir yere taşımanın saçmalığını anlayarak durduğunda Pablo her uyanışıyla birlikte katırı tekmeledi; yıldızı katırın kulaklarının arasından gözetledi..

Arroyo (boğaz)'ya vardığında doğudan ışık görünmüştü. *Arroyo* derin ve dardı, zemininde tembel tembel akan bir çay vardı. Pablo yere inip katırı açaya doğru çekti. Her ikisi de su içti. Pablo çömelerek hayvanın büyük kısmı çamurlu olan çaydan su içmesini seyretti. Sonra başı omuzuna düştü ve uyudu.

Onu uyandıran güneş oldu. Yürümeyen, ama ayağıyla yere vuran sabırsız bir atın gürültüsünü duydu. Daha gözlerini açmadan ölmüş olduğunu biliyordu Pablo.

Adamlar *arroyo*'nun üstüne belki bir düzine benekli at getirmişlerdi. Dizginlerden saçlar sallanıyordu; yeni yapılmış bir saldırıyı anlatan taze pembe deri uçlarıyla donanmış saçlardı bunlar. Saldırı, binicisiz iki ata mal olmuştu.

Pablo gözlerini kırpmadan baktı, hareket edemiyordu. Adamlar tek bir söz söylemeden atları *arroyo*'ya getirip yere indiler. Ağızlarına, çenelerine ve yanaklarına —ama gözlerine değil— sürdükleri beyaz ve mavi renkli boya yüzlerini tanınmaz hale getirmişti. Gözler acımasız, çıplak bir öfkeyle Pablo'yu seyretti.

Kasık örtüsü ve mokasenler giymişlerdi, saçlarında tek bir tüy vardı. Uzun saçlarını Apaçiler gibi omuzlarına dökmemiş, örmüşlerdi. Komançiler!

Pablo'nun çevresinde küçük bir daire oluşturarak elinden katırın ipini çekip aldılar. Bir savaşçı Pablo'nun saçını eline doladı ve başını ayağına doğru, neredeyse yere değecek kadar eğdi.

Saçı havada tuttu: *"Bon-do-shel"* Uzun bir bıçağı Pablo'nun başının üzerinde derisini yüzermiş gibi gezdirdi. Hafif bir kahkaha duyuldu. Mutlu bir gülüş değildi bu.

Savaşçı hâlâ Pablo'nun saçını çekiştiriyordu.

Pablo güçsüz bir sesle, *"Hablas español* (İspanyolca biliyor musun)? diye sordu.

Uzun boylu bir savaşçı yüzünü Pablo'nunkine yaklaştırıp şeytani bir ifadeyle sırıttı. "Si -Mexicano?" diye hırlar gibi sordu.

"Si, *señores...*" Pablo konuşmaya başladı. Savaşçı bacaklarının arasını tekmeledi. Pablo iki büklüm olarak kustu. Bir tüfek kabzası başına ininince de yere düştü, ama bilincini kaybetmedi. Yediği tekmeden uyluğu şişmişti; duyduğu acı yeniden iki büklüm olmasına neden oldu.

Komançi savaşçıları yanından uzaklaştı. Çalı ve dal toplayarak ateş yaktılar. Savaşçıların yarısı katırın yanına gitti; iki tanesi hayvanın başını tuttu, üçüncüsü ensesini okşarken bıçağıyla derin bir kesik açtı. Katır çifteleyip mücadele etti, ama adamlar onu yere yatırdılar.

Hayvanın bacakları debelenmeye devam ederken, bıçaklar sırttan aşağıya indi, Komançi tarzında derisini yüzdü. Adamlar becerikli hareketlerle hayvanı kesip etini bir atın sırtına postuyla birlikte astılar.

Ciğer ve böbrekleri dilimleyip ateşin üzerinde kızarttılar. Çömelerek yemek yerken Pablo ile hiç ilgilenmediler. Yemeklerini bitirince, ellerindeki yağ ile kollarındaki katır kanını yalayarak alçak sesle konuştular. Komançi dilinde konuşuyorlardı. Pablo onların ne konuştuğunu anlamıyordu.

Güneş *arroyo*ya doğru kaydığında katır leşinin kötü kokusu havayı sardı. Pablo önce bir, sonra üç, sonunda on akbabanın büyük bir sabırla hayvanın üstünde döndüğünü gördü. Çok geçmeden leşin üzerine saldıracaklardı.

İki savaşçı Pablo'nun yanına geldi; bileklerinden tutarak onu ateşin yanına sürükledi. Mokasenli ayaklar omuzlarını yere bastırdı. Adamlar pantolonunu dizlerine kadar indirirken, tepesinde durup ona baktılar. Pablo uzun boylu bir savaşçının bir bıçağı alevlerin üzerinde yavaşça döndürdüğünü gördü. Dehşet içinde kaldı.

Bir savaşçı *"Estuprador!" (ırz düşmanı)* diye bağırıp yüzüne tükürdü.

Pablo, "HAYIR! Mütecaviz, *estuprador* değilim!" diye bağırdı. "Hayır. Hayır, *señores...*"

Uzun boylu savaşçı yanına gelmişti; bıçağın ucu kıpkırmızıydı. Eğilirken yüzü şeytani bir ifadeyle kırıştı; Pablo'nun bacaklarının arasına diz çöktü. Komançiler çığlıklar, korku, acı beklentisiyle ona baktılar.

Pablo mücadele etmekten vazgeçti. *Arroyo*'nun dingin havasında şaşırtıcı derecede net bir biçimde yüksek sesle dua etti. "Santo Pedro, Santo Juan, beni hemen alın. *Señor* Josey Wales'e ulaşmaya —yeminim uğruna– çalıştım.

Sorumlusu ben değilim." Gözleri yaşla doldu; donmuş gibi, heykel kesilen savaşçıları görmesini engelledi. Pablo bekledi. Hiçbir şey olmadı. Acı yok. *Santo*'lar acı duymasını engellemişlerdi.

Görüşü netleşti. Bıçaklı savaşçı hâlâ garip bir biçimde üzerine eğilmiş duruyordu. Birden, "Joh-seh Wales mi? " diye sordu. Sesinde saygı seziliyordu. Pablo şaşırmıştı.

"Si," dedi. "Josey Wales."

Omuzlarının üzerindeki ayaklar geri çekildi. Savaşçılar "Joh-seh Wales!" adını soluklarını tutarak söylediler.

Coşku, taşkınlık Pablo'yu da sardı. Ayağa fırladı; pantolonu yere düştü. Zıplayarak, cinsel organı boşlukta sallanarak, "Joh-seh Wales!" diye bağırdı. "Joh-seh Wales!"

Pablo yumruklarıyl göğsüne vurdu ve elini dört bir yana salladı. *"Mi amigo!* Jos-seh Wales! *Vaya! Wamos* Joh-seh Wales!" (Benim dostum! Haydi, Josey Wales'e gidelim). Pantolonunu yerden aldı, beline çekerek vahşi gözlerle bir dairenin içinde dans etti.

Savaşçılar onu omuzlarından kaldırarak bir ata bindirdiler. Kendileri de atlarına binerek Pablo'yu aralarına aldılar; kuzeybatıya doğru yola çıktılar.

Rüzgâr Pablo'nun ensesindeki saçlarını uçuruyordu. Coşkuyla dolmuştu içi. Bir mucize! *Santo*'lar bir mucize yaratmıştı. Bir kader oyunu hissetti! Bir yazgı! *Santo*'ların bir görevi. Bu göreve seçilmişti.

Öğle sıcağında ve gün boyunca yorulmak nedir bilmeyen kızılderili atları, Komançi hiç durmadan onları yarıştırdıkça koştular da koş-

tular. Komançi hiçbir şey söylemedi, gözlerini dikkatle çevresindeki ufuk çizgisinde tuttu.

Engebeli arazi başladı. Gökyüzüne doğru dikenli dağ bitkileri yükseldi. Güneş batıya kaydı; uzaktaki kıraç bir dağın ardında battı.

Komançi birden atları durdurdu. Pablo'nun atını en öndeki savaşçının yanına getirdi. Lider dizginleri Pablo'nun eline verirken dağı gösterdi.

"Joh-seh Wales!" dedi, bir sırımla Pablo'nun atını kamçıladı. At neredeyse Pablo'yu yere düşürecek kadar büyük bir hızla yola koyuldu.

Pablo bir zaman dizginlerle boğuştu, bir süre sonra da atının hızını ayarladı. Komançileri görmek için çevresine bakındı. Ama onlar güneye doğru uzaklaşmışlardı. Arkalarına hiç bakmıyorlardı.

3. Bölüm

Gökyüzünden daha koyu renkli duran dağ önce uzaklaşır gibi göründü, sonra büyümeye başladı; çıkıntılı kayanın sivriliğiyle çıplak bir halde gökyüzüne uzandı, ardından birbirine paralel, çöle doğru eğimlenen iki dağ oldu.

Pablo en yakındaki yamacın eğimini dönerken şafak söktü. Dağların arasındaki vadide temiz bir dere akıyordu. Girişte Komançi işaretleri vardı. Pablo atını vadiye doğru sürerken ağaçların üzerinde Crooked River Çiftliği'nin armasını gördü –ama Komançi'nin kıvrılan yılan işareti de bulunuyordu.

Otlar atın dizine kadar geliyordu; berrak sulu dere hep ortadan akıyordu. Akarsuyun iki kıyısında pamukağacı ve bodur meşe vardı. Pablo antilop, siyah kuyruklu geyik ve orman tavuğu gördü. Dağların arasındaki su, otlar, ağaçlar ve yaşamın tatlı kokusu, çölden gelen atlının duyularını birden şok etti.

Pablo yaklaşırken uzun boynuzlu sığırlar görkemli başlarını kaldırdılar, burunlarından soluyarak uyarıcı bir tavırla uzaklaştılar. Vadi, işaretlerin dışında el değmemiş gibi duruyordu.

Pablo atını sürmeye devam etti; vadinin du-

varları iki yanda yükseliyor, zaman zaman çok daralarak otla kaplı *arroyo*'lar oluşturuyor, sonra yarım mil genişliğine çıkıyordu. Artık güneş ışınları gündoğumunun yarı karanlığını yok etmişti.

Pablo içgüdüsel olarak aniden arkasına baktı. Peşinde bir atlı vardı. Adam bir Meksika *sombrero*'su takmıştı, *vaquero*'ların giydiği bol çaparal pantolonu, kısa ceketi vardı. Pablo konuşmaya ya da durmaya korktu. Elini salladı, ama *vaquero* onu gördüğüne ilişkin herhangi bir işarette bulunmadı. Pablo atını tekmeleyerek hızını artırırken arkasındaki atlının da nal seslerini duydu.

Dağın dimdik duvarlarının arasından iki saate yakın atını düzenli bir hızla sürdü Pablo. 'Uzun boynuzlar' ve av hayvanları daha da artmıştı. Atın üzerinde dönüp geriye bakarken, *vaquero*'nun sessizce hâlâ kendisini takip etmekte olduğunu gördü.

İleride dağlar birleşerek vadiyi sona erdiriyordu. Pablo sedir ağaçlarıyla pamukağaçlarının arasına yapılmış alçak tavanlı kerpiç çiftlik evini gördü. Evin çevresinde daha küçük kerpiç binalar, arkasında da dar bir yarıktan beslenen temiz bir çağlayan vardı.

Arkadaki *vaquero* 'SKİİİiiiii!" diye yüksek sesle ıslık çaldığında, Pablo neredeyse evin avlusuna girmişti. Tennessee dağlarına özgü gece şahininin sesiydi bu. Ardından hemen garip bir ıslıkla, çobanaldatan ötüşüyle karşılık verildi. Pablo her iki sesi de tanımıyordu.

Ama önüne çıkarak yolunu engelleyen kişiyi tanıyordu. Uzun bir boy, iri gövdesine bol

gelen güderi bir gömlek, tabanca takılı bir bel kayışı. Esmer yüzü kemikli ve kırışıktı, omuzlarına siyah kamçılar gibi düşen örgülü saçları vardı. Yüksek konçlu mokasenleriyle, yaşını göstermeyen bir zarafetle hareket ediyordu. Pablo onu bir kez Santo Rio'da görmüştü. 'Yalnız' Watie'ydi bu adam.

Pablo'nun atının dizginlerini tutan 'Yalnız', gri Konfederasyon süvari şapkasının altından kara gözleriyle ona baktı.

Rahatça, "Nasılsın?" dedi.

Pablo, *"Buenos dias* (iyi günler) *señor,"* diye yanıt verdi, "Ben..."

"Bir dakika." 'Yalnız' bir elini uzattı. "Meksika dilinde konuşacaksan, şuradaki Chato ile konuş." Pablo'nun yanına gelmiş olan *vaquero*'ya baş parmağını uzattı.

Pablo hemen, "Hayır, *señor,"* dedi, "İngilizce konuşabilirim. *Señor* Josey Wales'i bir an önce görmek için geldim."

'Yalnız' Watie'nin gözleri kısıldı, *vaquero* atını Pablo'ya yaklaştırdı.

'Yalnız' sakin bir ses tonuyla, "Josey Wales öldü," dedi.

"Biliyorum..." Pablo rahatsız olmuştu. "Yani, *Señor* On Nokta ya da *Señorita* Rose'u tanıyorum. Beni buraya *Señorita* Rose gönderdi."

'Yalnız', Pablo'nun yüzünü incelerken birkaç dakika geçti. Bir ağaçta çalıkuşları öttü, uzaklarda bir inek böğürerek buzağısını arıyordu. Pablo ürperdiğini hissetti.

Chato, Pablo'nun yanında atından inerek elini onun omuzuna koydu. "Anlıyorsunuz ya, *señor...*" Sesi yumuşaktı. " Josey Wales'i gör-

mek istiyorsanız ölmeniz gerekir, *mi amigo*, o sizi kabul edene kadar —bu bir zorunluluk." Beyaz dişler kötü bir gülüşle parladı.

Pablo inatla, "Ben —onu görmem gerek." Chato Olivares omuzlarını silkip 'Yalnız'a baktı. Çeroki tek bir şey söylemeden dönüp Pablo'nun atını evin arkasındaki at bağlama yerine götürdü. 'Yalnız' önde, mahmuzları şıngırdayan Chato arkada, mutfak kapısından içeriye girdiler.

Pablo kapının arkasındayken ne göreceğini bilmiyordu; ama içeriye girdiğinde gördüklerine hiç de hazır değildi.

Odada uzun bir masa vardı; masanın üzerinde biftek, domuz eti, bezelye ve peksimet tabakları duruyordu. Yemeklerin havayı dolduran yoğun kokusu Pablo'nun ağzını sulandırdı.

Masanın bir yanında güzel bir yerli kadın yemek yiyor, biçimli göğsünü emen kızılderili bir bebeği kollarının arasında tutuyordu. Onun yanında yaşlı bir Anglo kovboy başını eğmiş özenle yemek yiyordu. İkisinin karşısında dolgun göğüslü, sarışın genç bir kadın gene sarışın bir bebeği kucağında tutmuştu. Kadının yanında ise Meksikalı bir *vaquero* yemek dolu bir tabağa hücum ediyordu.

Pablo masanın ucunda onu gördü; içgüdüsel olarak ruhu var olmayan *bandido* için haç çıkardı —Josey Wales!

Josey başını kaldırıp onlara baktı: Siyah saç, bıyık ve yanağında kötü bir yara izi. Çerokininki kadar siyah, onunki kadar sert, acımasız bir ışıkla parlayan gözleri Pablo'nun gözlerine dikildi. Ufak tefek ve beyaz saçlı yaşlı bir kadın masaya başka yiyecekler getiriyordu.

'Yalnız' ile Chato şapkalarını yere atarak masadaki yerlerini aldılar. 'Yalnız' yerli kadının yanına oturdu. Kadın yemek yemeyi bırakıp kolunu onun beline sardı ve yanağından öptü.

Pablo başını hafifçe eğerek dururken belli belirsiz ürperdi. Tabağını tepeleme dolduran Chato başını kaldırmadı, ama Pablo'ya doğru parmağını uzattı. "Bu..."

Pablo nazikçe, "Pablo Gonzales, *señoras* ve *señores,*" dedi.

Chato, "... seni görmesi gerektiğini söylüyor, Josey," diyerek sözünü bitirdi; sonra da tabağını doldurmaya devam etti.

Josey Wales'in sert bakışlı gözleri Pablo'ya döndü. "Evet..."

Pablo daha yanıt veremeden, yaşlı kadın masadaki boş bir iskemleyi işaret ederek ona baktı. "Farelere de yer var," dedi. Pablo tedirgin bir tavırla gözlerini kadının gösterdiği yere çevirdi, ama fareye benzer birşey göremedi.

Sarışın kadın ona gülümsedi. "Yani oraya oturmanı söylüyor," diyerek iskemleyi gösterdi.

Yaşlı kadın öfkeyle, "Ben de öyle demiştim," dedi.

Pablo, Josey Wales'e bakarak, *"Señor?"* diye sordu.

Yaşlı kadın yüksek sesle, "OTUR!" dedi. Pablo hemen oturdu.

Chato yemeğinden başını kaldırmadan bezelye, peksimet ve et tabaklarını sırayla uzattı.

Görünüşe bakılırsa onların gelişleri beyaz saçlı bayanın konuşmasını yarıda kesmişti; kadın konuşmaya bir cümlenin ortasından başladı. "... ve başarı konusunda biraz kafa yormaz-

sak, Tanrı bilir bu neşeli yer ne hale gelir? Küçük Ayışığı..." Elini, biçimsiz bir bıçakla et kesmekte olan yerli kadına doğru dramatik bir tavırla uzaktı. "Günün yarısında Cheyenne dilinde konuşmaya çalışıyor, çünkü nasıl konulaşacağını öğrenebilecek kadar beyni yok. Şey, *başardan* söz etmeyeceğim. Başka bir şeyden —dinliyor musun Josey?"

Pablo, kanun kaçağına kaçamak bir bakış fırlattı. Josey elini sarışın bebeğin başında gezdirirken bir yandan da ağzındaki biftek parçasını çiğniyordu.

Başın önündeni kaldırmaksızın, "Evet bayan, şey... Büyükanne," dedi, "dinliyorum."

Herkes yemek yemeye devam etti. Chato boş bir tabak uzatınca, Büyükanne tabağı alıp doldurdu ve masaya koydu. Yemeği getirirken konuşuyordu. "Başka bir şey– KIZIŞTIRICILIK! Küçük Ayışığı sürekli 'Yalnız'ı kışkırtıyor, ne zaman aklına gelse, ortada, açıkça. Daha iyi yetişmiş olması gereken 'Yalnız' da allahın belası bir rakun gibi onun üstüne atlıyor –beni *duyuyor* musun, Yalnız?"

'Yalnız' alçakgönüllülükle, "Evet, sayın Büyükanne," dedi. Yanından geçirilen bir tabaktan iki peksimet kapıp üzerine et suyu döktü.

Büyükanne, Pablo'nun tabağına domuz eti koyarken, "Tanrım," dedi, "ben olmasam bu iki zavallı çocuk nasıl yetişir bilmiyorum." Birden Pablo'nun omuzunu dürttü. "Kurtarıldın mı oğlum?"

Pablo hayretle baktı. Chato dolu ağzıyla, "Din," dedi.

"Ah, si, *señora*. Vaftiz edildim, ben..."

Büyükanne, "Görüyorsunuz!" dedi, "üstelik tek kolu var!" Büyükanne burnunu çekti, Pablo'ya dikkatle baktı, sonra gene burnunu çekti. "Ama sana söylüyorum oğlum, yemeğini bitirir bitirmez, sana yeni bir sabun vereceğim. Hemen dereye gideceksin. Leş kargası gibi kokmuyorsan kör olayım. Niyetim kötü değil tabii."

Pablo, "Si, gideceğim, *señora,*" dedi. "Komançiler beni yakaladı ve..." Herkes başını kaldırıp ona baktı.

Pablo Komançileri, kendisini nasıl yakalayıp katırını kestiklerini, Josey Wales adını duyunca neler yaptıklarını anlattı.

Büyükanne sakin bir ses tonuyla, "Josey vadide savaşçıların şefi On Ayı ile karşılaştı. Ona her ikisinin de yaşayabileceğini ya da ölebileceğini söyledi. Toprağı paylaşabileceğimizi, onların da kullanabileceğini, bizim de kullanabileceğimizi anlattı. Komançi buradan geçerken ilaç yapabilir, vadide hayvan kesebilir. Bu bir anlaşmaydı, bağlılık sözüydü. Bu nedenle seni serbest bıraktılar oğlum. Josey Wales sözünü tutar. Bunu unutma."

Pablo, "Evet, si *señora,* unutmayacağım," dedi, "ben..." *Señorita* Rose'u anlatacaktı, ama Büyükanne onun sözünü keserek çevresindeki ahlâk çöküntüsü konusunda vaaz vermeye devam etti.

Bir peksimetin üzerine et suyu koyan Josey'e anlamlı bir biçimde baktı. "Şuradaki Chato..." *Vaquero*'yu gösterdi. "... tam bir günahkâr. Neredeyse 'Yalnız'dan daha çok küfrediyor. Beni duyuyor musun Chato?"

Chato yemeğin üstüne kahve içerken "Evet, sayın Büyükanne," diye mırıldandı.

Büyükanne onun onaylamasını beklemedi. "Şuradaki Travis ve Miguel her yerde tütün çiğneyip tükürüyorlar. Bunu da senden öğrendiler, Josey. Dün de..." Zafer kazanmış bir tavırla Küçük Ayışığı'nı işaret etti. "...dün senin de tütün çiğneyip tükürdüğünü gördüm. Tanrım, sanki sürekli tükürmek için bir çekirge gibi sıçraması gerekiyor!"

Eğildi, sarışın kadının kucağındaki bebeğe yakından baktı. "Laura Lee, bu küçük şey solgun görünüyor. Sana bir kaşık *kalum* kökü vermeni söylemiştim. Buraya gel Jamie." Bebeği Laura Lee'nin kollarından aldı.

Pablo sessizlikte, "*Señorita* Rose... öldü," dedi birden. Büyükanne donakaldı; bebeği havada tutuyordu. Bıçaklar masanın üzerine düştü. Bütün başlar Pablo'ya döndü.

Büyükanne soluğunu tutarken "Tanrım!" dedi.

4. Bölüm

Pablo olanları anlattı. Rose ile Melina'yı tanımlarken duraksadı. "Her şeyi anlat." Çelik sertliğindeki ses Josey Wales'in sesiydi. Pablo her şeyi anlattı. Sözünü bitirdiği zaman kimse konuşmadı.

Kızılderili bebek sessizliği bozarken annesinin memesinden uzaklaştı. Küçük Ayışığı içgüdüyle ona daha sıkı sarıldı.

Sessizlik sanki Josey Wales'in gözlerindeki kara öfkenin, ateşin dinmesini, yok olmasını bekliyordu. Yavaş yavaş soğukkanlılığın ışığı bu gözlere geri döndü. Neredeyse gözle görülebiliyordu bu değişim. Büyükanne içini çekti, "Allah kahretsin!" dedi.

Josey, Pablo'yu işaret etti. "Miguel onu dereye götür ve temiz giysiler ver." Miguel sessizce kalkıp Pablo'yu odadan çıkardı. Odadaki erkekler Josey Wales ile aynı anda iskemlelerini geri iterek ayağa kalktı. Onun peşinden avluya çıktılar.

Pamukağaçlarının altında küçük bir daire biçiminde oturdular; omuzlarını kanyonda esen rüzgâr nedeniyle kısmışlardı: Chato Olivares, 'Yalnız' Watie, Travis Cobb ve Josey Wales.

Chato bir sopayla yere Meksika haritası çiz-

di. "Şuradayız." Toprağı işaretledi. "Altımızda, Rio Grande boyunca Chihuahua bölgesi; batıda Sonora; güneyde Durango var. *Capitan* Escobedo Chihuahua'dan olmalı. Orası —*grande* (büyük), Josey."

Josey Wales süvari çizmesinden büyük bir bıçak çıkardı, bir tütün parçası kesip ağzına attı. Yavaşça çiğnerken konuşmadı.

Travis Cobb sözcükleri yayarak, "Anlayamıyorum," dedi, "Kelly'yi öldürdüler, On Nokta'yı yanlarına aldılar —neden On Nokta'yı da öldürmediler?"

Chato bıyığının altından gülümsedi. "Ben *Capitan* Escobedo'yu anlıyorum. Sınırda biraz spor yapıyor; yalnızca *puta*'lar, fahişelerle. Tanığı öldürüyor, peşinden gittiği bir suçluyu yanına alıyor. Bu durumda sorulacak her soruya yanıt verebilir. Ayrıca On Nokta *Rurale*'ler için spor olacak —köylüleri korkutmak için bir örnek. *Capitan* Escobedo yalnızca bir *soldado* değil, bir *politico. Esta uno bueno* (işte iyi bir neden)." Chato olayın basitliğine omuzlarını silkti.

Miguel'in Pablo ile birlikte döndüğünü gören adamlar ayağa kalktı. Köylü bir *vaquero*'nun yüksek topuklu çizmelerinin üstüne bol paçalı bir pantolon ve tek kolu omuzuna iğnelenmiş dar bir ceket giymiş, deri bir *sombrero* takmıştı.

Miguel sırıttı. *"Vaya! El vaquero!"* Gülüşünde lütufta bulunur gibi bir ifade vardı. Pablo utançla kıpırdandı.

Josey Wales ona anlayışlı gözlerle baktı ve Chihuahua haritasına bilerek tükürdü.

Sözcükleri yayarak, "Ne iş yaparsın evlat, işin nedir?" diye sordu.

Pablo başını kaldırdı. "Ben... dilenciyim, *señor.*"

"Ya dilenci olmadan önce?"

"General Benito Juarez'in yanında askerdim, ta ki..." Kesik kolunu kaldırdı. "Daha önce... çiftçiydim, *señor.*"

Josey Wales'in gözlerinde bir ışık yanıp söndü. "Ben de çiftçiydim –bir zamanlar," dedi. Bir an oradan uzaklaştı, rüzgârın uğultusunu dinledi. Adamlar beceriksizce kıpırdadılar. Josey birden Pablo'ya, "Rose buraya gelmen için sana ne kadar vaat etti?" diye sordu. Pablo'nun şaşkın bakışına kısaca güldü. "Rose'u tanırım."

Pablo, "İki yüz altın peso, *señor,*" dedi, "ama bu parayı almayacağım."

"Neden?" Josey'in sesi sertti.

Pablo, "Çünkü –almayacağım," diye tekrarladı. Josey, Pablo'nun çenesinin inatla gerildiğini gördü.

"O halde neden geldin?" Bu kez sesi daha yumuşaktı. Pablo huzursuzca kıpırdandı. Sınavda olduğunu hissetti. *Bandido* sorularına doyurucu yanıt vermeyen herkesi öldürür müydü?

Omuzlarını umarsızca silkti. "Çünkü *Señorita* Rose —bana karşı nazikti." Gülmelerini bekleyerek gizliden adamlara baktı. Kimse gülmüyordu.

"Şimdi ne yapacaksın? Bir ailen var mı?"

"Ailem yok, *señor.* Bilmiyorum."

'Yalnız' Watie, Josey'in gözlerinde oluşan kararı gördü. Silahlı çatışmalarda kanun kaça-

ğının yanında yer almış, onunla birlikte askerlerden kaçmış,yollarda birlikte uyumuşlardı. Onun sertliğinin altında yatanları biliyordu. Josey'in yanına giderek bir elini omuzuna koydu. "Bu tek kollu köylüyü yanına almayı düşünemezsin. Arkanda sana destek olacak silah olmalı, Josey, *gerçek* silah."

Travis Cobb sözcükleri yayarak, "Ben Chihuahua'dan geçtim," dedi. "Meksika'daki o boğazı biliyorum. Ben..."

Miguel, *"Diantre!* Kahrolası!" diye tükürdü. "Chihuahua'yı asıl ben biliyorum, seni kahrolası *gringo.* Sen hiçbir şey bilmezsin. Orası..."

Travis, "Seni allahın belası yağ tulumu," diye hırladı. "Chato ile ben Chihuahua'daki tüm hayvan pisliği öbeklerine bastık. Sığırları güttük..."

Chato, Miguel'e soğuk bir acımayla baktı. "Ben Chihuahua'da doğdum, seni aptal köylü! Elimin teriyle —her köy, *hacienda*— Escobedo'yu *mi pene* kadar kolayca bulabilirim. Ben..."

Josey "Çenenizi kapatın," dedi sert bir sesle. Bir an ölçülü bir dalgınlıkla tütün çiğnedi. "Yaygara yapmayın, kadınların yanından çok fazla adam alamayız. *İyi* adamlar kalmalı. 'Yalnız', sen Miguel ve Travis ile kalacaksın.

Kimse karşı çıkmadı. Adamlar toprağı incelediler –silah kayışını bağlayan, Josey'in yüzünü beklentiyle inceleyen Chato dışında.

Josey, "Yanıma Chato'yu alacağım," dedi ve Pablo'ya başını salladı, "bir de bu çiftçiyi. Çok geçmeden bir süs köpeği olmadığını öğrenir – uzun sürmez– başarır."

Hızla Pablo'ya döndü. "Ben aptal bir deniz kaplumbağası değilim. Josey'im, anladın mı?"

Pablo hemen, *"Si, sen* —Josey'sin," dedi, "birlikte geleceğim."

Chato, Pablo'ya yüzünü buruşturarak baktı. "Kimse sana gelip gelmeyeceğini sormadı – *comprende?"*

Josey, "Ne yapacağımızı biliyorsun?" dedi. "Chato ve Pablo için benimkine denk atlar bul. Pablo'ya bir .44'lük ver; tabancayı tüfekten daha iyi kullanabilir. *Vamoose* (Gidelim)!"

Eve doğru uzaklaştı Josey.

Josey Wales'in iri kıyım atına uygun atlar bulmak kolay değildi. Her adam at yalağına bir kementle gelip kendi seçimini yaptı. Diğerlerinin seçiminin zayıflığını belirterek tartıştılar; sonunda Chato için Morgan soyunda kır bir atla, Pablo için tehlikeli görünüşlü bir at üzerinde anlaştılar.

Eyerlerin arkasına rulo edilmiş battaniyeler, yiyecek ve hayvanlar için yem yüklendi.

Josey bir kolunda Jamie'yi tutarak bir kolunu Laura Lee'nin omuzuna atmış bir biçimde evden çıktı. Laura Lee bebeği onun elinden alırken, Josey genç kadını dudaklarından uzun uzun öptü. Laura Lee, "Kendine dikkat et, Josey," diye fısıldadı.

Josey, "Ederim," dedi. Küçük Ayışığı'nı kendisine çekerek kollarını boynuna doladı. Büyükanne yaralı yanağını öperken de onu kollarında sıktı.

Büyükanne, Chato'yu öperken adam onu yerden kaldırdı. Büyükanne, "Beni yere indir, seni çılgın Meksikalı," diyerek karşı çıktı. Cha-

to gülüp onun dar kalçalarına bir şaplak indirdi. Büyükanne, "Tanrım!" dedi, ama hoşuna da gitmişti; yaşlar akmasın diye gözlerini kırpıştırdı.

Adamlar sessizce el sıkıştılar; Pablo'yu da unutmamışlardı. 'Yalnız' Watie, Josey'in elini kardeşliğin sımsıkı kavrayışıyla sıktı.

"Hemen geri dönmezsen, ben de gelirim ha!"

Josey, "Geri döneceğim," diyerek eyerin üzerine atladı. Dev atın üzerinde ölümcül bir görüntüsü vardı. İki .44'lüğü bacağındaki kılıfta duruyordu; sol kolunun altında bir Navy .36 vardı; ayrıca iki .44'lük eyerin önüne, iki .44'lük de arkasına bağlanmıştı.

Missouri gerillasının tek kişilik serdengeçti stiliydi bu.

Chato ile atlarına bindiler; atlar rüzgârda yan yana duruyordu. Pablo atına binmek için döndü. Yüksek topuklu çizmeler giydiği için hareketleri acemiceydi; üzengiye basamadı. At burnundan soluyarak yana kaçtı. Büyükanne ile Travis, Pablo'ya yardım etmek için harekete geçtiler.

"Onu kendi haline bırakın!" diyen Josey'in sesi sertti. Büyükanne ile Travis durdu. Pablo atı yakalayıp bir an inceledi. Ayak parmaklarını üzengiye koyarak yükseldi ve neredeyse öbür tarafa düşecek gibi eyerin üstüne atladı. At sıçrarken Pablo güçlükle atın üzerinde durdu; sonunda eyere oturdu. *Sombrero*'su başındaydı.

Josey homurdandı, atını kedi gibi güçlü kalçaları üzerinde döndürdü; hızla avludan vadiye doğru yola çıktı.

Josey arkasına bakınca grubun pamukağaçlarının altında toplandığını gördü: Laura Lee, Küçük Ayışığı, Büyükanne, Miguel, Travis Cobb ve 'Yalnız' Watie. Bu insanlar, Missouri'deki ölümünden sonra bulduğu yaşamdı.

Grubun ellerini kaldırıp salladığını gördü; yavaşça ileri geri... Kaya çıkıntısının ardında gözden kaybolurken veda etmek için gri renkli şapkasını çıkarıp havaya kaldırdı.

Onun ardındaki Chato da *sombrero*'sunu salladı. Pablo arkasına baktı. Çiftliktekiler hâlâ el sallıyordu. Ürkek bir tavırla *sombrero*'sunu kaldırdı, sonra geniş bir kavisle o da başının üzerinde salladı. Pablo daha önce kimseye el sallamamıştı.

Hiçbiri şu soruyu düşünmedi: On Nokta adlı bir kumarbaz için tehlikeye atılmak gerekir mi? Hepsi Josey Wales'in sadakat yasasını biliyordu. Dağların yasasıydı bu.

Bu yasa, dağların kıraç topraklarında yaşamak için İskoçya ya da Galler'deki kayalık arazide yaşamak için olduğu kadar gerekliydi. Aşiret insanlarının yasası. Toprakta, zenginlik, güç sahibi kişilerin oluşturduğu hükümetlerin dışında yaşamak için didinip duran insanlara böyle yasasız bir yer yoktu.

Parası olmayanın sözü paraydı. Sadakati, kişiye bağlılığıydı. Bu ortamda doğan bir düzen karşıtıydı o. Yükümlü olduğu insanların zarar görmesi ona karşı yapılmış bir hareketti; dahası günahtı. Açıklanması ya da savunulması için tarihçisi olmayan bir yasa, bir dindi bu.

Bunun sonucu derin düşmanlıklardı. Bıçakların savaşı. Toprak, para ya da mülk ko-

nusunda savaş çıkması ender görülürdü. Ama yasanın çiğnenmesi SAVAŞ anlamına gelirdi!

İnsanlının iliğine kemiğine kadar hissettiği, kan içinde yüzen yasa Virginia ile Tennessee'nin dağlarına ve Missouri'nin Ozarklarına gelmişti. Utangaç bir çiftçiyi bir anda korkunç bir katile dönüştürebilirdi; öldürmek için dalışa geçen bir şahinin kanat çırpışı gibi. Bir ulusu şok eden 'kovboyların', Missouri gerillalarının yasasıydı bu.

Josey Wales, Dağ Yasası ile büyümüş, Tennessee dağ kavgalarının içinde yetişmiş ve Missouri'nin kanıyla yıkanmıştı.

Rahatlarına uygun gelen bir hükümetle yaşayanlar için bu, çok şaşırtıcıydı. Yalnızca toplum dışına itilmiş olanlar bu yasayı anlayabilirdi. Kızılderili; Çeroki, Komançi, Apaçi anlardı. Yahudi anlardı.

Josey Wales'in doğası aşiret yasasıydı. Onu insanlara bağlayan hiçbir ortak iş, politika, toprak ya da kâr çıkarı yoktu. Görülmezdi bu yasa, dolayısıyla bütün bunlardan daha güçlüydü. İnsanoğlunun en güçlü itkisinden — nefsini koruma– alırdı kaynağını. Sadakat vazgeçilmez, zorunlu bağdı. Yükümlülük harekete geçiriciydi.

Viskinin barda kazandırdığı insan doğasında yetişen barmen Kelly bu yasayı öğrenmişti; bu nedenle *Capitan* Jesus Escobedo'ya öç alınacağını söyleyerek içi rahat ölmüştü.

Birlikte yola çıktılar. En önde giden Josey güçlü atını çölde yavaş bir hızla sürüyordu. Santo Rio'ya doğru güneydoğuya değil, dosdoğru güneye, Rio Grande'ye doğru gidiyordu.

Adaçayı çalılarının arasında kaktüs ve meskitler vardı. İspanyol hançerli bitkisi ve dikenli *ocotillo* ölü araziye vahşilik katıyordu. Rüzgâr hafif, tekdüze bir uğultuyla esiyordu.

Güneş battıktan hemen sonra bastıran karanlıkta durmadılar; ancak Josey yıldızların düzensiz ışığında hızlarını daha da azalttı.

Atlarını üzengilerine kadar Rio Grande'ye sokup Meksika topraklarına girdiklerinde vakit gece yarısı olmuştu.

Meksika, 1868. Kanayan Meksika. Montezuma, Cauahtome -Cortes'den beri. Bu yara hiçbir zaman kapanmadı. Artık Fransız efendilerinin yeni serbest bıraktığı kontr-gerillalar kırsal kesimde dolaşıyordu. *Bandido* orduları. Kafa derisi yüzen, yağmalayan, fantastik işkence orgazmlarıyla tecavüz eden *Rurale*'ler.

Bir çiçek koparmak için gözünü ufuk çizgisinden ayırması bir insanın yaşamına değerdi.

İspanya'da doğan *gachupin*, İspanyol kanından olan, ama Meksika'da doğan *criollo*'ya kıskançca tepeden bakardı. Bunlar birbirlerine karşı, *peon*'a karşı komplolar kuran, haraç ve ölüm pençeleriyle iktidarlarını koruyan *hacendado, hidalgo* (arazi sahibi, soylu)'lardı.

Criollo, İspanyol ve yerli kırması *mestizo*'ları sürekli hor görür, ama sığırlarını gütmesi için onları işe almaktan geri kalmazdı. En altta mısır ekip biçen yerli *peon*'lar vardı.

Şimdi. *Por Dios* (Tanrı aşkına)! *El Presidente* (başkanlık) koltuğunda bir yerli *peon* vardı! Gizemli Zapotek, Benito Juarez. Kuşku, Meksi-

ka'da bir hayalet gibi gezindi. Kilise bürokrasisi ise bu hayaleti büyüttü.

Juarez, milyonlarca Kilise arazisine zorla el koyup *peon*'lara vermek demekti. Juarez bir putatapardı. Piskoposlar Juarez'e karşı *pronunciamento* (muhtıra) yayınlamaları için generallere rüşvet verdi.

Hacendado'lar *Rurale*'lerden, *bandido*'lardan kafa derileri satın aldı; tıpkı hükümetin valileri gibi. Her tür kafa derisi satın aldılar. Kafa derisi kendilerine ait olmadığı sürece. Ölüm, kargaşayı dindirdi. Terör varken insanlar toprağı düşünemez.

Komançiler mevsimsel saldırılarına başladı. Apaçilerin asla sona ermeyen, gizli terörü vardı. Meksika kanıyordu.

Atlılar dar bir *arroyo*'da atların eyerlerini söktüler. Düzlükten görülemeyen vadide yorgun hayvanlarını tımar ettiler, yem verdiler. Pablo eyeri beceriksiz hareketlerle indirerek atını gözden geçirdi. Kimse ona yardım etmedi.

Battaniyelerini yere serip uzandılar; atların dizginleri bileklerine bağlıydı. Yemek yemediler. Bir savaş grubu —gerilla tarzında öç alan, bir onur kurtarma ekibiydi onlar.

Şafak sökerken hava epey serindi. Josey, battaniyesine sarınmış Pablo'yu ayağıyla dürttü. Chato atının eyerini takmıştı bile. Yola çıkınca öne Chato geçti; dört gün önceki izleri; elli atın izlerini arayarak güneydoğuya yöneldiler. Atların üzerinde kurutulmuş et ve soğuk peksimet yediler.

Cortes, İspanya Kralı'na Meksika'yı, bir parça kağıdı büküp önüne atarak tanımlamıştı.

İyi bir tanımlamaydı bu. Meksika kertikliydi. Kayalar çıplaktı. Düzlüğü, birden derin kanyonlar bölüyordu. Sivri kaya çıkıntıları, evlerden daha büyük kaya parçaları *arroyo* yamaçlarına tünemişti.

Sabah, kayalardan sıcak dalgaları oluşturarak, sürekli esen rüzgârı fırın ateşi gibi yakarak geçti. Atlılar öğleyin de durmadı.

Chato bazen güneydoğu yollarından uzaklaşmak zorunda kalıyor; kanyonların giriş çıkışlarını ve çıplak kayaların tırmanması olanaksız duvarlarının çevresinden dolanmak için yollar arıyordu.

Düzlüğü bin metre yaran kanyonun üstünde durduklarında akşam üstüydü. Chato çok aşağılarındaki dar zemini gösterdi.

"Bir patika, Josey," dedi, "güneye gidiyor."

Josey bacağını eyerin üstüne atarak bir parça tütün kesti. Gözleriyle düzlüğü tarayarak yavaşça tütün çiğnemeye koyuldu. Hiçbir şey yoktu ortalıkta görünen. Akşam üstü çıt çıkmıyordu. Rüzgâr bile ince, ıslık gibi uğultuyla esiyordu. Josey kanyonun kenarına tükürdü.

"Aşağıya inip bakalım."

Güneye doğru döndüler. Bir iki mil gittikten sonra kanyon duvarında bir eğim buldular. Havasız kanyon sıcaktı, atların eğimden yavaş yavaş inmelerine neden oluyordu. Grup, kanyon zemininin gölgesinde dinlendi.

Aşağıya ilk inen Chato oldu; patikanın üzerinde bir ileri bir geri gezindi.

"Burada, Josey," dedi, "izler burada. Kırk, belki elli at, hepsi nallı. Üç, belki beş günlük. Hayvan pisliğine bak; ufalanmış."

Josey atından inmedi, ama yukarılarındaki kanyon kenarını inceledi.

Sakince, "Sanırım bu Escobedo," dedi, "ve güneye gidiyor."

Chato diz çökmüş, izleri inceliyordu. Sonra geri döndü; yüzünde pervasız, esprili halinden eser yoktu. Ciddi bir biçimde Josey'e baktı. "Escobedo'nun peşinden giden başka izler de var. Belki bir gün ilerimizdeler."

Josey, "Ne tür izler?" diye sordu.

Chato, "At izleri değil," dedi. "Mokasen. Bir sürü. Apaçi izi."

5. Bölüm

Eski bir patikaydı. Geçit oldukça dardı; kanyon zeminindeki kızıl kayalar da çok yıpranmıştı. Yerliler yüzyıllar boyu bu yoldan geçmişlerdi: Güneye giden ana arter.

Josey Wales gerilla içgüdüsüyle atları birbirinden ayırdı. En önde kendisi, elli metre ardında Chato, en arkada da Pablo gidiyordu. Dar yerlerde atlar bir arada yürütülmezdi.

Josey tepelerindeki kanyonun kenarına baktı. Işık giderek azalıyordu. Düzlük ışığı yansıtmadığı için kanyon karanlıktı; Josey, Chato ile Pablo'ya ıslık çalarak yaklaşmalarını söyledi. Artık kulaklar iyice hassaslaşmıştı .Tekdüze çıkan at nallarının yankılarını aklın ölçütünden çıkararak sessizliği bilinçaltında yorumluyorlardı.

Su sesi Josey'in durmasına neden oldu. Kayaların orada bir yerlerden gelen hafif bir su sesi duymuştu. Kanyon duvarını bölen dar bir *arroyo*'da suyu gördüler: Kayalardan bir insan parmağı kalınlığında akan bir kaynaktı. Pablo kuralı öğrendi: Öncelik sırası atlarındı.

Şapkalarını doldurarak atlara su verdiler, eyerlerini çözüp, battaniyelerle terlerini sildiler. Atlar boyunlarına takılan torbalarından yem

yerken, Josey dikkatle onların ayaklarını kaldırdı, nallarının arasına hayvanları topallatacak çakıl taşları batmış mı diye baktı.

Ancak o zaman yemek yediler: Tuzlanmış domuz eti, kurutulmuş biftek. Daha önce yaptıkları gibi dizginleri bileklerine bağlayarak uyudular.

Şafaktan önceki alacakaranlıkta yol alırlerken kanyon zemini yükseldi. Güneş kayaların yüzeylerini kızıl renge boyarken ağaçsız bir düzlüğe çıktılar. *Rurale*'lerin izleri *chaparral* ve meskitlerin arasında birbirine yakındı; yanlarında da mokasen izleri vardı.

Artan sıcağa karşın düzlükte yavaşça ilerlediler. Eyer battaniyelerinin üzerinde terden köpükler oluşmuş, sıcaktan hayvanların bacaklarından süzülen ter tozla karışarak çamura dönüşmüştü.

Öğleye doğru yorgunluktan çatlayacak hale gelen atları durdurdular.

Chato izleri göstererek, "Onların iki katı hızla gidiyoruz," dedi. "Bak, bu at izleri düz, derin değil. Yürüyorlar. Apaçi..." Bir mokasen izini gösterdi. "Apaçiler hâlâ koşuyor –tırnağı toprağı derin kazmış. Apaçiler attan daha hızlı koşabilir –bir patikada *diablo*(şeytan) gibi olurlar."

Josey izlere düşünceli baktı "Apaçilerin Escobedo'yu neden bu kadar şiddetli izlediklerini merak ediyorum."

Chato omuzlarını silkti. *"Quien sabe?* Kimbilir? Onlar öldürmekten hoşlanır."

Patika, düzlüğün vadiye dönüştüğü yerde bittiğinde vakit ikindiye yaklaşmıştı. Vadide enlemesine akan bir nehir ve yanında bir kasaba vardı.

Burası yalnızca basit bir yerli köyü değildi, bir katedrale sahipti; kerpiç evleriyle çevrelenmiş saray tarzı bir katedraldi bu. Apaçi izleri patikadan uzaklaşmıştı.

Grup atlarından indi. Tepede çömelerek kasabayı incelediler. Josey eliyle işaret etti. "Şu binanın arkasındaki yalakta on beş, belki yirmi at ve katır var. Escobedo orada değil, çünkü ortalıkta başka at görmüyorum."

Chato, "Burası Saucillo," dedi. "Buraya birçok kez geldim. Bu bina *policia*. Orada on, belki on beş *Rurale* var."

Josey doğruldu. "Bir ahırın arkasına varana kadar kasabanın çevresinde dolanacağız. Atların serinlemeye, kaşağılanmaya, su içip yem yemeye gereksinimleri var. Tekrar bininceye kadar onların yanında kalacağız. Sonra da Bay Escobedo konusunda neler yapabileceğimize bakacağız."

Atları kasabaya doğru sürdüler; Pablo, her zaman üstünlük peşinde koşan gerillaları izledi: Önce atlar.

Ahırın geniş yan tarafı serin ve loştu; hem insanlara hem hayvanlara ferahlık veriyordu. İhtiyar sığırtmaç, Josey'den altın 'çift kartalı' aldıktan sonra "*gracias*" (teşekkür) dedi ve nazikçe eğildi. Ahırdaki çocukları atlara bakmaya gönderdi, sonra kendisi de sinirli bir biçimde onlara katıldı.

Ama ne atlar! İri at, *magnifico* (görkemli)! Patronlar, *politico*'lar ya da *bandido*'lar dışında kimsenin böyle atı olamazdı. Bu adamlar ne *politico*, ne de patrondu.

Fildişi kabzalı bir *pistola*'sı olan şık giyimli bir tanesi sokak kapısında durmuş, *cigarillo* içiyor, sokağı ve nalbandı kuşkulu gözlerle süzüyordu.

Diğer kapıda esmer tek kollu bir yerli –belki bir Zapotek ya da Yaqui, kötü olanlarından— ifadesiz gözlerle onu izliyordu.

İsyancı *gringo*'ların *sombrero*'sundan takmış, acımasız yaralı yüzlü Anglo ise yan tarafa hızla yürüdü. Bacaklarından *pistolas grandes* (büyük tabancalar) sarkıyordu. Atların yanına giderek oğlanlara ıslak battaniyelerle atların bacaklarını, göğüslerini ve sırtlarını ovmalarını söyledi. Ne büyük önem ve hazırlıktı bu!

Birden durum dalgın kafasına dank ettiğinde, nalbant yem çuvallarını dolduruyor, cebindeki altın paranın sıcaklığını hissediyordu. Önce haç çıkardı. Sonra açgözlülüğü boy göstermeye başladı.

Josey, onun yanındaki kovboya işaret edip fısıldadığını farketmedi; oğlanın pencereden gizlice çıktığını da görmedi.

Çok değerli dakikaları sayarak hayvanların dinlenmesini ve serinlemesini beklediler. Sonunda atları meydanın taş döşeli zeminine çıkartarak yan yana sürdüler.

Akşamüstü oluyordu; sıraların üzerinde dedikodu yapan *duena* (evsahibi)'ların dikkatle süzdüğü *señorita*'lar piyasaya çıkmışlardı.

Atlılar meydanda ilerleyerek dükkân ve *cantina* (kantin)'ların bulunduğu bir sokağa döndüler. Nal sesleri taşların üzerinde yankılanıyordu. *Cantina*'lar akşam alışverişiyle hareketleniyordu.

Üç arkadaş meydanın dört bir tarafına asılı posterleri görmedi: Yaralı yüzlü Josey Wales. 7500 dolar ÖDÜL. ÖLÜ. *Capitan* Jesus Escobedo'nun Santo Rio *Rurale*'lerinden onunu orada bıraktığını, Saucillo'dan on korucuyu yanına aldığını bilmelerinin de olanağı yoktu.

Escobedo hakkında bilgi toplamaya çalıştılar; salonların kanatlı kapılarından gelen gitar seslerini duyunca atlarını bağlayıp, arkalarına bakmaksızın Cantina de Musica'ya girdiler.

Sokağa tek bir pencere açılıyordu, basık tavanlı salon bu nedenle loştu. Yan tarafa açılan bir kapı boncuk dizili iplerle perdelenmişti. Ot yiyen bir katırın göründüğü başka bir kapı arka tarafa çıkıyordu. Bir düzine masanın üzerinde uçan sineklerin vızıltısı ile gitar sesinden başka ses duyulmuyordu.

Barın ardındaki *cantinero* (kantinci) onları karşılamak için sandaletleriyle öne çıktı. Şişman ve asık suratlıydı; barmenlerin evrensel selamıyla barı sildi.

Adam başını kaldırmadı. Chato keyifle, *"Tequila, mi amigo!"* dye bağırdı; *sombrero*'sunu başının arkasına iterek bara vurdu.

Önlerine üç şişe ve üç bardak konuldu. *Cantinero* başını hâlâ kaldırmamıştı; Josey Wales kanun kaçağı duyularıyla tüylerinin diken diken olduğunu hissetti. Bara bir 'çift kartallı' atarken barmenin şişman yüzünü merakla inceledi.

Yumuşak bir ses tonuyla, "Escobedo," dedi. *Cantinero* ona boş boş bakarken yanıt vermek için çaba harcamadı.

Chato şişeden büyük bir yudum aldı. *"Capi-*

tan de Rurales, Escobedo *-sabes* (tanıyor musun)?"

"No... *sé de* Escobedo." *Cantinero* barın üzerine gümüş bozukluklar sıralarken Chato'ya bakmadı bile. Gitar sesi sustu.

Boncuklu perdenin arkasından bir kadın çıktı; elindeki gitarı bara, Chato'nun yanına koydu. Tam anlamıyla gelişmiş bir kadındı. Göğüsleri esmer ve dolgundu, ama biraz sarkıyordu. Abanoz siyahı saçları çıplak omuzlarına dökülmüştü; çiçek bozuğu yüzü garip bir çekicilik veriyordu.

Kadın işini biliyordu, bir an duraksamadan Chato'nun yanına oturdu. Josey bir bardağa tekila koyuyordu. Kadın bir elini Chato'nun gömleğinin içine sokarak sırtını okşadı.

Chato nazik bir tavırla, "Tekila içer misiniz?" diye sorduktan sonra şişeyi kadının önüne itti.

"Si, caballero, si!" (Evet, asilzadem) Kadın şişeyi boğazından tutup kafasına dikti, etli dudaklarını Chato'nun yanağına sildi.

Açılmış eteğinden yuvarlak kalçaları ve uyluğu görünüyordu. Chato bir elini eteğin içine sokup kadını okşadı. Kaslı ve sıkı bir eti vardı. Kadın kıkırdadı. Chato, Josey'e deneyimli bir bilgiçlikle döndü. *"Comprendes,* (Anladın mı) Josey? *Rurale*'ler burada olabilir. Kadına nereye gittiklerini söylemişlerdir belki. Onu bir süre tek başına sorguya çekersem, belki öğrenebilirim..."

Josey içkisini başına dikti, içkinin sertliğinden dişleri kamaştı. Sözcükleri yayarak, "Evet," dedi, "eminim yapabilirsin. Ama elini çabuk tut -zamanımız yok."

Pablo kızardı ve bardağına boşalttığı tekilaya baktı.

Chato şişeyi kaldırıp filozofvari bir havayla baktı. "Nedenini bulmak çok zor," dedi. "O kadar uzun zamandır sığırların peşinden gidiyorum ki —her zaman onların peşinden gidilir—; zayıf kıçlı sığırlar değersizdir —*no bueno.* Dolgun kıçlı inekler tek iyi olanlarıdır —belki bu nedenle *confirmacion* (tastik) ile kıçı büyük bir adam oldum."

Josey, barın sonuna doğru giden *cantinero*'yu izleyerek kuru bir sesle, "Evet," dedi. "Buna dikkat ettim —senle Travis— siz de biraz sığır gibi kokuyorsunuz. Bu tekilayı ben burada tutarım. Sorguya çekmeye başla."

Pablo, Josey gibi içkisini bir dikişte içti. Hıçkırıklarıyla soludu, tükürdü, tıksırdı ve iki büklüm oldu. Josey onun sırtına vurdu.

"Gel buraya *querida* (sevgilim)." Chato kadının boynuna kolunu doladı ve boncuklu perdeden içeri girerken yalnızca birazcık sendeledi.

Pablo zor soluk alıyordu. Bara titreyen dirseğini koydu, gözlerinden yaşlar boşandı. "Ben... üzgünüm Josey," dedi. Josey *cantinero*'nun adını duyunca başını geri attığını gördü.

Josey sözcükleri yayarak, "Önemli değil oğlum," dedi. "İçki içmek öğrenmen gereken son şey." Kafasındaki kuşkuyu açığa vurmamıştı. Barmen biliyordu —Josey Wales adını biliyordu!

Boncuk perdenin arkasından yatak yaylarının gıcırtıları, sonra kısa kadın çığlıkları geldi.

Josey, "Tanrım," dedi, "Büyükanne'nin burada olmamasına sevindim."

Pablo, "Ben de," diye mırıldandı. Bunu canı gönülden söylemişti.

Adamlar ansızın içeriye girdiler. Dördü ön kapıdan, üçü arka kapıdan. Kalçalarından ağır tabancalar sallanıyordu. Bazıları henüz kafa derilerini satmamıştı. Kemerlerinden ve yeleklerinden saçlar sarkıyordu. *Rurale*'ler.

Josey Pablo'ya öfke dolu bir sesle, "Benden uzaklaş," dedi. "Bir şişe al. Yandaki diğer masaya geç." Pablo bir şişe alıp hemen adamların önünden çekildi.

Adamlar Josey'in iki yanına sıralandı. *Cantinero* hiç konuşmadan önlerine içki şişelerini koydu. Odayı Josey'in burun deliklerini yakan kötü bir koku kapladı: Kurumuş kan, ter kokan bedenler, at teri.

Josey rahatlıkla, neredeyse tembelce bir eline şişeyi, diğer eline bardağını aldı; sakin bir tavırla bardan uzaklaştı; salonun loş orta kısmına doğru yürüdü.

Rurale'ler tadını çıkararak içkilerini içtiler; dudaklarını yalıyor, Josey'i uyanık muzaffer gözlerle seyrediyor, uzun bıyıklarını ve sakallarını ellerinin tersiyle siliyorlardı.

İki kapıdan giren ışığın tam ortasında olduklarını, yaralı yüzlü *bandido*'nun ise ortada gölgede olduğunu farketmemişlerdi: Profesyonel bir *pistolero* için çok küçük bir üstünlük, ama gene de bir üstünlüktü bu.

Yatak yaylarının gıcırtısı durdu. Pablo masaya çöktü.

Adamların hepsi, tek bir kişiymiş gibi Josey'e döndüler. Gülümsüyorlardı. İki anlamı olan, her zaman kurbanlarını aşağılayan, hiçe

indirgeyen aldatıcı gülümsemeler. Ortalarında duran lider *sombrero*'sunu alaycı bir nezaketle çıkarıp önünde tuttu. Sırıtışı yüzüne yayıldı; beyaz dişleri alt dudağını ısırıyordu. *"Señor!* Ülkemize hoşgeldiniz. Biz..."

Josey Wales gülümseyişe karşılık verdi — bunun bir gülümseme olması için çaba harcamıştı. Adamlar onun geniş kenarlı şapkanın gölgesinde kalan gözlerini göremediler; ama gülümsemesi derin ve mor yara izini derinleştirmiş; şeytani zalimliğin vahşi bir etkisini yaratmıştı. *Rurale*'ler böyle bir adam karşısında kaskatı kesildiler.

Josey kollarını açtı; şişeyle bardağı elinde tutuyordu. "Vay canına!" dedi. Sesinde korku içindeki bir kurbanın yanılgısı olanaksız titreyişi vardı; *Rurale*'ler rahatladı. "Başımı derde sokmak istemiyorum. Ben..."

Şişeyle bardak elinden düştü. Henüz bunlar yere değmeden sihirli bir şekilde büyük bir Colt ortaya çıktı. Josey Wales ateş ediyordu.

Lideri *sombrero*'sunun tam ortasından vurdu Josey; ağır .44'lük mermi adamı bara doğru arkaya düşürdü. Josey o kadar hızlı ateş ediyordu ki, sanki tek bir sesin çıktığı duyuldu. Bir *Rurale*'nin yüzü dağıldı, yüzünden kan fışkırıyordu. Başka bir tanesi başını deli gibi sallayarak iki büklüm oldu.

Josey son vurulanın soluna geçti, kerpiç duvara ayağını dayayarak bir balerin gibi odanın ortasına geri döndü; şimdi hareket ederken ikinci bir Colt'un namlusundan ateş fışkırıyordu.

Bir *Rurale* daha postu deldirdi; sıçrayarak öne doğru düştü.

Boncuklu perdenin arkasından başka bir silahdaha seri ateş açtı. Salon gökgürültüsü gibi bir sesle sarsıldı. Ortalığı yoğun bir duman kapladı. Bu arada, Pablo da kılıfındaki silahını çekip ateş etmeye başlamıştı.

İlk atışı arka kapıdaki masum katırı vurdu; hayvan kumları eşeleyerek yere düştü. İkinci atış barın ardındaki şişeleri kırdı. Pablo üçüncü atışında menziline giren bir *Rurale*'yi bacağından vurdu.

Bütün bunlar olurken giderek dozu artan, neredeyse insan sesinin sınırlarının ötesine geçen vahşi bir çığlık yükseldi. Ardından insanca olmayan bir coşkunluğun kesik çığlıklarına dönüştü: Josey Wales'in savaş narasıydı bu.

İki *Rurale* arka kapıya doğru seyirtti. Biri bu vahşi naradan ve kana susamış ölüm meleğinden kaçıp kurtulmayı başardı. İkincisi ise omuzlarının arasından vurularak yere düştü.

Her şey otuz saniye içinde olup bitmişti. Belinden aşağısı çıplak Chato boncuklu perdenin önünde, elinde tabancasıyla durdu. Yan tarafından kan sızıyordu. Kocaman tabancası elinden sarkan Pablo cesetlere uyuşmuş gibi baktı.

Josey Wales kedi gibi hızla bara gitti, *cantinero*'yu çekerek ayağa kaldırdı. Bir Colt'un namlusunu tombul boğazına dayadı. "Escobedo!" diye hırlayıp horozu kaldırdı.

Adamın geniş yüzü hıçkırıklarla sarsıldı. "*Por Dios* (Tanrı aşkına)! *Por favor* (lütfen)! Escalon'a gitti! Escalon! Escalon!"

Chato sakin bir ses tonuyla, "Doğruyu söylüyor," dedi. "Kadın da aynı şeyi söyledi."

Josey tabancasıyla *cantinero*'nun kafasına vurdu. Adam kendinden geçerek kanlar içinde yere düştü.

Josey, Chato'nun yarasını inceledi. Aksi bir tavırla, "Önemli değil," dedi. Bir parça tütün kesti. "Sanırım yola çıksak iyi olacak." Chato hemen pantolonunu ve çizmelerini giydi.

Josey, *Rurale*'lerin cesetlerini ayağıyla dürtüyordu. "Pablo," diye seslendi, "ceplerini ara. Her şeyi barın üstüne koy."

Pablo tabancasını kılıfına koyup biraz isteksizce eğilerek cepleri karıştırmaya başladı. .44'lüğün ağır mermileriyle vurularak kan içinde yerde yatan altı *Rurale* vardı.

Pablo, sırt üstü yatarak kollarını açmış bir *Rurale*'yi göstererek, "Bu yaşıyor," dedi.

Josey yanına gelip adama baktı. *Rurale*'nin bilinci yerindeydi. Karnından vurulmuştu. Parçalanmış bağırsaklarının kötü kokusu kanın baygın kokusuna karışmıştı.

Josey sakin bir sesle, "Sen de Santo Rio'da mıydın?" diye sordu.

Rurale belli belirsiz sırıttı. Övünür gibi şaşırtıcı derecede güçlü bir sesle, *"Sil"* dedi. Gülümsemesi adiceydi. Bir elini deri ceketinin cebine sokarak parlak bir cisim çıkardı. Cisim elinde sallanıyordu.

"Si... puta (orospu)" dedi, öksürerek güldü. Elindeki bir küpeydi... Rose'un küpesi. Josey'in sol elindeki Colt zahmetsizce yukarıya kalktı. Josey, *Rurale*'yi tam iki gözünün arasından vurdu, adamın ani bir şokla geriye doğru sıçramasını seyrederek boşluğaş bakan yüzüne ağzındaki tütünü tükürdü.

Pablo cesetlerin ceplerini boşaltmıştı. Barın üzerinde küçük bir altın ve gümüş para yığını oluşmuştu.

Josey, "İkiye böl," dedi, "seninle Chato'ya."

Pablo, "Ama..." diyerek karşı çıktı.

Josey duygusuz bir sesle, "Bu bir silah yasasıdır oğlum; uygulayabileceğimiz tek yasa," dedi, "sen de bu işi iyi yaptın, evlat."

Vaquero ile *peon* paraları paylaştı. Josey yığından bir çift kartal alıp boncuklu perdenin yanında duran çıplak kadına attı. Kadının yüzü acılı, cansızdı.

Josey, "Bu... soru için," dedi. "Onlara bunu Josey Wales ile arkadaşlarının Santo Rio için yaptıklarını söyle –anladın mı?"

Kadın gülümsemeden, *"Si, gracias,"* diye yanıt verdi. Parayı havada yakalayıp- ruhu var olmayan *bandido* için haç çıkardı.

Üçü, Saucillo'nun kaldırım taşlı alanından atla geçtiler. Bütün kapılar kapalı, pencereler örtüktü.

Hızla sürdükleri atlarını güneye yönelttiler.

Önlerinde bir yerde korku içindeki atlılar atlarını ölümüne koşturuyorlardı. Josey Wales! Kana susamış bandido Meksika'ya gelmişti!

6. Bölüm

Üç atlı akşamın alacakaranlığında nehrin aktığı vadide dolu dizgin giderek Chihuahua düzlüğüne yöneldi. Escalon'a doğru uzanan güney yolu kaktüs ve meskit doluydu.

Gamma otu o kadar seyrek yetişmişti ki, bir sığırı beslemek için kırk dönümlük toprak gerekirdi. Oysa birçok *ranchero* (çiftlik sahibi)'nun on binlerce sığırı vardı; bir Don'un toprakları dönümlerle değil, aşılması için gereken günlerin sayısıyla ölçülürdü.

Bir komşunun *hacienda* (çiftliği)'sı yüz mil daha fazla olabilirdi; sığırlar pumalar kadar özgürce koşabilir, yalnızca zaman zaman kendilerinden daha vahşi *vaquero*'lar tarafından engellenirdi.

Küstah ve dünyayı umursamaz, amaçsız var olan, ruhunu ona sahip olana, oluşturana ve kasabalara sununcaya kadar bir erkeğin benliğinde tütsü gibi barındıran bir *vaquero*'nun, yani Chato Olivares'in toprağıydı bu.

Ay yoktu. Gece yeryüzüne örtüsünü serdi, serin bir rüzgâr esmeye başladı. Chato gidiş hızını ağırlaştırarak önde gidiyordu; atını durdururken yavaşça ıslık çaldı. Pablo ile Josey yanında durunca, "Eskisi kadar bol iz yok, Jo-

sey," dedi. "Karanlık, ama bir yerlerde yana sapmış olmalılar. Escalon'a giden yol üzerinde değiller artık."

Josey yer değiştirirken eyeri gıcırdadı. "Nereye? Nereye gidiyor?"

Chato karanlıkta omuz silkti. "Belki Coyamo'ya doğru batıya, belki Casa Grande'ye doğru kuzeybatıya. Belki kendi bölgesinde geziniyor; ama Escalon'a giden yoldan gitmiyor. *Quien sabe?* O kadar karanlık ki söylemek olanaksız."

Pablonun sesi biraz titriyordu. "Ama atlılar, kaçan *Rurale*'ler, onlar biliyorlar. Önümüzdeler. *Capitan* Escobedo peşinden gittiğimizi öğrenecek."

Josey, "Evet, biliyorum," dedi; sesinde belli belirsiz bir acılık vardı. Biliyordu. Missouri ve Kansas'ta olduğu gibi; silahlanmış kırsal kesimde her zaman olduğu gibi. Nabzı parmak uçlarında atan bir adamın atını sürdüğü yerde. Rüzgârda olması gerektiği gibi dalgalanmayan çalıya ateş ettiği yerde.

Artık öğreneceklerdi. Josey'in midesi kasıldı; Missouri hastalığını koruyor, yakındaki ölüm oyununun çılgınlığına karşı sinirlerini geriyordu.

Üç arkadaş rüzgârda sabırsızca ayaklarını yere vuran atlarına bindi. Chato kendisini umarsız bir şekilde başarısız hissetti; ama kimse karanlıkla savaşamazdı.

Sessizliği bozan Josey oldu. "Sanırım," dedi, "koşarak kaçanlar Escobedo'ya olanları anlatacak. Bu durum Escobedo'nun kaçmasını sağlayabilir. Dediğin gibiyse eğer Chato, Escobedo büyük bir gösteri yapmak isteyecektir; belki

On Nokta için biraz zaman kazanacak..." Sesi zayıflarken, Josey bulutların arasından çıkan bir yıldıza gözlerini kısarak baktı. "Bir iki mil geri gidecek, yoldan çıkacağız. Aydınlığı bekleyeceğiz."

Çaresizliklerini umutla besleyerek diğerlerini geriye döndürüp patikadan çalılara soktu Josey. Chato ile Pablo'dan uzaklaşarak atının eyerini çıkardı. Gamma otlarının arasına soktuğu eyerin ucuna ip bağladı Josey.

Bir Colt çıkararak otların üzerine uzanırken tabancasını karnının üzerine koydu. Artık gözleriyle izlemiyordu; yalnızca kulakları tetikteydi, bir de toprağı hissediyordu. Ansızın bir şey olduğunda at kişnerdi. Onun başını birden geriye atması eyeri çekerdi.

Josey, Escobedo'nun bir *ambuscade* (pusu) kuracağından söz etmemişti. Chato bunu zaten biliyordu; Pablo'nun bilmesine de hiç gerek yoktu.

Rose'un küpesini sallayan *Rurale*'yi önünde görür gibi oldu; bu görüntü uzun zaman öncesinin Missouri'sine kaydı –yanan kulübesi, karısıyla oğlunun kömürleşmiş cesetleri. *Rurale*'yi alnının ortasından vururken bunlar geçmişti gözünün önünden.

Boğazındaki acılıkla yutkundu; bir kanun kaçağının hafif ve huzursuz uykusuna daldı.

Chato ile Pablo da atlarını aynı şekilde, Josey'in onlara söylediği gibi birbirlerinden uzakta bağlamışlardı. Gece rüzgârı çıktı; kaktüs dikenleri rüzgârda titreyen ışık oyunlarına keyifle başladılar... semavi bir koro halinde acı çeken çok uzaktaki ruhlar gibi.

Pablo, Chato'nun yanına sürünerek yaklaştı. "Chato," dedi.

Vaquero yüzündeki *sombrero*'yu çekmedi, ama "Konuşmak istiyorsan *niño*, rüzgâr gibi fısılda. Gece düzlüklerde sesler çok uzaklara gider," dedi.

Pablo sürünerek Chato'nun yattığı yerin daha da yakınına geldi. Uzakta bir kurt uzun uzun ve titrek bir sesle uludu. Pablo, "Kurt mu?" diye fısıldadı.

Chato, "Si" diye yanıtladı onu, "ama aynı zamanda Apaçinin kullandığı çığlık da olabilir; Apaçi düzlükleri yalnızca gece geçer üstelik."

Bir *coyote* yanıt verir gibi uludu.

"Chato."

"Si?"

Pablo, "Zorunlu muydu –yani *Señor* Josey'in yaralı *Rurale*'yi vurması, ceplerini boşaltmamız?" diye sordu.

Chato yumuşak bir biçimde gülümsedi. "Asla anlayamazsın *niño*. *Rurale* bir işkenceciydi. Başkalarının çektiği acıyı görmekten hoşlanıyordu. Josey onu çabuk öldürdü. Cüzdanlarına gelince. Bunlar çaresizlerden yağmalananlar. Adalet, insanın layık olduğunu bulmasıdır, tek adalet budur —iyi ya da kötü. *Bandido*'nun, Josey Wales'in yasası böyledir. Cüzdanların içindekileri *puta*'ya ve *cantinero*'ya mı bırakacaktın?"

Pablo duraksayarak, "Hayır," diye fısıldadı.

Chato, "Rahat ol Pablo," diye fısıldadı. "Ceplerinde şıngırdayan paralar adalettir, savaşın ödülü. Josey *Rurale*'yi yargıcın önüne çıkarsa, yağmayı yargıç alır, *politico*'larla paylaşırdı.

Üzerinde püsküller olan yeni arabalar alırlar, *puta*'larının yeni yüzükleri olurdu. Josey Wales, Pablo ve Chato Olivares de darağacında sallanırdı. Onların adaleti böyledir. Josey Wales mi? Onun yalnızca silahı var."

Sessizlik uzun sürdü; Pablo, Chato'nun söylediklerini düşündü. Eyerine doğru sürünmeye başladı, çünkü Chato'nun uyuduğunu sanıyordu.

Vaquero, "Pablo," diye fısıldadı.

Pablo sürünmekten vazgeçti. "Si?"

"Bir *niño* (bebek) olduğun zamandan beri her bahar toprağa *maize* (mısır) ektin. *Verdad* (doğru) mu?"

Pablo, "Doğru," diye fısıldadı.

"Toprak Ana'nın rahminden çıkan yağmurla doğduğunu, büyüdüğünü gördün –ve yardım ettin, çapaladın, topladın, meyvelerin tadına baktın. Yıllar boyu. *Verdad?*"

Pablo, "Doğru," diye fısıldadı.

"Mısırın büyümesini etkiledin, ama etkilediğin her şeyin, yaptığın her şeyin de senin üzerinde bir etkisi oldu. Mısırın büyümesinin ve Toprak Ana'nın senin üzerinde daha fazla etkisi var; bu nedenle sen Pablo'sun –Toprak Ana'nın doğurganlığının, büyümesinin, meyve vermesinin, yumuşaklığının, sonsuz yaşamının ve canlılığının bir parçası. Sonsuza kadar yaşayacaksın, Pablo. Toprak Ana'nın üzerinde akıntılar boyunca hareket eden fırtınaları anlamadığın için memnun ol; çünkü fırtınalar *con fiero, grande* (vahşetle, büyük) şiddetle gelir, ama hemen diner. Bunlar da bir zorunluluktur, ama uzun süre yaşamazlar. Josey Wales için de durum aynıdır."

Pablo uzun bir süre sonra, "Ya sen?" diye fısıldadı. "Sen kimsin, Chato?"

Vaquero yumuşak bir sesle güldü. "Ben mi? Ben rüzgârla yuvarlanan yabani bir kadife çiçeğiyim.. Ya sen *niño?*"

"Evet..."

"Şimdi uyumaz da, yarın gerektiğin zaman eyerin üzerinde uyuyakalırsan, Josey seni vurur. Şuradaki kaktüsü görüp üzerindeki dikenleri sayabildiğim zaman ata bineceğiz."

Pablo sürünerek eyerinin yanına gitti. Uzun bir süre bulutların arasından parlayan yıldızları seyrederek yattı. Yaşamında ilk kez Pablo olduğu için memnundu. *Vaquero*'nun sözleri, halkı İspanyol boyunduruğuna girmeden önceki bir dönemi hatırlatmıştı ona. Kendisini köylü gibi hissetti.

Sırtında Toprak Ana'nın canlılığını duyumsuyordu Pablo. Onun yağmurları, İspanyol papazlarının tastan üstüne döktüğü sudan daha kutsaldı. Uykuya dalarken *vaquero*'nun eskiden putatapar bir papaz olup olmadığını belli belirsiz düşündü. Derin bir uykuya daldı, hiç rahatsız edilmedi.

Chato, Escobedo'nun gittiği yer konusundaki tahmininde kısmen haklıydı. Escobedo, Coyamo'ya, batıya gidiyordu.

Arkasında elli atlıyla Saucillo'dan ayrıldıktan sonra, Escobedo, Kelly'nin söylediklerinin yarattığı garip soğukluğu omuzlarını silkerek unutmuştu. Josey Wales —tekila sarhoşu bir *cantinero*'nun vahşi sözcükleri ve imgeleri. Boş inanlar belki bir köylü için uygun olurdu, ama *Capitan* Jesus Escobedo için değil.

Coyamo'yu amaçsızca hedef olarak seçmemişti. Escobedo'nun planlarında bir sistem, etkinlik ve hırs vardı.

Bu bölgenin hazineleriyle birlikte toprağın derinliklerinde yatan zengin gümüş madenleri vardı; ama *peon*'lar gece kaçmıştı; daha iyi aileler kasabalara yerleşmiyordu. Ne papaz, ne dua, ne de kılıç buradaki nüfusu artırabilirdi. Özellikle tek bir nedenden dolayı: Apaçi. Sonsuz bir terörle saldıran, öldüren ve *El Diablo*'nun hilelerini kullanan sürüngen ölüm.

Apaçi... eldeki duman gibi; durup savaşmazlar, Sierra Madre'ye kaçarlardı, ama her zaman, tekrar saldırmak için geri dönerlerdi.

Kuzeydeki bütün eyaletler gibi Chihuahua Valisi için de büyük bir acı ve utanç kaynağıydı bu. Ciudad de Mexico'da büyük önem taşıyan bir konuydu. Uygarlık bir avuç katil hayvan tarafından engellenmemişti yalnızca; uygarlık yok oluyordu.

Akıllı ve planlı, eylemci ve öngörülü erkeklerin geleceği vardı; belki bir albay, hatta general olabilirlerdi. Böyle bir güçle Escobedo madenlerdeki gümüşü paylaşabilir, Benito Juarez ile Ciudad de Mexico'da toprak reformu oyunu oynarken diğer eliyle toprakları tekrar Don'lara geri verir ve bu toprakları onlarla da paylaşabilirdi. Generallikten Don'luğa geçmek olanaksız aşama değildi. Don General Jesus Escobedo! Adının, dahil olduğu aristokrasiye haklı dönüşü.

Kampta yalnızca iki Apaçi erkeği gören *Rurale*'ler şaşırmıştı. Adamlardan biri kaçmıştı. Escobedo diğerini tutsak olarak almıştı. Otuz

beş orospu ve *bastardo* (piç) kılıçtan geçirildi! On üç, belki on dört yaşında bir Apaçi tutsağı, bir fahişe daha vardı. Suçlu *gringo*'yu da ele geçirmişti.

Escobedo'nun planında basitliğin dehası vardı. Önce Apaçi erkeğini Coyamo kasabasında asacak, *Alcalde*, Belediye Başkanı'na gösterecek, *Alcalde*'den ve papazdan başarılı saldırısı için övgüler; Vali ile piskoposların kulağına kadar gidecek övgüler alacaktı. *Rurale*'lerin Apaçi üzerindeki üstünlüğünü köylülere gösterecekti.

Coyamo'dan batıdaki Aldamano'ya gidecek, orada Apaçi fahişesini özel 'sorguladıktan' sonra kızı herkesin görmesi için kasabanın dışında asacaktı. Aldamano'dan da övgüler alacaktı.

Sonra gücünün bir kısmını Coyamo'da, bir kısmını Aldamano'da bırakarak yalnızca on *Rurale* ile Escalon'a gidecekti. Orada, ordunun önünde, Ciudad de Mexico ve etkili insanlara yakın olarak, Meksikalı bir kanun adamını öldürmüş olan *gringo*'yu ele geçirmesini anlatacaktı. Onu suçluların cenneti Santo Rio'ya kadar takip ettiğini, oradaki *bandido*'larla çarpıştığını ve suçluyu yakaladığını anlatacaktı.

Meksika! Kuzeyin lanet edilesi *gringo*'larına, Meksika adaletinin uzun kolunun Rio Grande'ye kadar uzandığını gösteriyor... elbette *Capitan* Escobedo'nun kendini bu işe adamışlığı sayesinde. Escobedo otuz beş Apaçi'yi katlettiğini anlatacaktı. Başkentteki gazeteler onun bu çabalarını onaylayacaktı. Köylülerden aldıkları önemsiz haraçlara şimdi bile sinirlenen piskoposlar ona ve maden sahiplerine,

Don'lara daha fazla yetki verme baskısı altında kalacaktı.

Belki de yüzbaşılıktan generalliğe geçerdi — bu daha önce de olmuştu. Sonra elindeki bu güçle –neden olmasın?– *El Presidente* olabilirdi!

Çılgınca düşler mi? Kaynayan Meksika'da değil. Daha gerçek dışı düşler gerçekleşmişti. Escobedo'nun amacı olasıydı, hatta olanaklıydı, çünkü yalnızca bir hayalci değildi. Düşlerini gerçekleştirmek için gereken özelliklere sahip bir kişiydi; davranışlarını engelleyen bir vicdanı yoktu. Plan başarılı olacaktı.

Coyamo, İspanyollar tarafından eski bir *enjido*'dan, komünal bir yerli köyünden yeniden inşa edilmişti. Dükkan ve *cantina*'ların bulunduğu ana caddenin arkasında kerpiç binalar yan yanaydı. Yerlileri Hıristiyanlaştırmak için bir kilise yapılmıştı. Ayrıca kasabayı çevreleyen alçak kerpiç bir duvar vardı: Apaçiye karşı yararsız önlemlerden biriydi bu.

Escobedo, *Rurale*'lerini ordu tarzında ikişer sıra halinde günbatımında kasabaya getirdi. *Rurale*'ler artık *soldado*'ydu; aksi davranış ölüm demekti.

İki adım arkasından Teğmen Valdez geliyordu; Escobedo, Valdez'in melez kanını küçük görmesini ancak kısmen gizleyebiliyordu.

Valdez'e *Rurale*'leri ahır ve yalakların yanına yerleştirme, kasabanın dört bir yanına *guardia*'lar gönderme ve *gringo* ile Apaçi erkeği hapse koyma emrini verdikten sonra, *Capitan del Policia* için ayrılmış özel odaya geçti. *Alcalde* ve papaza saygısını sunarken, Apaçi kızın elleri ve ayaklarını bağlayıp odasında bırakmıştı.

Alcalde'nin *hacienda*'sı saygıya değer bir biçimde sokağın gerisine yapılmıştı ve demir ızgaralı bir kapıyla *patio*'su (terası) vardı. Yemeklerini *patio*'da yediler: *Alcalde*, şişman karısı ve papaz. *Matrona*'nın sert emirleriyle mutfağa koşuşturarak girip çıkan yerli kadınlar servisi yaptı.

Escobedo, *Alcalde*'nin melezliğine karşın görgü kurallarını bildiğini düşündü. Doğrusu adam, yemeğini hızlı yiyor, şakaları hemen geçiyordu.

Capitan'ın adamları nasıldı? Ailesinin sağlığı iyi miydi? Askerlerinin bir gereksinimi olursa, söylemesi yeterdi. *Alcalde*'nin tombul çenesi mum ışığında titriyordu. Sigara ve şarabın içilmesini, karısının içeri geçmesini sabırsızlıkla bekledi, sonra durumunu açıkladı —siyasal kariyerini berbat ederek onu aşağılık çizme yalama işine geri gönderme tehlikesi yaratan gelişmemişliğe bahaneler buldu.

Sesi sızıldanarak yükseldi: Çalışmaları için getirilen *peon*'lar orada kalmıyordu. Hatta onları ahırdaki atlar gibi kapatmayı bile denemişlerdi, ama *peon*'lar gece kurtulup kaçmıştı. İsyancı değillerdi. Korkuyorlardı. Apaçi'den korkuyorlardı.

Madenlerin bazıları ancak kısmen çalışıyordu. Bazıları kapanmıştı. Eğer *Capitan* mesajını güneye iletebilirse; eğer daha fazla adam getirebilirse... eğer... eğer...

Escobedo bunları daha önce de duymuştu. Ne zamandı? 1760'da Chihuahua Valisi, İspanya Kralı'nın neden toprağa yerleşip geliştirmediği sorusuna aynı bahaneyi göstermişti; tıpkı

Sonora ve kuzeye doğru diğer eyaletlerin valileri gibi. Apaçi. 1870'de gene aynı yanıt. Apaçi.

Ne zaman başlamıştı? Ne kadar siyasal kariyer mahvolmuştu? Kaç tane general sıkıyönetim mahkemesine gönderilmişti? Kaç tane soylu aileye saygısızlık edilmiş ve bunlar unutulmaya mahkum edilmişti? Apaçi.

Escobedo sigara dumanının arasından başını sempatiyle salladı. *Alcalde*'nin sallanan elleriyle aynı fikirde olduğunu mırıldandı. Papazın konuşmasını bekledi.

Papaz zayıf bir adamdı ve siyah cübbesini gururla taşıyordu. Yüzü beyaz, estetikti; adamın İspanya Sarayı'ndan ayrılalı çok olmadığı açıktı. Yüksek diplomasi ya da belki askeri çevrelerde bulunmayı seçmiş bir aileden geliyordu olasılıkla, ama kendisi papazlığı seçmişti. Tanrı'ya yakın bir kişi olduğuna kuşku yoktu.

Escobedo ve *Alcalde* kadar çok şarap içmiş olmasına karşın, konuşurken dili dolaşmıyordu; sözlerinde hoşgörü ve sabır vardı. Yumuşak bir ses tonuyla ve azizlere özgü bir zariflikle konuştu. "Yerli *peon* iyidir. Kilise onların Hıristiyanlaştırılmasında büyük bir gelişme kaydetti. Yerli *peon* günahının ve tek kurtuluşunun farkında. Ayin ve törenlere katılıyor. Basit bir insan, ama ruhu var." Papaz durup Tanrı'nın düşünceleri için yukarıya baktı.

"Yanılıyorsam, *por Dios*, beni bağışlayın." Yavaş hareketlerle haç çıkardı. "Ama Apaçinin bir hayvan olduğuna yürekten inanıyorum. Apaçinin ruhu yoktur. Yeryüzünde *El Diablo*'yu (şeytanı) temsil eder. Tanrı'nın kiliselerine bile saldırır, kutsal imgelere saygısızlıkta bulunur,

mihraplara küfreder." Papaz daha yumuşak bir ses tonuyla konuştu. "İki olayda Apaçi tutsaklarla konuşmaya, onlara sevgiden, Tanrı buyruğundan söz etmeye, ruhlarına ulaşmaya çalıştım. Gözlerinde yalnızca ruhumu yakan nefret buldum." Papaz bu Apaçilerin görüntüsünden ürperdi. "Ne büyük bir nefret!" Sesi titredi. "Yüzüme tükürdüler, tükürükleriyle cübbemi ve haçımı kirlettiler." Çaresizlikle başını eğdi. Onur.

Papaz konuşmasında tarihi özetlememişti kuşkusuz. Kilise, zenginlerin aldığı vergilerle ayakta durmaya çalışırken, yerlileri köle olarak kullanan, Meksika'nın zenginliğine el koyan *politico* ve Don'ları seyreden piskoposların tarihini özetlememişti. Piskoposlar Kral üzerindeki etkilerini 'yerlilerin köleliğine son verilmesi' için kullanıyorlardı.

Kral buna yanıt verdi. Yayınladığı bildiride bütün yerlilere 'yaşanabilecek bir ücret' ödenmesi gerektiğini açıkladı ve yaşanabilecek bir ücretin belirlenmesini Kilise ile *politico*'lara bıraktı. *Politico*'lar mısır ve fasulye fiyatlarını denetlediler, dolayısıyla 'yaşanabilir bir ücret' de buna bağlı olarak farklılık gösterdi.

Papaz, madenlerde çalışan, sırtında üç, dört yüz kilo madeni yüzlerce basamaklık merdivenlerden yukarıya çıkaran, 'yaşanabilir bir ücret' için on dört, on altı saat çalışan *peon*'dan söz etmedi.

Papaz, Kilise'nin köylüyü törenle evlendirmek için üç yüz peso, yeni doğan bebekleri vaftiz etmek için yüz peso, kutsal günlerle günah çıkarmalar için belirli bir miktarda peso istedi-

ğinden de söz etmedi. Böylece yerli sürekli olarak Kilise'ye –ve mısır satıcısına— borçlu oluyordu; tek bir efendinin değil, iki efendinin kölesiydi. Don'ları kralların servetiyle zenginleştiriyordu. Artık kilise de milyonlarca dönümlük toprak sahibiydi; *peon*'ların Kilise'ye vergi vermek için bu topraklarda 'parasız' çalışması gerekiyordu. Kilise o kadar zengindi ki, Ciudad de Mexico'daki federal hükümet bile bütçe açığını kapatmak için Kilise'nin kutsal kasasından sık sık borç alıyordu; faiziyle kuşkusuz.

Papaz, kızılderili maden işçisinin ortalama ömrünün beş yıl olduğunu, Kilise'nin onları 'çocuk yapmaya, yeryüzünü doldurmaya' zorladığını anlatmadı. Ölümünden önce yerlinin en az beş *niño* yetiştirmesi isteniyordu.

Meksika yerlisi ölüyordu. Şiddetin kullanılmadığı, Kilise'nin siyah cübbesiyle sarılmış yavaş bir öğütülmeyle ölüyordu. Açgözlülüğün çelik ayağı onu cennet vadisine doğru itiyordu.

Papaz bu tür şeylerden söz etmedi. Bunlar manevi işlerle hiç ilgisi olmayan maddi konulardı; kaldı ki papaz asıl olarak yerli *peon*'un ruhuyla ilgileniyordu.

Şarabın sıcaklığı, papazın sözleri ve nazik tavrı, *Capitan* Jesus Escobedo'nun yüreğini bu Tanrı adamına yaklaştırdı.

Kaldı ki, Escobedo buraya Kilise için umut, güvenlik, Meksika ve uygarlık için gelişme getirmek üzere gelmişti. Bu kutsal ve ulusal davalar kişisel hırslarını da kamçılıyordu kuşkusuz. Yazgının, 'açık yazgı'nın omuzlarına yüklendiğini görebiliyordu.

Kendisiyle elli *Rurale*'nin sayılarının iki katı

olan yüz Apaçiye saldırmalarını, otuz beşini öldürmelerini, gerisini kaçmaya zorlamalarını övünmeden, yumuşak bir ses tonuyla anlattı.

Bir tutsağı şafakta Coyamo'nun batı sınırında Apaçi'ye bir uyarı olarak, Hıristiyan köylüyü yüreklendirmek için asacaktı. Diğer tutsak, altmış mil batıdaki Aldamano'da asılacaktı.

Rio Grande'deki sınırda girdiği çarpışmayı, bu çarpışmayı nasıl kazanıp suçlu *gringo*'yu Escalon'da adalet önüne çıkarmak için yanında getirdiğini anlattı. Keşke elinde yetki olsaydı!

Elinde yetki olsaydı Apaçiyi Sierra Madre'ye kadar takip eder, daha önce hiç yapılmamış biçimde peşine düşer ve yeryüzünden Apaçileri silerdi.

Kutsal inancın ve uygarlığın gelişmesinin bir kölesi olarak Tanrı'nın onun yanında olduğunu hissettiğini söyledi.

Escobedo konuşmasını bitirince, *Alcalde* ayağa kalktı. "Sizin gibi *hombre* (insan)'ları destekliyorum, *Capitan!* Kuzeyde sahip olmamız gereken yaşamsınız siz. Bu gece –sabahı bekleyemeyeceğim– planınızı yetkililere ileteceğim. Eyalet başkentine göndereceğim –evet! Ciudad de Mexico'ya!" *Alcalde* taşkın bir coşkuyla doluydu ve *patio*'nun taşlarında neredeyse dans ediyordu.

Papaz ellerini Escobedo'nun önüne uzatıp inceledi. "Ben şiddet yanlısı bir kişi değilim. Buna karşı çıkıyorum," dedi, "ama Haç yolunda kılıç kaldırılması gerekiyorsa kaldırılmalı. Haçlı Seferleri'nde olduğu gibi, *Capitan!* Piskoposa hemen sizi desteklediğimi ileteceğim."

İçi coşkuyla dolu olmasına karşın Escobedo

ağırbaşlılığını korudu. *Alcalde*'nin *hacienda*'sının konukseverliğine teşekkür ederek ayağa kalktı ve papazın önünde özel kutsanma için alçakgönüllülükle diz çöktü.

Tozlu yoldan odasına doğru giderken ruhu havalarda uçuyordu.Tutukluların kaldığı cezaevini geçti ve yürekten bir "*Buenas noches* (iyi geceler)!" diyerek nöbetçi *guardia*'yı şaşırttı.

Henüz gece yarısı olmamıştı. Apaçi kız odasında onu bekliyordu.

Bir yerlerde nasıl savaş zengini olunduğunu okumuştu. Kuşkusuz doğruydu bu. Çok yakında Jesus Escobedo'nun adı Meksika'daki bütün dudaklardan dökülecekti!

7. Bölüm

Başta aldırmamıştı. Atın üzerine eğilmiş, başı öne eğik giderken yalnızca toprağı görüyor, *Rurale*'lerin konuşmalarını ve küfürlerini duyuyordu. On Nokta aldırmamıştı bunlara.

Shenandoah'dan beri böyleydi. Güzel, yeşil, dağların beslediği Shenandoah! Anne babası ölmüştü, tek başına yaşamıştı: Kitapları ve meyve bahçeleriyle bir aydın. Baharda beyazlıklarının yanında nefis pembe çiçekleriyle açan elma ağaçları, dağ meşelerinin yapraklarını ve çamın keskinliğini tatlılaştıran elma kokuları. Onun elma ağaçları!

Dünyaya getirdikleri yaşam fetüslerini mahçup olmadan gösterirlerdi bunlar: Biçimlenen, yuvarlaklaşan ve neredeyse taşkınca patlayarak büyüyen küçük yeşil yumrular. On Nokta meyve bahçesinde sık sık yürüyüşe çıkar, meyveleri hissetmek, onlara vurmak, elleriyle yaşama dokunmak için dururdu. Meyvelerin yürek atışlarını hisseder, soluk alıp verişlerini duyabilirdi.

Ya sonbahar! Shenandoah'da melankolik altın renkli ışığıyla sonbahar. Elmalar nasıl kızarırdı; önce hafif bir kızarıklık; sonra giderek koyulaşırdı; tanrılara gıda amaçlarını işaret

ederlerdi; tombul ve kırmızı; onlara yaşam veren amaca hizmet ettiklerini bildiklerinden barış içinde. On Nokta elmaları kârlı oldukları için sevmemişti. Yalnızca sevmişti.

Savaş yanından geçip gitmişti. On Nokta'nın kendi dünyası vardı; vadide aşağı yukarı koşan, birbirlerinin boğazlarına sarılan, kavga eden, dünyayı kanlarıyla kirleten aptallardan ayrı bir dünya.

Onun dünyası insanların çılgınlıklarından ve yeryüzünde esen aşağılık politika akımlarından ayrıydı. On Nokta onlarsız da yaşayabilirdi ve yaşadı.

Sheridan'a kadar! Sheridan ve meşaleli barbarları. Attila gibi Shenandoah'ı yaktılar. Her şey, bütün tarlalar, bütün evler, bütün otlar ya da bütün ağaç yaprakları Shenandoah'ın alevleriyle öldü.

On Nokta önce onları sözlerle durdurmaya çalıştı, karşısında çocuklar varmış gibi onlara ders verdi. Sabırla Savaş'ın bir parçası olmadığını açıkladı. Kendisi kavga üstüydü. Onların şiddetinde yeri yoktu.

Adamlar ona güldüler, meşaleleriyle geçip onun elinden kurtuldular. On Nokta onların arasında yürüdü, sonra koştu; meşaleler evini yakarken önce öfkeyle, sonra alevler kitaplarını yutarken yalvararak koştu. Alevlerin arasında koştu; sıcaklığı hissetmeyene kadar değerli kitaplarını avluya yığdı.

Onların arkasından meyve bahçesine koştu, ama yalvarma gücü kalmamıştı. Meyve bahçesinin, ağaçların, güzel, yaşam veren ağaçların cansız birer meşale oluşlarını seyret-

ti. Gözünü kırpmadan izledi. Yerdeki otlar ağaçları yakarken, William Beauregard Francis Willingham ölmüştü.

Dünyadan uzak durmaya çalışan bütün bu tür insanlar gibi, en küçük bir yeniden yapma düşüncesi doğmadı içinde. Kendi ayrı dünyasında pratik olmayan On Nokta, bu dünyanın yıkımında da pratik değildi. Külleri bile tekmelemedi, tam tersine, dönüp sefil Güney topraklarında batıya doğru tökezleyerek yürüdü.

İçindeki acılığı hiçbir betimleme anlatamazdı. Ölmek istedi, ama ölmesini sağlayacak yöntemlere bir türlü ulaşamadı.

Viski parasını ödemek için salonlarda yerleri süpüren, tükürük hokkalarını boşaltan bir işçi oldu. İskambil kağıtlarına yatkın olduğunu keşfederek New Orleans'dan batıya yöneldi.

İçindeki acılığın dinmeye başladığını hissetti. Sınırların pisliğinde bilerek yaşadı. Adamlar ona alayla 'ince boynuz' dedikleri zaman, hakaretlerinden gizli bir zevk aldı; tıpkı 'pezevenk' dedikleri ya da bir sabah yanında kaba saba bir fahişeyle uyandığı zaman aldığı zevk gibi. On Nokta bunlardı –bütün bunlar– ve birçok başka şeydi. Her zaman böyle olmuştu o!

Altın renkli Shenandoah sokakta bulduğu, sonra gene kaybettiği parlak bir para olmuştu. En başından beri gerçekten onun olmamıştı — Shenandoah'ı hak etmemişti! İçindeki acılığın yok olduğunu duyumsadı.

Kumar masalarında en aşağılık hakaretlere hak kazanarak bunu her gün kanıtladı. Fahişe satıcılığında, sarhoş eğlencelerinde kanıtladı. Onun dünyası buydu. Bir daha Shenandoah'ı

düşünmedi. Evet, acılık yok olmuştu. Boşluk. Rose ile garip bir yoldaşlık geliştirdiği küçük köşe dışında duygularını boşalttı: Rose... On Nokta kadar boş, amacı olmayan cahil bir orospu.

Kafasına mermi yediği zaman aldırmamıştı. Bacaklarını açarak atın üstüne oturması için adamların onu doğrultmasına ve boynuna bir *Rurale*'nin eyerine bağlı sırım geçirilene kadar aldırmamıştı.

Boynundan sürüklenmek, bir hayvan gibi! On Nokta'nın içinde kırgınlık büyüdü. Yanında kan içinde ve şekilsiz, ona bakıp bakmadığı belli olmayan bir Apaçi vardı.

İleride aynı biçimde boynundan bağlanmış olarak Apaçi kız gidiyordu. Kösele sırımın ucu en öndeki *Capitan*'ın bileğine bağlıydı.

Kamp kurdukları zaman, On Nokta ile iki Apaçi çömelmeye zorlandılar; elleri arkadan bağlıydı. *Rurale*'lerin yemek yemesini seyrettiler. Adamlardan her biri yemeğini bitirince ayağa kalkıp yanlarına geliyor, teneke tabaktaki kırıntıları önlerindeki toprağa atıyordu.

On Nokta yemek yemeyi reddetti. İki Apaçi eğildi, alınlarını yere dayayarak kırıntıları köpekler gibi yedi. *Rurale*'ler onları seyrederek gürültülü kahkahalar atıyor, önce birini sonra diğerini gösteriyordu.

"*Bestia! Bruto!*" (Hayvan! Adi yaratık!) diye bağırdılar. Apaçi sabırla, acı çekmeye alışkın bir tavırla kırıntıları yemeye devam etti. Adamları duymamış gibi görünüyordu.

On Nokta, Coyama cezaevinin duvarına yaslandı. Elleri ve ayakları bağlıydı. Burası cezaevinden çok bir zindandı.

Kerpiç duvarın tepesindeki tek bir daracık pencere, dışarıda yerle aynı düzeydeydi; kendisiyle Apaçi savaşçının *Rurale*'ler tarafından içeriye atıldığı tek ağır kapıya çıkmak için ağır taş basamaklar vardı.

Rurale'ler onlarla birlikte aşağıya inmişti; gülerek sürekli Apaçi'yi tekmeliyor, onu boynunu bükerek palyaçomsu duruşlara zorluyorlar; ellerindeki hayali ipleri başına geçiriyorlardı. "*Muerte,* Apaçi, *por la mañana* (yarın ölüm)!"

On Nokta, Apaçi'nin sabah asılacağını böylece öğrenmiş oldu.

Adamlar gidince, On Nokta, gözlerini kırpmadan onu süzen savaşçıya baktı.

Samanlar arasında cıyaklayan fareler cirit atmaya başladı. İki dev fare küstahça Apaçinin göğsüne tırmanıp kanını yalarken On Nokta bunu dehşetle seyretti. Fareler kırılmış, çürüyen kaburga kemiğinin çıplak ucunu kemirmeye başladılar.

Savaşçı, fareleri duygusuzca seyretti. Birden yerde yuvarlanıp fareleri altına aldı. On Nokta farelerin ölüm cıyaklamalarını duydu. Ürperdi.

Sıkı deri bağlardan dolayı elleri şişmiş ve uyuşmuştu; ama artık ellerini döndürüyor, büküyor, kumarbazların kullandığı küçük sustalı çakıyı almık için ceketinin koluna bir parmağını sokuyordu.

Çakıyı hissetti. Yavaşça, usul usul üç parmağıyla aşağıya çekti. Çakı derinin üzerinden tereyağı gibi kaydı. On Nokta ellerini çözerek oturdu. Oğuşturarak bileklerine can vermeye çalıştı. Sonra Apaçinin yanına süründü.

Apaçi onu seyretti, önce çakıya, sonra On Nokta'nın gözlerine baktı. Öldürülmeyi bekliyordu. Gözlerinde hiç duygu yoktu; yalnızca garip parlaklıkta bir nefret ışığı yanıyordu.

On Nokta onun el ve ayak bileklerindeki ipleri kesti. Apaçi hemen ayağa kalktı; hâlâ emin değildi.

On Nokta, *"Hablo español?"* diye sordu.

Apaçi yumuşak bir ses tonuyla, "Si," dedi.

On Nokta kendisini göstererek omuzlarını silkti. "Şey, ben *no hablo español.* Ne felaket bir durum!" Güçsüz bir sesle güldü.

Apaçi gülümsedi. Anlamıştı. Ön dişleri yoktu, yerlerinde derin karanlık boşluklar vardı. Dudakları şişlerden dışarıya doğru pırtlamıştı. Kırılan kaburgası yan tarafından fırlamıştı, karnıyla kasık örtüsü kanla kaplıydı.

Sendeleyerek ayağa kalktı, mokasenleri yürürken hiç ses çıkarmıyordu. Korkunç fiziksel durumuna karşın hareketleri panter düzgünlüğündeydi ve ritmik beden denetimiyle zarifti.

Çömelip bir köşeyi kazdı. On Nokta peşinden gidip onu merakla seyretti. Otuz santim, belki yarım metre kazdı. Taş! Sert toprak ve samanın altı taştı.

Savaşçı ayağa kalktı, pencerenin altına geldi; sıçrayarak pencere parmaklıklarını tuttu. Başını öne itti; başı parmaklıkların arasından ancak geçti. Dar pencereden bir bedenin geçmesi olanaksızdı. Savaşçı rahatça yere indi. Kan kaybetmesine karşın Apaçi'nin gücü, bitkin On Nokta'yı şaşırttı. Artık onun yemek artıklarını neden yediğini anlıyordu.

On Nokta onun görüntüsüne dayanamadı.

Ceketini çıkarıp gömleğini yırttı. Apaçiye işaret ederek kırılmış kaburgayı içeriye itti ve gömleğiyle göğsünü sıkıca sardı.

İşini bitirdiği zaman Apaçi önce sargılara, sonra On Nokta'ya baktı. Kendisini gösterdi. "Na-ko-la," dedi. Sonra ekledi: *"Gracias."*

On Nokta, "Bir şey değil," diye mırıldandı, "ama işine pek yaramayacak dostum. Seni birkaç saat içinde asacaklar."

Na-ko-la sırıttı. Döndü; yüksek pencerenin altındaki duvara doğru giderken yüksek konçlu mokasenleri neredeyse samanlara değmiyordu.

On Nokta onun aklını kaçırdığını sandı, çünkü Apaçi birden ağzını sertçe duvara vurdu. Avuçlarını açınca içine kan doldu. Elleri tam olarak dolunca, sıçrayarak kanı demir parmaklıklara ve kerpiç duvara fırlattı. Ağzını vurma işini yineledi; bu kez sıçradığı zaman bir eliyle demir parmaklığı tuttu. Kendisini yukarıya çekerek kanı pencerenin dışına serpti.

On Nokta gözlerine inanamadan, "Amma da iş!" diye fısıldadı.

Na-ko-la yanına gelip önünde durdu. Elini uzatıp çakıyı gösterdi. On Nokta çakıyı ona verdi.

Apaçi hücrenin karşı köşesine giderek çömeldi. Çakıyı toprağın üzerinde dikkatle hareket ettirdi; kare biçiminde toprak parçaları kesti. Yavaşça, titizlikle kareleri çıkardı, yanına koyarken karalerin üstündeki toprağı ayırdı. Taş zemine her biri kare biçiminde daha fazla toprak yığarken hızı da artmıştı.

On Nokta, ağzı hayretten açılmış bir halde,

"Tanrım," diyerek ona baktı, "kendisine mezar kazmıyorsa ne olayım." Apaçi neredeyse kusursuzca bedenine uygun bir çukur kazmıştı. Çakıyı tekrar On Nokta'ya vererek gülümsedi.

Sonra kasık örtüsünü açarak çömeldi. Oraya tuvaletini yaptı, mezarının baş kısmına geçerek oraya da aynı işlemi tekrarladı.

Ortaya çıkan taş yüzeyin üzerine yattı, çukurun içine girerek ayağa kalktı. Ayaklarını düz tutarak bacaklarını açtı, küçük kareleri yerden dikkatle aldı. Kasık örtüsünü yanına koydu, fazla toprakları örtüsüyle düzeltti ve kareleri ayaklarının üstüne koydu. Bacaklarına geçerek aynı işlemi onlara da yaptı; sonra dışkı yığınına uzanarak bedeninin alt kısmına örttü.

Boynuna kadar aynı şeyleri yaptı; bir saman alarak ağzına koydu ve On Nokta'ya baktı. On Nokta tanık olduğu mucize karşısında göğsüne vurdu. "Vay be, anlıyorsam orospu çocuğuyum!" dedi.

Koluna ve başına toprak koyması için ona işaret eden Na-ko-la, *"Gracias* (Teşekkürler), Orospu çocuğu!" diye fısıldadı. On Nokta'nın adını böyle bellemişti.

"Hayır ben On... amma da iş!" derken vazgeçen On Nokta diz çöküp kasık örtüsüne toprak attı, kareleri dikkatle yerleştirdi.

Son kare Na-ko-la'nın yüzüne konulacaktı. Birbirlerine uzun süre baktılar; On Nokta, Apaçinin gözlerinde nefret değil, sıcaklık gördü.

Samanı kırmamaya dikkat ederek kareyi yerleştirdi. Sonra ayağını mezarın üzerinde ha-

fifçe gezdirdi, küçük kesik işaretlerini bastırarak birleştirdi ve eskiden olduğu gibi üstüne saman attı.

Kasık örtüsünü alarak büyük bir dikkatle üzerindeki toprakları hücrenin duvarlarına sürdü. Kasık örtüsünü bağlamak için pantolonunu indirdi. Bunu yaparken aklına bir düşünce geldi.

Kendi kendine "Allah kahretsin," dedi, "üç gündür karın ağrım var, *Rurale* de fare de kızılderilinin üzerinde yürümesin diye şu köşeye sıçabilirim" Ve dediğini yaptı.

Sırtını duvara yaslayarak yere oturdu ve kendi kendine güldü. "Bahse girerim, geldikleri zaman şu *Rurale*'lerin yüzlerini görmek dayak yemeye —hatta asılmaya— değer."

Belki Apaçiyi umarsız koşullarda, felaketin, ölümün ortasında görmek, umutsuzluğu umuda, hatta kesin ölüm karşısında zafer kazanma olasılığına dönüştürmüştü.

Evet, böyle olmuştu, çünkü ölümün ortasında On Nokta'nın içine yaşam doğuyordu. Beynine yaşam doğuyordu.

Çakısını dikkatle gizli cebine koydu. Derinin uçlarını kaldırarak düzgün bıçak kesiklerini saklamak için kemirdi.

On Nokta düşünüyordu. Riskli tutumuna karşın kendisini bu allahın belası durumda bile daha iyi hissediyordu.

8. Bölüm

Saucillo'dan kaçan üç *Rurale*, Josey Wales'in önündeydi. Biri *cantina*'dan haykırarak çıkmış, *policia* karakolunda bekleyen diğer ikisine doğru koşmuştu. Üç *Rurale* atlarına atlayıp batıdaki Coyamo'ya doğru yola çıkmıştı.

On mil gitmeden karanlık bastırdı, ama onlar atların hızlarını kesmediler. Arkalarında kana susamış *pistolero*'nun, Josey Wales'in vahşi çığlıklarını hâlâ duyabiliyorlardı. Atlarını mahmuzladılar.

Yarı yolda, ne yazık ki zayıf atlar almış olan iki *Rurale* kendilerini düzlükte yaya buldu. Atlardan biri düşüp bacağını kırmış, bir mil sonra da diğeri çatlayarak binicisinin altında ölmüştü.

Dört bir yandan gelen kurt ulumalarıyla onlara yanıt veren başka kurtların ulumalarını duyan iki yaya *Rurale* bir an bile duraksamadı. Bellerinden *pistola*'larını çekip beyinlerine birer kurşun sıktılar.

Apaçiler sessizce ayanlarına gelerek cansız bedenlerinden silah ve cephaneleri aldı. Birinin belinde bir Apaçi çocuğun kafa derisini buldular; bıçaklarıyla onun bedenini parçalara ayırdılar. Bacağı kırılan at hâlâ canlıydı. Apaçiler onun başında toplandı.

Adamlar yedi gündür koşuyorlardı ve artık yiyecekleri kalmamıştı. Lider olanı atın yanında diz çöktü, hayvanın boynundaki toplardaman su hortumunu sıkar gibi tuttu. Sıktığı yerin üstünden damarı kesti ve ağzını üzerine koydu. Kanı içmek için ancak bir an elini gevşetirken bir sonraki savaşçıya damarı tutması için işaret etti. Apaçiler sıraya girerek kanı olabildiğince az içip bir sonraki kardeş savaşçıya da yaşamsal besini bıraktılar.

Atı kesmek için zamanları yoktu. Etinden parçalar kestiler; mokasenli ayakları uğursuz, sessiz koşularına devam ederken etten sızan kanı emdiler, sert eti çiğnediler.

Çok ilerideki son *Rurale* yorgunluktan ölmek üzere olan atını Coyamo sokaklarına doğru sürdü.

Alcalde ve papazla yediği yemekten henüz dönmüş olan *Capitan* Escobedo özel odasındaki yatağa oturdu. Ayaklarının dibinde Apaçi kız yatıyordu. Kızın gözleri kapalıydı.

Capitan kendisini çok iyi hissediyordu. Uzanıp elini kızın düz ve kaslı karnında gezdirdi; küçük göğüslerinin kadifemsi sertliği içini gıcıkladı.

"Belki *querida*," diye mırıldandı, "yorgun ruhum ve bedenime karşın seni bu gece sorguya çekmeliyim. *Pues y que* (Buna ne dersin)?" Çizmelerini çıkarmaya başladı. Kızın gözlerini açmasından ve kendisini seyretmesinden memnun oldu. Kızın gözlerinde korku mu vardı?

Kapı vuruldu –kaba bir biçimde, gürültüyle!

"Capitan!" Teğmen Valdez'in sesiydi bu. *"Es urgente* (çok acil)!"

Escobedo küfretti. Kapıya *"Un momento!"* (Bir saniye) diye bağırdı. Çizmelerini giydi, kapıyı açtı, sonra Teğmen Valdez ile Çavuş Martinez'in güçlü kollarının arasındaki *Rurale*'nin deli gibi bakan gözlerini görünce geriye çekildi.

Adamlar teklifsizce odaya doluştu. Escobedo dönerek onlardan uzaklaştı. Masasına giderek iki mum daha yaktı.

Sert bir tavırla, "Onu ışığın yanına getirin," dedi. Teğmenle Onbaşı adamı yan sürükleyerek onun yanına getirdiler.

Rurale başını kaldırdı; gözlerinin akı ortaya çıkmıştı, gözbebekleri çılgınca dönüyordu. Ağzından salyalar akıyor, uzun bıyığı şiddetle titriyordu.

Rurale güçsüzce, *El Capitan*'a saygı gösterme gereğine aldırmadan, "Saucillo!" dedi. "Saucillo! *Muerte!* Hepsi öldü!"

Escobedo yanına gelip adamın yüzüne elinin tersiyle vurdu; ta ki *Rurare*'nin başı önüne düşene dek. Adamın *sombrero*'su yere yuvarlandı.

Teğmen Valdez ise adamı saçından kavradı; başını kaldırarak *Capitan*'a bakmaya zorladı. Escobedo ona yeniden vurdu. Gözlerin beyazlıkları yavaş yavaş yok oldu. *Rurale, Capitan*'a baktı. "Josey Wales..." Sessizce soluk aldı. Sesi titriyor, inanılmazlığın dehşetini taşıyordu.

Josey Wales adını duyan Escobedo ürperdiğini hissetti: Rio Grande'yi geçerken duyumsadığı ürperti. Yüzü bembeyaz kesildi; *Rurale*'yi boğazından yakaladı. *"Que* (Ne)? Ne Josey Wales'i? Konuş *hombre!"*

Adam öyküyü kesik kesik anlattı: Deli adamın öldürürken attığı çığlıkları! Kana susamışlığını! Evet, başkaları da vardı. Josey Wales'in yanı sıra iki kişi daha vardı; tek kollu bir yerli *bandido.* Diğerini görmemişlerdi, adam bir pusudan ateş etmişti!

Rurale artık ağlıyordu. Gözyaşları yol yol akıp ceketini ıslattı. Burnundan akan sümük ağzına doluyordu; öksürdü. Escobedo adamın kasığına bir tekme attı. *Rurale,* Escobedo'nun çizmelerine kustu: Yerde kötü kokan bir yığın oluştu.

"Bu *perro* (köpek)'yu götürün. Bağlayın, saklayın. Coyamo'da görülmemeli. *Comprendes?" Escobedo,* Valdez'e emirler yağdırdı.

Teğmen hazırola geçti. Kesin bir tavırla, *"Si, Capitan,"* dedi.

Rurale'yi itip kapıya doğru sürüklediler.

Capitan Escobedo, "Bu işi yaptıktan sonra," dedi, "buraya dönün, Teğmen! *Rapido* (çabuk)!"

"Si, Capitan!"

Escobedo kapı kapanır kapanmaz masasına koştu. Bir çekmeceden şişe tekila çıkardı; bardağın yarısını doldururken elleri denetlenemez bir biçimde titriyordu. İçkiyi bir yudumda başına dikti. Masasındaki kağıtları karıştırarak bir bölge haritası çıkardı. Elleri hâlâ titriyordu. Şişeyi yeniden başına dikerek büyük bir yudum daha içti.

Valdez döndüğü zaman Escobedo sakinleşmişti. Haritayı aralarına yayarak parmağıyla gösterdi. "Şurada, kuzeybatımızda, on milden daha az bir uzaklıkta *bandido* Pancho Morino'nun *quarida* (barınak)'sı var. *Comprendes?"*

Valdez, "Si," dedi. Yüzü şaşkınlık içindeydi. *Capitan*'ının düşüncelerini takip etmeyi asla öğrenememişti. Omuzlarını silkti.

Escobedo konuşmaya devam etti; plan kafasında biçimlenirken sesi ateşli bir hal aldı. "Morino," dedi, "Morino'nun on beş, yirmi *bandido*'su var. Aç ve aranıyor. Bunu..." Escobedo başını haritadan kaldırarak parmağını Valdez'in duygularını belli etmeyen yüzüne dokundu. "Bunu sen yapmalısın. Hemen atına atlamalısın, *pronto!* (Çabuk!) *Guarida*'sına yaklaşınca barış için geldiğini anlatmak için üç el ateş et. Morino'ya şunu söyle: Onunla ateşkes yapmak istiyorum. Ona çok kârlı gelecek bir ateşkes. Dürüstlüğümü kanıtlamak için, sen onunla konuştuktan bir saat sonra, Coyamo'nun batısındaki yolda onunla buluşacağım. Yalnız olacağım. Bunu anlamak için adamlarını gönderebilir. *Comprendes?*"

"*Si, Capitan*, ama..."

"*VAMOS!*"

Valdez hemen kapıya koştu.

"Teğmen, kimseye görevimizi anlatmayacaksın. Çavuş Martinez atımı eyerlesin."

Valdez hızla ahırlara gidip uyuyan Coyamo'dan dört nala yola çıktı.

Escobedo mumların titrek ışığında odada bir aşağı bir yukarı gezindi. Panikten kurtulmuştu. Bir bunalım anında en iyi durumda olurdu. Bunu biliyor, hızlı düşünme yeteneğiyle gurur duyuyordu.

Coyamo'ya yanında elli *Rurale* ile gelmişti; on tanesi zaten oradaydı. Altmış asker. Josey Wales altmış kişiye asla saldırmazdı. Escobedo

bu tipleri bilirdi. *Coyote* gibi hareket ederlerdi. Apaçi gibi. Josey Wales zayıf bir nokta bulduğu zaman saldıracaktı –karanlıkta, Escobedo yalnızken; belki arkadan. *Capitan* planını yaptı.

Masanın kenarına oturarak bacaklarını rahatça sallamaya başladı. Parmağını ince bıyığının üzerinde gezdirdi ve duyarlı çenesini düşünerek oğuşturdu. Gene tekila içerek Apaçi kıza gülümsedi: İyiliksever, hatta babacan bir gülümsemeydi bu. "Belki yarın akşam, *querida*. İş zevkten önce gelir, ha?"

Kızın gözleri kapalıydı. Çizmesiyle hafifçe kızın karnını dürtükledi, ama kız gözlerini açmadı.

Escobedo kızın uyuyormuş numarası yaptığını biliyordu. Bu Apaçiler! Akıllı davranıldığında gerçekten çocuk gibiydiler!

Ahıra yürüdü, Onbaşı Martinez'in tuttuğu atına bindi. Atı yavaşça batı kapısından çıkardı. Escobedo sözünü tutardı. Tek başına gidecekti bu kez.

Neredeyse bir saat, atını tembelce yavaş bir yürüyüşle sürdü. Artık çalılardaki atlıların seslerini duyabiliyordu. Şu *bandido*'lar! Kimseye güvenmezlerdi.

Escobedo loş ışıkta Pancho Morino'yu seçti: Gümüş renkli kenarı olan *sombrero*'su ile eyerinin üzerinde gümüş renkli bir karaltı. Morino, Teğmen Valdez'in yanındaydı; birbirlerinden birkaç metre uzaklıkta atlarını durdurdular.

Escobedo, Valdez'e "Yerine dönebilirsin, Teğmen," dedi. Teğmen çevresindeki atlılardan kurtulduğu için memnun olarak hızla uzaklaştı.

Escobedo nal seslerinin uzaklaşmasını

bekledi. Sonra konuştu: *"Señor* Morino, sözümü tuttum. Yalnızım."

Bandido'nun duygusuz yüzü ifadesizdi. Kısaca, "Si," dedi ve atına oturarak bekledi.

Rüzgâr esiyordu; Escobedo yavaşça atını Morino'ya yaklaştırdı. *Bandido*'nun eli tabancasına doğru inerken ondan birkaç adım ötede durdu.

"Söyleyeceklerim yalnız sizin için geçerli. *Comprendes?*"

"Si."

Escobedo derin bir soluk aldı. Deliye dönmüş bir insanlık dışı yerli *peon*'a nasıl açıklamalı?

"Kendisine Josey Wales diyen bir *gringo pistolero* yolumun üzerinde bir baş belası oldu. Savunmasız insanları öldürüyor, fakat askerlerimi görünce kaçıyor. Yanında yalnızca iki *compadre* var. Öldürülmesi çok yararlı olur... benim için *beneficio mucho* (çok yararlı)..."

Morino'nun atı ayağını yere vurarak rüzgârın ortasında durdu. Adam atını denetim altına aldı.

Yumuşak bir sesle, "Yani," dedi.

Escobedo sabırla konuşmayı sürdürdü. "Yarın," dedi, "Coyamo'ya gelecek, ama ben orada olmayacağım. Bugün şafakta ben ve altmış *Rurale*, Coyamo'dan ayrılacağız. Altmış mil batıya, Aldamona'ya gideceğiz. Sözümü tuttuğumu kanıtlamak için yola gözcü koyabilirsin. *Ambuscade* (tuzak)'nin nasıl yapılacağını biliyorsun. Senin işin bu."

Escobedo, Pancho Morino'nun kaşlarının hafifçe kalktığını gördü.

Morino yumuşak bir sesle, "Ya kârım ne olacak?" diye sordu.

"Kârın şu olacak." Escobedo büyük kârın etkisini Morino'nun üzerinde yaratmak için durdu. "Kasaba iki gün boyunca senin olacak. Bu süre içinde haracını toplayabilirsin. Josey Wales ve *compadre*'lerinin ölü olduğu mesajını Aldomano'ya yolladıktan iki gün sonraya kadar geri dönmeyeceğim."

Escobedo bekledi. Duygusuz yerli *bandido* hiçbir şey söylemedi.

"Sözümü tuttuğumu kanıtlamak için yola istediğin zaman gözcü koyabilirsin," diye ekledi. Sesinde acelecilik vardı.

Morino, "Peki bu Joh-seh Wales'i nasıl tanıyacağım?" diye sordu.

Escobedo, Morino'ya bir poster verdi. "Tanımaman mümkün değil. Bir *gringo* asinin gri şapkasını takıyor. Yüzünde derin yaralar var. *Compadre*'lerinden biri tek kollu."

Morino posteri katladı. "Olmuş bil," dedi.

Escobedo elini uzattı. *Bandido* yere tükürdükten sonra atını çevirdi, atlılarına ıslık çaldı ve gitti.

Morino karanlıkta kaybolurken, Escobedo sıkılı dişlerinin arasından zor soluk alıyordu. "Bu hakareti ödeyeceksin, *peon bastardo!*"

Artık şafağa az kalmıştı. Coyamo'ya dönen Escobedo, Valdez'e bütün askerlerin şafakta Aldamano'ya hareket etmeye hazırlanmalarını emretti. *Alcalde*'nin *hacienda*'sına hızla giderek hizmetçileri uyandırdı. *Patio*'da hâlâ uykulu *Alcalde* ile buluştu.

"İzcilerim," dedi, "kırk mil batıda Apaçi gör-

dü. Hemen gidip onları kuşatmamız ve yok etmemiz gerekiyor. Hemen geri döneriz."

Alcalde canlandı. "Bravo! Bu saatte! Çalışkanlığınızı Vali'ye bildireceğim. *Vaya con Dios* (Tanrı sizinle olsun)!" Son sözcüğü bağırarak söyledi, çünkü *Capitan* selam verip acil görevini yapmaya giden bir subay gibi oradan ayrılmıştı.

Alcalde demir kapıya koşup *Capitan*'ın arkasından tekrar bağırdı. "Papaz sizin için özel bir kutsama yapacak *Capitan*, sizin ve cesur adamlarınız için!"

Capitan duyduğunu belirtmek için son bir selam olarak elini kaldırdı, ama arkasını dönmedi.

Askerler atlarına bindiler. *Capitan* Escobedo, yanında Apaçi kızla birlikte başa geçti. Kız yanında boynundan bağlamıştı. Sonunda tutukluları getirmesi için adam gönderdi.

Ağır hücre kapısını açan dört *Rurale* taş merdivenden indi. Duvarın kenarında oturan On Nokta'yı görünce durdular. Şaşkınlıkla çevrelerine bakındılar. İçlerinden biri diğerlerine aptal aptal, *"En donde Apaçi* (Apaçi nerede)?" diye sordu.

On Nokta gülüp pencereyi gösterdi. "*Vamoosed*, sizi aptal piçler. Parmaklıkların arasından!"

Adamlar pencereye koşarak dışarıya bakmak için sıçradılar, hücrenin dört bir yanını aradılar. Zaten güçsüzleşmiş olan On Nokta gülerek yere çöktü. Böğürlerini tuttu. *"Vamoosed, bastardos!"* Derken isterik kahkahaları arasında derin soluklar alıyordu.

Rurale'lerden biri On Nokta ile Na-ko-la'nın bıraktığı pislik yığınına bastı. Kokladı, çizmesini kaldırdı, iğnerek, "*Excremento* (bok)!" diye bağırdı.

On Nokta soluksuz kaldı. Deli gibi gülerek yerde yuvarlandı. Adamlar onun başını, karnını, yüzünü tekmelediler, ama susturamadılar.

On Nokta'yı merdivenlerden yukarıya sürükleyerek, bağlı halde bir atın üzerine bindirdiler. Gündoğumunun uğursuz ışığında kumarbazın çılgınca yankılanan kahkahası hâlâ çınlıyordu.

Escobedo deliye dönmüştü, ama öfkesini sessizce sineye çekmek zorunda kaldı. Geri dönüp kasabayı katil *bandido* Pancho Morino'nun elinden kurtardığı zaman, *Alcalde* ile papaz nasılsa Apaçiyi unuturdu. Si. Morino darağacında sallanacaktı.

Elini kaldırdı; ileriye doğru sallayarak ikili sıralar halinde adamlarını Aldamano'ya doğru yola çıkardı.

Atla giderlerken, *Rurale*'lerin arasında fısıltılar dolaşmaya başladı. Hiçbir insan parmaklıkların arasından geçemezdi. Yalnızca *El Diablo*'nun bir kölesi geçebilirdi! Kesinlikle doğru! Apaçi bizzat *El Diablo* tarafından azizleştirilmişti!

9. Bölüm

Aynı gündoğumunda Chato Olivares'in keskin gözleri izleri buldu. İzleri gördüğünde yarım saatten az geriye gitmişlerdi. Hiç kuşku yoktu. "Coyamo, Josey," dedi. "Coyamo'ya gitmişler. İzler eski değil. Onlara yaklaşıyoruz!"

Yaklaşmak! Çöl şafağının solgun ışığında atlarına bindiler. Yaklaşmak. Ya sonra?.

Josey Wales bir tütün parçası kesti, ağzına atıp düşünceli bir biçimde çiğnedi. Bir yer kaktüsünün düz gövdesine tükürdü, sonra da bir anlık keyifle hedefini tam ortadan vurduğunu fark etti.

İri atını mahmuzlarken sözcükleri yayarak, "Şey," dedi, "haydi gidelim."

Dörtnala Coyamo yolunda ilerlediler. Güneş arkalarından doğduğunda gamma otları pembeleşti, kaktüslerin dikenleri gümüş renkli iğnelermiş gibi parladı. Adamlar atlarını güneş daha da yükselir ve çöle sıcaklığını yayarken bile dörtnala koşturmaya devam ettiler.

İlk *Rurale* ile atının paramparça kalıntılarının yanında biraz durdular. Akbabalar karınlarını doyurmuştu bile; cesaretle sıçrıyor, ama uçamayacak kadar karınları dolu olduğundan birkaç adım sonra duruyorlardı.

Chato, "Apaçi," dedi.

Josey duygusuz bir sesle, "Öyle görünüyor ki adamlar bu işi onların yaptığını göstermek istemişler," dedi. Pablo gözlerini kapattı.

Yola devam ederken ikinci *Rurale*'den geriye kalanların yanında duraksamadılar. Ama atlarının hızını azaltmak zorunda kaldılar. Onları bir mil kadar daha sürdüler.

Josey, "Bunların yalnızca iki kişi mi olduğunu, yoksa bir başkasının da olup olmadığını merak ediyorum," dedi.

Chato, "Bilmek olası değil," dedi, "izler o kadar çok ki."

Pablo, "Neden?" diye sordu.

Josey kuru bir sesle, "Şey," diye yanıtladı, "bazen bir grubun geldiğini bilmek farklılık yaratabilir."

Chato, Pablo'ya nazikçe, "Biz elbette bir grubuz," diye açıkladı.

Çöl sıcağının ortasında bir mucize gibi düz ve beyaz parıltılı Coyamo'yu gördüklerinde güneş öğle vaktindeki yakıcılığını yitirmek üzereydi.

Josey dizginleri çekti. "Sanırım bu o," dedi.

Chato kaderci bir ciddilikle, "Si," dedi, "bu o."

Bir süre oturarak atlarını dinlendirdiler. Josey arkadaki eyer torbasına uzanıp küçük bir dürbün çıkardı. Dürbünü Chato'ya verdi.

"Sana ne yapacağını söyleyeceğim," dedi. "Dürbünü al ve kasabanın solundan dolan; şuradan görülen tepeye git." Tepeyi göstermek için başını salladı. "Şuradan," diye devam etti konuşmasına, "görebileceğin her şeye, kasabaya bak. Bu küçük dürbünü kasabanın her ye-

rinde gezdirdiğin zaman, on beş yirmi mili sana gösterir. Atları gizlemiş olamazlar. Çevredeki her şeye dikkatlice göz gezdir."

Chato, "Si," diyerek dürbünü aldı.

Josey, "Sen Pablo," dedi, "sen kasabanın sağ yanından dolan. Geniş bir açıyla at sür, atları ara. Beş ya da altıdan fazla at görürsen, şapkanı salla. Görmezsen kasabanın diğer yanına geç. Ahırlarda buluşuruz. Önce atlar gelir."

Chato, "Sen ne yapacaksın, Josey?" diye sordu.

Josey ona hayretle baktı. "Ben mi? Bu atı kasabanın içine süreceğim. Bir Missouri atlısının tek yolu budur. Yaklaşmak!"

Atlarını dörtnala sürdüler. Chato ile Pablo kasabanın çevresinde dolanıyordu. Onlar uzaklaşırken, Josey atını önce rahat, sonra hafif bir tırısla, kiliseye ya da bir kızla buluşmaya gidermiş gibi telaşsızca sürdü. Josey Wales'in tarzıydı bu.

Josey eyerin üzerinden, düzlükte bir çukura giren, sonra yeniden ortaya çıkan Pablo'yu seyretti. Solunda Chato'nun tepeye vardığını; atını uzun bir süre orada tutarak dürbünle çevresini taradığını gördü.

Kendi kendine ve atıyla konuşmaya başladı. "İki iyi adamı Missouri'de bıraktık, Kızıl. Buradaki iki adam aynı işi görecek." Yaklaşınca, Chato'nun tepeden inerek batıya doğru gittiğini gördü. Pablo sağ taraftan dolanıyordu.

Josey kasabanın kemerli girişine varınca, hiç durmadı, ama kayıtsız bir yolcunun yapacağını tahmin ettiği biçimde atını yavaşça sürdü.

Aslında, Josey Wales'i kimse, köyün en ap-

talı bile basit bir yolcuyla karıştıramazdı. Atı, bir insanın yaşamının bağlı olduğu türdendi ve yolcular bacaklarına .44'lük Coltlar bağlı, ayrıca dört kılıflı Coltlar eyerde görünecek şekilde gezmezlerdi. Yolcuların, Josey Wales'inki gibi yara izli, korkunç görünüşlü yüzleri olmazdı.

Kemerin altından geçince, duvara dayanmış duran battaniyeli bir yerli binaların arkasına kaçtı. Bir *cantina*'nın kenarına çömelmiş iki *sombrero*'lu *peon*'un ortadan kaybolması için ona bir bakmaları yetti. Josey'in atının düzenli nal takırtıları duyulan tek sesti.

Josey atıyla sözcükleri yayarak konuşmasını sürdürdü. "Küçük köye barışçıl giriş gibi, Kızıl Atla girmeye alışkın olduğumuz Kansas kasabalarından bazıları gibi. Her neyse, ortalıkta kimseyi görmüyorum." Josey hissettiklerini söylüyordu. Sokakta hiç kimse yoktu. Her yer sakindi.

Sıcak güneşin altında bir bacaklarını kaldırmış üç atın bağlandığı bir *cantina*'yı geçti. Ortada bağlı olanı, gümüş işlemeli kenarı eyeri ve üzengileriyle dev bir doruattı.

Josey ağzında sözcükleri yayarak atına, "Şimdi şu at," dedi, "şu at seni koşturabilir, Kızıl." Kızıl, kulaklarını dikip tiksinir gibi kişnedi. Üç at, başka yok. Kasaba boştu. Yalnızca bir dükkan sahibi gölgede duruyor, onun geçişini izliyordu.

Josey geniş açıklığı olan ahırı gördü; atından inmeden oraya doğru ilerledi. Chato ile Pablo ahırın yanına gelmişti bile.

Chato, "Dürbünden," dedi, "görebildiğim kadarıyla *es nada*, hiçbir şey yok."

Pablo, "Si," diye ona katıldı, *"nada."*

Büyük ahırda kimse yoktu. Bölmelerde de hiç katır bulunmuyordu; yalnızca ihtiyar ve uykulu bir eşek vardı.

Josey, "Sanırım burada atlara yem verip dinlendirebiliriz," dedi.

Eyerleri çıkardılar. Atları kaşağılayıp yalnızca çok az su verdiler. Sonra bir yem çuvalından yem torbalarını doldurup atların boyunlarına taktılar. Eyerlerin arkasından sallanan kendi yem torbalarını da doldurdular. Bir adam geniş açıklığın gölgesine doğru yaklaşırken onlar işlerini henüz bitirmişlerdi.

Josey hemen Pablo'ya arka kapıya gitmesini işaret etti. Adam bir *vaquero*'nun çizmelerini ve mahmuzlarını giymişti, ama giysileri *peon*'un yoksul çuval bezindendi.

Adam durup nazikçe hasır *sombrero*'sunu kaldırdı. Silah taşımadığını göstermek için kollarını açtı. Esmerdi, çenesine kadar inen gurur duyduğu bir bıyığı vardı.

Gülümseyerek eğildi. Yumuşak bir ses tonuyla, *"Buenas tardes* (iyi akşamlar), *señores,"* dedi.

Chato, *"Buenas tardes"* diye yanıt verdi.

Josey sözcükleri yayarak, "Sanırım öyle olacak," diyerek çömeldi.

Yabancı, "Muy..." diye söze başladı.

Josey, Chato'ya döndü. "Ona seninle konuşmasını söyle. Sen bana anlatırsın, biz de adamın kafasında neler olduğunu öğreniriz."

Chato hızla İspanyolca konuşmaya koyuldu. Adam gülümseyip ona katıldığını belirterek başını salladı.

Başta duraksayarak, sonra daha hızlı bir şeyler söyledi adam. Sürekli gülümsüyordu. Josey onun bir nedenden dolayı özür dilediğini tahmin etti. Adam konuşmasını btirdiği zaman, Chato Josey'e döndü. Yüzü bembeyazdı, dudakları gergindi.

Chato, "Diyor ki," diye konuşmaya başladı. "Liderinin Pancho Morino olduğunu söylüyor. Pancho Morino büyük bir *pistolero* diyor — *mucho grande* (çok büyük) olduğunu söylüyor. Çok insan öldürmüş. Adam Pancho Morino, bu sokakta bir *cantina*'daymış. Pancho'nun hesaplaşmak için sokakta seninle karşılaşma onuruna erişmek istediğini söylüyor." Chato yere baktı. "Söylediklerinin hepsi bu –bir şeyin dışında; sen kazanırsan yirmi *bandido*'dan kurtulmuş olacağız; kaybedersen biz –Pablo ile ben— de öleceğiz."

Josey, *"Cantina* nerede?" diye sordu.

Chato adama soruyu yönelterek yanıtını aldı. Adam üç atın bağlı olduğu doğudaki *cantina*'yı gösterdi.

Josey bir tütün parçası kesip düşünceli bir tavırla çiğnedi. Yere tükürerek açıklıktaki şaşkın bir cırcır böceğinin tepetakla yuvarlanmasına neden oldu. Yavaşça, "Bu adama de ki," dedi, "onun büyük bir *pistolero* olduğunu duymuştum —ki duymadım— ama gene de ona bu saçmalığı söyle. Morino'yu büyük bir at binici olarak bildiğimi de ekle, önce atıma bakmam gerektiğini anlayacaktır. Ona bir iki dakika içinde *cantina*'ya silahsız bir mesajcı göndereceğimi söyle. Adamım çevrenin uygunluğunu görecek... Sanırım hepsi bu."

Chato, Pancho Morino hakkında konuşurken *'grande'* sözcüğünün üstüne basa basa akıcı bir İspanyolcayla mesajı iletti. Konuşmasını bitirdiğinde, adam nazikçe eğilip, dönerek ahırdan çıktı.

Chato, "Josey," dedi, "Bu Pancho Morino çok, *çok* hızlıdır. Ondan bu bölgede çok korkulur. Pancho..."

Josey sözcükleri yayarak, "Çeneni kapat," dedi, "düşünüyorum." Pablo'ya sonsuz gibi gelen uzun bir süre tütün çiğnedi. Sonra, "Biliyorsun, atları gördük, doru at onun," dedi. Sana ne yapacağını söyleyeceğim —oraya gittiğin zaman..."

Chato panikleyerek, "Ben mi?" diye sordu.

Josey, "Evet," dedi, "oraya gittiğin zaman, ona, biz *pistolero* falan olduğumuz için kazananın diğerinin atını alacağı bir çarpışma düşündüğümü anlat. Pancho benim atımı *cantina*'nın önünden geçerken gördü."

Chato, *"Por Dios,* Josey!" diye yalvardı. "Bütün düşündüğün *atlar* mı?"

Josey dalgınca, "Haaayır," dedi, "başka bir şey düşünüyorum. Oraya gittiğin zaman, atımı hazırlamamın bir saat alacağını söyle." Josey güneşe gözlerini kısarak baktı. Güvenle, "Evet," dedi, "bir saat gerekiyor. Chato, oradayken, adamın silahını nasıl taşıdığını incele. Şu şekilde takmışsa... Sanırım hepsi bu. Silah kemerini çıkar, bende durabilir."

Chato isteksiz bir tavırla ağırdan alarak tabanca kemerini çıkardı. Bir an kemere özlemle baktı, sonra *vaquero*'ların kaderci omuz silkişiyle ahırdan çıkıp *cantina*'ya doğru yürüdü.

Şıngırdayan mahmuzları tozların arasında sürükleniyordu.

Josey, ahırın arka kapısında oturan Pablo'ya döndü.

Yumuşak bir sesle, "Pablo," dedi.

"Si."

"Sana ne yapacağını söyleyeceğim; şu tabancayı al ve kucağında tut. Gölge görsen kaldır. Arkamızdan biri sessizce yaklaşır, bizi haklarsa, senin canına okurum."

"Si, dikkatli olacağım, Josey." Büyük tabancayı kaldırıp bacağının arasına koydu. Hareket eden hiçbir şey yoktu.

Dakikalar yavaş yavaş geçti; yarım saat oldu. Chato geri döndü, *sombrero*'sunu yere attı, sırtını bir bölmeye yasladı. Yüzündeki teri sildi. Josey sabırla yere çömeldi. Chato'ya tabancasını ve kemerini uzattı.

Chato konuşmaya başladı. "Öncelikle, Josey, böyle bir şeyi asla başka biri için yapmazdım. Unutma, bir dahaki sefere ücretimi peşin almak istiyorum. İkinci olarak, adam doğuştan katil. Ölüme aldırmıyor. Korkusu yok. Tanıdığı on sekiz kişiyi öldürdüğünü anlatı. Saatin uygun olduğunu söylüyor." Chato susup alnındaki terleri sildi.

Josey rahat bir tavırla, "İçki içiyor muydu?" diye sordu.

Chato, "Si," diye yanıtladı, "bir tekila şişesinden." Ürkerek Josey'e baktı. "Daha fazla şey öğrenmek için iki, belki üç *un poco* –yalnızca birazcık– içmek zorundaydım, anlıyorsun ya..."

Josey sözcükleri yayarak, "Evet, anlıyorum," dedi. "Tabancasını nasıl asmıştı? Böyle mi?"

Chato parmağını Josey'e uzattı. "Daha önce yalnızca bir kere böyle büyük bir tabanca takımı görmüştüm —hızlıydı. Mil üzerinde dönen bir tabancası var."

Josey, "Mil üzerinde dönen tabanca mı? Böyle bir şeyi hiç duymamıştım," dedi.

Chato, "Sınırdaki bazı *pistolero*'lar kullanır," diyerek açıkladı. "Tabanca kayışının üzerinde küçük bir top vardır, kılıf bu top üzerinde döner. *Pistola* kılıftan çıkarılmaz. Kılıfa bağlıdır. Kılıfın altı açıktır. Bütün yapacağın Josey..." Chato'nun sesi odada yankılandı. "Elini kabzaya indirmek ve tetiğe parmağını koymak. Kılıfın altı yukarıya kalkar ve BAM! Ateş eder. Morino kalçasından ateş ediyor, çok hızlı... Görüyorsun ya, kılıf bağlı değil..."

Josey, "Evet," diyerek onun sözünü kesti. "Anlıyorum." Çenesindeki sakalı kaşıdı. "Bu kılıf kalçasına sıkıca mı bağlı, yoksa gevşek mi duruyor?" dye sordu.

Chato hatırlamaya çalışarak kaşlarını çattı. "Kalçasına sıkıca bağlı. Bu bir *necesidad* (zorunluluk)'dır, anlıyorsun ya, gevşek olamaz."

Josey Wales "Sanırım," diye mırıldandı.

Chato sinirliydi. "Bir saatin geçtiğini nasıl anlayacağız? Saatimiz yok. Olsaydı bile saati söyleyemezdim."

Josey gözlerini kısarak kapıdan güneşe baktı. Gölgenin ahır açıklığının köşesinden geriye doğru hareket ettiği yere parmağıyla bir çizgi çizdi. "Gölge buraya geldiği zaman," dedi, "Sanırım iyi bir Missouri saati dolmuş olacak. O zaman beni uyandırabilirsiniz."

"*Seni uyandırmak mı?*" Chato neredeyse bağırıyordu. "*Uyuyacak mısın?*"

Josey özür diler gibi bir tavırla, "Şey," dedi, "ikinizden birinin uykusu varsa, sizinle birlikte nöbet tutarım. Gözlenmesi gereken yalnızca iki kapı var –biriniz birini, diğeriniz öbürünü gözleyeceksiniz. Buna ne diyorsunuz?"

Chato, *"Uyumak mı?"* diye bağırdı. "Ölürsem uyuyamam ki!"

Pablo, "Ben uyuyamam, Josey," diye Chato'ya katıldı.

Josey eyerin üstüne başını koydu; şapkasını yüzüne çekerek ahırın yan tarafına uzandı. Kanun kaçağının yoldaki huzursuz uykusu farklıydı. Artık iki dostunun arasında dinlenebilirdi.

Chato, Pablo'ya hafif bir sesle bağırdı: "Köpoğlu köpek! Josey *gerçekten* uyuduğu zaman, *horlar!"*

Josey horladı.

Chato'ya göre gölge hızla hareket ediyordu. Bir saatin hızından büyülenmiş bir halde gölgeyi seyretti. Gölge yerdeki çizgiye değince, Josey'i sarsarak uyandırdı.

Sakin bir sesle, "Zaman doldu," dedi. Josey ayağa kalktı, esnedi ve gerindi. Kollarını, ellerini gerdi, büyük tabancaları çıkararak dolu olup olmadıklarına baktı, sonra kılıflarına koydu.

Ahır kapısına giderken Josey, Pablo ile Chato'yu yanına çağırdı. "Size ne yapacağınızı söyleyeceğim. Chato, sen sağ yanımda, dört, beş adım arkamda binaların kenarından yürüyecek ve binaların üst kısımlarıyla sokağa açılan dar geçitleri inceleyeceksin. Pablo, sen de aynı şekilde solumdan yürüyeceksin. Ama sokağın karşısındaki üst kısımlara ve dar geçitle-

re bakacaksın. Büyükanne'nin mutfağında yapılanlara benzemeyen bir şey gördüğün zaman, ateş edeceksin."

Chato kesin bir tavırla, "Bu adam," dedi, "bir düello yapmak istiyor. Böyle bir şey düşünmüyor."

Josey sözcükleri yayarak, "Evet, biliyorum," dedi. "Aynı şeyi düşünerek ölen başkalarını hatırlatıyor bu bana. İkiniz de binalara bakacaksınız. Bay Pancho ile ben tanışırım."

Sokağa çıktılar. Josey doğuya dönmeden önce tozlu sokağın ortasından yürüdü. Saat üçteki güneşin sıcaklığı sırtına vuruyordu.

Josey sıkıntı verici bir yavaşlıkla *cantina*'ya doğru yürüdü. Pancho Morino kanatlı kapılardan dışarıya çıkıp sokağın ortasına doğru yürürken, on adım attı.

Morino dönerken *sombrero*'sunu gözlerinin üzerine doğru çekti. Arkasından iki adamı yürüyordu.

Haydut simsiyah giyinmişti. *Sombrero*'sunun gümüş renkli kenarı dar yeleğinin üzerindeki çiçeklerin parlamasına neden oluyordu. Yelek, çizmelerin üzerinde *vaquero* tarzında bollaşan dar pantolonuna kıvrık parlak püsküllerle dökülüyordu. Tek *pistola*'sını beline takmıştı. *Pistola*'nın kabzası fildişiydi.

Birbirlerine doğru yürürlerken Josey aralarındaki uzaklığı ölçtü. Morino'ya yirmi adım kala durdu. Haydut hayal kırıklığına uğramış görünüyordu. Bir adım daha attı, ama Josey hareket etmedi. Morino da durdu.

Düzgünce taranmış ince bıyığıyla yüzü zayıf, esmer ve köşeliydi. Siyah gözleri inatçıydı,

bakışları ölümle alay ediyordu. Sigara içiyordu.

Tam otuz saniye öylece durdular. Sessizliği bozan Pancho Morino oldu. İyi niyetli görünerek gülümsedi, beyaz dişleri güneşte parladı. *"Buenas tardes, Señor* Josey Wales." Ses tonunun nazik olmasına karşın belli belirsiz bir alaycılık taşıyordu.

Josey rahat bir tavırla, "Ben de size aynı şeyi dilerim Bay Pancho Morino," dedi.

Bu adam Morino'yu şaşırtmıştı. Ne var ki, yaralı yüzü, iki *pistola*'sıyla bir *hombre malo* (kötü adam) gibi görünüyordu. Doğrusu bir *pistola grande* için, cşın cesareti olanların durduğu gibi durmuyordu; bacakları açık değildi. Bacakları dans etmek üzereymiş gibi neredeyse bitişikti. Sanki sokakta yürüyüşe çıkmış gibi duruyordu.

Josey çok alçak bir sesle konuştu. Gözlerini Morino'dan ayırmadan "Chato," diye seslendi.

Chato bir binanın gölgesinden, "Si," diye yanıt verdi.

"Bay Pancho Morino'ya bu kadar iyi bir insan olduğunu görünce, sıramı kendisine bıraktığımı söyle. Ne zaman isterse şapkasını havaya atabilir. Şapka yere değdiği anda ateş edeceğiz. Bununla birlikte ona at alışverişimizi de hatırlat."

Chato'nun akıcı İspanyolca'sı duyulan tek sesti; bir yerlerde biri seyretmek için bir kapıyı araladı. Chato konuşurken, Morino gözünü Josey'den ayırmadı, ama şöyle bir güldü. Alaylı bir biçimde eğilerek, *"Gracias Señor* Wales, kabul ediyorum," dedi.

Morino sigarasını içerken birbirlerine bakarak durdular. İki dakika geçti. Morino harekete geçmeyi her zaman geciktirirdi. Bu durum hasmının sinirlerini zayıflatır, güvensizlik yaratır, ölümü düşünmesine neden olurdu; ama karşısındaki adamın rahat görünüşünde bir değişiklik olmadı. Doğrusu, adam biraz gevşemişti, ama ona bakan siyah delici gözlerinde hiçbir hareket, ayaklarının yer değiştirmesi olmadı; yalnızca çenesinin yavaş, hesaplı hareketinde, profesyonel bir katil olarak çok deneyimli birinin her zamanki işinin başlamasını bekleyişi gibi ölçülü, kasti bir yavaşlık vardı. Pancho Morino bir *pistolero* olarak, mesleğinde ilk kez içinin ürperdiğini hissetmeye başladı. Sigarasına doğru kaldırdığı eli titredi. Kafasından son dakika üstünlüğü arayan düşünceler geçti; çünkü artık biliyordu ki, bir üstünlük gereksinimini ilk ve son kez bu adama karşı duyacaktı.

Sigara içerken hesapladı. *Gringo sombrero*'mu havaya atmamı bekliyor. Bana daha baştan *pistola*'ya uzanma şansını veriyor. Adam ya aptal, ya da kendine çok güvenen bir *pistolero*. Ama bir düşünelim, *sombrero* bel hizasında yanından geçerse kafası karışır. *Quien sabe?* Kimbilir? Hiç alışkın olmadığı gergin sinirlerini rahatlatmak için omuzlarını silkti. Kafası karışınca *gringo*'nun eli titreyebilirdi. Belki Pancho Morino'nun elini göremezdi. Morino sigarasını attı.

Önündeki yaralı yüzlü *pistolero* hâlâ hareket etmemişti, hatta çenesinin rahatsız edici bir ritmle oynaması da durmamıştı. Pancho Morino yavaşça sol elini *sombrero*'suna kaldır-

dı. Parmakları şapkanın kenarını yakaladı. Birden başından çıkarak şapkayı Josey'e doğru fırlattı.

Ama şapkayı çekerken güneş gözüne girmişti. Önündeki görüntü bulanıklaştı; Morino iyi görebilmek için duraksadı. Üstünlük kaybolmuştu. Şapka havada uçtu, eğildi ve düştü.

Yere düşerken Pancho Morino'nun eli *pistola*'sının kabzasını itmek için hızla harekete geçti; kılıfı eğerek ateş etti; ama *gringo* Pancho'nun bir adım sağına kaymıştı!

Şimşek gibi hareket etti Josey. Tabancasının namlusundan iki mermi çıktı.

Pancho Morino kurşunları hissetti; o kadar hızlı ateş edilmişti ki, neredeyse tek bir atış yapılmış gibi kesintisiz bir ses çıktı. Morino arkası üstü düştü. Kaybettiğini biliyordu. Sıcak mavi gökyüzüne bakarak, bilinci yerinde yerde yattı. Gökyüzü ne kadar maviydi! Acı duymuyordu.

Üzerine bir gölge düştü. Josey Wales'di bu. Tabancasını kılıfına sokmuştu. İki kez üflemişti namluya. Josey Wales mermilerin nereye saplandığını biliyordu.

Ne Pablo, ne Chato, ne de Morino'nun adamları hareket etti. Sessizce durdular. Josey *pistolero*'nun gözlerine baktı.

Yumuşak bir sesle, "Escobedo nerede?" diye sordu.

Morino, "Aldamano'da.. altmış *Rurale* serserisiyle... *bestia* (hayvan)," diye fısıldadı. "Mesajcımı bekliyor... öldüğün haberini. Onu öldürmen için... dua ediyorum!"

Yaşam içinden çıkıp gidiyor, kan gölü için-

deki tozlu toprağı kapkara bir çamur haline getiriyordu.

Josey, "Tutsakları var mı?" diye sordu.

"Si, uno gringo... uno Apaçi..."

Şaşırtıcı derecede küçük, güzel elini kaldırarak ceketine uzandı. Josey diz çöktü, bir sigara ve sülfür kibritleri çıkardı. Kibriti Morino'nun gümüş düğmesiyle çakıp sigarayı yaktı. Yavaşça *bandido*'nun dudaklarının arasına yerleştirerek doğruldu.

Morino, *"Gracias,"* diye fısıldadı. "Atım... senindir... silahlarım..."

Josey, "Atı alacağım; ticaretimiz böyleydi," dedi, "ama senin gibi birinin bedeninden hiçbir şey almam."

"O halde paylaşırız... bir şeyi... bunda bile... *compadres."* Morino'nun fısıltısı zayıflıyordu. "Adamlarım geliyor. Seni atımla gördükleri zaman... ölüm oyununu kimin kazandığını anlayacaklar. Geçmene izin verecekler... bu... benim... onur sözüm."

Josey, "Sanırım," dedi, "seninle benim gibi insanların elde edebileceği tek şey bu, yanımıza alabileceğimiz tek şey bu. *Adios."* Uzaklaşmak üzere döndü; gölgesi Pancho Morino'nun üzerinden geçti.

"Hızlıydım... değil mi?" Morino'nun fısıltısı arkasından duyuldu.

Josey Wales, "Hızlıydın," diyerek uzaklaştı.

Morino'nun atını aldılar. Batıya doğru giderlerken kiliseyi geçtiler. Chato önde, Josey arkadaydı. Arkalarında iki *bandido* liderlerinin yanında diz çökmüş, şapkalarını çıkarmışlardı.

Papaz, kilisenin basamaklarında duruyor-

du. Onlar geçerken ince yüzü ifadesizdi. Haç çıkardı ve yaralı yüzlü olanının arkasındaki *bandido*'nun *sombrero*'suyla nazikçe selam verdiğini görünce şaşırdı. Tek kollu yerli *bandido* dindar bir tavırla haç çıkardı, hatta geçerken *sombrero*'sunu başından çıkarmayı bile başardı.

Yaralı yüzlü *bandido* papazı fark etmemiş gibi görünüyordu. Sokağa çiğnediği tütünü tükürdü, kilisenin tepesine bakıyor gibiydi. Papaz, onun kaybolmuş ruhunun korkusuyla cennete baktığını düşündü.

Ama papaz, kuşkusuz, Josey Wales'i tanımıyordu.

10. Bölüm

Batıya, güneşe doğru dörtnala gittiler. Birçok infaz görmüş Josey Wales'e göre genellikle insanlar şafakta asılırdı. On Nokta'nın sabah Aldamano'da olacağını duymuştu.

On mil boyunca dörtnala giderek arkalarında toz bulutları bıraktılar; ilk iki gözcüyü görene kadar hızla ilerlediler.

Adamlar atlarını yolun kenarına yan yana bırakmışlardı. Sonra iki gözcü daha gördüler. Josey atların hızını azalttı ve sağa sola bakmadan dosdoğru adamların arasından geçti.

Pancho Morino'nun atını çeken Chato onun arkasındaydı. Pablo ise en arkadan geliyordu. Bir meydan okumaya benziyordu. Tek bir söz bile edilmedi. Ama onlar geçerken *bandidolar* dev *sombrero*'larını kaldırıp göğüslerinde tuttular.

Pancho Morino ölmüştü. Onur savaşında ölmüştü; başka türlü olsa katili Coyamo'da Morino'nun adamlarının arasından canlı geçemezdi.

Pablo geçerken *sombrero*'suna dokunarak adamlara utangaç bir selam verdi. Chato *vaquero*'ların gururlu gözüpekliğiyle at sürdü. *Bandido*'ların yanından atını büyük adımlarla ve

mahmuzlayarak geçirdi. Josey Wales neredeyse eyerde yan yatarak rahat bir tavırla at sürdü; ağırlığını bir üzengiye vermişti, eyerin üzerinde dinlenir gibi hafifçe dönmüştü —ama yan tarafında görüş açısı arkaya kaymıştı.

Rüzgârın adaçayı çalıları arasındaki uğultusna karışan atların hafif nal sesleri duyulan tek gürültüydü. İki, dört, altı, bir düzine, on altı, yirmi *bandido* onlar geçerken atlarının üstünde sessizce durdular.

Son iki gözcüden yüz metre ileride Josey dizginleri çekti. Geri dönüp baktılar. *Bandido*'lar dörtnala Coyamo'ya doğru gidiyorlardı. Josey Wales'in burnunun ucundan bir damla ter süzüldü yere. Adamların toz bulutu içinde kaybolmalarını seyrederken bir parça tütün keserek çiğnedi.

"Şu adam," dedi, "çok yakındaydı; ve sen, sen çılgın Meksikalı..." Chato'ya parmağını uzattı, "hiç işe yaramadın. Belanın ortasında gösteri yapıp durdun."

Chato kahkahalarla güldü. *"No comprendes,* Josey. Bu, onur savaşında zafer hakkıdır. *Bandido* reisimin onuruydu. *Bandido*'lar, onlar anladı!"

Pablo uzaklaşan toz bulutuna bakıp başını salladı. "Bu gece Coyamo'da olmak istemezdim," dedi.

Chato, "Ben de," diye yanıt verdi. "Coyamo'da olsaydım, kaçardım."

Önlerindeki yol düz ve kıvrımsızdı, sonsuzmuş gibi dümdüz uzanıyordu. Güneşe karşı şapkalarını gözlerine indirdiler.

Chato, Josey'in atının yanına geldi. Gurur

dolu bir hayranlıkla, "Seni seyrettim, Josey," dedi. "Daha önce hiç bu kadar hızlı birini görmemiştim."

Josey vıraklayan kara bir kurbağaya tükürdü, ama yeterince uzağa tüküremediği için isabet ettirememişti. Kaşlarını çattı. "Tanrı insanlara farklı işler yapabilme yeteneği vermiştir. Pablo geliştirir ve yaşatır; ben sanırım ki öldürürüm."

Sesindeki acılık belirtisi, Pancho Morino'yu düşündüğü içindi. Bu adam –biraz yasayla neler olabilirdi. Coyamo'yu düşünmekten nefret ediyordu.

Chato merakla, *"Pistola*'nı çekerken akan su kadar hızlı bir biçimde neden sola kaydın?" diye sordu.

Josey yanıt vermeden önce atlar çeyrek mil yol aldı..

Sözcükleri yayarak, "Şey," dedi, "o dönen silah Morino'nun kalçasına sıkı sıkıya bağlıydı –hedefi vurmak için öyle olmak zorundaydı; bu silah küçük alanlar, kapalı yerler falan için iyidir. Ama benim bulunduğum uzaklıktan sağa kayamayacağını tahmin ettim; ki kayamadı."

Bir süre sessizce at sürdüler. Sonra Josey, "Elbette güneş de çok işime yaradı," dedi.

Chato şaşırarak, "Güneş mi?" diye sordu.

Josey, "Neden olmasın," dedi, "bu nedenle bir saat oyalanmak istedim —güneşi arkama almak için. Buna ve Pancho'ya içki içmesi için biraz zaman tanımak için."

Chato, "Vay canına!" dedi.

Josey, "Bu hiç de özel bir şey değil," dedi. "Batıda yeterince uzun yaşayan bütün kasaba

şerifleri bunu bilir. Şu öyküyü duymuş olmalısın. Bir haydut kasabaya gelip de içki içtiği, oraya buraya ateş ettiği zaman, şerif ona kasabayı günbatımında terketmesi ya da sokakta kendisiyle düello etmesi için haber gönderir. Tabii şerif batı tarafında, güneşin arkasından battığı yerde bulunduğundan emindir –bizim haydut da epeyce içki içmiştir. Yani demem o ki, en uzun yaşayan kasaba şeriflerinin uygulaması böyledir. Biraz üstünlük elde etmek ömrünü en az bir iki yıl uzatır."

Chato ciddiyetle, "Bir *pistolero* olmak el çabukluğundan daha çok şey gerektirir," dedi.

Josey kuru bir sesle, "Daha uzun yaşayanlar için bunu söyleyebilirsin sanırım," diye ekledi. "Ama sallanan bir iskemleye oturmak aynı şey değil. Nasıl bakarsan bak, bir kişinin seçim şansı varsa, pazarlık yapmak pek de iyi bir şey değil."

Josey'in sağına geçmiş olan Pablo, "Neden at?" diye sordu. "Neden *Señor* Morino'nun atını aldık?"

Josey, "Bu at," diye yanıt verdi, "bir kovalamacada yanımızda yararlı olacak tek şeydi."

"Kovalamaca mı?" Pablo şaşırmıştı.

"Evet, bu On Nokta'nın atı. On Nokta'yı bu gece o tavuk kümesinden çıkardığımız zaman çok ünlü olacağız."

Aldamano, *Capitan* Jesus Escobedo ve altmış *Rurale*'ye doğru, kızıl bir top gibi batan güneş karşısında at sürerlerken bu düşünce onları suskunlaştırdı.

Pablo'ya göre intihar eylemine benzer bir düşünceydi bu. Demek sonu böyle olacaktı.

Chato Olivares'e göre bu düşünce bedeninde büyük bir heyecan dalgası estirdi; düzlüklerde çılgınca esen rüzgârlar kadar vahşi gelecek onu heyecanlandırıyordu.

Josey Wales'e göre, Missouri-Kansas sınırında iki yüz savaş deneyimi yaşamış bir gerillanın düşüncesiydi bu. Gerillanın düşünceleri ikilidir: Karşısındaki ne düşünüyordu? Planı neydi? Karakteri nasıldı? Ne umuyordu? Bir gerilla için gerekli düşüncelerdi bunlar; çünkü onunki esnek, katı olmayan, gücü harekat başlatamayacak kadar az, karşı darbe yaşamıydı. Bu nedenle onun için savaş akıl savaşıydı. Beklenmeyen bir şey, düşmanın beklemediği bir şey yapması gerekirdi, yoksa kendisi ölürdü.

Gece, düzlükteki pembemsi alacakaranlığı yok etti; yıldızlar pırıltılarla ortaya çıktı. Yıldızların arasında yerli yayı biçiminde yeni ay vardı; buna Komançi ayının başlangıcı denirdi.

Kışın, Apaçi at sırtında şimşek hızıyla Meksika içlerine saldırırdı; ama baharda düzlükte esen rüzgâr gibi bin, iki bin mil kuzeye giderdi. Arkalarında yanıp yıkılmış yerler bırakırlardı. Ama Komançi hiç değilse baharda ve yazın saldırılarını ertelerlerdi. Apaçi oradan hiç ayrılmazdı.

Apaçi her zaman oradaydı. Günün her doğuşunda, akşam üstünün pembeliğinde, gecenin karanlığında. Her zaman Apaçi.

Geceye bir saat kala Aldamano'yu gördüler. Önce titrek bir ışığın pembe aydınlığı belirdi. Yaklaştıkça ışıklar parlaklaştı, gökyüzünü aydınlattı. Aldamano her gece meşaleleri sabaha

kadar yanık tutuyordu; çünkü yüksek, karanlık, uğursuz, İspanyol uygarlığının batı eteklerine yakın Sierra Madre Dağları vardı.

Kasabaya yaklaşırken Josey atların hızını azalttı. Yumuşak toprağın nal seslerini duyulmaz kıldığı, başlarının üzerinde rüzgârın meskit çalılarını oynatarak onları manzaranın bir parçası haline getirdiği patikanın en kenarından tek sıra halinde ilerlediler.

Aldamano'ya iki mil kala durdular; atlarını on beş dakika saat kadar dinlendirdiler. Josey hiç konuşmadı. Dürbünle kasabanın önce bir yanını sonra diğer yanını inceledi.

Atını hareket ettiren Josey'in tek yorumu, "Hiç atlı yok," oldu. Atları kasabaya doğru sürdüler. Yaklaştıkça aydınlık kasaba daha da büyüdü.

Arkaya geçen Pablo kendisini ölüme hazırladı. *Santo*'lar adına! Kasabaya, ana caddeye atla mı gireceklerdi? Altmış vahşi *Rurale* varken!

Kasabaya yarım mil kala Josey onları yoldan çıkararak sık çalıların arasına soktu. "Atlara yem torbalarıyla yem verin," dedi yumuşak bir sesle.

Chato, "Ama daha yeni yem vermiştik, Josey..." diye itiraz etmeye kalkıştı.

Josey hırlar gibi bir fısıltıyla, "Biliyorum," dedi, "ama başka atların kokusunu aldıkları zaman yem torbaları atların kişnemelerini ve allahın belası burunlarıyla solumalarını engeller. *Pronto* (hemen) harekete geçmezsek yarım dakika içinde de kişnemeye başlayacaklar!" Yem torbaları bağlandı —*pronto!*

Karanlığın içinde durdular. Rüzgâr meskit ve adaçayı çalılarının arasında esiyor, kasabadan gelen müzik, kahkaha ve gürültü seslerini onlara kadar taşıyordu.

Chato özlemle, "Fiesta var," dedi. Josey daha garip bir tavırla sesleri dinleyerek dalgınca tütün çiğnedi.

Sonunda, "Sanırım," dedi, "Escobedo, Pancho Morino'yu seçtiği zaman, kendisi için yanlış bir seçim yaptı. Yanılıyor olabilirim. Ama sanmıyorum. Bu tür insanlar –Escobedo– Morino niteliğinde kişilerin yasası, onuru falan olmadığını sanır. Morino'nun yalnızca yirmi silahla çalıların arasına gizlenip bizi haklayacağını düşündü."

Chato, "Ben de buna inanıyorum," dedi. "Bu tür kişilerden çok sayıda bulabilir, ama Escobedo bir *peon*'un, bir *peon bastido*'nun *bestia* olduğuna inanıyor. *Pistolero* olarak ününden gurur duyan Pancho Morino, büyük bir insandı."

Bu 'tahmin'lerin onları nereye götüreceği hakkında hiç fikri olmayan Pablo, "Ben de buna inanıyorum," dedi.

Josey, "Bu şekilde düşünürsek..." derken bir an sustu. "... ki bu doğru, çünkü Bay Escobedo *peon*, yerli falan konusunda yanılacağına asla inanmaz, kendine güveni zedelenir; o zaman da Morino'nun yolladığı mesajcı ona Josey Wales'in öldüğü haberini getirdiği zaman bunun her sözcüğüne inanır. İnanmamasının koşulu yok. Haklı olduğunu kanıtlamak zorunda."

"Mesajcı mı?" Chato şaşırmıştı.

Josey rahat bir tavırla, "Evet," dedi. "Morino bana Escobedo'nun öldüğüm haberini getirecek bir mesajcı beklediğini söyledi."

Chato, "Vay canına!" diye bağırdı. Sonra, "Ama kimi gönderebiliriz..." Sesi rüzgârda kayboldu.

Chato'nun sorusunu duymazdan gelen Josey, "Şimdi tahminlere devam edersek," diye mırıldandı. "Escobedo dediğin gibi bir politikacıya, kendisini büyük bir rakun gibi göstermeye çalışacaktır. Morino'nun adamlarını arkadan saracak, hepsini haklayacaktır. Kendisini Meksika'nın bu kısmındaki en büyük rakun yapabilir. Mantıklı görünüyor." Ağzındaki tütünü daha yavaş çiğnedi. "Aldamano'dan kaç tane *Rurale* getirdiğini merak ediyorum. Çok akıllıca olmalı. Morino'nun yirmi silahı vardı..." Bu son cümleyi neredeyse fısıltıyla söyledi, bu yüzden Chato ile Pablo duymak için eğilmek zorunda kaldılar.

"Mesajcı benim!" Chato ayağa fırladı.

Josey Wales sözcükleri yayarak, "Yağmur kadar doğru, sen olacaksın," dedi. "Adamlardan hiçbiri seni görmedi. Beni kaygılandıran tek şey beynin."

"Beynin demekle ne kastediyorsun?" Chato öfkelenmişti. Ayağa kalktı, tabanca kayışını aldı ve atının yanına gitti.

Josey, "Ne demek istediğimi anladın mı?" dedi. "Kafanı yılanın deliğine sokmaya hazırsın; oysa yılanları nasıl sayacağını bile bilmiyorsun. Otur." Chato çömeldi; gözlerinde heyecan dans ediyordu.

"Çabuk ol. Morino'nun atına bineceksin; bu Morino'dan geldiğinin kanıtı olur. Sen onun

teğmenisin –Meksikalı bir ismin var– kendininkini kullan. İkincisi. Olanlardan biraz ürkmüş gibi davranmaya *çalış*. Üçüncüsü. Cezaevinin nerede olduğunu ve çevresinde kaç tane muhafız olduğunu öğrenmeye bak. Dördüncüsü. Escobedo ile görüşmen bitince, atını *hızlı* sür ve kasabadan *pronto* çık!" Josey bir süre yavaşça ve dalgın dalgın tütün çiğnedi. Chato kaygıyla, rahatsızca ayağını yere vurdu.

"Sanırım söylediklerim bir kulağından girip öbüründen çıkmadı?"

Chato sabırsızlıkla "Si, si!" dedi. Morino'nun iri atına atlayıp parmaklarını gümüş renkli kenarları olan eyerin üzerinde gezdirdi. "Ne eyer ama!" diye bağırdı. "Eve döndüğümüzde Josey, bu eyer için seninle pazarlık edeceğim..."

Josey iğrenmiş bir ifadeyle, "Ulu Tanrım!" diyerek yere tükürdü. Atına binmiş Chato'nun yanına gelerek elini sıkıca kavradı.

Çelik sertliğinde bir sesle, "Bunu herkes yapamaz, *compadre,*" dedi. "Dikkatli ol — Escobedo bir yılandır... anlayabilir..."

Kanun kaçağının sözleri duygusal Chato'nun gözlerini sulandırdı; Josey Wales'in sertliğinin altında büyük bir incelik olduğunu biliyordu. Böyle bir kişinin gözünde kardeşliğin anlamı çok büyüktü.

Pablo, *"Vaya con Dios!"* diye fısıldadı.

Chato dizginleri çekti, atını arka ayakları üzerinde döndürerek yoldan ışıklara, gürültüye, Aldamano'nun sokaklarına doğru dörtnala sürdü. Duygularını gizliyordu. Uzaktan kaygısız bir vedayla *sombrero*'sunu salladı.

Dirseklerine dayanarak yola uzanan Josey dürbünü gözüne götürdü. Pablo yanında yatıyordu.

Josey, Chato'nun atını kasabanın açık kapılarına kadar dörtnala koşturduğunu, sonra hızını azalttığını gördü. Keyifle homurdandı — Chato önemsiz bir ulak gibi görünmeyi başarmıştı.

Chato ana sokakta atıyla ilerlerken büyük meşalelerin ışıkları titriyordu. Josey onun bir elini kaldırarak birine selam verdiğini gördü. Bir kadın sokağa doğru koşunca Chato durdu.

Josey, "Tanrım!" diye derin bir soluk aldı, "seni aptal Meksikalı —tam bir aptal— ulu Tanrım! Kadını tuttu –orospu çocuğu!"

Pablo, Chato Olivares için sessizce dua etmeye başladı; *Santo*'ların ona mantıklı davranma yetisi vermesi için, Tanrı'nın aklına hükmetmesi için dua etti...

Chato, Aldamano'nun kapısına vardığında gerçekten de bir fiesta vardı; belki resmi olmayan, ama gene de bir şeyin kutlandığı bir bayramdı bu.

Aldamano'da kutlanacak pek olay yoktu; son bir ay içinde Apaçi gece üç kez saldırmış, birçok at ve katırı çalarak bir düzine *guardia*'yı öldürmüştü.

Aldamano, kendisine ayrılan zamanı geçirmiş ihtiyar bir adam gibi yaşama tutunarak, son günlerini gerilim içinde yaşıyordu. Aldamano'da altmış *Rurale!* Kadınlar askerlere samimi davranıyordu.

Daha iyi aileler varsa bile sokakta görünmüyordu. *Peon*'lar kulübelerine çekilmişti. *Ru-*

rale'ler içki şişelerini havada sallayarak, *cantina* kızlarının *teta* (meme)'larını okşayarak *cantina*'lardan sendeleyerek dışarıya çıkıyorlardı. Kızları dar sokaklarda herkesin gözü önünde yere yatırıyorlardı.

Doğrusu, *guardia*'ların hareketlerinin disiplinli olması gerekiyordu; ateş etmek yok, tecavüz yok: *Capitan* Escobedo'nun kesin emriydi bunlar –ama Aldamano'da fiesta vardı!

Chato Olivares'in gözleri heyecanla parladı. Güzel saatler! Bir *cantina* kızına el salladı; içkili kız gümüş renkli eyeri ve *grande* atı olan bu yakışıklı *bandido*'ya doğru koştu.

Chato durdu. Kız ellerini onun bacaklarında gezdirdi. Ne büyük bir çekicilik! Josey'in sözleri onu kendisine getirdi —bir kulağından girip diğerinden çıkmayacaktı değil mi? Kıza *policia* merkezinin yerini sordu. Kız sarhoş ağzıyla sokağın ucundaki alçak tavanlı, önünde bir *ramada* (sundurma) olan kerpiç bir binayı gösterdi. Chato nazikçe *carcel* (cezaevi)'i sordu. Kız yerin altında da katları olan yüksek bir binayı gösterdi. Bu bina *policia* merkezine bitişikti.

Chato gülümseyerek, *"Gracias, señorita!"* dedi. Eyerin üzerinden eğilip kızın yuvarlak kalçalarını okşama itkisine dayanamadı. Josey bunu gördü. Ah! bir *bandido* olmak için gereken disiplin! Bir erkeğin ruhunu bozmaya yeterdi! Belki de bu nedenle *bandido*'lar bu kadar tehlikeli, bu kadar *malo*'ydu!

Chato atını ileriye doğru sürdü. *Cantina* kızı onun arkasından önce yalvararak, sonra küfrederek koştu. Chato ona el salladı. Atının

yönünü değiştirerek sokakta sendeleyerek yürüyen iki *Rurale*'den kurtuldu. Karışmış saçlar, pis giysiler. Adamlar *bestia* gibi kokuyordu. Uzun bir sokaktı bu.

Binanın yanına varan Chato yavaşça atından indi; dizginleri kazığa bağladı. Bunu yaparken arkasına baktı. Evet, çok uzun bir sokaktı!

Kaygısızca *ramada*'nın çatısının altına yürüdü ve verandaya çıktı. Kapının kenarında Teğmen Valdez, onun yanında sakallı bir onbaşı duruyordu. Chato onların sormasını beklemedi. Kaygısız, küstah bir tavırla. "*Mi Capitan* Pancho Morino'nun yanından geliyorum," dedi.

Teğmen Valdez hemen hazırola geçti. Ayağını hafifçe yere vurarak, yanıt beklemeden kapıyı açtı; Chato'ya içeri girmesini işaret etti. Kaygıyla bekleniyordu, buna kuşku yoktu!

Chato odanın içine girince *Capitan* Jesus Escobedo ile burun buruna geldi. Escobedo ayağa kalkmıştı; ince yüzü gergindi. Chato'nun Escobedo'yu daha önceden tanımasına gerek yoktu. Onun acımasızlığını sezdi ve gördü; acımasızlık bu adamdan dışkı kokusu gibi —ama ipeğe sarılı bir dışkı kokusu gibi– yayılıyordu.

Basık tavanlı odada iki mum yanıyordu; mum ışığı Chato'nun yüzünde gölgeler oluşturuyordu. Chato *sombrero*'sunu çıkarmadı. Gözleri acımasızlık ve küstahlıkla kısıldı. *El Muerte* ile flört eden çılgın *bandido*'nın canlı bir örneği gibiydi şimdi.

Escobedo sinirli sinirli "Pekâlâ!" dedi, sonra kendisini hafifçe gülümseye zorladı. "Hoşgeldin, *amigo!* Haberlerin nedir?"

Chato oyalandı, çünkü Valdez arkasında duruyordu. Omuzunun üzerinden geriye bir göz attı. Escobedo sabırsızlıkla Valdez'e odadan çıkmasını işaret etti.

Chato kapının kapanmasıyla birlikte Escobedo'nun gözlerine kötü kötü baktı. Gururla, "Ben Teğmen Olivares'im," dedi. *"Mi Capitan* Pancho Morino sözünü tuttuğunu göstermek için *atını* gönderdi. *Comprendes?"*

"Si, Si!" Bu küstah *bandido*'nun önünde sakinliğini bozmamaya çalışan Escobedo'nun sesi gergindi.

Chato kayıtsız bir tavırla, ceketindeki tozları silkeleyerek, "İş bitti," dedi.

"Bitti mi? Bittiğini mi söylüyorsun? Josey Wales öldü mü? Bunu mu demek istiyorsun? Ne demek istediğini söyle, *hombre* —şey Teğmen!"

Chato, "Si," dedi, "Josey Wales öldü, o ve iki *compadre*'si öldü. Kırk sekiz saat sonra gelirseniz –buna söz verdiniz değil mi?– onları ahırın yanında bulabilirsiniz."

"Ahhhhhhhh!" Escobedo kendisini denetleyemiyordu. Masasından fırladı ve ellerini Chato'nun omuzlarına koyarak gururla sarıldı. "Peki nasıl?" diye sordu, "nasıl oldu?"

Chato onun ellerinden uzaklaştı. Çevresine bakındı. Parmaklarını şıklatarak, *"Es nada.* Çalıların arasından yirmi tüfek. Bir anlık iş," dedi. Anlamlı anlamlı, "Coyamo'dan buraya gelirken yol çok tozluydu," diye ekledi.

"Si, si!" Escobedo hızla masasına geçerek bir çekmeceden iki şişe tekila çıkardı ve Chato'nun önüne koydu.

Daha yumuşak bir sesle, *"Perdone, por favor* (lütfen bağışlayın)" dedi. Gözleri kedi gibi büyümüş, heyecan dalgası kaybolmuştu. "Sözümü tuttuğumu göstermek için bir içki; tekilayı *Capitan*'ınıza sadakatimin bir işareti olarak götürün." Şişelerden birini açtı.

Chato şişeyi kaldırıp büyük bir yudum aldı. Şişeyi ağzından çekerek dudaklarını sildi. İçten bir hayranlıkla *"Hola!"* dedi, *"es tequila buena* (bu tekila güzel)!"

Escobedo "Si," dedi. Sesi artık daha düzgün, daha denetimli çıkıyordu. "Ciudad de Mexico'dan geldi."

Chato şişenin tıpasını taktı ve dudaklarını keyifle yaladı. Açgözlülükle iki şişeyi de aldı. *"Mi Capitan* için," dedi.

Kapıya doğru yürürken döndü. Gözleri parlıyordu. "Kırk sekiz saat. *Verdad* (doğru mu)?"

Escobedo, "Doğru, kırk sekiz," diye yanıt verdi, "onur sözüm." Kafasında şimdiden başka düşünceler dolaşıyordu.

Chato iki elinde birer şişeyle kapıyı tekmeledi. Kapı açılınca atına doğru kasılarak yürüdü. Tekila şişelerini dikkatle eyer torbalarına koydu.

"Buenas noches (iyi geceler)!" dedi, ama *Capitan*, Valdez ile çavuşu içeriye çağırmıştı. Chato omuzlarını silkti.

Capitan ile adamları onun cezaevinin yanından yarım daire çizerek geçtiğini görmediler. Cezaevinin yanında bir *guardia* yürüyordu; binaya yaslanmak için durdu. Başka bir *guardia* diğer uçta, kapının yanında, yarı gölgedeydi. Cezaevinin arkasında alçak, bir metre yüksekliğinde bir duvar vardı.

Chato atını sürürken ıslık çaldı. Garip bir ıslıktı bu, defalarca yankılandı. Duvara yaslanan *Rurale* isteksiz bir selamla elini kaldırdı. Çılgın atlı selam vermek için ıslık çalıyordu, sarhoş olduğuna kuşku yoktu. *Rurale* daha önce hiç böyle bir ıslık duymamıştı.

Ama zindanın en dibinde, elleri ve ayakları bağlı On Nokta bu dağ çobanaldatan kuşunun garip ötüşünü duydu. Bunun Virginia ve Tennessee dağlarından geldiğini çok iyi biliyordu.

Bu ıslığı duyduğu son yer, Crooked River Çiftliği adlı yerdi; Josey Wales'in evi. Doğrulup, giderek uzaklaşan sesi özlemle dinledi. Bedeninde açıklanamaz bir ürperti dolaştı. Karanlıkta kulaklarına inanamadan durdu. Sonra gülümsedi.

Chato sokakta atını yavaşça sürüyordu. Tekila içini ısıtmış, iyimserliğini uyandırmıştı. Fazla önemli bir iş değilmiş! Hatta durup şişeden bir yudum daha almayı bile düşündü; ama hayır, bunu yaparsa yargı gücünü kaybedebilir, bir *cantina*'ya girebilirdi. *Cantina* sokağın ortasındaydı.

Arkasından *policia* merkezinin kapısının açıldığını görmedi. Escobedo, Valdez ve çavuş dışarıya çıktılar. Escobedo işaret verince, çavuş tüfeğini kaldırıp *ramada*'nın bir direğine dayadı. Uzun süre nişan aldı... BUM! Tüfek havayı şimşek gürültüsüyle yardı.

Kurşun sırtından girince Chato sersemledi. Yalnızca eyerin dayanıklılığı, kusursuz biniciliği düşmesini önleyebildi. Chato hiç düşünmeden, içgüdülerinin kendini yönetmesine izin vererek, mahmuzlarını atın iki yanına bastırırken dizginleri gevşetti. Eyeri sıkı sıkı tuttu.

İri at anında ölümcül bir koşuya başladı. Başka silah sesleri de duyuldu. Ama eyerin üzerinde deli gibi dönen Chato Olivares atını dörtnala koşturuyordu. Adamlar onu vuramadı.

Josey Wales olanları izliyordu. Tüfek sesini duymadan çok önce Chato'nun öne eğildiğini, atın ileriye sıçradığını görmüştü. Ayağa fırladı. Pablo'ya, "Atları getir," diye bağırdı.

Atının boynundan torbayı çekerek eyere yerli tarzında atladı.

Atını Chato'ya doğru değil, ondan uzağa, Coyamo yoluna doğru sürdü. Chato'nun atını durdurmak için onun hızına ulaşması gerekiyordu.

"Haydi, Kızıl!" diye hırlar gibi konuştu. İri at kulaklarını kıstı. Bir puma gibi ileriye atıldı; on saniye içinde Josey'in kalçaları altta oluşan korkunç sıcaklıktan terlemeye başladı.

At, arkasındaki nal seslerini duyabilirdi. Bunları daha önce birçok kez duymuştu; nal seslerinden uzaklaşması gerekiyordu. Boynu geyik boynu gibi gerildi. Geniş göğsü ve yüreğiyle sahip olduğu her şeyi ortaya koydu.

Bir at yarışı yapılıyordu –ama Josey'in atı bu yarışı kazanacaktı. Chato'nun atının hızını yakalayıp geçti. Sonra Josey, Chato'nun atı onlara yetişene kadar dizginleri çekmek zorunda kaldı; Kızıl kişniyor, dizgine karşı çıkıyordu. Chato yanlarına varınca Josey eğilip onun dizginlerini tuttu. Kişneyen, burnundan soluyan atları durdurdu. Elli metre ötedeki sık meskitlere götürerek hâlâ ayaklarını yere vuran her iki atı da çalılara bağladı.

Chato'nun başı öne eğilmişti, *sombrero*'su

atın boynundan sarkıyordu. Göğsünden eyerin üzerine kan akıyordu. Josey Wales'in yüreği daraldı, soluğu kesildi. Chato'yu attan çekerken eyeri sımsıkı tutan ellerini zorlukla çözdü. *Vaquero*'yu yere yatırdı.

Hemen Chato'nun gömleğini çıkardı. Kurşun deliği göğsün alt kısmındaydı. Josey, Chato'yu yüz üstü yatırarak bir kibrit çaktı. Mermi omuriliğin birkaç santim yanından geçmişti.

Pablo atlarla birlikte geldi. Kanı görünce çalılara koştu. Kolunu yapraklarla doldurarak hemen geri döndü. "Bunlar," dedi soluk soluğa, "kanı durdurur. Yarayı iyileştirir."

Pablo sırttaki yaranın üzerine yaprak koyarken, Josey bir eyer torbasından gömlek çıkardı. Gömleği şeritler halinde yırttı. Pablo ile birlikte Chato'yu yüz üstü yatırdı; göğsünün üstüne yapraklar koyarak kan durana kadar hafifçe bastırdı.

Josey şeritleri Chato'nun bedenine sardı; *vaquero*'yu yere yavaşça bırakırken, sargıları düğüm yaparak sıkı sıkıya bağladı.

Chato gözlerini açtı. Loş ışıkta güçsüzce gülümsedi.

Sakin bir sesle, *"Es malo...* kötü ha?" diye sordu.

Josey, "Kötü," dedi. Bir kibrit daha çaktı. "Öksür ve elime tükür."

Chato güçsüz bir çabada bulundu. "Öksürmek canımı yakar, Josey," diye karşı çıktı.

Josey, "Öksür allahın belası ve elime tükür," diye buyurdu. Chato öksürüp tükürdü. Josey titrek ışıkta tükürüğü inceledi. "Kan yok, ciğerlerin zarar görmemiş sanırım," dedi.

"Ah..." Chato soluk aldı, *"es bueno* (iyi). Her zaman söylemişimdir, şansım..."

Josey, "Şansın," diye hırlar gibi yanıt verdi, "pek de parlak değil. Karnın ya da bağırsakların olabilir; her neyse, kurşun omuriliğine değmemiş."

Pablo avutur gibi fısıldadı: "Tanrı seni korur, Chato. Tanrı ölmene izin vermez."

O sırada uzaktan gökgürültüsüne benzer bir ses duydular. Josey bu sesi tanıyordu.

Yumuşak bir sesle, "Ben yola gidiyorum," dedi. "Ateş sesi duyarsan, Pablo, Chato'yu bir şekilde şu ata ya da başka birine bindir ve kuzeye doğru git."

Chato inatla, "Bir yere gitmeyeceğim," dedi. "Bulunduğum yerden ateş edebilirim."

Pablo, "Ben Chato ile kalırım," dye fısıldadı.

Josey Wales çalıların arasından bir puma kadar sessizce uzaklaştı, sonra fısıltıyla, "Sizi aptal piçler!" dedi.

Yol kenarındaki bir çalının arkasına yatarak *Rurale*'lerin ikili sıralar halinde dörtnala geçmelerini seyretti. Coyamo'ya doğru beş, on, on beş, yirmi sıra geçti. Yirmi çarpı iki, eder kırk *Rurale!*

Josey sessizce geri dönüp haberi Pablo'ya iletirken Chato'nun yan tarafına çömeldi. Chato *Rurale*'lerin sayısına sınıttı. Kırk *Rurale* Aldamano'dan çıkmıştı!

Zayıf ama övüngen bir sesle, "İşimi *bueno* yaptım, ha Josey?" diye sordu.

Josey, "Sanırım," diye yanıt verdi ona, "yani yaşarsan."

Chato fısıltıyla, "Yaşayayım ya da öleyim,

por Dios!" diye karşı çıktı. "İşimi iyi yaptım... Unutma Josey, bir dahaki sefere ücretimi önceden alırnam gerekiyor, tamam mı?"

Josey Wales hırlar gibi, "TAMAM!" dedi. "Bana sürekli allahın belası borcumu hatırlatıyorsun."

Chato gülmeye çalıştı, ama uyuşukluğu geçmek üzereydi, acı soluğunu kesiyordu.

Hilal batıya doğru kaydı. Bir *coyote*, rüzgârın taşıdığı güçlü tenor sesini yükseltti. Josey, Chato ile Pablo'nun yanına oturdu. Tütün kesip çiğneyerek, rüzgârın sallayışıyla dalgalanan meskitlere boş gözlerle baktı.

"Eeee?" Chato soluğunu tuttu. Acı her şeyi anlatıyordu. "Şimdi On Nokta'yı kurtarmanın sırası gelmedi mi... *Rurale*'ler gitmişken?" Acı ve Josey'in ilgisizliği, sürekli tütün çiğnemesi Chato'yu rahatsız etti. Bütün bu olanlardan sonra burada inekler gibi oturacaklar mıydı?

Josey uzun bir süre sonra yanıt verdi. "En iyiyi düşünürsek, —yani atları ölümüne koşturduktan sonra– *Rurale*'ler Coyamo'da büyük olasılıkla en azından beş saat harcarlar."

Pablo sakin bir tavırla, "Ama," dedi, "*Señor* On Nokta'yı şimdi kurtarırsak, bu bize daha çok zaman sağlamaz mı?"

Josey, "Sanırım hayır," dedi. Aya baktı. "Bu asker türünde insanların hiçbir zaman bir şey öğrenemediğini gördünüz. Gece yarısı hep gardiyan değiştirirler. Diyelim ki On Nokta'yı şimdi gidip kurtardık —oraya varış zamanımız falan, geceyarısı nöbetini almaya geldiklerinde ölü gardiyanları yarım saat içinde bulurlar. Hayır..." Düşünceli bir tavırla tütün çiğnedi.

"Geceyarısından sonrayı bekleyeceğiz; bu da dört, belki altı saat demek; nöbetlerin ne kadar uzun olduğuna bağlı; tabii şanssızlığımız tutup da biri ölü gardiyanları kazara bulmazsa."

Pablo 'tahmin'e şaşırarak, "Ölü muhafızlar mı?" diye sordu.

Josey, "Şey," dedi, "ya öyle ya böyle olacak. Yanlarına gidip, şapkamın ucuna dokunarak selam verip, Bay On Nokta için geldiğimizi, lütfen onu serbest bırakmalarını söyleyebilirim. Fakat işin boğaz kesilerek yapılma olasılığı daha fazla. Kesme işini ya biz yapacağız, ya onlar, seçimini yap."

Chato güçsüz bir sesle, "Nasıl bileceksin... zamanı?" diye sordu.

Josey, "Bilirim," diye yanıtladı. Yere uzanıp hilalin aşağıdaki ucunu seyretti. Bir an sonra tembel tembel, "Pablo," dedi.

"Evet."

"Torbadan kurutulmuş et çıkar; şu çenesi düşük Chato'ya ver de çiğnesin. Eti yuttuğu zaman karnından yaralanıp yaralanmadığını anlarız."

Pablo eti alıp Chato'ya uzattı. Battaniyesini dürüp başının altına koyarak aklın gizemlerini ve Josey Wales'in yöntemlerini düşündü.

11. Bölüm

Chato kurşunu yedikten sonra öne doğru eğilince, Escobedo elini keyifle çırptı. Ölümcül merkez. Hiç kuşku yoktu. Hayır, atlının peşinden gitmek gereksizdi. Coyamo atların yuvası değildi. İki, üç mil koştuktan sonra bu at da durup otlardı.

Tüfek sesi *Rurale*'lerin *cantina*'lardan sokağa fırlamalarına neden oldu. Escobedo onlara "Ahırlara! Hemen!" diye bağırdı.

Odasına doğru dönerken, Valdez ile çavuşa arkasından gelmelerini işaret etti. *"Ahora* (Şimdi)! Bunu siz yapmalısınız. Önce sen, Teğmen; en iyi kırk silahlı adamını al. Coyamo'ya atların dayanabileceği en hızlı şekilde git. Yirmi adamını kasabaya sok. Gördükleri bütün *bandido*'ları vursunlar. Diğer yirmi adamla kasabayı kuşat. Kim kaçarsa vur, teslim olanları da vur. Onlardan hiçbiri, HİÇBİRİ hayatta kalmamalı. *Comprendes?"*

Valdez, *"Si, Capitan,"* dedi.

"En önemlisi Pancho Morino ölmeli! En iyi beş nişancını onun için görevlendir. Nasıl giyindiğini biliyorsun. Morino'yu ele geçir!"

Valdez şevkle, "Si! Emredersiniz!" dedi.

Escobedo, "Elbette yatağının altında sak-

lanmakta olan *Alcalde*'yi bulduğunuz zaman da," dedi, "ona gözcülerimizin kasabasında *bandido*'ların olduğunu bana haber verdiğini söyle. Adamlarımın bir kısmını Coyamo'yu kurtarmak için gönderdiğimi, kendime Apaçilerle savaşmak için çok az adam bıraktığımı anlat. *Comprendes?*"

"Si, Capitan!"

"Bu..." Escobedo elini Valdez'in omuzlarına önemli bir tavırla koydu. "... Sana büyük bir zafer kazandıracak. Belki *capitan*'lığa terfi!"

Valdez'in gözleri bir kurdun iştahıyla parladı. *Capitan* Valdez! Beyninde bu iki sözcük dönüp durdu. Göğsü gururla kabardı. Hazırola geçip selam verdi.

Escobedo, *"VAMOS!"* dedikten sonra yumuşak bir sesle, *"Vaya con Dios,"* diye ekledi.

Valdez, *"Gracias, Capitan,"* dedi. Tann'nın verdiği bir görevi yerine getiriyordu ve bu görev ardından gereken onuru da getirecekti kuşkusuz. Kapıya koştu.

Escobedo, Valdez'e yaklaşmak için zekasını kullanmıştı; önce onur ve terfi, sonra yumuşak bir biçimde kutsal görev duygusu. Yanılmayacaktı.

Dışarıda Valdez'in bağırarak verdiği emirleri, koşuşmaların ayak patırtılarını, atlara binişi, adamlar Aldamano sokaklarından geçer ve doğuya doğru yönelirken nal seslerini duyabiliyordu.

Sonra çavuşa döndü. Bunu yapmak çaba gerektiriyordu, ama belli belirsiz cömert bir gülümsemenin dudaklarına değmesine izin verdi. Sakallı adamın vahşi özelliklerini düşündü,

sombrero'nun altındaki saçları düzleştirdi. Bir *bestia*.

"Çavuş, bölgemizi düzene sokuyoruz. Vali bizi takdir edecek! Teğmen Valdez *capitan* olursa, açık bir rütbe kalıyor. Bu da senin için, çavuş —Teğmen!"

Çavuşun kaşları kalktı. Sırıtınca sarı dişleri ortaya çıktı. "Si! *Mi Capitan!*"

Escobedo, "Şimdi!" diye devam etti. "Elinde az sayıda adam var; kendini de sayarsan yalnızca on dokuz adam. Aldamano'nun güvenliğini sana teslim ediyorum. Bir seferinde yalnızca beş kişi uyuyabilir. Diğerleri dört saat nöbet tutacak. *Comprendes?*"

"*Comprende, Capitan*. Emredersiniz!" Çavuş selam verip kapıya yöneldi.

Escobedo saatine bakarak, "Çavuş," dedi, "saat dokuzu biraz geçiyor. *Alcalde*'nin *hacienda*'sına git. Ona Valdez'in ve askerlerinin görevini anlat. Tetikte olduğumuzu söyle. Saat on birde onunla ve ailesiyle birlikte yemek yiyeceğimi söyle. *Comprendes?*"

"*Si, Capitan*. Ya *El Padre?* Ona da söyleyecek miyim?"

Escobedo kaşlarını çattı. "Haaayır, papazı rahat bırakalım."

Sorumluluğunun bilinciyle dolu çavuş aceleyle dışarı çıktı. Escobedo kapıyı açıp, meşale ışığında onun *Alcalde*'ye doğru gidişini seyretti. Çavuş teftişe çıkmış bir general gibi kasılarak at sürerken adamlarına emirler yağdırıyordu.

Ah! Keşke biri onu anlasa. Escobedo bu nedenle adamlarından verebileceklerinin en çoğunu alıyordu. Zavallı, aptal *Rurale*'leri!

Kapıyı kapatır ve masasına geçerken, hayır, diye düşündü, papazın zamanını almasını, *Alcalde* ile planlar yapmasını engellemesini istemiyordu.

Aldamano'ya geldiği zaman *Alcalde* ve papaz ile görüşmüştü. Şişman, görkemli bir *politico* olan *Alcalde*, Coyamo *Alcalde*'sinden bile daha rahatsızdı.

Kasabası gözlerinin önünde yok oluyordu! Kendi hatası değildi bu; üstelk Sierra Madre'ye bu kadar yakınken. Vali ne bekliyordu? Çok geçmeden burada hiçbir şey olmayacağından yakınmaya başladı. Hızla gelip geçen yolculara hizmet etmekle yetinen bir han sahibi, bir *peon* olacaktı. Bütün madenler kapanmıştı. Hiç faaliyet yoktu. *El Capitan*'a yalvararak ellerini uzattı.

Escobedo aynı sessiz sempatiyle, başını anlayışla sallayarak, sempatik bir tavırla kıkırdayarak onu dinlemişti.

Papaz konuşmaya başladığı zaman Escobedo'nun boğazına öfke yükseldi. Meksika'nın dört bir yanına dağılmış bu türü daha önce de görmüştü.

Papaz her yanı buruşmuş, ufak tefek bir kişiydi; yüzü kuşkusuz *peon*'larıyla geçirdiği günler sırasında güneşten yanmıştı. İhtiyardı, beyaz saçları taranmamıştı. Konuşmaya yumuşak bir ses tonuyla başladı.

"Chihuahua Valisi bir ara Apaçi ile anlaşma yapmıştı. Eyaletimizin Apaçi'ye her yıl birkaç sığır, birkaç katır vereceğini söyledi. Apaçi kasabamıza geldi. Alışveriş yaptı. Sözünü tuttu; ta ki..." Papaz burada durdu, gözlerini *Al-*

calde'nin öne eğik başına suçlayarak dikti. "... Apaçi'yi ezmeyi isteyen hırslı, açgözlü *politico*'lar onlara meskal içirene, sarhoşken haince hepsini öldürene kadar. Katliam, *Capitan!* Domuzlar gibi!"

Sesi yükselmişti papazın, sonra susup taş *patio*'nun zeminine baktı. Büyük bir umarsızlıkla başını salladı. "Apaçi artık bize güvenmiyor. Yüzyıllardır eğitilen bir gerilla o. Bizim ihanetimizi çok daha aşabilir ve aşacaktır. Bunu da hak ettik!"

Escobedo şok geçiriyordu. "Ama, *Padre* (Peder)..." diye söze başladı.

Ufak tefek papaz ayağa kalktı. "Beni dinleyin!"

Escobedo papazın cübbesinin eskimiş, yıpranmış olduğunu iğrenerek fark etti. *Por Dios!* Üstelik *peon*'ların sandaletlerini çıplak ayağına geçirmişti!

Escobedo, "Ama *un momento,*" diyerek onun sözünü kesti, "neden hükümetlerimiz katil vahşilerden oluşan küçük bir gruba haraç versin? Bunun ne anlamı olabilir?"

Papaz, "Bunun anlamı," diye yanıtladı, "anlamı *Capitan*, yani burası onların toprağı ya da toprağıydı ve biz bu toprağı onların elinden aldık. Peru'dan kuzey sınırımıza kadar Apaçi dışında bütün kızılderililerden altın ve kan halinde haraç aldık. Yalnızca Apaçi bu süreci tersine çevirerek bizden haraç topladı. Gördüm *Capitan* —bir *peon*'dan haftada birçok tavuk, bir *peso*, bir çuval darı getirmesini; *peon*'un haraç olarak haftada birkaç gün Kilise'nin sahip olduğu tarlalarda para almadan çalışmasını iste-

yen papazlar gördüm. *Peon*'un çocuklarının haraç vermek için çalıştıklarını gördüm. Tanrı'nın Kilisesi'nin yanındaki kamçı yerlerini gördüm; buralarda *peon* haraç olarak bir tavuk getirmediği için ölümüne kamçılanıyordu! Depolar gördüm; bu depoların içinde *peon*'lar susuzluktan ölmeye mahkum edilmişti!"

Ufak tefek papazın sesi heyecanla yükseldi. Gözleri yanıyordu. Ateşli bir biçimde, "Tıpkı *Presidente*'miz Benito Juarez gibi," dedi, "ben de Kilise'nin toprak, maden, mal mülk sahibi olmaması gerektiğine inanıyorum. Yalnızca Kilise olmalı! Canı gönülden verilenler dışında hiç haraç olmamalı!"

Escobedo yatıştırırcasına, "Si! Si!" dedi, *"El Presidente*'nin söyledikleri çok anlamlı, ama..." Omuz silkerek köşeden uzaklaştı, *El Presidente*'ye karşı çıkamazdı. "Ben ordu mensubuyum, *Padre;* bu tür şeyler benim otoritemin, yani yetki alanımın dışında. Ben Meksika'ya bağlılık ve görev yemini ettim. Anladığınızdan eminim."

Papaz kesinlikle deliydi. Escobedo'nun onunla tartışmaya hiç niyeti yoktu, ama adamın piskopos ve bürokrasi üzerinde bir etkisi olmadığından da emindi. Papazın *peon*'lardan hiçbir şey almadığı biliniyordu. Zenginliğe bir katkısı yoktu. Yoksulluğu onu bir *nada* (hiç) haline getirmişti. Escobedo onun deli saçması sözlerine hiç aldırmadı.

Papaz kesinlikle Tanrı'dan uzaklaşmış, ruhsal değil maddi şeylerle ilgilenen, içlerine girdiği *peon* yerliler tarafından yarı putatapar-laştırılmış bir kişiydi.

Ufak tefek papaz odayı arşınlıyordu. Ellerini arkasında kavuşturdu. Başı önünde, düşünerek yavaşça yürüdü. Masada Escobedo'nun karşısına oturdu. *Alcalde* ellerini başına koymuş, boş gözlerle bakıyordu.

Papaz mumun üzerinden gözlerini Escobedo'ya çevirdi, bakışları yumuşadı. "Evet, *Capitan*, siz ordu mensubusunuz. *Rurale*'leriniz buradayken, sizin izninizle onlarla, *en masse* (kitle halinde)'le konuşmak isterdim."

Bu istek ve yumuşak ses Escobedo'yu şaşırttı. "Neden olmasın, elbette, *Padre*. İzin verilmiştir," dedi.

Papaz, Escobedo hiç konuşmamış gibi sözlerini sürdürdü. "Onlara sevgiyi anlatmak isterdim. Biliyorum ki..." Escobedo'nun başını sallamasına karşı elleriyle itiraz etti. "... sevgi onlar ve..." Escobedo'yu deler geçer gibi baktı, "... başkaları için yalnızca bir sözcüktür. Ama onlara bunun yalnızca bir sözcük olmadığını göstermek istiyorum. Bozulduğu zaman büyük bir cezayı gerektiren bir yasadır sevgi."

"Tanrı," dedi papaz sözlerine devamla, "insanlara cinsellik ve onunla birlikte, kendinin bütün armağanlarında olduğu gibi cinselliği kullanma seçimi vermiştir. Tutku, cinselliğin kullanılmasına, sevginin büyük gizemine açılmanın yalnızca girişidir. Yalnızca ölçülemez bağlardır bunlar, *Capitan*. Fiziksel değil, sevgi bağları. İnsanın elinde seçim hakkı var. Bu araçla alay edebilir. Dediği gibi 'çok yönlü' olabilir. Kadınlarını —sevgi gizemini paylaşacağı kadınlarını— hayvansı nesneler gibi gösterişli olmaya teşvik eder, bu hale getirir. Cinselliği

bir kasılma hareketi olarak basitleştirmek..." Papaz parmağıyla Escobedo'yu hedefledi. "... sevginin güneş ışığından maddiliğin alacakaranlığına geçmesi gibidir bu; alacakaranlık uzun sürmez. Çok geçmeden tutkusunun artık kabalıkla uyanmadığını keşfeder. Doyumsuzdur. Cinsel nesneler dışında hiçbir şeyden zevk almaz. Orada da duramaz, bu nedenle başkalarına karşı sadizm, tecavüz, terör gecesine geçmek zorundadır. Burada bir kez daha kaybettiği maddi iktidarı keşfeder. Ama bu kez maddi iktidar, sevgiyi paylaşmakla değil, terör ve acı vermekle yaratılır. Tam tersini seçmiştir –erkeğe her zaman verilen şeytani seçim; bu seçimde doyum yoktur, yalnızca hiç karşılanamayan, sonsuz boşluk vardır. Tecavüz, *Capitan*, bir cinsellik sorumluluğu değildir; tıpkı bıçağın cinayet suçu olmaması gibi. Bıçak ailenin sevgi temelinde bir somun ekmeğin kesilmesi için kullanılabilir, ya da kullananın sadist ruhundan terör ve ölüm saçmak için kullanılır. Bıçak cinsel organ gibi bir araçtır.

"İnsana bir ruh veren Tanrı, ona sevgi ve hayvan düzeyinden çıkması için seçim şansı da vermiştir; ama insan bunu küçük görürse hayvanın maddi düzeyinde de kalamaz. Bir kez başlarsa yozlaşmayı önleyemez. *El Diablo*'nun sadizmini kaçınılmaz olarak kucaklar, dolayısıyla hayvandan daha aşağı bir düzeye iner. Biz 'yetişkin' dediğimiz kabalıkla daha 'çok yönlü', daha 'uygar' olurken, zorbalık ve şiddet sezdirmeden topraklarımıza sızar. Kavranması zor sadizm, *El Diablo*'nun Tanrı'nın elle tutulamaz sevgisine verdiği yanıttır. Mütecavizin cin-

selliği çok güçlü değildir, *Capitan*, tam tersine azdır. Ruhunu kaybetmiştir. Sevgiyi yitiren, her şeyini yitirir. Tanrı insanlara verdiği tüm kutsallıkların yanı sıra ona bu kutsallığı küfre dönüştürme olanağını da vermiştir!"

Papazın sesi sertleşti. Gözleri Escobedo'ya suçlayarak bakıyordu. Bu yüzden Escobedo gözlerini yere indirip çizmelerinin burnunu incelemek zorunda kaldı.

Papaz, "Tecavüzler durmalı, *Capitan*," dedi, "insanlara uygulanan şiddet sona ermeli. İnsanın ruhu sevgi olmadan boşlukta yaşayamaz. Bu boşluğu doldurmak zorundadır o. Sevgi terör tutkusunu da kucaklayacaktır. Bu..." Papaz sözleri sona ermişcesine ayağa kalktı. "... *Rurale*'lerinize söylemek istediğim bunlar. Çiğnerlerken hiç anlamadıkları yasalar konusunda onları uyarmak istiyorum."

Patio'dan dışarıya çıktı. Olduğundan daha uzun boylu, yıpranmış cübbesinin düşündürdüğünden daha soylu görünüyordu.

Capitan Escobedo'nun yüreğine göz açıp kapayana kadar korku doldu; ama yalnızca bir an. Şarabın etkisiydi herhalde bu.

Alcalde başını kaldırmıştı; Escobedo'ya yalvarırcasına baktı. "Görüyorsunuz, *Capitan*, papazdan gördüğüm işbirliği bu. Bu durumda otoritem olanaksız; siz de tanık oldunuz."

Escobedo, "Anlıyorum," diye mırıldandı; ama cesaretini toplayarak *Alcalde*'yi teşvik etti. "Otoritemin artmasından yana olursanız, pederin belki bir *pueblo*'ya atanmasını sağlarım. Orada yerlilere sepet yapmayı öğretebilir. Belki birlikte bir şehri küllerin arasından çıkarabiliriz!"

Alcalde coşkuyla, "Size tüm kalbimle destek olurum," diye yanıt verdi. "Yıllardır buraya gelişme ve uygarlık umudunu getiren ilk insansınız."

Escobedo *Alcalde*'nin yanından ayrıldı. Rahatsız olmuştu. Papaz'ın yanında kendisini nedense çıplak, tümüyle soyunuk hissetmişti. *Padre*'nin onu kutsama önerisinde bulunmadığına dikkat etti. Kendisi de istememişti.

Kapısını çavuşun arkasından kapatırken, *Padre*'yi kafasından atmaya çalıştı. *Padre* ile bütün bu tür çocuksu insanlarla uğraştığı gibi başa çıkabilirdi.

Odada tek bir mum yanıyordu; titreyen küçük gölgeler duvarlarda büyüyerek dans ediyordu.

İki Papago yerlisi kadın —Escobedo bu hizmetçileri seçmişti, çünkü Papago Apaçi'den nefret ederdi— Apaçi kızı yıkamış, beslemiş, temizlemiş ve parfüm sürmüştü. Escobedo kızdaki Apaçi'ye özgü hayvan kokusunun neredeyse yok olduğunu düşündü.

Kız yüzünü duvara dönmüş, bir köşede bağlı olarak yatıyordu. Escobedo saatine baktı. Elleri titredi; dokuz buçuk. On bire çok vardı.

Yatağa oturarak çizmelerini, gömleğini, pantolonunu ve iç çamaşırlarını çıkardı. Çırılçıplak, bedeninde gezinen titremeleri denetleyerek durdu.

Kızın bakire olduğunu biliyordu. Biliyordu, çünkü kız başına bant takmamıştı. Bant, Apaçi'nin onur işaretiydi. Escobedo Apaçi hakkında başka bir şey bilmiyordu, çünkü Apaçi'ye bir yasaya sahip olduğu için değer vermiyordu.

Aslında Apaçi bu konuda çok katıydı. Basit mantığına göre Usen'in büyük armağanıyla oynayarak iffetini yitiren bir kıza elbette evlendiği kocası da saygı göstermezdi. Bu çok ender ihlal edilen bir yasaydı, çünkü Apaçi kız yasayı ihlal etmenin kocasız bir yaşam anlamına geldiğini biliyordu. Bağlı olduğu Apaçi grubu tarafından beslenirdi. Evet, çalışabilirdi. Uçarı erkeklerin oyuncağı olmayı sürdürebilirdi; ama koca bulamazdı. Bir dul —evet bir dul onurlu bir biçimde yeniden evlenebilirdi.

Escobedo, Apaçi denilen hayvanların arasında bu tür yasalar olabileceğini aklına bile getirmedi. Yalınayak kızın yattığı köşeye doğru yürüdü. Bir elinde kemerinden çıkardığı uzun bir bıçak tutuyordu. Kızın ayaklarındaki ipleri kesti; onu boynundaki ipten çekerek kaldırdı. Kız ona baktı, kara gözleri nefretle parlıyordu. Gözlerinde korku yoktu.

Escobedo İspanyolca, "Korkmuyor musun, *querida?*" diye boğuk bir sesle fısıldadı. "O zaman bir bakalım." Mum ışığının yanına götürdüğü kızın elleri hâlâ arkadan bağlıydı.

Escobedo bıçağını yavaş yavaş kızın göğüslerinin arasını tutarak aşağıya doğru yardı; bıçağın keskin ucu yavaşça hareket ediyor, güderiyi kesiyordu. Etek de açılana kadar aşağıya indi.

Escobedo barbarca, boynundaki ipten çekerek kızı döndürdü, aynı işlemi elbisenin arkasına uyguladı. Elbise ayakları dibine düştü. Kız önünde çırılçıplak kalmıştı.

Ufak tefekti; ancak 1.60 boyundaydı; küçük, sert *teta*'larının uçları kalkıktı; karnı düz,

beli ince, kalçaları sıkıydı. Teni mum ışığında güneşte yanmış gibi parlıyordu; siyah saçları omuzuna dökülmüştü.

Belli belirsiz bir seğirme oval yüzündeki kasları titretti. Kızın beyni kaslarını denetleyemiyordu. Escobedo seğirmeyi gördü.

"Ahhhhhhhhhhhh! Kuşkular mı var, *querida?* Bir bakalım." Bıçağı masanın üzerine koyarak kızı masanın üzerine sırt üstü eğdi. Dizleriyle kızın bacaklarını bastırdı. Apaçi kızın parmak uçları yere değiyordu. Escobedo eğilene kadar başına bastırarak onu geriye itti. Kız, bedeni masanın üzerine beli yukarıda uzandı. Yalnızca başı ve omuzları masanın bir kenarına değiyor; dar kalçaları karşı kenara bastırılıyordu.

Escobedo bir eliyle kızın boynundaki ipi tutuyordu. Diğer eliyle yukarıya kalkmış karnını okşadı, cinsel organındaki kılları hissetti. Kıllar daha yeni uzamaya başlamış .Kızın el değmemiş yumuşaklığı soluğunu kesmişti.

Kız bacaklarını sıkıca bitiştirmişti. Escobedo bir diziyle bunları ayırmak için zorlarken bacaklardaki tüm kasların titrediğini hissetti. Kendisini dikkatle erden girişe yerleştirdi ve kızın içinde hareket etti –yavaşça; sıkılığı, yabancılığı, tanınmadık sert kasılmaları bütün bedeninde duyurak.

Escobedo kızın gözlerine dikkatle baktı, ama gözlerdeki bakış değişmedi; titremedi. Escobedo birden kızın içine sertçe girdi; kendisini o kadar zorlamıştı ki, gösterdiği çabadan dolayı homurdandı.

Kızın bedeni daha da yukarıya kalktı, karnı

gerildi, köprü kurdu. Bacakları denetimsiz sıçrıyordu. Escobedo onu itti, kızın bedeni masaya yapıştı. Adam büyük bir kinle kızın içine bir kez daha girerken küçük bedenin acıyla kendinden geçerek tepeden tırnağa kıvranmasını seyretti —bacaklarının havada vahşice sallanmasına karşın kız gene de bağırmadı. Yalnızca bedeni sıçradı, yükseldi ve masanın üstüne düştü. Kızdan oluk gibi kan akıyordu. Teröristlerin en kötüsünü doyuma ulaştırmaya yetecek kadar kan; ama Escobedo tutkusunun derinliklerine dalmıştı. Papaz bu adamdaki sadizmi sezmiş —Chato gibi kokusunu almıştı.

Escobedo soluk soluğa durdu; kemikli bedeninde ter damlaları parlıyordu.

Yüzünü kızın küçük acılı gözlerine yaklaştırdı. Hâlâ kızın içindeydi; yavaşça, açık seçik bir İspanyolca ile yumuşak bir sesle konuştu. "Bana, *querida*, çok az erkeğin yaşayabileceği bir doyum, kendinden geçme anı olduğunu söylediler. Bunun ne olduğunu biliyor musun, ha? Şimdi olduğum gibi bir bakirenin içinde olma deneyimi bu. Kadın ölürken ölüm sancıları, kasılmalar düşgücünün ötesindedir. Bunu deneyelim mi, küçük *querida?*" Çılgınca tutkusu sesini boğuklaştırmıştı.

Kızın boğazındaki ipi sıkmaya başladı. İp gerildikçe, daha gerildikçe, daha gerildikçe ateşli gözlerle seyretti. Kızın gözleri yuvalarından fırladı. Escobedo cinsel organını, kızın içinde sanki kadifenin üstünde hareket eden bir demirmiş gibi duyumsadı. Kızın yüzü morardı. Dili dışarıya fırladı. Bedeni katıldı.

Sonunda Escobedo'nun tutkusu dinmişti.

Kızın bağırsakları gevşedi. Escobedo'nun ve masanın üstü dışkıyla doldu. Escobedo tükenmiş bir halde, tiksinerek geri çekildi. Kızı altından yere atarken halsiz düşmüştü; zavallı kurbanının görüntüsüne ancak bir an dayanabildi.

Bürosunun arkasındaki yıkanma odasına koştu. Titreyerek temizlendi. Üniformasını giydi, çizmelerini dikkatle parlattı, ceketinin kollarındaki tozları silkeledi.

Bacakları titriyordu; yanından geçerken yerdeki kıza bakmadı bile. Bir tekila şişesi alarak susuzluktan ölmüş gibi içti. Kapıyı açarken saatine baktı: On kırk beş. *Alcalde* ile randevusuna tam zamanında gidecekti. Sokakta yürürken, tekilanın ısıttığı bedeninin gevşediğini hissetti. Çavuşu görünce durdurdu.

"Büroma git ve *bestia* leşini temizle. Onu battaniyeye sar. Leşi Aldamano'nun Sierra Madre'ye bakan batı kapısının dışında asabilirsin."

Çavuş duygularını belli etmeyen bir sesle, *"Si, Capitan,"* dedi. Neyle karşılaşacağını biliyordu. Bu işi daha önce birçok kez yapmıştı. Geniş omuzlarını silkip kendisini bu pis işe hazırladı.

Escobedo, bütün manevra yeteneğine, plancılığına karşın, hırslarının sağlamlığını bozan bir kusura sahipti. Her zaman 'altındakilere' düşünce, kişilik ve onurdan yoksun aptallar olarak tepeden bakardı. Bütün bu tür kişiler gibi hatasını asla göremezdi; ortaya çıkan ve sonunda onu kuşkusuz yok edecek olan bunalımlara küfrederdi yalnızca.

Çavuşun bildiği gibi bu tür şeyleri birçok

kez yapmıştı, ama ilk kez bir Apaçi üzerinde deniyordu.

Apaçi'nin, birinin düşüncelerini önceden sezmesi kötüdür —düşünen için. Bir Apaçi'ye düşüncelerini anlatmak çok, çok kötüdür. Gerillanın ikili düşünme sanatını basitleştirir.

Escobode kızın bildiği İspanyolca ile konuşmuştu. Kızın ölmesi gerekiyordu. Ona nasıl öleceğini anlatmıştı. Ölüm anında ondan neler beklediğini anlatmıştı.

Yüzyıllardır çocukluğundan beri gerilla olarak yetiştirilen Apaçi ölümle yaşam arasındaki ince çizgide yürüme yolunu kabul etmişti.

Kız kendiliğinden bu çizgiye geçti. Hemen değil. Bu oyunculuğa ihanet olurdu. Ölüm anında dışarıya fırlamasından beş saniye önce gözlerini dışarıya fırlattı, boynunu gerdi; daha önce değil. Öüm anının üç saniyesi içinde dili dışarıya çıktı. Benliğinden Escobedo'nun talep ettiği şeyi verdi. Acı önemli değildi. Kaslarını acıya karşın sertçe hareket ettirdi, kasıldı, gerilmiş kaslarıgevşetti -böylece adamdaki tutkuyu tüketti.

Her Apaçi ölümü, istendiğinde bağırsakların boşaltılmasını bilir. Bu nedenle kız Escobedo'yu iğrendirmek için, dışkı çıkarmaya kendini zorladı. Ama adam onu yere fırlatırken, arkasındaki eli sivri uçlu bıçağın sapını tutuyordu, hiç gevşemeyecek bir ölüm kavrayışıyla kavramıştı bıçağı.

Escobedo yıkanıp temizlenirken, kız içine yalnızca yaşamaya yetecek kadar oksijen çekiyordu; tıpkı yolda yerdeki kırıntıları yemesi gibi. Yaşamak için yutma güdüsüne karşı disip-

lin; ölümün karanlık çizgisinden kurtulmaya yetecek kadar.

Oda boştu. Kız bıçağı kolayca bileğindeki iplerin üzerinde gezdirdi. Bir eliyle boğazına uzanıp ipi gevşetti. Halat kadar kalın, mavi, yuvarlak bir kösele gırtlağına ve boynuna dolanmıştı. Kız bunu düşünmedi. Düşünceleri yaşamaya ve gerillanın ikili düşünce sistemine yönelikti. Escobedo onu odadan çıkarmak için hemen birini gönderecekti. Önceki gibi, ellerini arkasına koyarak yattı.

Çavuş kapıyı ardına kadar açıp içeriye girdikten sonra kapadı. Odanın ortasına, masanın yanına geldi. Manzarayı görünce alçak sesle küfretti. "*Excremento!* Her zaman *excremento!* Yakında domuzların ağılını da temizlerim." Kıza sırtını dönerken kendi kendine homurdandı. Bir battaniye alarak yere yaydı; kızı battaniyenin üzerine sürüklemek için yanına geldi.

Cesedi saçlarından tutmak için eğilirken yüzü onun yüzüne yakındı. Kızın eli bir yılan başı gibi birden kalktı. Bıçak adamın boğazına saplandı; o kadar şiddetli saplandı ki, çavuşun omurgasına çarparak çatırtı çıkardı. Adamın beyninin ölüm olayını kaydedecek zamanı olmadı. Kızın üzerine düşerken boş gözlerle bakıyordu yalnızca.

Kız güçsüzce onu üzerinden itti. Sürünerek, iterek çavuşu Escobedo'nun yatağının altına yuvarlayıp sakladı.

Ayağa kalkmaya çalıştı, ama bacakları büküldü. Sürünerek masanın kenarına tutunmaya, kendini yukarıya çekmeye çalıştı. Mumu

söndürdü, sonra Escobedo'nun bürosunun arka kapısına doğru süründü.

Artık dizleri tutmuyordu. Kendini umarsızca yukarıya çekti, kapı mandalını kaldırdı. Sallanarak dışarı çıktı ve kapıyı arkasından kapattı.

Dizleri ağırlığını taşımıyordu kızın; kasıklarında da korkunç bir sancı vardı. Dirsekleriyle duvar boyunca süründü, *policia* merkezinin arkasını geçerek cezaevinin duvarına ulaştı. Ancak karanlık, direngen Apaçi'nin iradesine üstün gelmişti. Bayılarak cezaevi duvarının dibine yığılırken bıçağı elinde hâlâ sımsıkı tutuyordu.

12. Bölüm

Josey uzanıp ayı inceledikten sonra ayağa kalktı; çalıların arasına gitti. Biraz araştırdıktan sonra meskit çalılarının en sık olanını bıçağıyla kesti. Birkaç dakika içinde geri döndü, yere oturarak dalları hızla yontmaya başladı.

İşini bitirdiğinde, her biri 1,50 metre boyunda dört sopası vardı. "Güçlü bir araçtır bu. Buralarda Tennessee dağlarındaki gibileri yetişmiyor."

Pablo, "Bunlar ne için?" diye sordu.

Josey, "Sanırım Aldamano'da yürürken bastona gereksinimim olacak," dedi. Pablo şaşırdı, ama üstelemedi. Baston mu?

Chato uyuyor, göğsünü kasarak hareket ettiren kısa soluklar alıyordu. Kurutulmuş eti çiğneyebildiği kadar çiğnemiş ve uyumuştu. Acı ve konuşmalar onu uyandırdı.

Josey başının yanına diz çökerek, "Nasılsın?" diye sordu. "Karnında ağrı var mı?"

Chato dürüstçe, "Bilmiyorum, Josey," dedi. "Her tarafım ağrıyor, göğsüm, karnım, hatta ayak tırnaklarım, onlar bile acıyor." Gözlerini yukarıya dikti. "Josey, Escobedo'nun yanından ayrılmadan önce iyilikseverlik göstererek bana iki şişe tekila vermişti. Biri benim için. Biri de

Pablo'nun. Eyer torbasındalar. Belki ilaç olarak kullanılırsa işe yarayabilir."

Josey atın yanına gidip şişelerle geri döndü. Şişenin birini Chato'nun kır atının eyer gözüne koydu; diğerinin ağzını açarak *vaquero*'ya verdi.

"Bu ateş suyundan az iç, olur mu? Hemen karnının durumunu anlayacağız; yani seni tepeden tırnağa hemen uyuşturmazsa."

Chato şişeyi başına dikip içti. Güçsüzce dudaklarını yalayıp gülümedi. *"Es bueno,* iyi ilaç; şimdiden yararlı olduğunu hissediyorum." Şişeyi yeniden kaldırdı, uzun süre ağzında tuttu. *"Por Dios!* Müthiş. Kendimi bir at kadar güçlü hissediyorum. Aldamano'ya hazırım."

Chato'nun yüreği coşkuyla doldu. "Biliyorsun, Josey, kasabaya girerken çok tatlı bir *señorita* gördüm; güzel bir kız —işimiz bitince— Aldamano'ya geri dönmeliyiz." Başını battaniyenin üzerine koyarken gökyüzüne sahtekâr bir tavırla baktı. "Sil Geri dönmeliyiz!"

Josey yumuşak bir sesle, "Geri döneceğiz," dedi.

Chato'nun yanına diz çöken Pablo güven verir gibi, "Geri döneceğiz," diye fısıldadı.

Chato fısıltıyla, *"Bueno,"* dedi. Loş ışıkta yüzü bembeyaz duruyordu, çenesi acıyla gerilmişti. Birden yaşlanmış gibi görünüyordu.

Josey kemerini çözdü; ağır .44'lükleri çıkardı. Silahları atının eyerine astı. Eğilerek sopaları aldıktan sonra kendi atıyla Morino'nun atının dizginlerini tuttu.

Rahat bir tavırla, "Sanırım," dedi, "gitsem iyi olacak."

Chato, "Ben de geliyorum," dedi. Kalkmaya

çalıştı, dirseklerine dayanmak için uğraştı, ama yana yuvarlandı.

Josey sertçe, "Onu battaniyeye yatır, Pablo," dedi. Pablo, Chato'yu itip kakarak tekrar battaniyenin üzerine yatırdı.

Josey, "Hemen On Nokta ile birlikte döneceğim," dedi, "ama silah sesi duyarsanız —sarhoş bir *Rurale*'nin ateş etmesini kastetmiyorum, ardarda silah seslerini kastediyorum— Pablo, sen bu çılgın Meksikalıyı atına bir şekilde bindir ve dosdoğru kuzeye gidin. Duydun mu?"

"Si, duydum, Josey."

Chato battaniyesinin üzerinden yorgun bir sesle konuştu. "Kaçmayacağız, Josey... Takip edilirsen onları bu tarafa getir. Pusu kurarım... çalıların arasından ateş ederiz... onları köpek gibi haklarım..."

Pablo, "Ben de," dedi.

Josey onlara doğru hırsla döndü. "Dinleyin, allahın belaları; savaşa girersem çıkmasını da bilirim. Çenesi düşük bir sığır sürücüsüyle tek kollu bir çiftçiyi hiç mi hiç düşünmem! Sen burada yatacak ve çürüyeceksin. Anladın mı?"

Chato, "Si... anladım," diye fısıldadı.

Josey çalıların arasından atları geçirir geçirmez hemen karanlığın içinde kayboldu.

Pablo, Chato'ya, "Gerçekten böyle mi demek istedi?" diye sordu.

Chato sırıttı. "Josey Wales'in söylediklerinden çok yaptıkları önemlidir. Josey Wales..." Fısıltısına gururlu bir ton ekleyerek konuşmasını sürdürdü. "Yollarının üzerinde durursak, Josey Wales deli gibi gelen sığırların önüne geçer. Aldırmadığını söylemek istedi."

Pablo, "Ya sen, sen de durur muydun?" diye sordu.

Chato, "Dururdum," dedi ve rahat bir uykuya daldı.

Chato ile Pablo'nun sandığı gibi, Josey Wales'in geceyi gözleyerek zamanı bilmesi'nde gizemli bir yan yoktu. Missouri'deki Sınır Savaşı'nda geçen sekiz yıl boyunca çoğunlukla gece at sürmüş ,'iş' yapmıştı.

Gündüz çalışan, güneşe bakarak zamanı dakikası dakikasına söyleyen çiftçi gibi, Josey Wales de yıldızlar ve aya bakarak zamanı bilebilirdi. Gece gökyüzünü denizciler kadar iyi, hatta onlardan daha iyi bilirdi. Gökyüzündeki hareketlerin zamanlamasını bilirdi.

Zamanı boldu. Bu nedenle tahminine göre iki mil yürüdü. Yürüyüş bacaklarını hareket ettirecek, ona zaman kazandıracak ve meskitlerin üzerinden bir atlı karaltısının görünmemesi gibi bir üstünlük verecekti.

Morino'nun atına bağladığı bir ipi kendi atının eyerine taktı. Atlar yan yana değil, tek sıra halinde yürüyordu. Sık çalıların arasında böyle yürümek daha iyiydi, açık alanın genişliğini azaltıyor, hedeflerini yaklaşan bir adama, ince bir siyah çizgiye kadar daraltıyordu.

Böyle en küçük ayrıntıya kadar düşünmek Josey Wales'in ikinci doğası, içgüdüsüydü. Başlangıçta bunların çoğunu *Captain*'ından, cesur gerilla Bloody Bill Anderson'dan öğrenmişti. Ama Tennessee dağlısı olmanın getirdiği yetenek, Bloddy Bill'in sahip olmayı istediği kurnazlığa büyük bir katkıda bulunmuştu.

Rüzgâr meskit ve adaçayları arasında belli

belirsiz bir uğultuya dönüşmüştü; kaktüs dikenleri ve İspanyol kaması çalıları arasında hafifçe esiyordu. Gece avlanan bir yılan arada sırada kumların üzerinden kayıyordu.

Josey seslerin ritmini dinleyerek ve geri dönmeleri gereken yolu tanımaya çalışarak Aldamano'ya daha da yaklaştı.

Kuzeye doğru, Aldamano'nun duvarlarının çevresinden geniş bir açıyla döndü. Cezaevi kasabanın batı ucundaydı; duvarın çevresinde dolaşırken Josey çevreyi dinledi. Hiç ses yoktu. İçki içip sızmışlarsa, bu çok iyi olurdu. Değilse, kötüydü.

Omuzlarını silkti. Geceyarısı, saldırmak için en iyi zamandı. Herkes ya içkili, ya yarı uykulu, ya da uykuda olurdu. Bir üstünlüktü bu.

Bir keresinde Bloody Bill'e, şaka yollu Yanki ordu maaşlarını saklayan bankaların geceyarısına kadar açık tutulmasını yeğlediğini söylemişti. Bunu hatırlıyordu. Bu durumda, çevrelerinde uyanık ve tetiği çekmeye hazır çalı kuyruklu rakunlar gezinirken gündüz vakti saldırmak zorunda kalmalarından çok daha kolay iş görürlerdi. Bill, savaşı kazandıkları zaman kendisini vali yapacağını ve bankaların geceyarısına kadar açık tutulması için özel bir yasa çıkaracağını söylemişti. Yalnızca Josey Wales için. Josey bunları hatırlayarak kıkırdadı.

Bu tür şeyleri hatırlamaya başladıysa, yaşlanıyor demekti. Her neyse, durum şu ya da bu şekilde çözülmeden önce Bill elinde dumanı tüten iki silahla ölmüştü —yani farketmezdi.

Artık kasabanın kuzeybatısındaydı. Yürürken duvarı inceledi. Duvarda hiç muhafız yok-

tu; olasılıkla Apaçi oklarından korkuyorlardı. Kasabaya daha da yaklaşmaya başladı.

Meşalelerden yayılan ışık çok solgun görünüyordu; gölgeler çoğalmıştı. Josey sokağı göremiyordu. Artık tam batıdaydı. Derin bir soluk alıp kasabaya girdi. Duvardan elli metre ötede, Chato'nun söylediği gibi basık tavanlı cezaevini gördü. Atları sıkıca meskite bağladı. Şapkasını eyere koyarak eğildi; birkaç metre koştu, hafifçe çöktü, çömelerek koşmak için yeniden doğruldu. Duvarın dibine vardı.

Josey Wales'in keskin gözleri bile onları görmemişti. Apaçi'nin üç adım ötesinden birçok kez geçmişti. Apaçi onun geçmesine izin verdi. Onun gibi Aldamano kasabasında ilerleyen bir *hombre* (Adam), burası için iyi anlam taşıyamazdı, demek ki Apaçi için iyiydi.

Beyaz kireçten duvar yalnızca 1.30 metre yüksekliğindeydi. Josey dikkatle başını kaldırdı. Cezaevi duvarının ortasındaydı. Eğilip biraz daha ileriye gitti. Başını gene yavaşça kaldırıp yukarı baktı. Duvarın ucuna gelmişti. Ağır meşe kapıyı, duvara yaslanmış, *sombrero*'su yüzüne düşmüş muhafızı gördü. Yere oturup sopaları yanına koydu. Henüz geceyarısı olmamıştı. Bir yerli kadar sabırla bekledi.

Kasabanın bir yerinden belli belirsiz konuşmalar geliyordu; fakat sesler çok uzaktaydı, Josey konuşulanları anlayamıyordu.

Uzun bir süre sonra sesleri açık seçik duydu. *"Buenas noches, compadre."* Bol bol şarap içmiş yeni muhafız olmalıydı bu. Ona yanıt veren ses yorgunca mırıldandı. Josey'in duyabildiği tek sözcük, *"Nada"* oldu. Yani Chato'ya gö-

re bu sözcük 'asayiş berkamal' anlamına geliyordu. Josey duvarın üzerinden onları seyretti; nöbeti bırakan muhafız cezaevinin köşesini dönerek kayboldu. Josey beklemeye devam etti.

Bir muhafız nöbetine ilk başladığında tetikte olur ve dikkatle çevreyi gözlerdi; ama kısa bir süre sonra, yalnızca kısa bir süre sonra tekdüzelik üstün gelirdi. Josey Wales muhafızın yere çizmesinin burnunu sürterek gezinmesini seyretti. Adam bir keresinde dosdoğru Josey'in üstüne, duvara doğru yürüdü, ama sonra dönüp cezaevi kapısına yöneldi. Josey muhafızı bilimadamının bir böceği gözlemesi gibi dikkatle gözlüyordu.

Muhafız esnedi, duvara yaslandı ve tüfeğini yanına dayadı. Josey sopaları eline aldı; bir gölge kadar sessizce duvarın üzerinden yere atlayıp hemen oracığa yattı ve dikkatle gözetledi. Beş dakika, on dakika bekledi. Muhafız hareket etmemişti.

Josey sessizce iki sopa aldı; sonra Çeroki bıçağını çizmesinden çıkardı. Koltuğunun altında sopalarla başını öne eğip muhafızı gözleyerek ilerledi. Beş metre uzağındayken muhafız şaşırarak başını kaldırdı. "*Que esta* (bu da nedir)?" diye mırıldandı. Silahsız, sopalara dayanarak yürüyen, belli ki yaralı bu adama merakla baktı.

Muhafız tüfeğini duvarda bırakarak, başı önde tökezleyerek yürüyen çaresiz zavallıya bir göz atmak için ilerledi. Aralarında bir metre varken Josey Wales onun üstüne atladı. Bıçak muhafızın göğsüne saplanarak kaburgalarının derinliğine kadar gömüldü. Josey bıçağı sap-

larken elini kurbanının hayretle açılan ağzına kapamıştı. Bu şekilde sessiz heykeller gibi bir an durdular.

Josey Wales'in sert gözlerine bakan *Rurale*'nin yüzünde dehşet vardı. Hiç ses çıkarmadan Josey'e yaslanarak öldü.

Hafifçe homurdanan Josey cesedi kapının yanındaki duvara doğru itti. Sopaları kullanarak adamın koltuk altlarına destek yaptı ve onu duvara yasladı.

Sonra cezaevinin gölgesinde yerde süründü. Köşeden upuzun sokağı görebiliyordu. Görünürde kimse yoktu. *Rurale*'ler en çok nöbetçiyi atlarla katırların, yani hırsız Apaçilerin bilinen hedeflerinin çevresine koymuştu.

Josey cezaevi duvarının yarısında duvara yaslanan diğer muhafızı gördü. Onu da aynışekilde safdışı bırakmak üzereydi ki keskin gözleri beklenmedik bir karaltıyı seçince donup kaldı.

Bir *Rurale* çatının üstünde direk kadar hareketsiz duruyordu. Josey tüm çatıları gözleriyle taramaya başladı; sokağın ilerisinde bir muhafız daha gördü. Karanlığa geri döndü. On Nokta'yı dışarıya çıkardığı zaman, gereksindiği tek şey zaman olacaktı –bu zamanı kazanmalıydı. Duvarın dibindeki muhafız her an ayağa kalkıp yürüyebilir, sonra alarm verebilirdi. Öteki muhafızı da ele geçirmesi gerekiyordu – ama nasıl? Kanlı bıçağıyla bir parça tütün kesti; karanlıkta yavaşça çömelip bu karışık durumu düşünerek çiğnedi.

Bir süre tütün çiğnedikten sonra, "Pekâlâ," diye mırıldandı, "öyle görünüyor ki hilelerimizi tükettik. Tek çıkar yol, en basit yola benziyor."

Josey doğruldu. Ölü muhafızın *sombrero*'sunu alarak başına geçirdi. Şapkayı alnına kadar indirerek köşeden başını uzattı. Bu arada düşünüyordu. Bu orospu çocuğunu nasıl çağırmalıydı? Doğrudan orospu çocuğu diye seslenemezdi ya. İhmalci, dikkatsiz Chato'yu anımsadı. Böylece köşeden elini uzatıp yavaşça, "Hey" diye seslenerek muhafızı tembelce yanına çağırdı.

'Hey' o kadar sıradan, el işareti o kadar tembelceydi ki, acil bir durum olmadığı açıktı. Muhafız tüfeğini bile yanında getirmedi. Adam, duvar boyunca pervasızca yürüdü. Köşeye vardığında Josey Wales'a yalnızca bıçağını kaldırıp onun boynunu kesmek kaldı. Bıçağı o kadar vahşice, o kadar derine saplamıştı ki, adamın başı neredeyse kopup düşecekti.

Josey muhafızı, diğer ölü *Rurale*'nin yanına, kapının dibine sürükledi. Hızla ceplerini karıştırdı. Anahtar yoktu. Adamların üstlerini yokladı; sonunda duvara dayalı muhafızın sırtında kemerine bağlı anahtarı buldu. Çekerek aldı.

Büyük, paslı bir anahtardı bu. Josey kilide sokup döndürünce anahtar gıcırdayarak kapıyı açtı.

Nemli toprağın ve çürüyen samanın küf kokusu birden Josey'in burnuna çarptı. Taş merdivenden aşağıya indi. Hiç ses yoktu. Fısıldayarak şansını denemeye karar verdi. "On Nokta! Orada mısın?"

Uzaktaki duvarın karanlığından güçsüz, kıkırdar gibi bir gülüş ona yanıt verdi. "Tam buradayım, Josey." Josey samanların üzerinden koşarak geçti; On Nokta'yı eli ve ayağı bağlı olarak buldu.

Bıçağıyla bağları kesti. Kumarbaza, "Benim olduğumu nereden bildin?" diye sordu.

On Nokta alaylı bir ifadeyle yanıt verdi. "Şey, sen sorarken kendi kendime: Şimdi On Nokta, bu çok kendine özgü Tennessee dağları konuşma biçimi bir *Rurale*'nin becereceği şey değil; yalnızca tanıdığım bir aptal buraya gelebilir..."

Josey, "Kapa çeneni," diye homurdandı, "gitmemiz gerek."

Ayağa kalkmasına yardım ederken On Nokta sendeleyip düştü. Josey onu duvara doğru sürükleyip kapıya kadar taşıdı. Endişeyle yüzüne baktı.

On Nokta, "Sanırım ayakta durabilirim," diye fısıldadı.

Josey onu dikkatle duvara dayadı. Bir an tuttuktan sonra bıraktı. On Nokta güçlükle de olsa ayakta durdu. Josey'in iki sopa daha getirerek ikinci cansız muhafızı da duvara yaslamasını seyretti. Josey hızla iş görüyor, hiç ses çıkarmıyordu; On Nokta'ya, "Biraz işe yara; muhafızların kemerlerini ve tabancalarını al. Onlara gereksinmemiz olacak sanırım," dedi Josey işinin arasında.

On Nokta cansız muhafızlara doğru sendeleyerek yürüdü. Omuzlarını silkti; muhafızın kesik boğazı bir canavar ağzına benziyordu. Yara gülümseyen bir ağız gibiydi; kan kusuyordu. Ağır tabanca kemerini çözüp tabancaları almak için kendisini zorlaması gerekti On Nokta'nın.

Josey ikinci muhafızın belindeki kemeri çözdü. "Haydi gidelim," dedikten sonra On

Nokta'yı kolundan tuttu. Duvara doğru yürüdüler. Tam o sırada Apaçi kızı gördüler.

Josey dizlerinin üzerine çöktü. Kız çırılçıplaktı, her yanında kan vardı. Kızın kalbini dinleyen Josey, "Yaşıyor," dedi.

On Nokta kıza baktı. "O da tutukluydu. Bunu ona Escobedo yaptı. Buraya nasıl gelmiş bilmiyorum."

Josey Wales bir an duraksadı; sonra eğildi, kızı kaldırarak omuzuna attı. On Nokta'yı alçak duvara doğru itti. Kumarbazın duvardan atlamasına yardım etti. Onun güçsüzlüğüne ve iskelet gibi görüntüsüne şaşırmıştı. Sonra kızla birlikte o da duvardan atladı.

Çalılara doğru koştular. Josey kızı eyere koydu, On Nokta'ya diğer atın terkisine binmesi için yardım etti. Kendisi de atına atladı, ama dörtnala gitmediler. Hayvanları yavaşça dalgalanan meskitlerin gölgesinden yürüterek Aldamano'dan uzaklaştılar.

Josey hızlarını hiç artırmadan rüzgârla sallanan çalıların arasından geçirdi onları. On Nokta eyerin üstünde sarhoş gibi sallanıyordu; neredeyse iskelet halini almış olan yüzü kara bir sakalla kaplıydı. Hâlâ siyah kuyruklu ceketini giyiyordu, ama gömleği yoktu.

Josey ıslık çalınca Pablo ona yanıt verdi. Onlara doğru ilerleyen Pablo'ya, Josey, kızı almasını işaret etti. Tek açıklaması, *"Capitan* Escobedo'dan arta kalanlar," oldu.

Kızı yere indirdi. Pablo, tek koluyla onu sevecenlikle bir battaniye üzerine yatırdı. Çıplak bedenini başka bir battaniyeyle örttü. Josey, On Nokta'nın eyerden inmesine yardım etti.

Kumarbaz birden yere oturdu. Hâlâ uyuyan Chato'ya bakarken, "Chato'nun nesi var?" diye sordu.

Josey, "Escobedo onu arkadan vurdu," dedi. Uzun bir süre öylece durdu, şapkası yaralı yüzünü açıkta bırakacak biçimde arkaya itilmişti. "Bir gün gelip tam buracıkta bir hastane kurmazsam kahrolayım," dedi. Josey Wales'in felakete karşı tipik tepkisiydi bu.

Hiç de aptal değildi. Bunun şaka götürür bir yanı olmadığını biliyordu. Düşman topraklarının tam ortasındayken atlılar gelecekti... doğudan ve batıdan iyi atlılar. Araziyi bilen atlılar. Öldürmek için gelen atlılar olacaktı bunlar.

Josey Wales'in takımı çiftçi Pablo, kumarbaz On Nokta, ağır yaralı Chato ve Apaçi kızdan ibaretti. Onları kovalayanlardan kurtulmaları için hız yapmak üzere bir araya getirilmiş bir grup değildi. Bir dövüşün gariplikleri en gözüpek kumarbaza bile çekici gelmezdi.

Ama Josey Wales, Sınır Savaşı'nda gerilla dövüşünü öğrenmişti; felaketler yemek zamanı kadar düzenli bir biçimde gelirdi. Bunlarda ne aman verilir, ne aman dilenilirdi. Josey Wales, liderin adamlarına cesaret verdiğini, onları masum yalanlarla, felaketin ortasında planlar yaparak ya da umarsızlık vadisinde alaycılıkla cesaretlendirdiğini de öğrenmişti. İyi bir savaşçıydı o; basit ve yalın. Gözüpekti. Savaşçının içindeki ruh ve savaşın büyüklüğüyle yolculuk ettiğini biliyordu; kaçışına yas tutmak ya da kaderine razı olmakla değil. Josey Wales'in yöntemi böyleydi.

Bir an güçsüz ve yaralı gruba bakarak durdu. Atların üzerine eyer torbalarını takarak onları beslemek için ağızlarına yem torbalarını bağladı; sonra da yiyecek ve mataralarla geri döndü.

On Nokta'nın ayaklarının dibine kocaman bir kurutulmuş et parçası ve iki ekşi peksimet atarak, "Çiğnemeye ve yutmaya başla. Karnını ağrıtacak, ama yemeye devam et. Güç kazanmak zorundasın. Sahip olduğun bütün güce gereksinmemiz var," dedi.

On Nokta yemeye başladı. Önce öğürdü; neredeyse kusuyordu, ama Josey Wales'in sert bakışlı gözleri üzerindeydi. Güçlükle eti yuttu.

Josey, Pablo'nun ayaklarının dibine matarayla birlikte torbadan aldığı gömleği attı; "Kızı temizle." dedi

Pablo ürkekçe, "Her yanını mı?" diye sordu.

Josey sert bir sesle, "Her yanını, tepeden tırnağa kadar," dedi.

Pablo utanarak ve titreyerek baygın kızın üzerindeki battaniyeyi çekti. Gömleği mataradan aldığı suyla ıslatarak kanları temizledi. Bunları yaparken bir yandan da kızla yumuşak bir sesle İspanyolca konuşuyordu. Kızın bacaklarını ve bacaklarının arasını temizlerken ses tonu anlayışlı, avutucu, özür dileyen bir çiftçinin yumuşak tonundaydı.

Kız kendine geldi, ama Apaçi tarzında gözlerini ancak çevresini görebilecek kadar araladı. Önce kimlerin eline düştüğünü öğrenmek, gerekirse uyanık olduğu halde düşmanlarının bunu bilmemesinden yararlanmak istiyordu. Elleri uzun bıçağı hâlâ sımsıkı tutuyordu.

Soluk benizliyi, On Nokta'yı gördü. O da bir tutsaktı. Serbestti ve yemek yiyordu. Bedenini temizlerken bilmediği bir şefkatle konuşan Pablo'nun yumuşak, avutucu sözlerini dinledi. Uzun bir süre onları gözledi ve konuşmalarına kulak kabarttı.

Birden bıçağı kaldırdı, becerikli bir tavırla havada daireler çizerek döndürdü; şaşkın Pablo'ya sapı önde uzattı. Pablo ölüme ne kadar yakın olduğunu anlayamamıştı, hâlâ da akıl erdiremiyordu.

Başını sallarken "Hayır," diye fısıldayıp gülümsedi Pablo. Bıçak kızda kalmalıydı.

Josey Wales ayağa kalkarak Aldamano'ya baktı. Dürbünle görebildiği kadarıyla hiçbir faaliyet yoktu. Şansını denemeye karar verdi. Ölü muhafızlar her an bulunabilirdi, ama Josey yanındakileri at sürmek için en iyi duruma getirmek zorundaydı.

Yere 'kanun kaçağı fırını' kazdı, küçük kuru dallar kırıp ateş yaktı. Bir mataradan teneke tasa su koydu, içine kurutulmuş et doğrayarak kaynamaya bıraktı. Bir tas daha hazırladı. Her iki kaptaki etler de kaynayınca üzerine tekila döküp birini On Nokta'ya uzattı; diğerini uyuyan Chato'ya götürdü.

Diz çökerek *vaquero*'nun başını şefkatle kaldıran Josey sarsarak uyandırdı. Chato'nun güçsüzce karşı çıkmasına karşın, kaynar sıvıyı boğazından aşağıya döktü. "Yut! Yoksa başına tabancanın kabzasını yersin!"

Çok değerli dakikalar geçiyordu... on beş, yirmi, ama at sırtında vahşice koşturmanın bir yararı olmazdı. Adamları on beş mil gitmeden bitkin düşerlerdi.

Pablo'ya taslarla kurutulmuş et getirmesini işaret etti. Sonra kendisi ve kız için de çorba hazırlamaya koyuldu. Ama kız zaten dirsekleri üzerinde mataralara doğru sürünmüş, içlerine su doldurup et kesmişti. Ne yürüyebiliyor, ne de emekleyebiliyordu. Kasıklarındaki kocaman şişkin yumru, bacaklarının kuru değnekler gibi kaskatı kesilmesine neden olmuştu. Buna karşın hiçbir acı belirtisi göstermiyordu.

Josey onu bir süre izledikten sonra, kısık bir sesle, "Tanrım!" dedi.

Pablo, "Adının," dedi, "bana En-lo-e olduğunu söyledi. Escobedo'nun geleceğini biliyor. Yardım edeceğini, edemediği takdirde hızımızı azaltmamak için çalıların arkasına saklanacağını söylüyor." Pablo, Josey'e yalvarır gibi baktı. "Hızımızı azaltmaz değil mi?"

Josey yumuşak bir sesle, "Hayır," dedi, "azaltmaz. Üstelik bize yardımcı olur."

Josey yavaş bir sesle küfreden Chato'yu oturma konumuna getirmiş, kanlı sargıları çözmüştü; göğsündeki ve sırtındaki kurşun deliğini inceliyordu. On Nokta lokmasını öğürtüler arasında yutmaya çabalayarak oturuyordu.

Josey onların arasına çömeldi. "Seyredin," dedi, "ve dinleyin, özellikle sen Chato. Bu toprakları avucunun içi gibi bildiğini övünerek söylüyordun."

Yere çizdiği çemberin doğu tarafına bir sopa dikti, batıya başka bir sopa koydu. Sopanın iki arasına bir çizgi çizdi.

Doğudaki sopayı göstererek, "Burası Coyamo," dedi, "altmış mil doğuda. Burası..." Batıdaki sopayı gösterdi. "Aldamano. Biz tam şurada, batı ucundayız."

Bir an doğrularak dürbünle Aldamano'yu baştan sona taradı. Gördükleri hakkında yorumda bulunmadan gene yere çömeldi. "Kırk *Rurale* henüz Coyamo'ya varmadı," dedi. Çenesi yavaşça tütün çiğnemekle meşguldu. "Hızlı at sürerlerse oraya varmaları için bir saat daha gerekli; sonra bir, belki iki saat — *bandido*'lar hayli sıkı— savaşacaklar. Pancho Morino'yu öldürdüğüme ilişkin öyküyü öğrenmeden önce." Durdu, tükürdü, Pablo'nun söylediklerini En-lo-e'ye fısıltıyla İspanyolca açıklamasını dinledi. "Adamlar her şeyi öğrenmeden önce iki, belki üç saat geçer."

Chato güçsüzce kıkırdadı. "Bekle! Valdez'in mesajcının kim olduğunu keşfetmesini bekle. *Por Dios!* Onun yüzünü görmek isterdim."

Josey, "Çeneni kapatmazsan göreceksin," diye homurdandı. Deneyimli bir usavurmayla yeniden konuşmaya başladı. "Valdez'in buradan yola çıkması en az beş saat alır. Escobedo'ya olayı anlatmak için bu yoldan fırtına gibi gidecek. Bu da demek ki Valdez'in buraya dönmesi yedi, belki on saat sürer –bu yoldan döneceğini düşünürsek..."

On Nokta öğürtüler arasında onun sözünü kesti. "Öyle görünüyor ki çok kötü durumda değiliz."

Josey, "Kötü durumdayız," dedi. "Valdez hemen sorun yaratmayacak. En iyi olasılıkla..." Durup gökyüzüne baktı. "Birinin ölü muhafızları bulmasına kadar üç saat kazanacağız. Sorun şuradan, kuyruğumuzu kıstırdığımız yerden gelecek." Kömürleşmiş kızgın korlara tükürdü. Kömürler tıslayıp havayı ağır bir tütün kokusuyla doldurdu.

Josey gökyüzüne bakarak düşünceli bir ifadeyle, "Diyelim ki," dedi, "akıllı bir orospu çocuğu olan Escobedo'nun her şeyi keşfetmesi yarım saat tuttu. Sonra yolumuzu kesmek için kasabaya iz sürücüler gönderecek. Bu bir saat sürer. Yolumuzu bulurlar. Yarım saati kesersek bu dört saat eder. Escobedo elindeki bütün adamlara at bindirip üstümüze salacak. Valdez'e bir atlı gönderip ona kuzeybatıya gitmesini, yolumuzu kesmesini ve bizi takip ederek kendisiyle buluşmasını söyleyecek –yani..." uğursuz bir tavırla sustu, "bizi daha önce yakalamamışsa."

On Nokta, "Kuzeye mi gideceğiz?" diye sordu.

Josey, "Şey," dedi, "kesinlikle doğuya ya da batıya gidemeyiz; güneye gidip binlerce *Rurale*'nin kaynadığı yol üzerinden Mexico City'ye de ulaşamayız. Kuzeye gitmemiz gerek."

Chato öne doğru eğildi, acıyla homurdandı ve parmağıyla yere eğimli bir çizgi çekti. "Tam kuzeyde," dedi, "Rio Grande kuzeyden... güneydoğuya kıvrılıyor. Tam kuzeye gidersek... sonsuza dek Meksika'da oluruz. Bir yerlerden kuzeydoğuya dönmemiz gerek, böylece Meksika'nın içerlerine dökülen nehrin kıvrımını bulabiliriz. Bu şekilde sınıra doğru yolumuz altmış... yetmiş mil kısalır."

Josey çizgiyi inceledi. Sakin bir sesle, "İlk kez," dedi, "sığır süren kafandan anlamlı bir şey çıktığını duydum. Kırk, elli mil kuzeye gideceğiz; kayalık, sert zeminli bir yer bulup kuzeydoğuya kıvrılacağız."

Chato güçsüz bir sesle, "Unutma Josey," dedi, "zamanı geldiğinde..."

Josey, "Avans alma konusundaki allahın belası önerini hatırlıyorum," diye homurdandı.

Chato güldü, sonra acıyla inlerken,"Bir şey daha, yola çıkmadan önce Josey... biraz... ilaç işe yarayacak," dedi.

Josey tekila şişesinin ağzını açtı. Chato sert içkiden biraz içti. Şişeyi yere bırakırken, On Nokta uzanıp elinden aldı. "Bir yudum içkiye benim de gereksinmem var. Barsaklarım düğümlenmiş durumda." Şişeyi kaldırıp başına dikti.

Chato ciddiyetle, "Unutma," dedi, "içtiğimiz tekila Pancho'nun; benimki eyer torbasında duruyor. Yalnızca kendim için." Dili ağzının içinde zor dönüyordu.

Josey kuru bir sesle, "Burada durup içki içerken hepimiz bunu kesinlikle hatırlayacağız," dedi. "Bay Escobedo çıkıp geldiğinde, Chato'nun şişesine dokunulmaması gerektiğini ona da söyleyeceğiz." Ayağa kalkıp dürbünle Aldamano'yu inceledi.

Sert bir sesle, "Harekete geçme zamanı," dedi sonunda Josey. Sendeleyen Chato'nun kır ata binmesine yardım etti, onun ayaklarını üzengilere koydu. On Nokta, Morino'nun atına yardımsız bindi. Yüzüne renk gelmişti; kendisini daha güçlü hissediyordu.

Onlar konuşurken, Josey, En-lo-e'nin bir meskit çalısına doğru sürünmesini merakla seyretti. Kız bıçağı kullanarak çalıyı kesti. Sonra Pablo'ya bir şeyler söyledi; Pablo eyerinden bir ip getirdi.

Kız ipin bir ucunu çalıya bağladı. Pablo beceriksiz ama şefkatli bir tavırla onu eyere

oturttu; ancak bacaklarını iki yana açarak değil, yandan sarkıtarak. Pablo kızın arkasına oturdu; dizginleri tutarken onun beline sarıldı ve Josey'in atına binmesini bekledi.

Josey, Aldamano'ya son bir kez baktı. Her şey sakin görünüyordu. Atına atlayıp öne geçti. Chato'nun atının dizginlerini tutuyordu bir elinde. *Vaquero* eyerin üzerinde sallanıyordu. Onun ardından On Nokta geliyordu. en arkada ise Pablo ve Apaçi kız vardı. Pablo kıza bir *peon* gömleği vermişti. Gömlek, ufak tefek kızda dalgalı bir panço gibi duruyor, dizlerine iniyordu.

Josey arkasına baktı. Kız, Pablo'nun atının dizginlerini tutmuştu. Pablo da bir koluyla kıza sarılmıştı. Josey kızın izleri örtmek için çalıyı arkasından sürüklemediğine dikkat etti. Kızın ne yapacağını biliyordu. Kuzeye doğru ilerledikten sonra belki kayalık bir dereden, dümdüz bir *arroyo*'dan kuzeydoğuya dönecekleri yere kadar bekleyecekti. Josey dönmek için o yeri saptayacaktı.

Çünkü kız Escobedo'nun kampı bulacağını biliyordu. Escobedo onların fazla uzağa gidemeyeceğini anlayacak ve izleri takip edecekti; ama kayalıklarda, oraya varabilirlerse, kuzeydoğuya dönerlerken kız çalıyı arkalarından sürükleyecekti.

Escobedo'nun adamlarının çalının izleri örttüğünü anlamalarından önce belirgin izler aramak için kuzeyde daireler çizmesi bir, belki iki saatlerini alacaktı.

Josey Wales bu Apaçi kızına karşı içinde bir sıcaklık hissetti. Gerilla olmak için doğmuş olan bu kız üstünlüğün ne olacağını kestirebiliyordu.

Şafaktan önceki alacakaranlıkta yavaşça, atları sessizce yürüterek ilerlediler. Ölü muhafızların bulunmasından önce, değerli anları boşa harcayan yavaş bir tempo ile. Rio Grande'ye ulaşma şansları olmayan zayıf, yaralı, aciz bir grup için dakikalar değerli kan damlaları gibi sayılıydı artık.

Josey Wales tek başına, ya da belki yalnızca Pablo ile olsa rahatça başarırdı. Bu düşünce akıllarına hiç gelmedi. Sadakat bağı yaşamdan daha güçlüydü; hatta ölümden bile.

13. Bölüm

Bir insanın yaşam sürecinin küçük kararlarla belirlenmesi ne kadar sık olur!

Josey Wales, On Nokta ile Apaçi En-lo-e'yi kurtardığında, önce On Nokta'yı duvardan atlatmış, böyle yaptmakla da bilmeden kendi yaşamını kurtarmıştı.

En-lo-e ile duvarın üstünden atladığında, onları gözetleyen Apaçi savaşçılar onu öldürüp kızı almak için ileriye atılmışlardı. Ama Na-ko-la liderlerinin koluna dokunup, "Kurtardığı kişi *Señor* Orospu Çocuğu, şimdi de kız kardeşimizi kurtarıyor," dedi. Apaçiler böylece yeniden çalıların karanlığına dönüp olanları izlediler.

Rurale'ler Coyamo'dan hızla çıktıklarında Na-ko-la zindandaki mezarından sesleri dinlemişti. Her şey sakindi; başını kaldırıp baktı; kapı açıktı. Üstündekileri atıp kapıdan süzülmek ve çöle kimseye görünmeden çıkmak çok basitti.

Çıplak halde yarım daire çizerek koşmuş ve grubunun ayak izlerini bularak Aldamano'ya giden yolun yarısında onları yakalamıştı. Onlara Orospu Çocuğu'nu ve Mexicanolar dövüp tekmelediği zaman bile kendisini kurtarmak için yardım ettiğini anlatmıştı. Dayak yerken

güldüğünü, Na-ko-la'nın ayaklarının dibinde yattığını onlara söylemediğini de eklemişti.

Apaçi düşmanını da dostunu da unutmazdı. Lider, iki savaşçının Josey Wales'i izlemesini işaret etti. Bir saat içinde savaşçılar rapor getirdi: Pablo'nun En-lo-e'ye şefkatle baktığını, Josey Wales'in başını çektiği küçük grubun planlarını, kuzeye doğru yola çıktıklarını anlattılar. Liderleri homurdandı. Hiçbir şey söylemedi.

Apaçi geleneğine göre büyük bir gruptu bu. Bir Apaçi grubu genellikle beş kişiden oluşurdu. İki Apaçi savaşçısı bile kırsal kesimde terör estirebilirdi. Bu grupta ise yirmi iki savaşçı vardı.

Grup ne saldırı, ne yiyecek toplama grubuydu. Bir saldırı grubu at, katır ve sığır peşinde koşar, ancak gerektiğinde öldürürdü. Kan peşinde koşan bir gruptu bu. Escobedo'nun *Rurale*'leri tarafından katledilmiş, kafa derileri yüzülmüş kadın ve çocukların kocaları, babaları, oğulları ve kardeşleri vardı aralarında. Görevleri yiyecek bulmak değildi. Kana kandı. Apaçi'nin Yasası'ydı bu.

Yasa babadan oğula, anneden kıza aktarılırdı —bir yüzyıldır, iki yüzyıldır, o kadar belirsiz bir geçmişten beri yasa vardı ki, zamanını tam olarak bilmiyorlardı.

Büyük İspanyol ulusu *Conquistadore* (fatih)'leriyle Amerika'ya kadar gelmişti. *Conquistadore*'ler iki yüzyıldır savaş içinde doğmuş, büyümüş ve kanla yoğrulmuş savaş uzmanlarıydı. Birkaç ay içinde güçlü İnka İmparatorluğu'nu yerle bir etmişlerdi: Roma İmparatorlu-

ğu'na eş ekonomik ve hukuk sistemi, dengeli bir ticareti, on atın bin mil yanyana gidebileceği taş döşeli yolları olan İnka'yı.

Conquistadore'ler birkaç aylık süre içinde İnka İmparatorluğu'nu çelik çizmeleri altında ezmişler, halkını *peon*, binlercesi, yüz binlercesi ölen *peon* haline getirmişlerdi.

İspanyol askerlerle papazlar değerine paha biçilmez arşiv ve sanat eserlerini kentler kadar büyük yığınlar halinde toplayıp yakmışlar, İnka'nın başlangıcını bir gizem haline getirmişler; bilgi, tapınak, köken, her şeyi yok etmişlerdi.

İspanyollar yanlarında tarihçilerimizin 'uygarlık' dediği ileri bir barbarlık aşamasını getirdiler. *Peon*'ları haçta sallanan acı ve ölümü temsil eden tanrıya saygı duymaya zorladılar. *Peon*, bu tanrı için üzüntü duyarak, ama gizlice kendi geçmişine, sonsuz ateş ve işkence tehdidiyle birlikte vaatte bulunmayan tanrılara bağlı kalarak, onların tanrısına saygı duymuştu.

Çelik çizme kuzeyde Mayaları, Zapotekleri ve son olarak da –*Conquistadore*'nin yenilmez olduğunun çürütülemez kanıtı olarak– dev Aztek İmparatorluğu'nu ezdi.

Tecavüz, altın ve gümüş yağması, gizli madenlerin yerini öğrenmek için kurbanlardan işkenceyle bilgi almak; kölelik, büyük bir Devlet ve Kilise bürokrasisi yaratmak için siyasal-papazlık sisteminin oluşturulması birbirini izliyordu. Yerli halk ölüyordu.

Gümüş madenlerinde, tarlalarda köle olarak, kamçı yerlerinde, zindanlarda, depolarda

yüz binlercesi öldü. Binlercesi açlıktan yaşamlarını yitirdi; zayıf bedenlere kurtçuklar gibi saldıran hastalıklar on binlercesini kemirdi; tıpkı tırpanın sayısız buğday başağını birden kesmesi gibi.

Kızılderili öğrendi. Hayatta kalmak için kendi içine kapanmayı, efendilerine itaatle elini alnına koymayı, alçakgönüllü boyun eğişle dizlerini bükmeyi, sessiz, 'sağır' *peon* olmayı öğrendi. Hıristiyanlaştırıldı, köleleştirildi. Mirası ve kültürü, tarihi ve dini, başarısı ve yaratıcılığı sonsuza dek yok edildi, kızılderili yeniden doğmayacak şekilde ezildi.

Savaş ve uygarlaşmış barbarlık uzmanları kuzeye yöneldi. Yollarının üzerinde ne Aztek İmparatorluğu, ne Inka, ne bir örgüt vardı. Balta değmemiş ormanları bile fethetmişlerdi, orada ise cangıl yoktu. Ama onların planları kağıt üzerindeki planlardı. Çelik çizme önce tökezledi; sonra durduruldu. Savaş uzmanları Apaçi ile karşılaştı. Kuzeyde artık hareket edemez oldular.

Apaçi yeni bir savaş türü buldu: Büyük *Conquistadore*'leri ve onların ardıllarını acemi çıraklar haline getiren bir savaş; gerilla savaşı.

Meksika'nın bütün yerlileri gibi Apaçiler de İspanyolları önce kollarını açarak karşıladı. Kuzeyde yükselen küçük kasabalara geldiler. Ticaret yaptılar. Papazlar onlara Tanrı'yı, nasıl haraç vereceklerini anlattı. Politikacılar onlara meskal verdi, Apaçiler sarhoş olunca eşleri ve çocuklarıyla birlikte hepsini katletti. Tutsak alınanlar işkence edilerek köleleştirildi. Apaçi geri çekildi.

Apaçi artık mısır ekmedi. Hasat için tarlaya dönmek İspanyol askerlerinin pususuna yakalanmak demekti. Apaçi aklını doğal babasının mistik bilgesine, doğanın Usen'ine çevirdi; halkını geriye, Ana Dağlar'a, Sierra Madre'ye götürdü.

Sierra Madre omurgasını New Mexico ve Arizona'nın içerlerine kadar uzatır. Meksika'da yüz mil genişliğinde, iki bin mil boyunca ilerler; Madre (Ana) böyleydi, çocukları yüzlerce mil uzunluğundaydı. Apaçi yolları hiçbir atın giremediği gizli geçitlerin arasındaydı. Sierra Madre'nin göğsünün derinlerinde, yükseklerinde güzel, verimli, gizli su kaynakları ve yeşil vadiler olduğu söylenirdi; ama bunu hiçbir İspanyol bilmiyordu. Batıdaki Sierra Madre'ye girmek ölüm demekti. Şimdiye dek kimse onu geçememişti. Yalnızca Apaçi geçmişti.

Beyaz tarihçiler Apaçi kabilelerini belirlemeye çalıştılar: Chiricuahua, Mescalero, Tonto, Membreno. Ama kafaları karıştı, çünkü Apaçi, daha sonra 'uygar' savaş kolejlerinde Apaçi adı anılmadan okutulacak olan ilk gerilla savaşı kuralının yaratıcısıydı. Ana kabileler içinde küçük gruplara bölündüler: Nedni Apaçileri, Bedonkohe, Warm Springs –ve birçok başkaları. Kafalardaki karışıklık bugün de sürmektedir.

Küçük gruplar sadece savaş ve yiyecek gibi amaçlar için bir araya geliyor, harekattan sonra ayrılıyor, ardından küçük *rancheria*'larda tekrar bir araya geliyordu.

Kendinden üstün bir gücün saldırısına uğrarsa, dört bir yana kaçarak saldırganı şaşırtıyor, ama yeniden bir araya gelmek için belir-

lenmiş yeri –ikinci, hatta üçüncü buluşma noktası– her zaman biliyordu.

Asla önden saldırmazdı. Asla ölüme dayanmak gibi naif kahramanlıkları yoktu: kaçar-koşar-saklanırdı. Saldırganın düşüncelerini dağıt; sabret, bekle, aklı dağıldığı zaman saldır. Karatlarına, cephe gerisine vur-kaç.

İkili düşünme sistemi vardı: Önce senin düşüncelerin, sonra düşmanın düşünceleri: Ne düşünüyor, alışkanlıkları, yaşam biçimi, ihanet yolları nedir. Kendi düşmanın düşüncelerine planlarına dayanarak kendi planlamana geri dön.

Hareket et. *Rancheria*'ları her zaman hareket ettir. Hareketli bir hedefe karşı eylem düzenlemek zordur, neredeyse olanaksızdır.

Gene de dağların yükseklerinde ardıç yemişi topladılar, yemişleri yoğurarak tatlı yaptılar; meşe palamutu topladılar, kabuklarını soyarak yemeğe kattılar. Ama artık başlıca yiyecekleri saldırılardan sağlanıyordu. Çünkü ürün yetiştirmek olanaksızdı. Tarla durağandı; hareket ettirilemezdi. Ölüm tuzağıydı.

Yalnızca Apaçi, milyonlarca yerliyi bürokrasi ve Kilise için haraç ödeme uğruna yaşamlarını feda etmeye zorlayan İspanyollardan haraç aldı. Yalnızca Apaçi.

Kuşaklar boyu çocuklar attıkları ilk adımlardan itibaren bu şekilde yetiştirildi: Yaşam tarzı gerillaydı.

Apaçi savaşçısı günde yetmiş mil koşabilir, beş gün yiyeceksiz yol alabilirdi. Bir su kaynağından su içerek susuzluğunu giderdikten sonra ağzını suyla doldurur, ancak saatlerce

koştuktan sonra avurdundakini yutardı. Dili damağına yapışmadan elli mil daha gitmesini sağlardı bu durum.

Apaçi bir su kaynağının yanına asla kamp kurmaz, her zaman uzak dururdu; çünkü düşmanlar su kaynaklarına gelirdi. Düzlüklerdeki bir ağacın gölgesini ya da bir kişiyi saklayacak büyüklükte bir çalılığı asla aramazdı. Ancak bir tavşanı gizleyecek büyüklükte bir çalı seçer, onunla konuşur, onu severdi; çalının bir parçası olursan, o da senin bir parçan olur. Mexicanolar ve soluk benizliler o zaman seni görmez. Gerçekten de görünmezdi Apaçiler.

Düzlüklerde devriye gezen *soldado*'lar görüldüğünde Apaçi savaşçılarını ileri sürerdi. Bir saat içinde korkmuş bir Apaçi *soldado*'ların üç yüz metre önünde kaçmaya başlardı; askerler atlarına binerek zig zag çizerek koşan Apaçi'nin peşinden pusu kurulması olanaksız düzlüğe çıkardı. Ama mızraklarıyla Apaçi'ye tam ulaştıkları sırada diğer Apaçiler yerdeki canlı mezarlardan çıkar ve *soldado*'ları atlarından aşağıya çekerek öldürürdü. Pusu kurulması olanaksız yerlerde pusu kurardı Apaçi.

Bu yüzden kuzeydeki geniş topraklar boş kalmıştı· Texas, Arizona, New Mexico, Nevada. California'da yalnızca kıyılara yerleşilebilmişti; gemiler kıyılara Apaçiden korkmadan yanaşabiliyordu. Geniş topraklar Amerika Birleşik Devletleri'nin, oraya denizden gelen soluk benizlilerin eline olgun meyveler gibi düşmüştü.

Amerika Birleşik Devletleri'nin tarih kitaplarında Apaçi'ye İspanyolların kuzeye doğru hareketini engellediği için yer verilmemiştir. Apaçi bu kitapların yazımında rol oynamamıştır.

Apaçi soluk benizlileri dostlukla karşıladı. Şölenlere davet edildi, ama sunulan yiyecekler zehir doluydu; Apaçi acı çekerek öldü. Warm Springs Apaçilerinin lideri ihtiyar Mangos Coloradas barış sağlamaya çalışırken elinde beyaz bayrak olduğu halde tutsak alındı. Birleşik Devletler askerleri tarafından kızgın demirlerle işkence yapılarak, elleri arkaya bağlı biçimde öldürüldü yaşlı lider. Sorumlu subay bu nedenle terfi etti.

Artık Apaçi iki cephede dövüşüyordu. Birleşik Devletler ve Meksika hükümetleri anlaşmıştı: Sheridanlar, Shermanların desteklediği, Apaçi erkek, kadın ve çocuklarını 'yok etme' anlaşması. Ama şimdi cephelerden biri Apaçi'nin arkasındaydı. Birleşik Devletler Ordusu'ydu bu.

Zafer ve terfiye susamış hırslı subaylar; 'uygarlığı' geliştirerek kayıtlarını süslemek isteyen politikacılar kadar hain ABD Ordusu. Sarı altına açgözlülükle saldıran kişilerin emrinde daha fazla asker gönderilmesini haykıran gazete editörleri kadar hain ABD Ordusu. Ordu'ya cephane ve malzeme satan ve 'savaş'ın sürmesini isteyen insanlar kadar hain ABD Ordusu. Apaçi bütün bunları daha önce de yaşamıştı.

Parlamentoların 'uygar' salonlarında kutsal 'özgürlük' davasına ilişkin konuşmaları çınlayan sözcülere karşın; derin ve etkileyici cümleleriyle insanlığın bu davasını yazan yazıcılara karşın; kuşaklar boyu ince ölüm çizgisi üzerinde yaşayan, koşan, saklanan, savaşan, saldıran, hareket eden; bu 'özgürlük' için, yalnızca bunun için savaşan, Apaçiydi. Hükümetten öz-

gürlük! Haraçlardan, vergilerden, düzenlemelerden, asalak bürokratlardan —insanın ruhsal benliğini emen ve öğüten, para, prestij, güç; Toprak Ana'nın üstünde insanın harekete geçirdiği tüm fırtına ve cehennem için ruhunu hırsla çürüten kaçınılmaz bürokrasi— özgürlük.

Apaçi'ye bu davada tarih sayfasında bir dipnot bile verilmedi. Tarihe adı 'katil dönek' olarak geçti. Apaçi'nin tarih sayfasına dokunacak kalemi hiçbir zaman olmadı.

Apaçi grubu artık Aldamano'nun dışında liderine daha da kenetlendi. Ona hiçbir şey sormadılar. Yalnızca kararını beklediler. Liderin karısı ve çocuğu bu kez katliamdan kurtulmuştu; gene de liderlik etmek için seçilen oydu.

Neredeyse on yıldır en büyük savaş lideriydi o. On yıl önce grubunun *rancheria*'sına bir katliamdan sonra dönmüştü. İnce, uzun boylu, güzel, narin ilk karısının, Alope'nin kadınlık organının tanınmayacak kadar defalarca tecavüze uğradığını görmüştü. Alope'nin cinsel organının yerinde dışa fırlamış büyük bir yumru vardı. Küçük göğüsleri kesilmiş, ağzına sokulmuştu. Lider üç çocuğunu İspanyol asıllı *soldado*'ların kılıçlarıyla karınları deşilmiş olarak bulmuştu. Çocuklar yerde sürünmüş, kayalara bağırsaklarını akıtmışlardı. Annelerinin cansız bedenine ulaşmaya çalışırken ölmüşlerdi.

Lider onları derinden seviyordu; Apaçi'nin sevdiği gibi, kusursuzca. Onlara ait olan her şeyi yakmıştı. Nehir kenarına inip orada durmuş, çocukluğunda içinde gelişen mistisizmi hissetmişti.

Çöle gitmiş ve ruhlarla –dağlarla– kaynaşmıştı; onun dağ 'ermiş'leriyle, ruhlarla dans ederken görüldüğü söylenirdi.

Kusursuz sevgisi kusursuz bir nefret elmasına, bu elması doğuran sevgi kadar saf bir nefrete dönüşmüştü.

Kurt ve *coyote* ile konuştuğu da biliniyordu. Meskitin gizlerinin ona rüzgarın üzerinde taşındığı biliniyordu. Savaş gruplarını birçok kez *soldado*'ların elinden kurtarmıştı.

Bir kez açık düzlükte yakalanmışlardı askerlere. On savaşçıyla birlikte iki yüz *soldado* tarafından kuşatılmışlardı. Lider yüzünü çalıların arasında şarkı söyleyen hafif esintiye çevirmiş, yavaşça şarkıya eşlik etmişti. O şarkı söyledikçe esinti bir rüzgâra dönüşmüştü. Rüzgâr giderek şiddetlendi; çölde fırtına gibi eserek *soldado*'ları kör etti. Bütün Apaçiler kaçtı. Lider bunu birçok kez yapmıştı. Apaçiler bunu biliyordu. Gözleriyle görmüşlerdi. İntikam yolunda liderin sözü asla sorgulanamazdı.

Lider savaşçılarından uzaklaştı. Adamlarının Aldamano'ya saldırmak istediklerini biliyordu. Aldamano, önlerinde toplanmaya hazır olgun bir ardıç meyvesi gibi duruyordu. Lider çalıların arkasına geçerek tek başına oturdu.

Yüzünü önce doğuya dönerek yumuşak bir sesle şarkı söyledi, sonra aynı şeyi güneye, kuzeye ve batıya dönerek yaptı. Uzun bir süre orada oturdu. Yavaşça ayağa kalkıp adamlarının yanına geri döndü.

Aldamano'ya saldırmayacaklardı. İki, üç gün ilerisini görüyordu. *Rurale*'leri o randevuya götürecekti. Birçok kez esnedi.

Beyaz adam onun Apaçi adını yanlış söyleyecekti. Apaçi'nin yumuşak, akıcı konuşmasını bir türlü yakalayamayacaktı. Bazıları ona Goklah-ye, diğerleri Go-yak-la denildiğini yazacaktı. Bu adın anlamı 'Esneyen Biri'ydi. Lider bunu yıllarca önce öğrenmişti —esnemek aklının uyanmasına yardım ediyor, yargı gücüne katkıda bulunuyordu.

Lider üç savaşçıya yanına gelmelerini işaret etti; onlara emirler verdi. Adamlar sessizce uzaklaştı. Lider tek başına çömelerek bekledi. Kısa boylu, güçlü yapılı bir erkekti, kara gözleri parlıyordu.

Tarih onun Apaçi konumunu ne şekilde 'sınıflandıracağını' bilemeyecekti. Bir şef değildi. Resmi bir konumu yoktu. Büyücü de değildi. Ama beyaz adamın tarihinde zaten mistikler, ruhsallar için hiç yer yoktu. Onu katil, dönek olarak yazacaktı tarihçiler. Onun gücünü merak edecek ve kafaları karışacaktı. Ama Mexicanoların ona verdiği ismi yanlış söylemeyeceklerdi. O, Geronimo'ydu.

Apaçiler sessizce çömeldi. Yiyecekleri yoktu; üç savaşçıyı beklediler. Savaşçılar önlerinde bir katırla birlikte geldi.

Rurale'lerin arasından hayalet gibi süzülmüşlerdi. Kösele sırımlarla katırın bacaklarını kösteklemiş, küçük adımlarla yürümesini sağlamışlardı. Başka bir iple de onu boynundan çekmişlerdi.

Katırın başı öne eğikti, belli ki otluyordu. Ortalıkta gezinip zaman zaman dururken hiç dikkat çekmedi. Katır sabırla gölgelerin arasına götürüldü; *Rurale*'lerden, bir kumarbazın des-

tenin altından bir iskambil kağıdı çekmesi kadar kolayca uzaklaştırıldı.

Savaşçılar katırı bir mil kuzeye götürerek kestiler. Etini parçalayarak yiyecek torbalarına koydular. Bir kısmını yediler. Sonra tek söz söylemeden liderlerini, Geronimo'yu takip ettiler. Ritmik, karışık adımlarla kuzeydoğuya, Josey Wales'in küçük grubuyla aynı yöne doğru yola koyuldular.

Yumuşak mokasenlerinin hışırtısı, boğazlarından çıkan hafif homurtular rüzgârı arturdı. Bazı atlılar bu sesi tanırdı. Bazen duyulur ve *viento de muerte*, 'ölüm rüzgârı' adıyla tanınırdı.

14. Bölüm

Yavaş bir hızla ilerliyorlardı; Josey, Chato'yu taşıyan kır atın gidişini görmek için karanlıkta başını arkaya çevirdi. At düzgün, geniş adımlarla ilerliyordu. Tırıs gidişten biraz yavaş. Hızlı bir tırıs yürüyüş, Chato'nun yarasını derinleştirir; iç kanama yapardı. O zaman Chato ölürdü.

Josey bu şekilde saatte dört, belki beş mil alınacağını hesapladı. Gökyüzüne bakarak zamanı belirledi. Bir, iki, üç saat geçti; rüzgâr çıktı: Gün doğumundan önce sert sabah rüzgârıydı bu. Çok geçmeden sabah olacaktı.

Günün ilk ışıkları sağdan yükselerek yıldızları gözden sildi. Güneş ovanın kenarından doğdu. Josey ilerideki düzlükte, sonsuz meskitleri görebiliyordu. Göz alabildiğince bir düzlüktü bu.

Atını durdurmadan geriye döndü; Aldamano'ya doğru bakmaya çalıştı, ama dümdüz arazide kasabayı göremedi. Kasabayı çevreleyen Escobedo'nun *Rurale*'lerinin yollarını kesmesine en iyi olasılıkla bir saat vardı. Escobedo, Valdez ile buluşmak için mesajcı gönderecek, Valdez'e kuzeybatıya dönüp kuzey yolunda onunla buluşmasını emredecekti.

Josey bir tütün parçası kesip yavaşça çiğnedi. En iyi olasılıkla Escobedo'nun peşlerine düşmesinden önce yirmi beş mil yol almış olacaklardı. Escobedo planının berbat olmasından deliye dönecekti. *Rurale*'lerini peşlerinden şeytan kovalıyormuş gibi koşturacaktı. Josey Wales tütününü çiğnedi ve düşündü. Köşeye sıkışmıştı. Bir kaktüsün gölgesinde dinlenen kertenkelenin başını hedefleyerek ağzındakini tükürdü.

Bir kez de dönüp Chato'yla alay etti. "Tanrım, kocaman ağzının açıldığını duymadan at sürmek ne kadar da güzel."

Başı öne düşen, *sombrero*'su atın boynunda sürüklenen Chato başını kaldırdı. Bunu yapması büyük bir çaba gerektiriyordu. Başı sallandı, ama beyaz dişleri dermansız bir gülümsemeyle parladı. "Si," diye fısıldadı, "beni merak etme Josey. At sürebilirim." *Sombrero* düştü; Chato'nun başı gene öne eğildi.

Josey, "Seni hiç mi hiç merak etmiyorum," dedi. "İçinde bulunduğun allahın belası durum davranışlarını geliştiriyor, buna dikkat etmedim sanma."

Güneş yükseldi, hava daha da ısındı. On Nokta eyerin üzerinde birazcık sallanıyordu. Renksiz gözlerini Chato'nun sırtından ayırmıyordu.

Josey, üç saat diye hesapladı. Üç saat sonra Escobedo enselerinde olacaktı. Gözleriyle ilerideki düzlüğü taradı –dümdüzdü, saklanacak tek bir delik bile yoktu. Hızlarını azaltmadan çantasından uzun dürbünü çıkardı, ileriye baktı; herhangi bir şey, çıkıntılı bir kaya, hatta

Tanrı yapısı iyi görünümlü bir taş parçasını bile arıyordu. Görünürde böyle bir şey yoktu. Meskit, kaktüs, *ocotillo* ve gamma otu rüzgârda sallanıyordu.

Güneş öğle vaktinin tüm sıcaklığıylaı onları ısıtıyordu. Josey her on beş dakikada bir dürbünü kaldırıp ilerideki düzlüğü inceliyordu. Bir saat boyunca ufku gözledi. Sonunda buldu: Sağ taraflarında, kuzeyden düzlüğe uzanan küçük bir *arroyo*'nun belli belirsiz görüntüsü gözüne çarpmıştı. Atları *arroyo*'ya doğru çevirdi.

Dürbünle tekrar arkasına baktı. Önce hiçbir şey görmedi, sonra giderek büyüyen, hızla yaklaşan bir toz bulutunu farketti.

"Escobedo," diye mırıldandı Josey. *Arroyo*'ya vardıklarında güneş bir saat daha batıya kaymıştı. Josey atları durdurdu. Büyük bir hayal kırıklığı duydu içinde.

Yanları çakıl ve küçük kayalarla dolu, kumlu zemine basan at üstündeki bir adamın yalnızca başını gizleyecek kadar çukur olan *arroyo* dardı. Kıvrılarak kuzeye dönüyordu; ender yağan yağmurların oluşturduğu ve toprağın ememediği bir su birikintisiydi bu. Josey küçük grubu hendeğe soktu, çünkü düzlükte açılmış bir hendekten başka bir şey değildi orası. Atların üzerinden düzlüğü görebiliyorlardı.

Chato, "Onları burada durdurabiliriz Josey," dedi.

Josey, "Bakalım nasıl durduracaksın?" diye sordu. "Yere yatıp ateş edecekler, çevremizi kuşatıp Valdez'i bekleyecekler. Altmış *Rurale*'yle hepimizi bu kayalara mıhlayacaklar."

Pablo ile kız attan inmeye davrandı.

Josey, "Herkes atının üzerinde kalsın," dedi. "Kurutulmuş eti çıkarın; ben konuşurken yiyin..."

Chato, "Pancho'nun şişesi," diyerek onun sözünü kesti, "hâlâ yarısı dolu. Benim şişem..."

Josey, "Biliyorum," diye homurdandı, "seninkini saklıyorsun."

On Nokta eyer torbasından Pancho'nun şişesini çıkardı. Şişe yarıya kadar doluydu. Şişeyi ağzına kaldırıp büyük bir yudum aldıktan sonra Chato'ya verdi. *Vaquero* büyük yudumlar alarak içkiyi içti, şişeyi indirip dudaklarını yaladı. *"Bueno."* Pablo başını salladı. Daha önce tekilayı denemiş ve onda hiç *bueno*'luk bir şey görmemişti. Küçük grup kurutulmuş etle karnını doyurdu.

Josey yavaşça tütün çiğnerken, "Öyle görünüyor ki, burası hayli uygun. Atlar susuzluktan ve açlıktan ölüyor." diye konuştu

Tekilayı içince biraz canlanan Chato kuzeydoğuyu işaret etti.

"Yirmi, belki otuz mil ötede büyük bir *hacienda* var. Biz..."

Josey, "Pekâlâ," dedi, "yapacağımız şey şu. Pablo bana *sombrero*'nu ver." Pablo şapkasını çıkarıp Josey'e verdi. Josey, "Bütün battaniyeleri istiyorum, ceketine gereksinmem var, On Nokta," dedi. Kumarbaz soru sormadı; ceketi çıkarınca güneşin altında yarı çıplak kaldı.

Josey atından inip battaniyeleri eyerinin arkasına yerleştirerek "Şimdi," dedi, "hepiniz burada bekleyeceksiniz. Escobedo ile adamları-

nın geçtiğini duyduktan sonra on beş, yirmi dakika daha bekleyecek, ardından kuzeydoğuya doğru gideceksiniz. En önde Apaçi kız olsun; Apaçi buraları bilir. On Nokta, sen Chato ile ilgilen; onun atına öncülük et; hızlı gitmek yok, yoksa Chato ölür."

On Nokta duygularını yansıtmayan bir ses tonuyla, "Hızlı gitmek yok Josey," dedi, "ensemizde soluklarını duysak bile."

"Şimdi..." Josey bir tütün parçası kesip çiğnedi. "Chato'nun atına ip bağla. Apaçi kızın getirdiği çalı arkandan sallansın. İşe yarayabilir, ama hafifçe sürükle ki toz çıkmasın. *Hacienda*'ya vardığınız zaman..." Josey güneşe baktı. "Karanlık çökmüş olacak. Çalıların arasında üç saat kadar bekleyin. Dört saat içinde orada olmazsam, hiç olmam. İçeri girin, şansınızı deneyin."

Arroyo'nun yan tarafına yürüyüp uzun bıçağıyla üç ağır meskit dalı kesti. Atına giderek eyerden bir ip çıkardı. İpin bir ucuna kestiği meskit dallarını bağladı; diğer ucunu sağlamca eyere doladı. İşini bitirdikten sonra Chato'nun yanına gitti. *Vaquero*'nun gömleğini kaldırarak sargılarla yarayı inceledi. Kanama vardı.

Chato, "Sen ne yapacaksın Josey?" diye sordu.

Josey bir kayaya tütün tükürdü. "Büyük Kızıl ile ben küçük bir gezintiye çıkmayı düşünüyoruz," dedi. Güneşe baktı. "Bir iki saat dosdoğru kuzeye gideceğiz. Büyük Kızıl ile ben o kadar hızlı gideceğiz ki, çıkardığımız toz bulutu hepimiz kuyruğu kıstırıp doludizgin kaçıyormuşuz gibi görünecek. Bay Escobedo bizi ele geçirmek üzere olduğunu düşünecek. Bundan

sonra..." Josey içini çekti, "şey, karanlık basacak. Karanlıkta iz süremezler. Büyük Kızıl ile ben bu gece *hacienda*'da sizinle buluşacağız."

Hepsinin bildiği şeylerden söz etmedi. Ağır meskit dallarını çekerken acaba at bir saat dayanabilir miydi? Ya iki saat? Hayvan bir çukura düşüp bacağını kırsa, tökezlese, Josey Wales'in sonu olurdu bu.

Josey bir ölüm yolculuğuna çıkıyordu. Hepsi bunu biliyordu. Apaçi kız bile; çünkü Pablo yumuşak bir İspanyolca ile ona her şeyi anlatmıştı.

Birlikte yeni bir yaşamı, artık izlenme korkusunun olmadığı bir geceyi kucaklıyorlardı. Şansın kesinkes olmadığı bir yerde, zayıf ve yaralılardan oluşan bu küçük gruba bir şans doğuyordu.

Josey, Chato'nun elini sıktı. Tekila ve *vaquero*'nun duygusallığı, adamın yüzünden utanmadan yaşların akmasına neden oldu. Kesik kesik "Bu," diye fısıldadı, "bu... Josey... olmaması gereken bir şey, ayrılmamalıyız biz..."

"Kapa çeneni seni sarhoş sığırtmaç. Senden ayrıldığıma öyle seviniyorum ki."

On Nokta hiçbir şey söylemedi. Josey'in elini sertçe sıktı. Pablo da onun elini uzun bir süre tutup sessizce dua etti. Josey geçerken En-lo-e dokunmak için eyerin üzerinden uzandı. Sonra atına atlayıp *arroyo*'dan çıktı. Düzlüğe varınca dürbünü gözüne kaldırdı; artık *Rurale*'leri açıkça görebiliyordu. Otuz, belki yirmi dakika uzaklıkta olduklarını tahmin etti.

Dürbünü eyer torbasına koyarak, kestiği bir tütün parçasını çiğnemeye başladı.

"Vaya con Dios (Selametle git)!" Pablo'nun sesi *arroyo*'dan ona kadar ulaştı.

Josey Wales, "Sen de," diye yanıtladı. Şapkasını indirdi. "Pekâlâ, Kızıl," diye homurdandı, "bakalım hâlâ formunda mısın!"

İri yapılı at sıçrayarak arkasındaki büyük meskit dallarını çekti. Gerildi, koşmaya başladı; kulakları ka doğru dümdüz yattı. Koca Kızıl, tıpkı Josey Wales gibi, yapamayacağı sanılan şeyleri başarmaya alışkındı.

On Nokta *arroyo*'nun üstüne çıktı. "Tanrım!" diye bağırdı, "Bu toz bulutu sınıra bir ordu gidiyormuş gibi görünüyor." Arkasına bakınca, zafer kazanmış gibi bağıran *Rurale*'lerin geldiğini gördü; tavşanı yakalamak üzere olan avcılara benziyorlardı!

Josey giderken atına dizleriyle yön veriyor, onu düzlükte tutmaya çalışıyordu. İpi kısaltarak meskitlerin atın neredeyse topuklarında sürünmesini sağladı; bu durumda dalları denetlemesi daha kolay oluyordu.

Daha sonra meskit dallarını zaman zaman yerden tümüyle kaldırarak, düzgün bir iz yerine toz yığınları oluşturdu. Meskit dallarını ne zaman kaldırsa tekrar eski duruma getirmek için birkaç saniye bekliyordu —çok küçük bir üstünlük çabasıydı bu.

Rurale'lerin atları *arroyo*'ya yaklaştı; küçük grubun başlarının atlarının üzerine eğildiği yeri hızla geçti. Birkaç *Rurale* silahlarını kaldırmış, Josey'e ateş ediyordu. Nal sesleri düzlükte gökgürültüsü gibi yankılandıktan sonra giderek azaldı ve sonunda yok oldu.

Pablo ile kız en öndeydi; Chato'ya yol göste-

ren On Nokta onların arkasından gidiyordu; *arroyo*'dan çıkarak kuzeydoğuya, *Rurale*'lerden uzağa yöneldiler. Rüzgârda sessizce, yavaşça ilerliyorlardı. Akılları kuzeydeki umarsız kovalamacadaydı. Hepsi Josey'in atıyla gidişinin onlara yaşam şansı verdiğini biliyordu.

Pablo yaralı yüzlü *bandido*, Josey Wales için dua etti. Papazların dediği gibi *bandido*'nun ruhu olmasa bile, Pablo, *Santo*'lar ve Tanrı'dan atın ayağına gözkulak olmalarını, atın tökezlememesini, düşmemesini rica etti.

Josey Wales güneş ışığına karşı gözlerini kısarak atı önce sol, sonra sağ diziyle koşturmaya başladı. At kedi çabukluğuyla ona tepki verdi.

Otuz dakika boyunca sıkı bir at yarışı oldu; Josey'in atı yavaş yavaş arayı kaybetmeye başladı. Avlarının üzerine atlamaya sabırsızlanan *Rurale*'ler atlarını ölümüne koşturuyorlardı. Yavaş yavaş aralarındaki uzaklık azalmaya başlamıştı; ama kovalayanlar bu arayı koruyamadılar. Büyük Kızıl gün boyunca sadece yürümüştü. *Rurale*'ler ile Escobedo'nun atları ise yarışa zaten yorgun başlamıştı. Ayrıca Kızıl'ın dayanıklı kalbi ve iradesi de yabana atılmazdı. Bu kez *Rurale*'ler geride kalmaya başladı.

Bir saatin sonunda aradaki uzaklık iyice artmış, *Rurale*'ler atlarını ya yavaşlatmak ya da öldürmek seçeneğiyle karşı karşıya kalmışlardı. Josey atının hızını yavaş bir dörtnala düşürdü. Fazla ileriye gitmek, iri atını çok yormak istemiyordu. Atın geminde köpük oluşmuştu, eyer battaniyesinden ter akıyordu. Jo-

sey hızı daha da yavaşlattı. Kuzeye doğru yılan gibi kıvrılan *arroyo*'yu sürekli sağında tutmuştu.

Güneş batmaya başladı; sıcaklık azaldı, düzlük toz bulutları arasında kan kırmızısına dönüştü. Güneş, Sierra Madre'nin doruğunun arkasında battı. Alacakaranlık çöktü. Akşam rüzgârı çıktı. Josey atını durdurdu.

Rurale'ler çok arkadan yavaş bir hızla hâlâ geliyorlardı; Josey, zaten Escobedo'nun yılmayacağını biliyordu. Bacağını eyerin üstüne attı. Üstü başı toz olmuştu. Bir tütün parçası keserek yavaşça çiğnemeye başladı. Soluyan atına, "Bir bakalım Kızıl," dedi, "tükendiğimizi düşünüyorlar, çünkü kendileri tükendi. Karanlıkta durup saklanmaya çalışacağımızı tahmin ediyorlar —askerler peşimizdeyken tek şansımızın bu olduğunu düşünüyorlar. Durduğumuz yere vardıklarında karanlık tamamen çökmüş olacak."

Ayağını üzengiye yerleştirerek atını *arroyo*'ya indirip diğer tarafa geçirdi. On metre geride atı bir meskite bağladı, yem torbasına yem doldurup atın boynuna taktı. "Böyle zamanlarda iyi beslenmen gerek," diye mırıldandı ona.

Hızla hareket ederek, eyerin arkasına koyduğu battaniyeleri, *sombrero*'yu ve On Nokta'nın ceketini çıkardı. *Arroyo*'ya indi. Ceketi bir meskit çalısının üstüne sardı, *sombrero*'yu da en üste koydu. Geriye çekilerek sanat eserine hayranlıkla bakarken, "Yağmur kadar gerçek," dedi yumuşak bir sesle.

Battaniyeleri alarak kesti; her birini küçük bir meskitin çevresine sardı: Yerde uyuyan bat-

taniyeli insanlara benziyorlardı şimdi. Uzun bir dal kesip, *sombrero*'lu ve ceketli meskitin yanına koydu. Geriye çekilerek yine hayranlıkla baktı; "Çok yorulmuş ve uyuyakalmış olsan bile nöbet tutuyormuş gibi görünmüyorsan kör olayım, seni zavallı piç kurusu." diye söylendi

Josey çömeldi; küçük bir ateş yakıp üzerine kurutulmuş et koydu. Hava yanmış et kokusuyla doldu. Sonra ateşi üzerine basarak söndürdü. "Koku onları buraya çekecek; ateş bir tuzağa benzedi.." Çalışırken bir yandan da kendi kendin ekonuşuyordu.

Karanlık koyulaştı. Parlak yıldızlar ortaya çıktı. Josey atına doğru koştu. Meskit çalısının yanına giderek onu çözdü; ipi eyerin ucuna doladı. Atın üstüne binerek *arroyo*'yu yeniden geçti. Escobedo'nun askerlerinin geldiği yöne doğru sürdü atını. Yüz metre kala geri dönüp yapmış olduğu kampa geldi; atını defalarca bu şekilde döndürdü. Sonra tam tersi yönde aynı şeyleri yaparak çalıların arasında yok oldu.

Sıradan bir kanun kaçağı için bunlar yeterli olurdu. Gece iz süremeyen *Rurale*'lerin sabaha kadar kamp kurmaları, iz sürmek için sabahı beklemeleri olasılığı büyüktü. Ama Josey Wales sıradan bir kanun kaçağı değildi, bir savaşçı-gerillaydı. Dikkatle gözlerlerse *Rurale*'lerin çevresini kuşatmaları, doğuya giden atının izlerini bulabilecek bir yerlinin yanlarında olması olasılığı küçük de olsa vardı. Josey Wales üstünlüğü asla şansa bırakmazdı.

Atını yüz metre güneye, *Rurale*'lerin geleceği yöne doğru, ama *arroyo*'nun karşı tarafından sürdü.

Kızıl'ı bir çalıya bağlayarak eyerindeki kılıflardan iki .44'lük çıkardı ve *arroyo*'ya geri döndü. Küçük bir çalının altında, tam kenarda bir nokta belirledi; yatarak dirseklerine dayandı. .44'lüklerin horozunu kaldırdı.

Orospu çocuğu askerlerin ne yapacağını tahmin etmek zor değildi. Kampı belirledikleri zaman, kuşatmak için kanattaki adamlarını gönderirler, kampın yüz metre kuzeyinden ve yüz metre güneyinden *arroyo*'yu geçerlerdi. Josey kampın tam karşısında yatmış olsa, kuşatmanın da tam ortasında kalırdı: Josey Wales için birinci sınıf bir iş olacaktı bu.

Josey dikkatle dinlemeye başladı. Hilal biçimindeki ay düzlüğü solgun ışığıyla aydınlattı; *arroyo*'nun zeminindeki kumlar beyaz bir şerit halinde ortaya çıktı. Rüzgâr uzaklardaki bir kurtla bir *coyote*'nin ulumasını taşıdı.

Josey artık onları işitiyordu. Tozlu toprağın üzerinde ayaklarını sürüyen yorgun atların sesini, deri eyerlerin gıcırdamasını duydu. *Rurale*'ler *arroyo*'nun hemen kenarından geçiyorlardı. Saklanacak tek yer orası olduğu için, avlanının aynı yoldan geri dönmeye çalışma olasılığı vardı. *Rurale*'ler yaklaştı; nal sesleri giderek yükseliyordu.

Josey neredeyse tam karşısında, *arroyo*'nun öbür tarafından İspanyolca bir bağırış duydu. Yüzüne şeytani bir gülümseme yayıldı. Yanmış et kokusunun hemen yakınına yatması rastlantı değildi. Bütün sesler kesildi.

Josey dikkatle kulak kabartarak fısıltıyla yapılan konuşmaları, *arroyo*'ya doğru sürünmek için atlarından inen adamların seslerini

dinledi. On dakika geçti, bir at kişnedi; on beş dakika geçti. İzciler geri döndü.

Fısıltıyla konuşuyorlardı. Josey çok sayıda *Rurale*'nin *arroyo*'nun kıyısını araştırdıklarını duydu. Kampı aşarak *arroyo*'nun diğer tarafına geçecek ve o yandan saldıracak askerlerdi bunlar.

Karşı taraftakiler harekete geçmeden önce ona zaman kazandıracaktı. On beş, yirmi dakika daha geçti. Josey kulak kesildi. Karşı kıyıdan bir karaltı yaklaştı, dikkatle yürüyerek eğildi. Arkasından başkaları da geliyordu.

Neredeyse dosdoğru üstüne geliyorlardı adamlar. Buna karşın Josey bekledi; adamları saydı. Birinci *Rurale* önündeki kıyıya tırmandı. Orospu çocuğu çok geçmeden neredeyse kafasına basacaktı. Josey altı kişi saydı.

Birincisi bir buçuk metre ilerisinde doğruldu. BUM! .44'lüğün sesi yankılanarak *Rurale*'yi arkası üstü devirdi. Adam daha yere düşmeden Josey'in sağ elindeki Colt harekete geçip ikinci adamı cansız bıraktı. Üçüncüsü kumların üstüne patates çuvalı gibi düştü. Josey'in arkasındaki adamlar kıyıya doğru kaçmaya başladı; Josey tetiğe sürekli basarak omuzlarının arasından iki tanesini daha vurdu; adamlar kayaların üstüne yuvarlandılar. Sonuncusu karşı kıyıdaki çalıların arasına güçbela ulaştı.

"Allah kahretsin!" Josey iğrenerek tükürdü.

Dizlerinin üzerine doğrularak boşalmış Colt'ları beline soktu; kılıflarından iki yeni tabanca çıkardı. Silahlar boşalana kadar *arroyo*'nun kıyısında gezindirerek sık aralıklarla

ateş açtı. Eğilerek koştu; atının dizginlerini tuttu ve yavaşça doğuya doğru yürüdü.

Arkasında büyük bir karmaşa yaşanıyordu. Patlayan tüfek ve tabancalar *arroyo*'da yankılandı. Josey yüz metre yürüdükten sonra atına binerek doğuya doğru ilerledi.

Tüfek sesleri kesilmişti; ancak tek tük atışlar duyuluyordu. Josey, İspanyolca verilen emirlerin rüzgârla belli belirsiz ona ulaştığını duydu. Sonra her şey sakinleşti.

Atını doğuya doğru sürmeye devam etti. Yarım saatlik yavaş birilerlemeden sonra eyerin üzerinde döndü; arkasında kocaman ateşler karanlık gökyüzünü aydınlatıyordu. Atına, "Bu da Bay Valdez'in acele etmesi için sinyal olmalı," dedi.

Josey gümüş renkli ayın ışığında yavaşça tabancalarını doldurdu; keyifle kıkırdayarak, "Escobedo Missouri'deki son kahvaltısını uzatmadığına çok hayıflanıyordur, Kızıl," dedi.

Josey nereye gideceğini biliyordu. Bu yüzden atını kuzeye doğru sürmüştü. Chato kuzeydoğuya gideceklerini söylemişti. Josey atını doğuya doğru dörtnala koşturmaya başladı. Hâlâ düşman topraklarında olmasına, şafakta takip edilecek bulunmasına karşın, kendisini çok daha iyi hissediyordu. Biraz eğlence için kendine hak tanıdı.

"Flywood Dağ'ında bir kızı sevdim
Tennessee'deki en güzel kız
Pazar gelince gideceğim o dağa
Sevgilimle ben."

At irkilerek kişnedi. Josey Wales'in yapamayacağı tek bir şey vardı. Hiç güzel şarkı söyleyemezdi.

Aldamano'dan ayrılan Apaçi grubu da kuzeydoğuya doğru koşmuştu, ama koşuş açıları onları daha da kuzeye götürmüştü. Apaçi düzlükleri gün ışığında çok ender geçerdi; bu nedenle gündoğumunda Josey Wales'in geçeceği *arroyo*'nun kıyısındaki küçük çalıların altına çömelerek dinlenmişlerdi.

Apaçiler yaklaşan toz bulutunu giderek artan bir ilgiyle gözlemişler, çalıların arkasına daha da çekilmişlerdi. Sonra kız kardeşlerini kurtaran yara izli soluk yüzlüyü tanımışlardı.

Gün batımının çöle yansıyan pembeliğinde yaklaşmışlar, Josey'in sahte bir kamp kurmasını, merakla seyretmişlerdi kızılderililer. İzlemek için geriye, onun arkasına çekilmişlerdi. Artık daha cesaretliydiler. Usen geceyi onlara getirmiş, düşmanın görüş gücünü zayıflatmıştı.

Olup biten her şeyi görmüşlerdi: Josey Wales'in sürekli ateş açmasını, *Rurale*'lerin sahte kampa vardıklarında yaşadıkları karmaşayı ilgiyle izlediler. Sonra çalıların arkasında kayboldular.

Geronimo'nun yüreğinde yaralı yüzlü adama karşı bir hayranlık büyüdü. Apaçi kaç kez yararsız atları bağlamış, sahte kamplar kurmuş, kap kacağı ortalığa saçmıştı.

Soldado'lar pusu için kampı kuşattığı zaman, Apaçi pusu kuranlara pusu kurmak için harekete geçerdi. Yaralı yüzlü de Apaçi gibi düşünüyordu.

Geronimo'nun her şeyi bilmesine olanak yoktu; Josey Wales'in gerilla tarzı saldırıları sayı olarak onunkilere eşdeğerdi.

Apaçi bundan sonra Josey Wales'in peşinden gitmedi. Doğuya yöneldi, ama hafifçe kuzeye kıvrılarak koştu. Geronimo yaşanacak olayları görebiliyordu: Josey Wales'in hiç bilmediği bir üstünlüktü bu.

15. Bölüm

Josey, Kızıl'ı iki saat rahat bir dörtnalla koşturdu. Chato *hacienda*'nın yakınında su kaynağı olduğunu söylemişti. At susuzluktan neredeyse ölüyordu. Josey dizginleri gevşetip onu kendi haline bıraktı. Hayvan bir süre aynı yönde gittikten sonra birden burnunu ve kulaklarını dikti. Su kokusunu almıştı; hızlanarak hafifçe kuzeye döndü. Bir saat daha geçtikten sonra hızını azaltarak geniş ve rahat adımlarla koşmaya başladı.

Josey önündeki düzlüğü inceledi. Beyaz kireç badanalı büyük bir *hacienda* olsa ayışığında göze çarpardı. Josey böyle bir yapı göremeyince, Tennessee gece şahininin çığlığıyla "SKİİiiiii!" diye keskin bir ıslık çaldı.

Atını durdurup dikkatle çevreyi dinledi. Rüzgârın uğultusundan başka ses duyulmuyordu. Yarım saat daha atı kendi haline bıraktı; durup aynı keskin ıslığı birkaç kez daha çaldı.

Uzaklardan belli belirsiz çobanaldatan kuşunun ötüşünü duydu Josey. Ses tam önünden geliyordu.

Küçük grup fazla ileride değildi; çobanaldatan kuşunun sesini Chato çıkarmıştı; *vaque-*

ro'nun güçsüzlüğü sesin yavaş çıkmasına neden olmuştu.

Josey yanlarına vardığında küçük grubun sık meskit çalılarının arasında kamp kurduğunu gördü. Ama pek de kampa benzemiyordu bu. Yiyecek yoktu, battaniye, ateş de yoktu. Chato yere uzanmıştı; çevresinde Pablo, En-lo-e ve On Nokta oturuyordu.

Pablo ile En-lo-e, dizginleri sımsıkı tutarak hayvanların su kokusuna doğru gitmelerini önlüyordu. Atlar ayaklarını yere vurup kişniyordu. On Nokta'ya renk gelmişti; yüzü, omuzları, göğsü ve sırtı ay ışığında bile kırmızımtrak görünüyordu.

Josey iri yapılı atından inerken, On Nokta acıyla, "Tanrım, allahın belası çölün ortasında ceketimi verdiğim için öleceğim," dedi. Sonra yere uzanmış Chato'ya öfkeyle söylendi. "Bu çılgın orospu çocuğu da sırtıma binme şansını ele geçirmeyi komik buluyor."

Pablo ile kız hiçbir şey söylemedi. Konuşulması gereken bir şey yoktu zaten. Tükenmişlerdi. Bir mil daha gitseler çölün ortasında akbabalara yem olacaklardı.

Chato dışında tabii. Chato battaniye yerine *sombrero*'sunu başının altına koymuştu, sırıtarak beyaz dişlerini gösterdi. "Kaza oldu, yemin ederim Josey... her iki seferde de. *Señor* On Nokta, nasıl sıçradı bir görsen!" *Vaquero* dermansızca gülüp öksürdü.

Josey bir tütün parçası kesti. Dalgın, sinir bozucu bir yavaşlıkla çiğnedi. Göğsü ve midesi yanan On Nokta sabırsızlıkla ayağa kalktı. Josey yere tükürdü ve iki yüz metre kuzeydeki

dev bir beyaz yığına baktı. "Bu *hacienda* mı – çevrede gelip giden kimseyi gördünüz mü?" diye sordu.

Pablo, "Hayır Josey," dedi, "gözetledim. Kimse yok. Duvarlarda *guardia* görünmüyor. Ama arkada bir ışık var, mum ışığı. Sanırım çatının bir kısmı yanmış ve çökmüş..." Pablo omuzlarını silkti. "Savaş bu."

Josey uzun bir süre *hacienda*'yı seyretti. Önünde bir *patio* ve yüksek duvar bahçesi olan iki katlı beyaz kireç badanalı kerpiç bir yapıydı bu. Josey çömelerek Pablo'ya baktı. "Eyer torbanda hâlâ *peon* sandaletlerin ve pantolonun var mı?" diye sordu.

Pablo, "Evet," dedi.

Josey, "Sana ne yapacağını söyleyeceğim," dedi, "*vaquero* pantolonuyla çizmelerini çıkar ve sandaletlerle *peon* pantolonunu giy. Gömlek kızda kalsın, gömleksiz daha perişan bir görüntün var."

Pablo, "Öyle mi?" diye sordu. Ama ayağa kalkıp çalıların arkasına geçerek üstünü değiştirdi.

"Neler düşünüyorun öyle Josey?" On Nokta ilgilenmeye başlamıştı. Josey ona yanıt vermedi. *Hacienda*'yı gözlüyordu. Pablo ayağında sandaletler ve beyaz eski pantolonla çalıların arasından çıktığında, yeniden Santo Rio'daki dilenci olmuştu. Gömleği olmadığı için kesik kolu acınacak şekilde bedeninden sarkıyordu. Çok zavallı bir görünümü vardı.

Josey, "Çok iyi!" diye bağırdı, "tam istediğim gibi görünüyorsun. Şimdi sana ne yapacağını söyleyeceğim. *Hacienda*'nın arka tarafına git. Kapıyı nazikçe çal, korkuyor gibi dur..."

Pablo alçakgönüllülükle, "Zaten korkuyorum Josey," dedi.

Josey, "İyi," diyerek konuşmaya devam etti, "kapıyı nazikçe çal, ama sürekli çal —bu durumda seni defetmezler." Durdu ve düşündü. Sözcükleri yayarak, "Sonra," dedi, biri kapıyı ya da pencereyi açtığı zaman, seni görebilecekleri bir yerde dur ki, ne kadar zavallı bir görüntün olduğunu anlayabilsinler —gerçekten de zavallı bir görüntün var. Bu durum..." Josey sevecenlikle ekledi, "vurulmanı engeller."

Pablo sinirli sinirli ayaklarını oynatıp başını salladı.

Josey, "Onlara Coyamo'dan gelen bir katır kafilesinde olduğunu, Apaçilerin saldırdığını, kurtulan tek kişinin sen olduğunu anlat. Oradaki 'bok yedi başını' uyarmak istediğini söyle," dedi.

Chato, "Don," diyerek onun sözünü düzeltti.

Josey, "Pekâlâ, Don olsun," dedi, "böylece adamlarını falan uyandırır; adamlar şu yoldan gelirler sanırım." Josey bir süre sustu. "Dolayısıyla hepsi odalardan çıkıp bir araya gelirler. Ben yakınlarda olacağım."

Pablo haç çıkardı; bedeninde bir ürperti dolaştı.

"Kapıyı nasıl çalacağını, ışıkta durup öyküyü nasıl anlatacağını anladın değil mi?" diye sorarken Josey, Pablo'ya sertçe baktı.

Pablo hafif bir sesle, "Si," dedi, "ama..."

Josey, "Onlara aç olduğunu falan söyle. Böylece doğal görünürsün," diye ekledi.

Pablo yalnızca, "Zaten açım," dedi.

Josey, "İyi," dedi, "o halde istediğin izlenimi yaratman daha kolay olur. Hiç sorun çıkmaz."

Pablo, "Ama..." dedi.

Josey yumuşak bir sesle, "Çabuk git," dedi, "toz ol!"

Apaçi kız, Pablo'nun arkasından gitmek için ayağa kalktı, ama yere düştü. Pablo döndü; kızın elini tutarak hızlı bir İspanyolca ile açıkladı. Buna karşın kız gene de onun arkasından sürünmeye çalıştı.

Josey kızın kolunu kabaca tuttu. "OTUR!" diye homurdandı. Kız oturdu.

Pablo tereddütle yürürken Chato arkasından yumuşak bir sesle seslendi. "Sen şimdi Josey Wales Mesaj Servisi'nin resmi bir elemanısın. *Vaya con Dios!*"

Chato'nun yarı şaka sözcükleri Pablo'nun duyumsadığı yazgıyı daha da ağırlaştırdı. Demek bu şekilde ölecekti! Tökezledi, ama sonra inatla yavaş yürüyüşünü sürdürdü; arka kapıya varmak için *hacienda*'nın çevresinden dolandı.

Josey çömelerek Pablo'nun uzaklaşan sırtını dikkatle gözledi. *Hacienda*'ya giden adımları sayıyordu.

Chato, "Josey," dedi.

"Evet, ne var?"

"Nasıl yaptın... Escobedo'dan kaçmayı nasıl başardın?"

"Ancak beşini haklayabildim." Josey yere tükürdü. "Birini daha haklamak üzereydim, ama..."

On Nokta, "Ama *beş* kişiyi birden öldüremezsin!" diye bağırdı. Ayağa fırladı. "Nasıl olur da sen bu kadar..."

Josey sözcükleri yayarak, "Kapa çeneni,"

dedi. "Şu *hacienda* ile aramızdaki uzaklığı ölçüyorum."

En-lo-e, Pablo'yu beyaz duvarın arkasında kaybolana kadar dikkatle izledi.

Josey yere oturdu. "Escobedo artık izlerin peşinden gelemez. Büyük ateşler yakarak Valdez'e bulundukları yeri gösterecek. Gün ışığını bekleyecek, yani..." yıldızlara baktı. "Altı saat sonra altmış, hakladıklarımı düşersen elli beş *Rurale* ile birlikte gelecek. Escobedo, avını kaçıran bir rakundan daha beter deliye dönecek."

Chato yumuşak bir sesle, "Onları burada durdurabilir miyiz Josey." diye sordu. "O kadar kalabalıklar ki..."

Josey, "Planım bu değil," dedi. Hafifçe doğrularak yarı çömelmiş bir halde durdu. "Pablo'yu arkanızdan göndereceğim. Eğer gelmezse bu yönden gelen her şeye ateş edin."

Bu sert sözlerle birlikte Josey yanlarından ayrıldı. Çömelmiş durumda koştu, düştü, yeniden doğrularak hızla ilerledi. Chato dirseklerine dayanarak doğruldu; On Nokta da seyretmek için ayağa kalkmıştı. Dalgalanan bir çalı gibi bir yükselip bir alçalan başı ancak belli belirsiz görebiliyorlardı. Sonra yüksek duvarın gölgesinde gözden kayboldu.

Josey duvarın kenarına yattı. Düzlükteki rüzgârdan, bir *coyote*'nin tiz ulumasından başka bir ses duyulmuyordu. Yerde sürünerek açık büyük kapıya yavaşça yaklaştı; dikkatle içeriye baktı.

Patio'dan çıkılan merdivenle ulaşılan ikinci kattaki veranda binanın dört bir yanını çevreliyordu. Taş döşeli *patio* bakımsızdı, taşların

arasında otlar büyümüştü. Kalın kapılar alt ve ikinci kattaki odaları gösteriyordu.

Josey duvara yaslandı; sonra sessizce ve hızla verandanın gölgesine geçti. Duvarda santim santim ilerleyerek arka tarafa ulaştı. Kapı açıktı, içeriden sesler duydu —İspanyolca; ama ne konuda konuşulduğunu anlayamıyordu.

Duvardan uzaklaşarak, taşların üzerine yanan mumların konulduğu kapıdan daha da geriye çekildi. Tam o sırada bir ses öfkeyle yükseldi. Josey ete indirilen bir yumruk sesi duydu. Yeniden harekete geçerken ipek pijama giymiş ufak tefek, beyaz saçlı yaşlı bir adam gördü. Adam önünde duran birine duygusuz gözlerle bakıyordu.

Josey hemen sağ tarafa geçti. Geniş omuzlu, uzun siyah saçlı iri yapılı bir adam sırtı Josey'e dönük olarak duruyordu. Yüksek topuklu çizmeleriyle *vaquero* giysileri giymişti; belinde beyaz kabzalı bir tabanca vardı. Bağıran kişi oydu. Bir eliyle Pablo'yu boğazından tutmuştu. Josey onları seyrederken adam Pablo'nun yüzüne sert bir yumruk indirdi. Yumruk Pablo'nun dizlerinin üstüne çökmesine neden oldu.

Pablo bir soruya yanıt vermeye çalışıyordu. Yüzü darbelerden dolayı şişmiş, bir gözü neredeyse kapanmıştı.

Bir anda *vaquero* omurgasında hafif bir baskı hissetti; .44'lüğün namlusunu tanımaması olanaksızdı. Yumruğu havada dondu kaldı.

Josey Wales ona bakmadı bile. *Vaquero*'nun sırtına dayalı .44'lüğüyle dururken gözleri oda-

yı taradı. Yaşlı adam hayretle bakıyordu. Gözleri açılmıştı. Duvarın yanındaki şişman kızılderili hizmetçi kadınlar elleriyle yüzlerini kapamıştı.

Josey hava durumunu soruyormuş gibi rahat bir tavırla ayağa kalkmaya çalışan Pablo'ya, "Ne diyorlar Pablo?" diye sordu.

Pablo şiş dudaklarının arasından zorlukla konuştu; ağzından kan akıyordu. "Diyorlar ki Josey, kadınlar güvenlik için Ciudad de Mexico'daymış. Kovboyların kızılderili orospu çocuğu Juarez'in dağıttığı sığırları toplamak için otlakta olduğunu söylüyorlar. Burada olanlar yalnızca bu kadarmış." Pablo eliyle ağzındaki kanı sildi. Bir gözü artık tamamen kapanmıştı.

Josey silahın namlusunu *vaquero*'nun sırtından biraz çekti. İri yapılı adam kolunu indirirken dönüp Josey'e baktı.

Josey'in eli o kadar hızlı hareket etti ki, adamın korunmak için kolunu kaldırmaya zamanı olmadı. Ağır Colt'un namlusu hızla indi. *Vaquero* kütük gibi yere düştü. Kafasındaki yarıktan beyaz kemik görünüyor, yere oluk gibi kan fışkırıyordu.

Josey sözcükleri yayarak, "Bu sana Missouri tokadının neye benzediğini gösterir," dedi. İki hizmetçi kadın haykırıp titreyerek duvara dayandı.

Josey, kılını bile kıpırdatmamış olan yaşlı adama döndü. Sohbet eder gibi, "İngilizce biliyor musun?" diye sordu.

İhtiyar gururla başını havaya kaldırdı. "Senden çok daha iyi, *bandido*. Ayrıca Fransızca, İspanyolca ve Alma..."

Josey sözcükleri yayarak, "Pekâlâ," dedi, "demek kültürlüsün. Şu iskemleye otur." İhtiyar adam ayakta durmayı sürdürdü. Josey çizmesiyle onu tekmeleyerek iskemleye itti. "OTUR!"

Josey Coltları kılıflarına sokarken, "İyi iş yaptın Pablo," diyerek *peon*'u övdü. "Sana ne yapacağını söyleyeceğim. Şu iki kadına ilerdeki büyük güzel ocağı yakmalarını söyle; şu üç tahta küveti sıcak suyla doldursunlar. Onlara çok miktarda yiyecek falan hazırlamalarını söyle. Çabuk olsunlar, yoksa kafalarına kurşunu yerler."

Pablo kadınlarla yumuşak bir sesle konuştu; konuşmanın son kısmında, 'kafa' bölümünü anlatırken kadınlar ayağa fırlayıp ocağı açmaya, ateş yakmaya başladılar. Ruhu olmayan *bandido* için birçok kez haç çıkardılar.

Josey yumuşak bir sesle, "Pablo," dedi, "sanırım artık diğerlerini buraya getirebilirsin. Chato'ya dikkat et; fazla sallanırsa iç kanama yapar."

"Si." Pablo kapıya doğru yürüyerek *patio*'ya çıktı.

Birkaç dakika içinde diğerleri de eve geldi. Chato hareket etmenin neden olduğu acıdan bayılmıştı. Josey onu masanın üzerine yatırttı; En-lo-e kirli sargıları açtı. Çirkin görünüşlü yaralar kapanmamıştı, ama buna karşın iltihaplanma da yoktu.

En-lo-e'yi gören hizmetçi kadınlar geriye çekilirken "Apaçi!" diye bağırdılar; ama Pablo onlara yapmaları gereken şeyleri emretti. Kadınlar sıcak su, temiz sargılar ve merhemler getirdiler.

Pablo ile On Nokta atları arkadaki ahıra koydu; onlara su, yem verdi, tımarladı. Ahırda yalnızca iki at olduğu haberini getirdiler Josey'e.

Pablo, En-lo-e ile konuştu. Kız üstündeki uzun gömleği çıkardı, çıplak olarak sıcak su dolu küvete girdi. Suyun sıcaklığının keyfini çıkararak içine oturdu, başını hafifçe geriye atarak küvetin kenarına yasladı. Uyudu. Suyun sıcaklığı bütün yorgunluk, ağrı, acı ve kanı temizlemişti.

Kadınlar Chato'yu yıkayıp yaralarını sararken, Josey, Don'un karşısındaki bir iskemleye oturdu.

Yıkanıp sakalını kesen On Nokta aynadan geri çekildi. "Tanrım! Kendimi gene insan gibi hissediyorum!" diye sevinçle haykırdı.

Josey, "Kendini insan gibi hissettiğin için," dedi, "kuyruğunu kıstırıp Bay Don'un odasına gidebilir, tüm silahlarla mühimmatı getirebilirsin."

"Bir insan için iyi bir fikir." On Nokta gülümseyip, yanından geçerken Don'a selam verdi. Kapıları çarparak odalara girip çıktığı, çekmeceleri açtığı duyulabiliyordu.

Don artık olanlara dayanamıyordu. Dimdik ayağa fırladı. "Bu —*hacienda*'ma hakaret ediyorsunuz— eşyalarımı yağmalıyorsunuz... bu... bu..." Onursuzluğu ifade edecek sözcük bulamadı. Yeniden oturup başını ellerinin arasına aldı.

Pablo et kesiyor, ekmekleri büyük dilimlere bölüyordu. Josey'e bir dilim verdi. Josey ekmeği çiğnerken Don'a gözlerini kısarak baktı.

Sözcükleri yayarak, "Bay Don," dedi.

Don'un başı dikildi. "Benim adım, *bandido*, Don Francisco de Garcia'dır. Don bir ünvandır, isim değil!"

Josey onu yatıştırır gibi, "Sinirlenmenize hiç gerek yok," dedi. "Diyeceğim gibi..." Arasına et konulmuş ekmekten büyük bir ısırık alıp çiğnedi. "Juarez'e neden bu kadar karşısın?"

Don'un gözlerinden ateş çıktı. "Juarez," dedi, "bir putperesttir. Zapotek bir kızılderili —*El Presidente!* Kiliselerin elinden bütün toprakları, madenleri alacak; kendi verdiği adla toprak reformu yapacak. Yani topraklarımın bir kısmını çalarak kızılderililere verecek. Benim topraklarımı!"

Josey, Pablo'un uzattığı büyük bir sandviçi alarak yeniden yemeye başladı. "Ne kadar toprağınız var?"

Don gururla, "Topraklarımdan geçmek için," dedi, "hızlı bir atlının beş gün yol alması gerekir."

Josey büyük bir şaşkınlıkla doğruldu. "Yüce Tanrım, hepsi gerçekten sizin mi diyorsunuz?"

Don, "Hepsi benim," dedi.

Josey uzun bir sessizlikten sonra, "Sanırım topraklarınızın büyük bir kısmını görmemişsinizdir," dedi.

Don, "Hayır, görmedim," dedi, "ama oradalar."

Josey merakla, "Bu kadar çok toprağı ele geçirmeyi nasıl başardınız?" diye sordu.

Don, "Toprak *bandido*," diye yanıt verdi, "bana babamdan kaldı, ona da babasından. Büyükbabam da babasından devralmış."

Josey, "O nasıl elde etmiş? Yani ilk olarak demek istiyorum," diye sordu.

Don şaşırmıştı. "Neden olacak, fethetmiş elbette," dedi.

Ağzı et dolu olan Josey, "Toprağın fethedildiğini hiç duymamıştım," dedi. "Toprağı sürmek, ona tohum ekmek tamam da..."

Don sabırla, beyaz saçlarını küçük eliyle tarayarak, "Yerlilerden, toprağı yerlilerden fethetti onlar." dedi.

Josey Wales, "Ya," dedi, "anlıyorum: Reform yapıp yerlilerden aldı. Juarez de reform yapıp bir kısmını geri almayı hedefliyor. Bu iş mantıklı görünüyor."

Don bu cahil ve aptal katile bakakaldı: "Açıkça görülüyor ki uygarlıktan habersizsin. Bunu daha fazla tartışmanın bir yararı da yok." derken başını yeniden ellerinin arasına aldı.

Josey onu rahatlatır bir tavırla, "Şey, sanırım cahilim, okula falan gitmedim, ama bunun pek de kötü olduğunu düşünmüyorum," dedi. "Atla gezebileceğiniz, hoşunuza gidecek, sevebileceğiniz kadar çok toprağınız olacak. Siz ve kızılderililer eşit paylaşmış olacaksınız, bu hiç de kötü değil. Benim sloganım," diyerek bir çizmesinin ökçesini önünde yatan zorbanın karnına koydu, rahatça bacak bacak üstüne attı, "yaşamak ve yaşatmaktır."

Don yerdeki herife bakarak alaycı bir tavırla, "Evet bunun sizin sloganınız olduğunu görebiliyorum," dedi.

On Nokta odaya girdi; farklı bir adam olmuştu. Parlak çizmeler,dantel yakaladı bir

gömlek ve yakası kadifeli siyah bir ceket giymişti. "Neredeyse tıpatıp uydu," dedi. "Ah, daha iyi koşullarda olsaydım Don Francisco, bu cömertliğinizin bedelini ödeyeceğimden emin olabilirdiniz."

Josey kumarbaza soğukça baktı. "Tıpkı bir Kansas City pezevengine benziyorsun. Silahlardan ne haber?"

On Nokta kapının dışına çıkıp bir karabina getirdi. "Son model," dedi. "Fişeklikler..." Uzun bir fişek kayışı uzattı.

Josey silahı alarak elini üstünde gezdirdi. Güzel bir tüfekti bu.

"Bunu," dedi, "Chato'nun eyerine koy, kayışı da üzerine yerleştir. En iyi tüfekçi odur."

Chato artık ayılmıştı. Masada dirseklerinin üzerinde doğruldu. "Bunu daha önce hiç kabul etmemiştin Josey... her zaman bana iyi tüfek kullanamadığımı söylerdin... Hatırlıyor musun?"

Josey, "Biliyorum," diye homurdanır gibi konuştu. "Bunu yalnızca Pablo'nun kendisini tüfekle vurmaması için söyledim."

Josey, On Nokta'ya da, "Tekila dışında bu gevezenin ağzını kapatacak bir şeyler bul," dedi. "Örneğin, et ve ekmek. Ayağa kalkamamasının tek nedeninin sarhoş olması gibi bir düşünceye kapılıyorum."

Josey, duvarın dışındaki ilk nöbeti Pablo'ya verdi. Tabanca kemerini takan *peon*, hâlâ küvette uyumakta olan En-lo-e'ye baktı.

Josey neredeyse sevecenlikle, "İyileşiyor evlat, dinleniyor," dedi. Pablo başını salladı. Josey, "On Nokta iki saat sonra yanına gelir," dedi. "Nöbetini dikkatle tut."

Pablo, "Olur," diyerek karanlığa karıştı.

Mum küçüldü. On Nokta yere yatmıştı, Chato masanın üzerindeydi. İki hizmetçi kadın mutfak duvarının kenarına çömelmiş uyuyordu.

İhtiyar adam yavaşça başını kaldırdı. Karşısında oturan *bandido*'ya merakla baktı. Ulaşabilse yukarıda bir tabanca vardı. Uzun bir süre Josey Wales'i seyretti. Josey'in iskemlesi duvara doğru kaykılmıştı; ayakları ise kovboyun karnındaydı. Gri şapka *bandido*'nun gözlerini kapatıyordu. Gözleri açık mı kapalı mıydı? Şapkanın kenarının altında biraz uzamış siyah sakalın arasından derin yara izi fark ediliyordu. Josey rahat, düzenli soluk alıyor gibi görünüyordu.

Yaşlı adam dikkatle ve usulca iskemleden doğruldu. Ayağa kalkınca uzun bir süre öyle durdu; *bandido*'nun uyuduğundan emin olmak istiyordu. Kapıya doğru hafifçe tüy gibi bir adım attı. Göz açıp kapayıncaya kadar karşısında kocaman bir namlu buldu; .44'lük sihirli bir biçimde hareket etmiş, horozu kaldırılmıştı. İhtiyar şaşırarak durdu. Bu adam nasıl bu kadar çabuk davranabilmişti!

Bandido hiçbir şey söylemedi; fakat Don iskemleye geri dönerken tabancanın namlusu peşinden izledi; adam oturunca silah da mucizevi bir biçimde ortadan yok oldu. Don vazgeçmişti.

Sakin bir sesle *bandido* ile konuştu. "Hiç uyumaz mısın?" Burnunu çekti. "Ya da banyo yapmaz mısın?"

Josey şapkasının altında sözcükleri yayarak tembelce konuştu. "Sanırım uyanıkken

uyuyabilirim. Yıkanmaya gelince, şey küvette yıkanmaya hiç alışamadım; Tennessee kökenli olunca böyle oluyor insan. Orada çayda yıkanmak adetti, sanırım ben de bu geleneği hiç çiğnemedim." Sohbet eder gibi yumuşak bir ses tonuyla konuşuyordu. Garip bir *bandido*'ydu bu!

Mum daha da küçüldü. İhtiyar adam bir süre sonra uyuyarak başı göğsüne düştü. Josey Wales ayaklarını kaldırdı, ayaklarının dibindeki çiftlik kahyasının tabanca kemerini çözdü; kemeri masaya Chato'nun yanına koydu. Kapıdan dışarıya çıkıp duruma baktı.

Bir an sonra geri dönüp On Nokta'yı sarsarak uyandırdı. "Pablo'nun yerine geçme zamanı," dedi.

Kumarbaz ayağa kalktı, tabanca kemerini taktı; tek bir şey söylemeden kapıya gitti. Pablo içeriye girdi. En-lo-e'nin yanına giderek diz çöktü; kızın saçlarını okşadı, soluk alıp verişini dinledi. Sonra o da yere uzanıp uyudu.

Gecenin koyu karanlığında, şafağın gelişini haber veren farklı bir rüzgâr uğultusu vardı; kadınlara çocuğun doğumunu haber veren ritmik sancılar gibi. Josey Wales bu uğultuyu Missouri'den tanıyordu.

Rüzgârı hissetti Josey; garip şekerlemesini keserek masada yatan Chato'nun yanına gitti. *Vaquero*'yu hafifçe sarsarak uyandırırken. "Chato," diye fısıldadı.

"Si, Josey."

"Kuzeye doğru gidersek, gelirken geçtiğimiz o derin kanyonun ne kadar uzaklıkta olduğunu tahmin edebilir misin?"

Chato başını sallayarak kendisine geldi. "Yirmi beş, belki otuz mil Josey. Neden sordun?"

Kanun kaçağı, "Yalnızca hesaplıyordum," dedi. Kapıya gidip On Nokta'ya ıslıkla içeriye gelmesini bildirdi. Pablo'yu dürterek uyandırdı, sonra En-lo-e'yi kaldırdı. "Gidiyoruz. Silahları alın, atlar için yem torbalarını doldurun. Chato biz hazır olana kadar yatmaya devam et. Şuradaki beyaz kabzalı tabancayı alabilirsin."

Chato, *"Gracias,* Josey," dedi. Josey Wales'den beklenmeyen bu cömertliğe şaşırmıştı.

Josey kuru bir sesle, "İşine çok yarayacak," dedi. "Yalnızca bir tabancan var. Bir süre sonra ikincisine gereksinim duyabilirsin."

Atlara bindiler. Chato'nun ayakları tekrar üzengilere bağlandı. *Hacienda*'dan iki at aldılar. Birine En-lo-e bacaklarını açarak oturdu. Diğeri, On Nokta'nın atına bağlıydı.

İhtiyar Don mutfak kapısının yanında mum ışığında duruyordu. Öfkeyle, "Demek," dedi, "aynı zamanda at hırsızısınız. Asılmayı gerektiren bir suçtur bu, sizi uyarırım."

Josey atın üstünden ihtiyar adama baktı. "Deyim yerindeyse atları ödünç alıyoruz. Escobedo'ya yeni atlar bırakamayız."

İhtiyar, "Escobedo!" diye haykırdı. "Demek sizi takip eden *Capitan* Jesus Escobedo. Arkadaşımdır. Buraya geldiğinizde ona kaçtığınız yönü söyleyeceğim konusunda sizi uyarmak isterim." Daracık göğsünü dikleştirdi. "Elbette beni şimdi öldürmezseniz..."

Josey sözcükleri yayarak, "Bunu yapabilirsin ihtiyar," dedi, "Escobedo dostunsa, yanındayken sırtına dikkat et."

Atını mahmuzlayaraksürdü; bir yandan da Chato'nun atını çekiyordu. Onun arkasından En-lo-e ve Pablo geliyordu. On Nokta en arkadaydı. Şafaktan hemen önceki alaca karanlıkta yavaşça kuzeye doğru ilerlediler. Ilımlı bir hızla gidiyorlardı. Rio Grande'ye daha çok yolları vardı.

16. Bölüm

Rüzgârın esintisi değişti. Şafaktan önceki serin esintiydi bu. Çok geçmeden yorulur, sıcak esmeye başlardı.

Tek sıra halindeki grup kuzeye doğru ilerledi; Josey'in belirlediği büyük adımlı tırıs gidiş En-lo-e'nin kısa bacaklı atının bazen hafif eşkin gitmesine neden oluyordu. Ama Chato'nun atı uzun bacaklıydı.

Doğudan yükselen güneş uçsuz bucaksız gökyüzüne ok gibi ışınlarını saçtı. Güneş sağ taraflarından doğarak çalı, kaktüs ve dikenli bitkilerin renklerini değiştirdi. Rüzgâr hâlâ serin esiyordu.

Üzerinde yürüdükleri toprak giderek yükseldi. Güneşin doğmasından bir saat sonra Josey atları durdurarak Chato'yu yanına çekti. *Vaquero* eyerin üzerinde hâlâ sallanıyordu, ama bilinci yerindeydi. Sargılara bakan Josey taze kan gördü; kan azdı, ancak tazeydi. Josey hayal kırıklığıyla homurdandı.

On Nokta en arkadan yanına geldi; ondan sonra Pablo ile En-lo-e de yaklaştılar. On Nokta güneşten yanmış yüzünü önce geriye, sonra güneşe çevirdi. "Neler düşünüyorsun Josey? Olasılıklar nedir?"

Josey bir tütün parçası keserek ağzına attı. Güneşi incelerken çenesi yavaşça hareket ediyordu. Bacağını tembelce eyerin üzerine attı; atlar dinlenip otluyordu.

Josey, "Escobedo'nun bir saat içinde yola yaklaşacağını sanıyorum," dedi.

Pablo, "Ama senin izini bulmak zaman alır, değil mi?" diye sordu.

Josey sertçe, "Hayır, hiç değil," dedi. "Hepiniz *hacienda*'ya yürüyerek altı saatte vardınız. Ben yavaş bir gidişle dört saatte vardım." Biraz daha tütün çiğnedi; hesabı düşünerek kaşlarını çattı. Bir kayanın kuzeybatı tarafında boynuzlu bir kara kurbağa başına ölümcül bir tütün parçası yerken sendeleyerek kayadan düştü.

"Escobedo ile atlıları ilk ışıktan sonraki on beş dakika içinde *arroyo*'daki izlerimi bulurlar. Bir süre iz sürdükten sonra doğuya giden izleri görürler. Escobedo bu toprakları tanıyor. Suyun *hacienda*'da olduğunu biliyor. Bundan sonra iz sürmez. Atlarını dosdoğru *hacienda*'ya çevirir. Escobedo'nun üç saatte *hacienda*'ya varacağını sanıyorum."

"Üç saat!" Şok edici kavrayış Chato'nun neredeyse bağırmasına neden oldu. "O halde, dörtnala gidersek Josey, üç saat içinde kanyon yolunun yarısında oluruz. diğer üç saat içinde Escobedo bize yetişir. Bizi kanyonda yakalar. Kanyon ölüm tuzağıdır!"

Josey sözcükleri yayarak, "Bu ölüm tuzakları her yanda vardır," dedi. "Güzel Tanrım çiçeklerden çok funda yaratmış."

Josey atını sürüp diğerlerine öncülük etti.

Ama Chato tatmin olmamıştı. Paniklemişti. Josey'e, "Dinle," dedi, "dinle beni, seni *idiota* (geri zekalı)! Atları koştur, daha hızlı git, buna dayanamıyorum! Babamın başı üzerine yemin ederim!"

Josey Wales'in sözleri onu kendisine getirdi. "Senin baban yok ki, allahın belası orospu çocuğu. Kapa çeneni!"

Chato öfkeyle, "Pekâlâ," dedi, "o halde bırak da çalıların arasında yok olayım. Adamlar tek bir izin peşine gitmezler. Başarabilirim. O zaman siz de kolayca sınırda onu atlatırsınız. Bana bu onuru ver!"

Chato önündeki Josey'in duygusuz sırtını seyretti. Josey yanıt vermedi; yalnızca sırtı eyerin üzerinde sallandı. Chato, Josey Wales'e sövdü; başka kişilerin silahına davranmasını gerektirecek küfürler etti. Yalnızca ölümü paylaşmış sevgi dolu bir kardeşin yapabileceği biçimde ateşli terkedilmişlikle ona sövdü. Josey'in duygusuz sırtı sallandı. Chato gücünü tüketmişti; yeniden atın başına doğru eğildi.

Arkasından On Nokta'nın sert sesi kulaklarına geldi. "Josey ile sen bir zindandan değersiz bir salon serserisini kurtarmak için iki yüz mil yol katettikten sonra, atını çalılara sürdüğünü görürsem seni vururum."

Pablo birbirlerine söven bu adamlara merakla baktı. Önce birbirleri için yaşamlarını riske atıyorlar, sonra birbirlerini tehdit ediyorlardı. Chato'yu sırtından vuracağını söyleyen On Nokta'nın soğuk sesi söylediklerinde ciddiydi. Anlaşılması zor bir konuydu bu.

Düzlükte daha çok kaya görünmeye başla-

dı. Zemin keskince yükseldi. Artık gücü tükenen Chato, "Josey, kanyona girdiğimizde, Escobedo kanyon duvarının üstüne atlılarını gönderecek. Bizi kümesteki tavuklar gibi haklayacaklar," dedi. Durdu, sonra acı acı, "Bunu sen de biliiyorsun, kuşkusuz," diye ekledi.

Josey yandaki bir çalıya tükürdü. "Sanırım ilk çeyrek mili alamazsak vurur."

Chato şaşırarak, "İlk çeyrek mil mi?" diye sordu.

Josey, "İlk çeyrek mil," diye tekrarladı. "Çeyrek mil sonra bu kanyonlar doğuya ve batıya uzanıyor; yedi, belki on mil kanyonun kenarlarından ayrılıyor. Bu uçurumlu kanyon duvarlarından ne atlayabilir, ne de atla geçebilir. Escobedo adamlarını oraya gönderirse, üç, belki dört saatine mal olur bu."

Chato, "Oradan geçerken buna dikkat etmemiştim," dedi.

Josey sözcükleri yayarak, "Sen neye dikkat edersin ki," dedi. "Sığıra attığı kementi tutturamayan yararsız bir sığırtmaçın sen. Dağlardan gelen bir adam, hızla geri dönmek zorunda kalabileceği o dağda ağaç ve fundalara dikkat etmiyorsa, allahın belası bir aptaldır. Babam böyle geri zekalı sığırtmaçlar yetiştirmedi."

Josey güneşe bakarak saatin üç olduğunu tahmin etti. Yokuşta durdular. Josey dürbünü gözüne kaldırıp geldikleri bölgeyi inceledi. *Hacienda*'dan on beş mil uzakta olduklarını saptadı. Bulunduğu yüksek noktadan aşağıdaki düzlüğe baktı. Dürbün ayrıntıları yansıtacak kadar güçlü değildi, ama Josey düzlükteki yığıntının *hacienda* olduğunu tahmin etti. Doğu-

da yaklaşık bir mil öteden büyük bir toz bulutu yaklaşıyordu —dörtnala gelen birçok atlıvardı.

Josey homurdandı. Keyifle, "Burnumuzun dibine kadar gelmişler," dedi. Diğerlerine seslendi. "Escobedo *hacienda*'nın yakınlarında. Çıkardığı toz bulutunu gördüm." Atını ileriye sürdü, ama hafif dörtnala gidişi hızlandırmayı inatla reddetti.

İhtiyar Don, Escobedo'ya ağır yaralı *vaquero* ile Apaçi kızı anlatırdı. Escobedo'ya, Josey Wales'in küçük ekibinin hızlı at süremeyeceğini de söylerdi. Kesinlikle ona anlatacaktı bunları.

Bunların konuşulması Escobedo'nun yarım saatini alırdı. Bu arada atlarını dinlendirir, su verirdi. Yarım saat süreyle.

Josey çiftlik kahyasının ölmediğini biliyordu. Çizmelerinin topuklarını karnına dayadığında soluk alıp verişini gizlemeye çalışan kahyanın gerilen kaslarını hissetmişti. Josey şapkasının altından adamı seyretmişti; kahya yarı kapalı göz kapaklarının arasından bakıyordu. Bu nedenle tabanca kemerini almıştı. İki atı almıştı —ihtiyar adama söylediği nedenden dolayı değil. Dinlenmiş iki atın Escobedo için hiçbir yararı olmazdı. Escobedo bütün adamlarını getirmek zorundaydı. Ama Josey atları bırakmış olsaydı, kahya *hacienda*'nın atlılarını toplayıp takibe katılırdı. İhtiyar Don, Escobedo ile buluşup onu kuzeydoğuya döndürmek için yola çıkabilirdi.

Josey yaşlı adama atları almasının nedeni konusunda yalan söylemişti. Bu tür insanlara açıklama yapmanın hiç anlamı yoktu. Ayrıca bu yanıltma küçük bir üstünlük de sağlardı.

Atlar artık zorlanıyordu; yokuş dikleşmiş, sıcaklık daha da artmıştı. Ama Josey Wales'in aklı güneşte değildi. Valdez, Escobedo'ya, Coyamo'da ölü Josey Wales'i bulamadığını anlatacaktı. Escobedo, *arroyo*'daki pusunun Josey Wales'in olduğunu tahmin edecekti. İhtiyar Don bu bilgiyi doğrulayacaktı: Josey Wales yaşıyordu.

Josey Wales! Yanında melez bir *vaquero*, tek kollu aptal bir *peon* var! Josey atla giderken tahminlerde bulundu. Bu durum kibirli bir adamın üstünlük duygusune kapılmasına neden olur, kendisinin bu yaramaz adamlardan daha iyi olduğunu hissederdi. Böylece tüm mantık duygusu neredeyse yok olurdu. Bu düşünce de akılcı görünüyordu.

Josey, Escobedo'nun bu tür bir kişi olduğuna karar verdi. Birkaç yıl sonra yetenekli Oturan Boğa'nın, kendini beğenmiş Custer'ın düşünce tarzını sezmesi, bu kendini beğenmişliği beslemesi ve onu öldürmesi gibi, Josey de peşindeki liderin kişiliğini ortaya çıkarmaya çalışıyordu.

Başka bir düşünce, başında belli belirsiz dönüp duran küçük bir farkındalık büyümeye başladı. Escobedo'nun peşinden giderken her yerde Apaçi izleri görmüşlerdi! Sürekli. Şimdi yargılarında yoğunlaşmak için gözlerini kısarak yolun kenarını inceledi.

Josey bir saat sonra atları durdurdu. Dürbünle geldikleri yolu inceledi ve kuzeyden gelen toz bulutunu gördü.

Kaygısızca, "Geliyorlar," diyerek atları yeniden harekete geçirdi. Başını öne eğerek yolun

kenarını inceledi. Belli belirsiz izler gördü, ama şaşkınlıkla kaşlarını çattı. İzler yoldan ayrılarak güneybatıya gidiyordu. Pablo'ya yanına gelmesini işaret etti. "En-lo-e'ye bunları sor," diye izleri gösterdi.

Pablo kızla konuştu. Kız attan inerek yerde diz çöktü, İzleri inceledi. Güneybatıya doğru yirmi, otuz metre yerde süründü. Sonra doğrularak geri geldi. Pablo ile yumuşak bir sesle konuştu; eliyle kuzeyi gösterdi.

Pablo onun sözünü kesti. "Diyor ki," dedi, "izler güneybatıyı gösteriyor, ama onlar bu yöne gitmemişler. Apaçi bazen on, yirmi mil geri geri koşar. Yerdeki izler topuk değil, parmak izleri. Kumu topuk değil, parmaklar bozmuş. Apaçi —kızın grubundan insanlar— kanyona doğru geri geri koşuyor."

Bu açıklama Josey Wales'in şaşırarak homurdanmasına neden oldu. Rüzgâr sıcak esiyor, sarımtrak kırmızı zemini sanki yakıyordu. Yokuşta kum yoktu. Josey gemlerinden köpükler saçan atları böğürlerini mahmuzlayarak ileriye sürdü. Bir saat böyle at sürdükten sonra birlikte düzlüğe vardılar. Orada durdular; bütün başlar arkaya çevrildi. Uzaktaki uzun, çıkıntılı eğimde Escobedo'nun adamlarını görebiliyorlardı. Çöl zemininden eğime tırmanmaya hemen başlamış olan askerler uzun bir sıra halinde dizilmişlerdi.

Josey sözcükleri yayarak tütün çiğnerken askerleri seyrederek, "Sanırım biz çok önemliyiz," dedi.

On Nokta, "Sanki Meksika'nın tüm ordusunu getirmiş," dedi. "Bu Escobedo çılgın olmalı."

Josey keyifle, "Sanırım," diyerek başını salladı, "yarı çılgın bile yeter."

Atları on beş dakika dinlendirdiler. Pablo yaklaşan atlılara öfkeyle bakıyordu. Askerler yokuşu çıkmaya başlamışlardı.

Josey, "Haydi yola devam edelim," dedi. Onları telaşlandırması gerekmiyordu.

Atları birbirlerine yakın sürdüler. Chato hiçbir şey söylememişti. Baygın olmamasına karşın başı önüne düşmüştü, elleri eyeri tutuyordu.

Otluk, *saguaro* kaktüsü ve bodur meskitlerle dolu masa gibi düzlükte at sürmek daha kolaydı. Atlar artık daha kolay ve güçle ilerliyordu.

Hâlâ sabah olmasına karşın, kanyon ağzını gördüklerinde güneş gene de yükselmişti. Burası başta kıraç kayalarıyla boş bir mağara gibi görünüyordu. Bir saattan daha az bir sürede kanyona girdiler; patika birden yokuş aşağı inmeye başladı. İki yandaki duvarlar ise çok yüksekti.

Patika daraldı; nalların altındaki zemin neredeyse yekpare taştı. Bu yüzden bazen atların ayakları kayıyordu. Küçük grup sürekli yokuş aşağı inen patikada ilerledi; ucu bucağı yokmuş gibi görünürken birden iniş kesildi. Bin metre yukarılarındaki düzlüğün kenarını görebiliyorlardı artık.

Josey atların hızını artırdı. Küçük gruptan kimse rahatladığından söz etmemesine karşın, Josey'in betimlediği doğu ve batıya ayrılan kanyonlardan geçerken her biri coşku hissediyordu.

Derin kanyonlardı bunlar. Escobedo'nun adamları hiç değilse tepelerindeki kenarlarda at süremeyecekti.

Josey onlara akıllıca öncülük etti. O, Geronimo'nun geleceği görme konusundaki mistik gücüne sahip değildi; ama her ikisinin de kafası gerilla tarzında çalışıyordu. Düşünce yolları, zamanlama ve üstünlük alanlarında da benzerdi.

Josey kanyonun daralan kenarlarını inceledi. Gözleri yaklaşırken bir yeri tanıdı. Ancak iki atın yan yana geçebileceği kadar aralık vardı; kenarlar bir atın tırmanamayacağı kadar dik, kayalık ve çıkıntılıydı. Patika biraz genişlemeden, duvarlar daha eğimli olmadan önce bu şekilde belki yüz metre gidilebilirdi. Josey küçük grubunu daralan kanyonda yüz metre ilerletti; atların nal sesleri taşın üzerinde yankılanıyordu, Kanyondaki en küçük bir fısıltı bile ilerilere ulaşıyor, yankılanıyordu.

Josey yüz metrenin sonunda atları durdurup yere indi. Eyerdeki ipi çekerek, kendi atı dışındaki diğer atların dizginlerini bu ipe tutturdu. Küçük bir meskit kümesinin yanına götürdüğü atları çalılara bağladı.

On Nokta ile Pablo'nun destek olduğu Chato neredeyse yere düştü düşecekti. En-lo-e, Josey'i dikkatle izlerken, gözlerinde doğal olmayan bir parıltı vardı.

Josey tütün çiğneyip tam tepelerindeki güneşi inceledi. Kanyonda küçük bir esinti bile yoktu. Çok yukarılarında rüzgâr, dar kanyonun üzerinde flüt çalarmış gibi tekdüze, tek sesli bir melodi tutturmuştu. Küçük grup

rüzgârı dinledi. Uzaklardan hızlı nal sesleri geliyordu.

On Nokta, "Geliyorlar, Josey!" diye bağırdı. Josey kızgın bir kayanın üzerine tükürdü.

Yumuşak bir sesle, "Hayır," dedi, "yalnızca iki at geliyor. Escobedo kanyonu geçip geçmediğimizi anlamak için iki adamını ileriye göndermiş. Dinleyin!"

Nal sesleri bir an durdu, sonra geride yankılanarak uzaklaştı.

Josey rahat bir tavırla, "Şimdi geri dönüyorlar," dedi. "On Nokta, sen batı tarafındaki kayalıklara tırman. Ufuk çizgisine kadar değil, ama epeyce yükseğe tırman. Pablo, sen de En-lo-e ile birlikte aynı duvara tırman, ama On Nokta'nın altı yedi metre altında dur. Üstüne çıkılacak güzel bir kaya bul. Ben Chato'yu kayalığın üzerinde duracağı noktaya taşırım. Chato tüfek kullanabilir. En-lo-e'ye *Rurale*'lerin *pistola*'larından birini ver. Cephaneyi dağıt. Unutma, kimse ben ateş edene kadar ateş etmeyecek."

On Nokta, Josey'e yaklaştı." Eğer pusuya yatacaksak Josey, birkaç kişinin doğu duvarında olması iyi olur. Onları çapraz ateşe alınız."

Josey ona sabırla, bilgisiz bir çocuğa bakarmış gibi baktı. "Birincisi, ayrılmamız gerekmez, o duvara kimse tırmanamaz. İkincisi..." Güneşe baktı. "Bir iki dakika içinde güneş batı tarafı gölgede bırakacak; onlar güneşte olacak, güneşe karşı duracaklar. Biz gölgeden ateş edeceğiz. Anladın mı?"

On Nokta, "Ben bunu düşünemezdim, diye mırıldandı.

Silah, fişeklik ve cephaneler dağıtıldı. Neredeyse dimdik yükselen kaya duvara tırmandılar. Josey, Chato'nun kolunu yavaşça boynuna doladı ve duvarda küçük adımlarla yukarı çekti. Duvarın yarısında bir kaya çıkıntısı bularak Chato'yu onun arkasına yatırdı.

Chato'nun yanında karabina ve fişeklik vardı. *Vaquero* başı kanyona dönük, karnının üstüne yatmıştı. Dirseklerinin üzerinde doğrularak karabinayı eline aldı.

Josey, "Karabina yedi atışlık, Chato," dedi. "Escobedo'nun çevresindekileri devirmen için sana güveniyorum; böylece ona hemen ulaşabilirim. Unutma, Escobedo bana ait."

Chato başını kaldırıp Josey'e baktı. "Sen Josey..." Gözlerinden yaşlar aktı. "Sen..." dedi boğulurcasına, "burada... kanyonda ölmeye kararlısın."

Josey Wales *vaquero*'ya sertçe baktı. "Hiçbir yerde ölmeye niyetim yok. Escobedo'yu öldürmeyi amaçlıyorum. İlk planda amacım bu." Dönerken gözleri ve sesi yumuşadı. "Bu işi sen de başaracaksın Chato; unutma sandığından daha iyisin."

Josey dikkatle duvardan aşağıya inerken, Chato gözyaşlarından dolayı buğulanan gözlerle onu izledi.

Küçük grup Josey'in kanyon duvarından aşağıya inmesini seyretti. Güneş biraz eğilmiş, On Nokta gölgede kalmıştı. Josey Wales kanyonun zeminindeydi. Atının bacaklarını okşuyor, nallarını kaldırarak çakıl taşlarını çıkarıyordu. Küçük grup onun kocaman tabancalarını kılıflarından çıkardığını gördü; Josey ancak o za-

man atına bindi. Atı hareket ettirmedi. Kızıl bunun nedenini biliyordu sanki. Josey, onun üzerinde bir kaya gibi hareketsiz durdu. Sonra bacağını tembelce eyerin üzerine atarak uzun bıçağını çıkardı.

Josey'i izleyen On Nokta kendi kendine, "Tütün kesiyor, Tanrım!" diye söylendi.

Josey gerçekten de tütün kesti. Yavaşça, çok yavaşça çiğnedi; kanyon duvarının batı kenarındaki gölgeyi inceleyip sesleri dinledi.

Başlangıçta çok uzaktan gelen ses, yağmur pıtırtısına benziyordu. Sonra yakınlaştı. Kanyonu gürültüyle doldurana kadar yankılanan nal sesleri belirgin bir biçimde duyuluyordu artık. Ses büyük bir patırtıya dönüştü. Çok fazla at vardı! Kulakları sağır edici bir patırtıydı bu! Askerler göründü. Başlarında elinde kılıcını sallayan bir subay bulunuyordu; arkasından ikili sıralar halinde *Rurale*'ler geliyordu. Sürekli, sonsuz bir akış halinde geldiler; etkileyici bir görüntüydü bu.

Gölge batı duvarında daha da yayıldı, ama her iki ayağını da üzengilere koymuş olan Josey Wales yolun üzerinde hareketsiz duruyordu. Altındaki heybetli atın ateş kırmızısı rengi güneşte parlıyordu.

Subay Josey'i gördüğünde ondan elli metre uzaklıktaydı. Hareketsiz, iri kıyım atlı önce gözüne ilişmemişti. Elini kaldırarak adamlarını durdurdu. Taş gibi hareketsiz duran adama şapkasının altından baktı.

Josey Wales dizginleri birbirine bağlamış, eyerin üzerine gevşekçe asmıştı. Atın dizginlerini denetlemeye gereksinimi yoktu; Büyük Kı-

zıl o kadar çok saldırıda bulunmuş, o kadar çok atlıyla hesaplaşmıştı ki. İşin nasıl olacağını biliyordu; Josey'in bacaklarının altında kasları beklentiyle ürperdi.

Uzunca bir süre sessiz kaldılar. *Rurale*'ler arasında bir fısıltı dolaştı. Birden haykırış duyuldu; öfke doluydu. Çılgın bir adamınki kadar deliceydi ve Josey Wales'in boğazından çıkmıştı. "ESCOBEDO!" Ses yankılandı: "ESCOBEDO! ESCObedo! Escobedo! escobedo!" Sesi kanyonun uzaklarına taşıyan yankı öfke doluydu.

Subay kılıcını başının üzerine kaldırdı; kılıç güneşte parlıyordu. "Ben Capitan Jesus Escobedo'yum!" "JESUS Escobedo! jesus escobedo!" —yankı sesteki kibiri de taşıyordu.

Yankı dindi; bir dakika boyunca sessizlik oldu. Sonra düz, sert, rahatsız edici ses duyuldu: "Ben JOSEY WALES'im!" "JOSEY Wales! josey wales!" Ses yankılanarak *Rurale*'ler arasında hareketlenmeye neden oldu. *Rurale*'lerin fısıltıları da yankılandı: "Josey Wales!"

Josey bir daha bağırdığında sesi yüksek tonlu değildi, ama duygusuz ve öldürücüydü. "Eline bir şey al, seni ciğeri beş para etmez korkak. Seni geberteceğim!" "Geberteceğim... geberteceğim..." sözleri bu defa yankılandı.

Teğmen Valdez, *Capitan*'ının yanına geldi. Chato gözlerindeki teri sildi. Silahı göğsüne dayaması bile gerekmiyordu; o kadar iyiydi artık. Valdez'in başının bir yarısı uçurdu. Teğmen eyerden yuvarlandı. Tüfek sesi *Rurale*'ler arasında uğursuz haykırışlara neden oldu. Adamlar tüfeklerini çıkardılar.

Çavuş atını ileriye sürdü, ama yukarıdaki

tüfek gene patlamış adamı neredeyse başsız olarak yere yıkmıştı.

Escobedo tek başına kaldı. "Onunla tek başına hesaplaşacaksın!" Chato soluk soluğaydı, "onunla tek başına hesaplaşacaksın... ben yaşadığım sürece."

Escobedo kılıcını yere attı. Yüzü bembeyazdı; ya delirmişti, ya da korkuyordu. Uzanıp tüfeğini çıkardı.

Escobedo tüfeğini çıkarırken, Josey Wales öne eğildi. "HAYDİ KIZIL!"

At hafifçe geriye sıçradı, ön ayakları yerden kalktı. Önündeki at düşmanıydı; bunu daha önce birçok kez yaşamıştı. Josey Wales'in iki elinde de .44'lük vardı.

Escobedo tüfeğini çıkarmada yavaş kalmıştı. Atını mahmuzladı, ama üstünlüğü şimdiden kaybetmişti.

Kızıl ölümüne koşmaya başladı. Josey tabancalarını kaldırmıştı. Kanyon duvarlarında önce bir tanesi top gibi patladı, sonra diğeri. Escobedo atının üzerinde geriye doğru kaykıldı; göğsünden vurulmuştu. Buna karşın Kızıl atılarak yerde yatan Escobedo'nun atını çifteledi.

Josey atını dizleriyle geri döndürürken yerdeki cesede ateş etti; bir, iki, üç kez. Çok yakınında olan *Rurale*'lere hiç önem vermiyordu. *Capitan* Jesus Escobedo'ya tükürdü.

Rurale'ler bu vahşice hareket karşısında donup kaldılar; sonra harekete geçtiler. Yalnız atlının kaçmasını bekleselerdi, kötü bir sürprizle karşılaşırlardı. Josey dizleriyle atını onlara döndürdü ve tabancalarını ateşleyerek saldırdı.

Batı duvarındaki tüfekler defalarca patladı.

Kayalardan tabancalar ateş etmeye başladı. Bütün bunların ortasında, önce hafiften başlayan, sonra yükselen ve insana uymayan bir çığlığa dönüşen ses yükseldi: Asinin, Josey Wales'in kanlı savaş çığlığıydı bu. Ses Chato'yu ürpertti. Pablo titredi. *Rurale*'ler bağırarak küfretmekten vazgeçtiler. Çığlık kanyonda birçok kez yankılandı.

On Nokta silahşör değildi. Onun içinde şiddet duygusu yoktu; cep tabancasını hile olsun diye taşırdı. Kumar oynardı, ama bundan önce elma ağaçları ve kitapları vardı.

Kitaplardan öğrendiği tek şey, Onaltıncı Yüzyıl düellocularının gösterişli resimleriydi. On Nokta ayağa kalktı, dimdik durdu; bir eli kalçasında, tabancayı kaldırarak tetiği çekti; nişan alarak bir *Rurale*'yi eyerinden devirdi. Gömleği rüzgârda dalgalandı. Güzel siyah ceket ona kafasındaki görüntüyü vermişti. Tabancayı bir kez daha kaldırdı. Artık On Nokta değildi o; gene William Francis Beauregard Willingham'dı.

Uzun boylu adamı gören *Rurale*'ler tüfeklerini kaldırıp ateş etti. İki tanesi On Nokta'yı vurdu. Onursuz bir şeydi bu. On Nokta ayağa kalkmaya çalıştı; göğünden kan fışkırıyordu. Sol elini kalçasına koymaya dikkat ederek nişan aldı. Beş tüfek kurşunu bedenini yardı. On Nokta ateş etti. Sallanarak ayağa kalktı, barbarların devirdiği ünlü bir devlet adamının heykeli gibi dimdik ileriye devrildi. Havada dönerek zemindeki kayalara çarptı. İşte sonunda William Francis Beauregard ölmüştü.

Ancak yanyana iki kişinin çılgın adama sal-

dırabileceğini anlayan *Rurale*'ler duvardan gelen öldürücü ateş karşısında kaçmaya başladı. Onlar kaçarken diğer taraftaki kayaların arasından karaltılar ortaya çıktı: APAÇİ!

Apaçiler ok ve yayları, mızrak ve silahlarıyla *Rurale*'lerin üstüne atladı. Kaçmaya çalışan ilk atlı dörtnala giderken iri yapılı bir Apaçi atının terkisine atlayıp *Rurale*'nin kafasını karpuz gibi ikiye ayırdı. Güçlü Apaçi sonra atı döndürerek düz tuttuğu mızrağıyla yolun öbür ucuna gitti. Yaralı yüzlü adam şişenin boğazını tutuyorsa, Geronimo da dibini tutacaktı!

Can çekişen askerlerin çığlıkları mızrak şakırtılarına karışıyor, yaralı atlar debelenerek ayağa kalkmaya çalışıyordu. Apaçi adamların arasında gezindi. Kadınlarının, çocuklarının kafa derilerini taşıyan askerleri bulduğu zaman, bedenlerini parça parça doğradı.

Josey Wales atından inmişti. Bir yanından akan kan tere karışmıştı; omuzunda bir kılıç yarası vardı.

Yavaşça neredeyse yolun tam ortasında yatan On Nokta'nın yanına yürüdü. Pablo ile En-lo-e aralarına Chato'yu alarak kayalardan indi. Tükenmiş bir halde çember oluşturarak durup On Nokta'ya baktılar. On Nokta tanınmayacak bir haldeydi; her yanı kana bulanmış, kırılmadık hiçbir yeri kalmamıştı.

Josey Wales yorgun bir tavırla eğilip On Nokta'yı gömmek için geniş ve uzun kaya parçalarını kaldırmaya başladı. Yavaşça hareket ederek On Nokta'nın bedinini deliğe yuvarladı. Chato sallanarak ayağa kalktı. Pablo ile En-lo-e, Josey'in kayaları yığmasına yardım etti. Elli

metre uzakta, *Rurale*'lerin cesetlerinden silah ve mühimmatları alan, atları biraraya toplayan Apaçi savaşçılarına dikkat bile etmiyorlardı. Yol artık tümüyle gölgedeydi.

Josey şapkasını başından çıkardı. Yüzünde boş bir ifade vardı. Pablo ile Chato *sombrero*'larını çıkarıp göğüslerinde tuttular.

Josey, "Şey," dedi, "sanırım bir şeyler söylemem gerekiyor."

Pablo, "Si," dedi, "*Señor* On Nokta'ya cenaze töreni yapmamız gerek."

Josey, "Tanrı..." diye başladı.

Pablo, "Si," dedi.

Josey "Kapa çeneni!" diye homurdandı, "dua ettiğimi görmüyor musun?" "Tanrı" diyerek yeniden başladı. "Onun adı On Nokta değildi, ama tam adını hatırlayamıyorum. Uzun bir addı, sanırım sen biliyorsun." Josey susup kaşlarını çattı. "On Nokta iskambil kağıtlarını karıştırırken ya da destenin altından kağıt çalarken kötü niyetli değildi. Bunun, onun için fazla bir anlamı yoktu. Bana yardım etti Tanrım, ben bu borcu ödemek için geldim. Sanırım acı çekmeden öldü. On Nokta'yı bağrına basmanı istiyoruz." Josey gene sustu. "Küle kül, toza toz, Tanrı verir, Tanrı alır –bunun gibi şeyler. Amin!" Şapkasını başına koydu.

Chato, "Amin!" dedi. "*Adios*, On Nokta."

Pablo "Amin," diyerek haç çıkardı. Duaların bu biçimde söylenildiğini hiç duymamıştı.

Sakin bir sesle, "*Señor* On Nokta," diye sordu, "mezarının başına taş istemez miydi?"

Josey bir tütün parçası kesip uzun bir süre çiğneyerek soruyu düşündü. "Haaaayır," dedi,

"bir keresinde Rose'un bana On Nokta'nın sarhoşken sürekli Shenandoah diye bir yerden, elma ağaçlarının bulunduğu yemyeşil bir vadiden söz ettiğini anlatmıştı." Sustu. "Hayır, sanırım On Nokta oraya gitti; artık burada değil." Yaralı yüzü parladı. "Bir olasılık," dedi, "bir olasılık, Rose'u da yanına almıştır. Evet..." Tatmin olmuş görünüyordu. "On Nokta burada değil."

Tökezleyen Chato'yu aralarına alan Pablo ile Josey, atlarını bağladıkları yere yürüyüp at bindiler. Josey, Chato'yu çekiyor, Pablo arkadan geliyordu. En-lo-e duraksadı. Arkasına baktı. Apaçi sessizce, onları seyrederek duruyordu. En-lo-e el salladı, atına bacaklarını açarak bindi, gölgeli yolda Pablo'nun peşinden gitmeye başladı.

Apaçiler işlerine devam ederek silah ve cephaneleri atlara yüklediler, fazla atları birbirlerine bağladılar; atlar savaş ödülüydü. Beyaz adam buna 'yağma' diyordu –kendisi alınca adı farklı olurdu.

Uzun bir sıra halinde yürüdü Apaçiler. Başlarında Geronimo vardı. Josey Wales'in gittiği yoldan gittiler. On Nokta'nın mezarının yanından geçtiler. Mezarın başında duran ufak tefek sargılı Apaçi'ye durup bakmadılar.

Duyguları göstermek yakışık almazdı. Apaçi'nin hissettiği her şey eyleme dönüşebilirdi, hatta kesinlikle dönüşürdü; ama bazen hüzün yaşanırdı –başka yolu yoktu. Bu nedenle bakmadılar, çünkü kardeşleri Na-ko-la'yı utandırmak istemiyorlardı.

Gölgeler uzarken Na-ko-la mezarın başında

durdu. Çömeldi; kahraman için ölüm şarkısını söyledi. Bu şarkı beyaz adamın kulaklarına barbarca, anlamız bir şarkı gibi gelirdi. Na-ko-la şarkısı şöyleydi:

"Sana yardım edemeyen çaresizlere yardım ettin
Senin dostun olamayacak dostu olmayanlara dost oldun
Cesur ve kahramanca öldün
Büyük çemberde geri döneceksin
Yeniden doğacaksın Kardeş, büyük çemberde,
çünkü yaptıkların sana bu yeri kazandırdı
Ben, Na-ko-la şarkı söyledim ki yaşam
döngüsünün ruhları sana söylediğim
bu masum şarkımı duysun."

Na-ko-la ayağa kalktı. Şarkı bitmişti. Gözlerine yaş doldu. Apaçi'nin duyguları derindir. Na-ko-la ağladı. Tökezleyerek yola indi. Dönerek, *"Adios,* Orospu Çocuğu!" diye seslendi.

Yoldan elli metre uzakta yoldaşlarının onun için bıraktığı, bir çalılığa bağlanmış atını buldu. Atına binip Apaçilerin izinden gitti. Onlar kendisini bekleyecekti.

17. Bölüm

Yolun ilerisinde kanyon duvarı platoya doğru eğimleniyordu. Josey düzlüğe varıncaya kadar arkadaşlarına öncülük etti.

Güneş alçalmış; düzlüğü pus basmıştı. Kaktüs ve çalılar kızıla boyanmıştı. Küçük grup kuzeye doğru hafif bir tümseğin üzerinden geçti. Gündüzün ölüm kefenini örterek yaklaşan akşamın serin soluğunu hissediyorlardı.

Pablo atını Chato'nun yanına yaklaştırdı. "Chato, bütün bunlardan ne yarar gördük. *Señor* On Nokta öldü," dedi.

Chato omuzlarını silkti. "Bir yararı olmalı mı, *niño?* Bir yükümlülüktü bu. Ödendi." Chato'nun sesi yumuşadı. "Belki bir yararı vardır. *Quien sabe* (Kimbilir)? Belki de Escobedo'nun *Rurale*'lerinin ortalığı kasıp kavurması, soruşturma için *El Presidente* Juarez'in kuzeye gelmesini sağlar. Onun halkını sevdiğini, sade bir arabada yolculuk yaptığını, tek bir *guardia*'sı bile olmadığını biliyorum. Belki..." Chato gene omuzlarını silkti. "Zapotalar, çevresinde dolanan akbaba *politico*'lar kafasını karıştırır. *Quien sabe?*" Sonra Chato sakin bir sesle, "Josey," dedi.

"Evet..."

"Bak, arkamızda kimler var."

Josey atları durdurdu. Geçtikleri tepenin üzerinde Apaçi duruyordu. Kızılderililer atlarının üzerinde sessizce, hareketsiz dikiliyorlardı. Josey Wales'i ve küçük grubunu seyrediyorlardı. Tepenin altında, Apaçilerle Josey Wales'in arasında bir katır çalılara bağlanmıştı. Katırın sırtında içleri tıkabasa dolu ağır çuvallar vardı.

En-lo-e atını koşturarak tepeye çıktı. Apaçilerin ortasında atıyla duran iri yapılı, güçlü liderle konuştu. Sonra geri döndü, ama ancak katır kadar uzaktaydı. Pablo'ya işaret etti. Pablo onun yanına gitti. Atından indi, En-lo-e ile konuştu da konuştu.

Josey bir bacağını eyerin üstüne atıp şapkasını sert çizgili yüzünden geriye itti. "Umarım onlarla boğuşmak zorunda kalmayız. Neredeyse tüm gücümü tükettim."

Chato, "Ben de," dedi, "ben de tükendim."

Pablo geri döndü. Atından indi. Üzerinde hâlâ sandaletler ve yırtık *peon* pantolonu vardı. Önce yere uzun uzun baktı, sonunda Josey'e doğru başını kaldırdı.

Pablo duraksayarak, "En-lo-e diyor ki," dedi, "Ana Dağlar'da *soldado*'ların gelemeyeceği, *politico*'ların ulaşamayacağı bir vadi varmış. Diyor ki nehir..." Pablo sustu. "Çuvallarda baş parmaktan daha büyük mısır tohumları var Josey..." Pablo'nun sesi heyecanla yükseldi, "ayrıca fasulye, kabak da. En-lo-e diyor ki..."

Josey yorgunca, "Ne dediğini biliyorum," dedi.

Pablo başını kaldırdı. Josey'e alçakgönüllü, ama inatçı bir istekle baktı. Josey Wales bu isteği onda ilk kez görüyordu. Pablo, onun elini tuttu. "Üzgünüm Josey. Bir *vaquero*, bir *bandido* olamam. Ben —olamam."

Josey sertçe, "Senin ne olduğuna aldırdığımı da nereden düşündün?" diye sordu. Ama sonra, gözlerinde görülebilecek en yumuşak bir ifadeyle, "Üzülme evlat," dedi, "kadınını vadiye götür. Mısırını yetiştir, ter dökerken mutlu ol, ayak ya da at sesi dinlemek zorunda kalmadan akşam kadınını yanına al. İyi bir uyku çek. Mutlu ol Pablo!"

Josey'in sesinde bir hüzün varsa da —belki de gerçekten vardı— çok uzun zaman önce, çok uzakta bir erkeğin geri dönebileceği küçük bir dağ çiftliğinin özleminin hüznüydü bu.

Pablo'nun gözleri yaşla doldu. Chato'nun elini sıktı ve atının dizginlerini *vaquero*'nun eline verdi. Katırın yanına gitti. En-lo-e'nin binmesine yardım etti. Kendisi de kızın atına atladı. Elveda demek için bir şeyler söylemesi gerektiğini hissetti. Bu nedenle sakat kolunu salladı. "İlk *niño*," diye bağırdı, "adı Chato Josey olacak!"

Chato gülerek *"Gracias!"* diye bağırdı.

Josey Wales, "Cehenneme kadar yolun var," dedi. Pablo sırıttı, çünkü anlamıştı. Josey Wales hissettiklerini çok ender dile getirirdi. Katır, En-lo-e ve mısır çuvallarını çekerek atını sürdü Pablo.

Apaçiler onun önünde atlarını dağlara sürdüler. Pablo'yu Ana'ya götürüyorlardı. Tepenin üzerinde tek bir Apaçi kaldı. Bu Apaçi kuzeye

doğru uzaklaşan Chato ile yüzü yara izli adamı uzun bir süre gözleriyle izledi.

Neredeyse yirmi yıl daha savaşacaktı bu Apaçi. Birçok kez saldıracak, kaçacak, sonra gene saldıracaktı. Bir keresinde yalnızca on dokuz savaşçıyla ve kanatlarıyla gerisini taciz eden Meksikalı *soldado*'lar varken, beş bin askeri bulunan bir Amerika Birleşik Devletleri generaliyle savaşacak, onları durduracaktı. Çarpışma sırasında yalnızca bir savaşçısını yitirecekti.

Militaristlerin dediği gibi, gerilla savaşı bir akıl savaşıysa, o halde gerilla eylemi tarihindeki en parlak akıl Geronimo'ya ait olmalıydı. Ama tarih onu kana susamış bir cani olarak yazacaktı. Geronimo beyaz adamların yazdığı sayfalara hiç aldırmıyordu. Kağıt sayfalar küflenir, çürür ve yok olur.

Yalnızca ruh büyür ve gelişir —sonsuza kadar yaşar.

Sonunda Geronimo da atını döndürüp savaşçılarla En-loe ve Pablo'nun arkasından gitti.

Ama önce, o da Josey Wales gibi ufuk çizgisini inceledi, çalıları dalgalandıran rüzgâra dikkat etti, sesleri dinledi ve kumdaki izleri yorumladı.

18. Bölüm

Josey ile Chato gece boyunca Rio Grande'ye doğru at sürdüler; ta ki Chato eyerin üzerinde şiddetle sallanana, atı tökezleyene kadar. Josey ancak o zaman sık çalıların arasında durdu. Onu atından indirdi. Mataralardan şapkasına su doldurarak atlara verdi, yem torbalarını boyunlarına bağladı.

Chato'nun eyerini çıkararak *vaquero*'nun başının altına koydu, sert rüzgârdan etkilenmesin diye üstünü battaniyeyle örttü. Bundan sonra kendi gömleğinin önünü açıp yan tarafındaki sevimsiz kurşun çiziğini inceledi. Bir gömlek yırtarak yaranın üzerine sıkıca bastırdı. Ceketini çıkararak kılıç yarasına baktı. Yara derin değildi; Josey dişlerini kullanarak yaranın üzerini sargıyla sardı.

İşini bitirdiğinde Chato uyandı. *"Es malo?* Kötü mü Josey?"

Josey sakin bir sesle, "Kötü değil," dedi.

Bir çukur kazarak ateş yaktı. Su kabını ateşin üstüne koyarak kurutulmuş etleri kaynattı.

Chato eyer torbasına uzanarak tekila şişesini çıkardı. Şişeyi yukarıya kaldırdı. Gururla, "Benim!" dedi, "ve ağzına kadar dolu." Tıpayı

çıkararak büyük bir yudum aldı. Ağzını elinin tersiyle sildi. "*Señor* Escobedo için şunu söyleyebilirim ki Josey," dedi, "şimdiye kadar tattığım en iyi tekila ondaymış." Bu gerçeği kanıtlamak için şişeden büyük bir yudum daha aldı.

Josey ateşe baktı. Sözcükleri yayarak, "Devam et," dedi, "sarhoş ol. Ben çalıların arasında uyurken ateşin yanından geçen insan kasaplarına iyi yem olursun."

Chato tekilanın sıcaklığını hissediyordu. Filozofvari bir tavırla, "Biliyor musun Josey," dedi, "Ben Chato Olivares olmasaydım, kim olmak isterdim dersin?"

Küçük ateşi dürtükleyen Josey kuru bir sesle, "Şöyle bir tahmin edelim bakalım," dedi. "San Antone'de bir genelev işletmek mi isterdin?"

Chato bu saldırıya karşılık vermedi. Gülümsedi. Sarhoşça ama dikkatle şişenin ağzını kapattı, yanına koydu. Dalgınca, "Hayır Josey," dedi, "ben Chato Olivares olmasaydım, Pablo olmak isterdim." Gülümseyerek gözlerini kapadı ve uyudu.

Josey kabı ateşten alarak dumanı tüten yemeği aç kurtlar gibi yedi. Eyeriyle battaniyesini çalıların karanlığına çekerek uzandı, battaniyeyi üzerine örttü; ama önce .44'lüğünü karnının üzerine koydu.

Chato, ona söz verildiği üzere ateşin yanında yattı.

Şafaktan önce her ikisi de ayağa kalkmışlardı. Josey, Chato'ya yemek yedirerek ayaklarını üzengiye bağladı. Rio Grande üzerinden Santa Rio'ya girerken güneş doğudan yükseldi. Kasaba henüz uyuyordu.

Atlarını sokakta değil, Lost Lady Salonu'nun ve otelin arkasından, bir zamanlar Pablo'nun saklandığı ahırın arkasından sürdüler. Josey atları üç kare biçimli tahta levhanın yanında durdurdu. Levhalar şimdiden eğilmiş ve yıpranmıştı. üzerlerinde basit birer yazı vardı: MELİNA —ÖLDÜRÜLDÜ 1868; KELLY — ÖLDÜRÜLDÜ 1868; ROSE —ÖLDÜRÜLDÜ 1868. Onların yaşamları kadar yalın levhalardı bunlar.

Josey atları mezarlara yaklaştırdı. Rüzgâr soğuk esiyordu; Josey'in atı rüzgârdan yana kaçarken Josey şapkasını uçuşan toza karşı gözlerine indirdi; cebinden bir şey çıkarıp Rose'un mezarının üzerine attı. Cam bir küpeydi bu. Rüzgâr küpeyi yuvarlayıp levhaya dayadı; kum küpenin ışıltısını örtmeye başladı.

Josey sakin bir sesle, "İş bitti Rose," dedi. At ayaklarını yere vurup kişnerken hayvanı yeniden rüzgâra karşı çevirdi.

Chato eğilmiş levhanın yanından geçerken, "Si," dedi, "iş bitti."

Kuzeybatıya doğru atlarını güçlü poyraz rüzgârı içinden sürdüler. Öğle zamanı durmadılar; güneş batıda sivri uçlu kayalara değerken, Crooked River dağları uzaktan görünmüştü.

Batıda, bir yamacın üstünde güneş nedeniyle karaltı halinde duran atlılar vardı. Josey, "Komançi," dedi. Dürbünü çıkarıp baktı. Büyük bir duman bulutu havaya yükselmişti, ardından daha küçük bir bulut geliyordu. Sonra üçüncü bir bulut Crooked River'a doğru dalgalandı.

Josey dürbünü çiftliğin dağlarına kaydırdı. Küçük bir duman yükseldi, ardından başkaları da geldi. Çerokinin ince dumanıydı bu.

Chato, "İyi," diye sırıttı. "Komançi haberi gönderdi. Büyük bulut, büyük şef, yani ben — küçük bulut, yani sen. Bulutlar kuzeye doğru dalgalanıyor, yani geldiğimizi anlatıyor. Diğer duman..." keyifli bir tavırla ekledi, "bu 'Yalnız'ın dumanı, haber için onlara teşekkür ediyor."

Chato tekila şişesini çıkardı. Yara canını yakıyordu. Küçük bulutu kastederek, "Allah belasını versin," dedi.

Dağın çevresini dolanarak Crooked River Çiftliği'nin sıcaklık ve yeşilliğine girerken akşam oluyordu. Josey, "Tanrım," dedi, "buradan bile Büyükanne'nin yemek kokularını alabiliyorum. Bizim için nefis bir yemek hazırlıyor olmalı." Yürürken yüksek otların arasında başlarını eğerek otlamaya çalışan atları dört nala koşturdu.

Chato, "Josey," dedi.

"Ne var?"

"Büyükanne'ye Saucillo'daki *puta* (Orospu)'dan söz etmeyeceksin, değil mi?" Yola devam ettiler; Josey Wales yanıt vermedi.

"Josey."

Josey, "Evet, seni duydum," dedi.

"Bendeki kemeri biliyorsun, hani tokasında gümüş işleme olanı. Onu her zaman istedin. Bir keresinde başka bir şeyle değiş tokuş yapmak istemiştin, hatırlıyor musun? Büyükanne'ye *puta*'yı anlatmazsan, kemer senindir. Ne diyorsun Josey?" Chato'nun sesi kaygı doluydu.

Atları sessizce sürüyorlardı. Josey tütün çiğniyor, düşünüyordu. Bir 'uzunboynuzlu' homurdanıp hızla uzaklaştı. Chato uzun bir süre sonra Josey'in konuştuğunu duydu. "Sanırım olur," diyordu.

Chato Olivares'in ruhu artık dinginleşmişti. Büyükanne onu belki bir ay dinlendirecekti. Chato büyük pamukağacının altına oturup diğerlerinin çalışmasını seyredecekti. Kemerin hiç önemi yoktu. Üstelik ücretini de peşin alabilirdi. Dinginlik denirdi buna; çünkü Komançi bile biliyordu: Josey Wales sözünü tutardı.

Sonsöz

Lawrence Clayton

Western roman ve filmlerinin son zamanlarda yaratılmış en seçkin kahramanı Josey Wales'dir: İç Savaş'ın ilk yıllarında Kansas Kızılbacakları'nın karısını ve küçük oğlunu vahşice öldürmesinin öcünü almak için Yanki askerlerini öldüren, savaşın sertleştirdiği bir Konfederasyon gerilla savaşçısıdır Josey Wales. Wales savaş bittiğinde kan davasından vazgeçmeyi reddeder; hızlı at sürme ve hızlı silah kullanma becerilerini banka soyarken kullandığı gerilla taktiklerine dönüştürür. Sonra yaşamak için öldürmek zorunda kalan aranan bir kanun kaçağı haline gelir, çünkü ölü ya da diri yakalanması için başına ödül konulmuştur.

Bu karakterin yaratıcısı, bu kanun kaçağının serüvenlerini iki romanda, *Batı Barut Kokuyor (Gone to Texas* —1973) ve *Kan Yerde Kalmaz (The Vengeance Trail of Josey Wales* — 1976)'da anlatan Forrest Carter'dı. 1976'da yazdığı, çocukluğunu anlatan otobiyografik kitabı *Küçük Ağacın Eğitimi*'nde (yerli adı, Gunyi Usi, Küçük Ağaç'tı) yazdığı gibi beş yaşında yetim kalan Carter, on yaşındayken onların da

ölmesine kadar Çeroki büyükannesi ve yarı Çeroki büyükbabası ile birlikte yaşadı. Resmi okul eğitimi almamış olan Carter, *Batı Barut Kokuyor*'un yayınlanmasıyla başarı kazanana kadar Güney ve Güneybatıda sığırtmaç, kovboy, çiftçi ve buna benzer ağır işlerde çalıştı. Dördüncü ve son kitabı *Dağlardan Sorun Beni (Watch for me on the Mountain* —1978), Apaçi lideri Geronimo'yu benzeri görülmemiş bir vahşiliği olan mistik bir savaşçı olarak anlattığı kusursuz bir romandı.

Carter'ın kısa, ama çok başarılı edebi yaşamı 1972'de *Asi Kanun Kaçağı Josey Wales (The Rebel Outlaw Josey Wales)*'i kendi hesabına yayınladığı zaman başladı. Menajeri Rhoda Weyr, kitabı New York'taki Delacorte/Eleanor Friede Yayınevi'nde bastırınca büyük bir adım atılmış oldu. Yayınevi kitabı *Gone to Texas* adıyla yayınladı. Kitap iyi sattı. Carter bu ve diğer kitaplarının satışını artırmak için bir dizi röportaj gerçekleştirdi. 29 Temmuz 1975'te *Today Show*'da Barbara Walters ile çok başarılı bir röportaj verdi. 1978'de Dallas'ta Wellesley Book and Author Patron Party'de görünerek, hepsi önemli edebi kişilik sahibi olan Lon Tinkle, Elizabeth Forsythe Hailey ve Barbara Tuchman ile aynı platformu paylaştı.

İlk kitabı filme çekildiğinde yazar, edebi yaşamında çok büyük bir atılım daha yaptı. Carter, *Batı Barut Kokuyor*'un kopyalarını, aralarında Hal Wallace of Universal Studios'da bulunan çok sayıda kişiye göndermişti. Bunlardan biri de yönetmen/oyuncu Clint Eastwood'du. Eastwood kitabın haklarını hemen satın alarak çekimi yönetirken filmde küçük bir rol

de aldı. *Batı Barut Kokuyor* romanının filmi 1976'da gösterime girince, Carter'ın yazar olarak başarısı perçinlendi. Film, gişelerde kâr yapan ilk Western'di. Sonja Chernus ve Phillip Kaufman'ın yazdığı senaryoda, roman doğrudan bir filme uygulanırsa eksik kalacak bütünlüğü sağlamak için, ana metine oranla bazı değişiklikler yapılmıştı –özellikle *Captain* Terril ve Fletcher karakterlerini ekleyerek– ama her iki çalışmanın gücü de kanun kaçağı kahraman Josey Wales'den kaynaklanıyordu.

Eastwood ikinci kitap *Kan Yerde Kalmaz*'ı da film yapmayı planladı, ama bu plan ertelendi. İkinci kitabın filminde başrolde Michael Parks oynayacaktı, ama proje hiçbir zaman ortaya konulamadı. Sinema izleyicileri, Eastwood'un çizdiği Josey portresine Carter'ın yarattığı karakterin uygulandığı yeni bir projenin yaşama geçirilişini görmeyi her an umut edebilirler.

Carter iyi bir romancı olarak malzemesini kullanmayı tam anlamıyla biliyordu. Sık sık kütüphanelere giderdi; akıllı bir coğrafya, tarih ve halkbilim araştırmacısı olmanın yanı sıra çok iyi bir okuyucuydu. Örneğin, Wales'in yerli topraklarına ve oradan Texas'a yaptığı yolculuklarda anlatılan yerler haritada kolayca belirlenebilir. Carter'ın Güneyli gerilla liderliği ve taktiklerine, yerli efsaneleri ve bilgisine, silah ve atlara, başkalarına musallat olan kötü kişilere ilişkin bilgisi dikkate değerdi; özellikle bu kanun kaçağı kahramanın yaratılmasında bunlar kurgusal değirmenin malzemesi haline geldi.

Carter, Josey Wales karakterini geliştirirken Western kanun kaçağına ilişkin var olan tarih-

sel ve mitsel geleneklere dayandı. Wales'in 'kanun kaçaklarının beşiği' Missouri'deki geçmişi kusursuz bir seçimdir, çünkü hepsi gerilla şiddetinin tescilli uzmanları olan William Clarke, Quantrill, Bloody Bill Anderson ve Fletcher Taylor gibi adamlar buralardan çıkmıştır. Missouri halkının Birlik'e, kurumlarına ve liderlerine duyduğu nefret Wales'in karakterine sinmiştir. Wales'e yüklenen çeşitli eylemler, yaşamı Josey Wales'in kurgusal varlığıyla çarpıcı benzerlikler içeren Missourili kanun kaçağı Jesse James ile özdeşleşen eylemlerdir. James'in asilere katılmasına yetkililerle girdiği çeşitli çatışmalar neden oldu. James, Quantrill'in en iyi teğmenlerinden biri olan Bloody Bill Anderson'ın dolaysız etkisiyle gerilla eğitimi aldı. Carl Breihan, Jesse James'in "gerillaların bile insanlık dışı olduğunu kabul etmek zorunda kaldığı bir öfkeyle savaştı". Bizzat Anderson'a göre James, "gruptaki en iyi savaşçı"ydı ve "kendi yarattığı şeytandan korkmuyordu". Savaş sırasında James'in Yerli Toprakları'nı gerillalardan biri olarak en az bir kez ziyaret ettiği biliniyor. Savaş sona erdikten sonra James-Younger çetesi kanun kaçağı olmayı sürdürerek ilk soygununu Şubat 1866'da Liberty (Missouri)'deki Clay County Savings Bank'ta yaptı. Aynı olayı Carter, Wales'in kariyerini başlatmak için kullanmıştır. Daha az olmakla birlikte Josey Wales'in bazı özelliklerini Cole Younger'ın yaşamında da bulabiliriz. Younger'ın evi, 1862'de Kızılbacaklar tarafından yakıldı; annesiyle kız kardeşi Birlikçiler tarafından saldırıya uğradı. Bunlar ve diğer bazı ayrıntılar Wales'in geçmişinde görülebilir.

Batı Barut Kokuyor ve *Kan Yerde Kalmaz*, Machiavelli'nin *Prens*'i gibi, Carter'ın ideal lider fantezisinin kişileşmiş hali olabilir: Kötü politikacıları ve kurumları yok etmek, yandaşlarını korumak için her yola, hatta şiddete başvurabilen bir liderdir bu. Coon Tolley ve Texas Kolcularının eylemleri, Wales ile On Ayı arasındaki konuşmada geçen yorumlar, Meksika'daki Katolik Kilisesi'nin kötülükleri ve Yüzbaşı Jesus Escobedo ile Meksikalı *Rurale*'lerinin vahşi davranışları Carter'ın kaygılarını gösterir.

Aynı yaklaşım Carter'ın diğer kitabında belirgindir. *Küçük Ağacın Eğitimi*'nde Carter kurumlaşmış din ve politikayı eleştirir. Örneğin, Küçük Ağaç, iyi bir Hıristiyan olduğunu iddia eden bir adamdan ölmekte olan bir buzağı satın aldığında, büyükannesine Hıristiyanlara güvenmemek gerektiğini öğrendiğini söyler. Oğlanın gönderildiği yetim yurdunu yöneten Metodist okul müdürü, ana babası Hıristiyan töreniyle evlenmediği için Küçük Ağaç'ın ruhu olmadığını söylediğinde de, küçük ağaç ırksal hoşgörüsüzlük ve bağnazlığı yaşar. Politikacılar küçük dağ köyünün insanlarına nutuk attığı zaman, Küçük Ağaç siyasal aldatma ve hileyi görür. Twain'in Huckleberry Finn'i gibi saf oğlan okuyucuyu hileden gerçekliğe yöneltir. Bu kitapta Carter'ın hükümete ve dine yönelik eleştirileri belirgindir.

Carter tam servet ve daha büyük ün kazanmaya hazır gibi göründüğü bir sırada, ellili yaşlarının ortasındayken 7 Haziran 1979'da birden öldü. Öldüğü sırada Carter'ın *Dağlardan Sorun Beni*'nin senaryosu üzerinde çalıştığı ve bu yüzden *Küçük Ağacın Serüvenleri (The*

Wanderings of Little Tree) adlı başka bir Küçük Ağaç kitabını bir yana bıraktığı belirtiliyor. Bu senaryo, örneğin Oklahoma-Pretty Boy Floyd'daki kanun kaçaklarını içerecekti. Carter başka bir Josey Wales romanı daha planlamıştı. Ne yazık ki ölümünden sonraki yıllarda bunlardan hiçbiri ortaya çıkmadı. Carter'ın bir şiir kitabı yayınlamaya hazırlandığı da biliniyor. Carter'ın dediğine göre, bu kitap "New York'taki editörlerin şiir olarak adlandırmadığı" türde şiirlerden oluşuyordu. Carter'ın ölümüyle, fanatik bir Konfederasyon yanlısı olan Austin'li ressam Bruce Marshall'ın resimlerini çizeceği bu proje de, yazarın diğer kitaplarından çekilecek filmlerle birlikte rafa kaldırıldı.

1974'te Abilene'deki Southwestern Writers Showcase'de Carter ile tanıştığımda ondan hemen hoşlandım. Kitabını o sonbahar Güneybatı yaşamı ve edebiyatı dersimde kullandım. Öğrencilerimin bu kitapları sevdiğini gördüm. O dönemde Abilene'de olduğu için Carter sınıfa gelip konuşmayı kabul ederek öğrencileri adeta büyüledi. Carter'ı tanıdığım yıllarda, yaşamı ve deneyimleri konusunda anlatılan öyküler yansıtmaya çalıştığı kalıba uyan nazik, sevimli bir adamdı. Ne zaman Abilene'e gelse birlikte öğle yemeği yerdik.

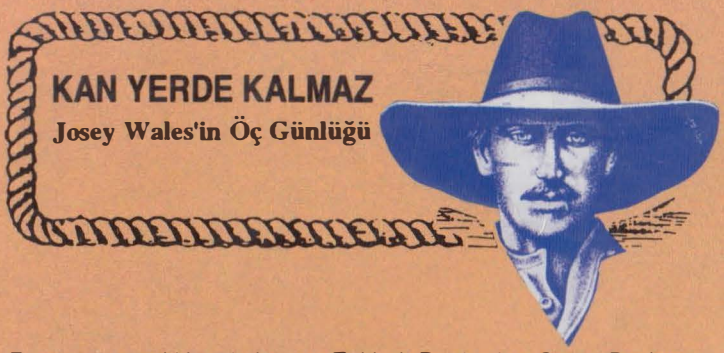
Carter'ın bu kitabı yüzeyde heyecan verici bir Western romanıdır. Ne var ki, derinlere inilirse, toplumsal ve dinsel eleştirilere yönelik ciddi bir eğilim görülür, çünkü bu iki etken Carter'ın dünya görüşünü derinden etkilemiştir. Bu ikinci düzey, Carter'ın popüler bir yazarın ya da Western romanı kalıplarının sınırlarının ötesine geçtiğini düşündürüyor. Önemli bir

öykücü olduğu doğrudur, ama Carter çözümlemelerini toplumsal ve dinsel adaletsizlik ve düzensizliğe karşı sürdürdüğü kampanyasının bir aracı olarak başarılı bir biçimde kullanmıştır.

Geçmişi nasıl olursa olsun, Carter'a ilişkin bazı şeyler kesindir. Birinci olarak, Carter kusursuz bir öykücüdür. Anlatılan eylemler çoğunlukla şiddet içerir; belki de Carter en iyi bulduğu, kaydadeğer bir biçimde yaşam verdiği şiddet içeren eylemleri anlatır. Ama aynı zamanda yumuşaklık ve mizahı da ustaca kullanır; *Küçük Ağacın Eğitimi*'ni okurken hem ağlayan, hem de gülen okuyucular bunu doğrulayacaktır.

Carter'a ilişkin diğer bir kesin gerçek de onun içinde, Konfederasyon gerilla anlamında bir kanun kaçağı özelliklerini taşımasıdır. Carter çıtkırıldım ve geleneksel politika çevrelerinden uzak durdu, tam tersine doğru olduğunu düşündüğü şeyler için savaşım verdi. Wales'in onu öç almaya iten kan davasının ateşiyle inançlarını izlemesi gibi, Carter da kendi inançlarının peşinden gidecek kadar güçlüydü. Carter'ın sayısı az olsa da önemli kitapları ona türünün onur salonlarında bir yer kazandırdı. Batı sınırının vahşi, heyecan verici insan dramlarını anlatan, kahramanların gerçekte de, kurguda da var olmadığı bir dönemde romanlarına kahramanlar kazandıran Louis L'Amour, Zane Grey, Luke Short ve diğerleriyle aynı çizgide yerini aldı.

Lawrence Clayton
Hardin-Simmons Üniversitesi
Abilene, Texas

Forrest Carter'i Küçük Ağacın Eğitimi, Dağlardan Sorun Beni ve Batı Barut Kokuyor adlı kitaplarında beğeniyle tanıdık. Bu kitabında Amerika'nın Vahşi Batı tarihinde efsanevi bir kişiliktir Josey Wales. İç Savaş'ın ilk yıllarında karısının ve küçük oğlunun öldürülmelerinin öcünü almak için (Bkz. Batı Barut Kokuyor) Yanki askerlerini öldüren, savaşın acımasızlaştırdığı bir Konfederasyon gerilla savaşçısıdır. Josey Wales savaş bittiğinde kan davasından vazgeçmeyi reddeder. Hızlı at sürme ve hızlı silah kullanma becerilerini banka soymak için uyguladığı gerilla taktiklerine dönüştürür. Yaşamak için öldürmek zorunda kalan, aranan bir kanun kaçağı haline gelir; ölü ya da diri yakalanması için başına ödül konulmuştur.

Missouri-Kansas sınırında yüzlerce savaş deneyimi yaşamış bir gerillanın tecrübeleri onda kural haline gelmiştir: Karşısındaki ne düşünüyor? Planı nedir? Karakteri nasıldır? Ne umuyor? Bunlar bir gerilla için vazgeçilmez düşüncelerdir. Yaşam, bir akıl savaşıdır. Ansızın gerçekleştirilen bir eylemin ya da düşmanın beklemediği bir hareketin yapılması gerekir. Yoksa ölüm gerillanın kendi yazgısı olacaktır.

ISBN 975-468-118-X
9 789754 681185